

Urząd Miejski w Rypinie

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WRAZ Z
PROJEKTEM PLANU GOSPODARKI ODPADAMI
DLA MIASTA RYPINA NA LATA 2005 – 2008
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2009 - 2014**

(PROJEKT)

TOM I

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

wrzesień 2004 r.

ABRYŚ
Spółka z o.o.

ul. Zeylanda 6, 60 – 808 Poznań

tel. (+48 61) 65 58 100

fax: (+48 61)65 58 101

www.abrys.pl

e – mail: projekty@abrys.pl

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WRAZ Z
PROJEKTEM PLANU GOSPODARKI ODPADAMI
DLA MIASTA RYPINA NA LATA 2005 – 2008 Z
PERSPEKTYWĄ NA LATA 2009 - 2014
(PROJEKT)
TOM I
PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA**

Zespół autorski

pod kierownictwem:

mgr inż. Mariana Walnego

w składzie m.in.

mgr inż. Jan Grewling

mgr inż. Joanna Mieszkowicz

mgr inż. Przemysław Cudakiewicz

mgr Igor Szymkowiak

mgr Joanna Tycner

1. Wstęp	1
1.1. Przedmiot opracowania	1
1.2. Cel i zakres opracowania	1
1.3. Podstawa prawna opracowania	1
1.4. Podstawa formalna opracowania	1
1.5. Merytoryczna dokumentacja źródłowa stanowiąca podstawę opracowania	1
1.5.1. Polityki, programy, plany i inne dokumenty rządowe	6
1.5.2. Programy, plany, rejestry, dane administracji rządowej i samorządowej Województwa i Powiatu	7
1.5.3. Dane uzyskane od podmiotów gospodarczych	7
1.5.4. Programy gmin zlewni, programy ochrony powietrza wynikające z przepływów zanieczyszczeń, programy ochrony różnorodności biologicznej	7
1.5.5. Programy, plany, rejestry, dane, uzyskane z Gminy	8
1.6. Metodyka opracowania Programu i jego korygowania	8
1.6.1. Uwagi ogólne	8
1.6.2. Zasadnicze kroki postępowania	8
2. Charakterystyka Gminy	13
2.1. Położenie i uwarunkowania z nim związane	13
2.2. Stan przestrzeni	13
2.3. Środowisko przyrodnicze	13
2.4. Środowisko kulturowe	14
2.5. Społeczność	14
2.6. Gospodarka oraz postulowane kierunki i dziedziny rozwoju	14
2.7. Rolnictwo i postulowane kierunki rozwoju	15
3. Cele, priorytety i przedsięwzięcia, inwestycyjne i pozainwestycyjne, konieczne do realizacji w perspektywie wieloletniej, w sferze ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody	19
3.1. Ochrona przyrody. Różnorodność biologiczna i krajobrazowa	19
3.1.1. Analiza stanu istniejącego	19
3.1.2. Przewidywane kierunki zmian	22
3.1.3. Przyjęte cele i priorytety	22
3.1.4. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z dokumentów rządowych	22
3.1.5. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programu Województwa	24
3.1.6. Lista przedsięwzięć wynikających z dokumentów, koncepcji władz, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców	24
3.1.7. Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć	25
3.1.8. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej	25
3.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	28
3.2.1. Analiza stanu istniejącego	28
3.2.2. Przewidywane kierunki zmian	29
3.2.3. Przyjęte cele i priorytety	29
3.2.4. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z dokumentów rządowych	29
3.2.5. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programów Województwa i Powiatu	31
3.2.6. Lista przedsięwzięć własnych Gminy wynikających z dokumentów, koncepcji jej władz, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców	32
3.2.7. Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacja przedsięwzięć	32
3.2.8. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej	32
3.3. Ochrona gleb	34
3.3.1. Analiza stanu istniejącego	34
3.3.2. Potencjalne zagrożenia gleb na terenie gminy	34
3.3.3. Przewidywane kierunki zmian	35
3.3.4. Przyjęte cele i priorytety	35

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Miasta Rybnik

3.3.5.	Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających bezpośrednio lub pośrednio z dokumentów rządowych.....	36
3.3.6.	Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programów Województwa i Powiatu.....	37
3.3.7.	Lista przedsięwzięć własnych Gminy, koncepcji jej władz, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców.....	37
3.3.8.	Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć.....	37
3.3.9.	Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej.....	38
3.4.	Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych.....	41
3.4.1.	Analiza stanu istniejącego.....	41
3.4.2.	Przewidywane kierunki zmian.....	43
4.	Cele, priorytety i przedsięwzięcia, inwestycyjne i pozainwestycyjne, konieczne do realizacji w perspektywie wieloletniej, w sferze zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii.....	49
4.1.	Zmniejszenie wodochłonności, materiałochłonności (w tym odpadowości) i energochłonności gospodarki.....	49
4.1.1.	Analiza stanu istniejącego.....	49
4.1.2.	Przewidywane kierunki zmian.....	51
4.1.3.	Przyjęte cele, priorytety, limity i wynikające z dokumentów rządowych.....	51
4.1.4.	Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z dokumentów rządowych i Programu Województwa.....	52
4.1.5.	Lista przedsięwzięć wynikających z dokumentów, koncepcji władz lokalnych, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców.....	52
4.1.6.	Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć.....	53
4.1.7.	Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej.....	54
4.2.	Wykorzystanie energii odnawialnej.....	56
4.2.1.	Analiza stanu istniejącego.....	56
4.2.2.	Przewidywane kierunki zmian.....	59
4.2.3.	Przyjęte cele, priorytety, limity i wynikające z dokumentów rządowych terminy ich uzyskania.....	59
4.2.4.	Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach programu.....	60
4.3.	Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią.....	62
4.3.1.	Analiza stanu istniejącego.....	62
4.3.2.	Przewidywane kierunki zmian.....	63
4.3.3.	Przyjęte cele, priorytety, limity i wynikające z dokumentów rządowych, terminy ich uzyskania.....	63
4.3.4.	Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikająca z dokumentów rządowych.....	64
4.3.5.	Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programu Województwa.....	64
4.3.6.	Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć.....	64
4.3.7.	Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej.....	64
5.	Cele, priorytety i przedsięwzięcia, inwestycyjne i pozainwestycyjne, konieczne do realizacji w perspektywie wieloletniej w sferze poprawy jakości środowiska.....	69
5.1.	Gospodarowanie odpadami.....	69
5.2.	Jakość wód.....	69
5.2.1.	Analiza stanu istniejącego.....	69
5.2.2.	Przewidywane kierunki zmian.....	72
5.2.3.	Przyjęte cele, priorytety, limity i wynikające z dokumentów rządowych, terminy ich uzyskania.....	73
5.2.4.	Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z dokumentów rządowych.....	75
5.2.5.	Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programu Województwa.....	76
5.2.6.	Lista przedsięwzięć własnych Gminy wynikających z dokumentów, koncepcji jej władz, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców.....	76
5.2.7.	Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć.....	77
5.2.8.	Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych, koordynowanych i gminnych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej.....	77

5.3.	Jakość powietrza i zmiany klimatu	81
5.3.1.	Analiza stanu istniejącego	81
5.3.2.	Przewidywane kierunki zmian	86
5.3.3.	Przyjęte cele, priorytety, limity i wynikające z dokumentów rządowych terminy ich uzyskania	86
5.3.4.	Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z dokumentów rządowych	87
5.3.5.	Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programu Województwa	87
5.3.6.	Lista przedsięwzięć własnych Powiatu wynikających z dokumentów, koncepcji jej władz, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców	88
5.3.7.	Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć	88
5.3.8.	Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej	88
5.4.	Stres miejski – oddziaływanie hałasu	92
5.4.1.	Analiza stanu istniejącego	92
5.4.2.	Przewidywane kierunki zmian	94
5.4.3.	Przyjęte cele i priorytety	94
5.4.4.	Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z dokumentów rządowych	94
5.4.5.	Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programu Województwa	95
5.4.6.	Lista przedsięwzięć własnych Gminy wynikających z dokumentów, koncepcji jej władz, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców	95
5.4.7.	Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć	96
5.4.8.	Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej	96
5.5.	Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	99
5.5.1.	Analiza stanu istniejącego	100
5.5.2.	Przewidywane kierunki zmian	101
5.5.3.	Przyjęte cele i priorytety	101
5.5.4.	Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Programu	102
5.6.	Chemikalia w środowisku, poważne awarie przemysłowe, klęski żywiołowe	104
5.6.1.	Analiza stanu istniejącego	104
5.6.2.	Przyjęte cele i priorytety	106
5.6.3.	Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć	107
5.6.4.	Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej	108
6.	Narzędzia i instrumenty realizacji Programu	113
6.1.	Narzędzia i instrumenty programowo-planistyczne	113
6.2.	Narzędzia i instrumenty reglamentujące możliwości korzystania ze środowiska	113
6.3.	Narzędzia i instrumenty finansowe	113
6.4.	Narzędzia i instrumenty karne i administracyjne	114
6.5.	Działalność kontrolna gminy	114
6.6.	Fundusze wspomagające	114
6.7.	Edukacja społeczności lokalnej	115
6.8.	Udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji	116
6.9.	Nowe podejście do planowania przestrzennego – ekologizacja	116
7.	Procedury kontroli realizacji Programu	131
7.1.	Mierniki postępów w realizacji Programu	131
7.2.	Instytucje i osoby odpowiedzialne za kontrolę	131
7.3.	Procedury kontroli realizacji	132
7.4.	Procedury aktualizacji Programu	132
8.	Streszczenie Programu Ochrony Środowiska	137

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

WSTĘP

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

1. Wstęp

1.1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Program Ochrony Środowiska Gminy Miasta Rypin wraz z projektowanym Planem Gospodarki Odpadami dla Gminy Miasta Rypin. Program ten stanowi rozwinięcie, na poziomie lokalnym, projektu *Programu ochrony środowiska Województwa Kujawsko - Pomorskiego* i projektu *Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Kujawsko - Pomorskiego* oraz *Programu ochrony środowiska dla Powiatu Rypińskiego* i projektu *Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Rypińskiego*.

1.2. Cel i zakres opracowania

Zasadniczym zadaniem, jakie niniejsze opracowanie ma spełnić jest określenie celów, priorytetów i w konsekwencji działań, jakie stoją przed samorządem gminnym w dziedzinie ochrony środowiska. Ich podjęcie i wykonanie ma na celu realizację międzynarodowych zobowiązań naszego kraju, a w szczególności podjętych w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz, w znacznej mierze wynikającej z nich, *Polityki Ekologicznej Państwa*.

Program swoją strukturą bezpośrednio nawiązuje do *Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010*. Podejmuje, więc zagadnienia ochrony dziedzictwa przyrodniczego, racjonalnego użytkowania zasobów przyrody, surowców, materiałów i energii oraz poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Zagadnienia te są analizowane w odniesieniu do zasadniczych komponentów środowiska, a więc: przyrody i krajobrazu, lasów, gleb, kopalin i wód podziemnych, wód powierzchniowych i powietrza oraz skutków bytowania i prowadzenia działalności gospodarczej przez człowieka, czyli odpadów stałych i ciekłych, hałasu, pól elektromagnetycznych, chemikaliów i awarii.

1.3. Podstawa prawna opracowania

Dokument został opracowany w związku z obowiązkiem nałożonym na powiaty przez ustawę z 27.04.2001 *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. 2001.62.627) w art.17 i 18, ustawę z 27.04.2001 *o odpadach* (Dz. U. 2001.62.628) w art. 14 ust.6 oraz ustawę z 27.07.2001 *o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw* (Dz. U. 2001.100.1085) w art. 10 w zakresie terminu jego realizacji. Zakres merytoryczny *Programu ochrony środowiska* określają *Wytoczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym* (MŚ grudzień 2002) oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska z 09.04.2003 *w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami* (Dz. U. 2003.66.620) i *Poradnik powiatowe i gminne plany gospodarki odpadami*.

1.4. Podstawa formalna opracowania

Formalną podstawą opracowania jest podpisana umowa.

1.5. Merytoryczna dokumentacja źródłowa stanowiąca podstawę opracowania

Konieczność pozyskania, dla celów realizacji opracowania, szeregu dokumentów spowodowała wystąpienie Wykonawcy do Urzędu Miejskiego o przygotowanie kopii lub udostępnienie do skopiowania, następujących danych:

1. Wojewódzki Program Ochrony Środowiska
2. Powiatowy Program Ochrony Środowiska
3. Program zalesiania nieużytków (o ile taki został opracowany przez gminę lub powiat)
4. Wojewódzki i/lub powiatowy raport o stanie środowiska zrealizowany przez WIOŚ
5. Mapy terenów zalewowych opracowane przez RZGW
6. Mapy akustyczne opracowane przez zobowiązane organy, np. zarządców dróg
7. Wykaz i krótka charakterystyka wydanych od początku roku 1999 pozwoleń na budowę dla inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko
8. Wykaz zakładów zobowiązanych przez Państwową Straż Pożarną do opracowania wewnętrznych planów operacyjno – ratunkowych
9. Dane odnośnie lokalizacji nadajników radiowych i telewizyjnych
10. Dane odnośnie lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowej
11. Wykaz i kopie pozwoleń wydanych przez wojewodę, starostę lub wójta/burmistrza zgodnie z art.181 Ustawy Prawo Ochrony Środowiska
12. Wykaz i kopie wydanych przez organy ochrony środowiska decyzji nakładających na prowadzącego instalację obowiązek dokonania przeglądu ekologicznego (o ile takie były wydane) wraz z dokumentacjami z tych przeglądów (z pominięciem składowisk i instalacji gospodarki odpadami) zawierającymi dane odnośnie:

- Lokalizacji na mapie w skali 1:10000;
 - Sposobu zagospodarowania wód odciekowych;
 - Ewentualnej ich lokalizacji w strefach ochronnych ujęć wód;
 - Budowy geologicznej i warunków hydrogeologicznych rejonu składowiska;
 - Posiadania przez eksploatującego dokumentacji hydrogeologicznej wykonanej przed przystąpieniem do budowy składowiska;
 - Zakresu prowadzonego monitoringu.
13. Wykaz i kopie wydanych przez organ ochrony środowiska decyzji określających zakres, sposób i termin rekultywacji (o ile takie były wydane)
 14. Wykaz i kopie wydanych przez organ ochrony środowiska decyzji nakładających na prowadzącego instalację obowiązek prowadzenia pomiarów spowodowany przekroczeniami dopuszczalnej emisji (o ile takie były wydane)
 15. Wykaz instalacji niewymagających pozwoleń, zgłoszonych organowi ochrony środowiska zgodnie z treścią art.152 POŚ (Rozp. MŚ 2001.140.1585) (o ile takie były dokonane)
 16. Wykaz i kopie decyzji wydanych przez organ ochrony środowiska zgodnie z art.154 ust.1 POŚ, a dotyczących spełnienia wymagań w zakresie ochrony środowiska przez instalacje niewymagające pozwoleń (o ile takie były wydane)
 17. Wykaz i kopie wydanych przez organ ochrony środowiska decyzji dotyczących ograniczenia negatywnych skutków dla środowiska i przywrócenia go do stanu właściwego (o ile takie były wydane)
 18. Dane charakteryzujące ilość pożarów, katastrof drogowych z udziałem pojazdów przewożących towary stanowiące zagrożenie ekologiczne, awarii przemysłowych stanowiących zagrożenie dla środowiska (Państwowa Powiatowa Straż Pożarna, Policja)
 19. Dane dotyczące potrzeb w zakresie budowy, naprawy i modernizacji obwałowań przeciwpowodziowych
 20. Lista stanowisk archeologicznych (Wojewódzki Konserwator Zabytków)
 21. Lista obiektów wpisanych do rejestru zabytków (Wojewódzki Konserwator Zabytków)
 22. Studium, uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
 23. Zestawienie, wraz z zaznaczeniem na mapie obszaru, jeszcze obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z załączonymi prognozami ich oddziaływania na środowisko
 24. Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego gminy wraz z okresowymi ocenami jej realizacji (o ile taka była dla gminy opracowana)
 25. Wieloletnie Plany Inwestycyjne gminy: lokalizacja, zakres rzeczowy i finansowy, termin realizacji, jednostka odpowiedzialna
 26. Gminny program ochrony środowiska i/lub zrównoważonego rozwoju (o ile był wcześniej opracowany)
 27. Gminny program gospodarki odpadami (o ile był wcześniej opracowany)
 28. Gminne programy rozwoju mieszkalnictwa, zalesień, transportu, ochrony zabytków, zaopatrzenia w wodę i odbioru ścieków, ochrony złóż kopalin i rekultywacji terenów po eksploatacji, rozwoju rolnictwa (w tym ekologicznego), edukacji ekologicznej (o ile takowe nie zostały włączone do innych dokumentów lub zostały opracowane)
 29. Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe (o ile został opracowany)
 30. Inwentaryzacja przyrodnicza lub waloryzacja przyrodniczo – krajobrazowa (o ile takowa była opracowana)
 31. Wykaz form ochrony przyrody na terenie gminy: rezerваты, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, ochrona gatunkowa, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe wraz z danymi o ich powierzchni, przedmiocie ochrony, właścicielu i zarządzającym (o ile nie zostały szczegółowo opisane w innych dokumentach)
 32. Pochodzące z zatwierdzanych przez wójta/burmistrza dokumentów dane dotyczące obwodów łowieckich, w szczególności rocznych planów łowieckich i wieloletnich planów hodowlanych
 33. Dane dotyczące sieci dróg na terenie gminy w podziale na krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne, w układzie nr drogi, długość przebiegu na terenie gminy, przebieg trasy przez miejscowości, podmiot zarządzający, ponadto informacje dotyczące lokalizacji i długości zastosowanych ekranów akustycznych oraz lokalizacji, ilości i wielkości przejść dla zwierząt pod drogami, o ile takowe istnieją
 34. Dane dotyczące dróg rowerowych i ich oznakowania w układzie jak wyżej

35. Informacje dotyczące udziału gminy w realizacji kontraktu wojewódzkiego w zakresie ochrony środowiska (o ile takowy gminy dotyczy)
36. Informacje dotyczące zadań rządowych wprowadzonych do planów miejscowych wraz z kopiami umów (o ile takie zostały podpisane)
37. Szczegółowe dane dotyczące gospodarki wodno-ściekowej, a więc:
 - dane dotyczące funkcjonujących jeszcze wylewisk ścieków;
 - rejestr zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni przydomowych;
 - schematy ideowe sieci obrazujące obszar już skanalizowany i ilość mieszkańców, którą można byłoby przyłączyć;
 - informacje o punktach zlewczycy ścieków, ich opomiarowania i hermetyzacji oraz ilości dostarczanych tą drogą ścieków;
 - rodzaj kanalizacji (grawitacyjna, ciśnieniowa, podciśnieniowa);
 - ilości przyłączy i mieszkańców faktycznie włączonych do kanalizacji sanitarnej;
 - parametry techniczne istniejących oczyszczalni (komunalnych, zakładowych, spółdzielczych), a więc:
 - Przepustowość;
 - Zapotrzebowanie na energię dla oczyszczenia 1 m³ ścieków;
 - Krótki opis technologii,
 - Kopie pozwoleń wodno-prawnych;
 - Parametry techniczne istniejących stacji uzdatniania wody oraz sieci wodociągowych;
 - Schematy ideowe sieci obrazujące obszar i ilość mieszkańców nimi objętych oraz stopień integracji sieci wraz ze stacjami;
 - Dane odnośnie ilości przyłączy do poszczególnych sieci;
 - Lokalizacje stacji i studni;
 - Krótkie opisy technologii uzdatniania wody;
 - Dane techniczne studni, a w szczególności głębokości, warstwy wodonośnej, zatwierdzonych zasobów oraz wydajności, mocy zainstalowanych pomp;
 - Kopie pozwoleń wodno-prawnych;
 - Zapotrzebowanie na energię dla dostarczenia 1 m³ wody do odbiorców;
 - Dane dotyczące eksploatacji sieci i stacji;
 - Roczny poziom rozbioru wody na poszczególnych stacjach;
 - Maksymalne i minimalne rozbiory dobowe;
 - Opomiarowania przyłączy;
 - Właścicieli obiektów i urządzeń dostarczających wodę i odbierających ścieki;
 - Użytkowników obiektów i urządzeń dostarczających wodę i odbierających ścieki oraz ich formy organizacyjnej;
 - Regulaminu dostarczania wody i odbioru ścieków, taryf oraz kształtu umów,
 - Planów modernizacji i rozbudowy urządzeń oraz sieci dostarczających wodę i odbierających ścieki;
 - Wykaz ujęć wody indywidualnych użytkowników (osób fizycznych i prawnych).
38. Dane dotyczące ujmowania, odprowadzania i oczyszczania wód opadowych na wszystkich kategoriach dróg z uwzględnieniem odcinków ogólnospławnych
39. Wykaz cieków wraz z krótką charakterystyką dotyczącą zagrożenia powodziowego i nielegalnych przyłączy kanalizacji sanitarnej i deszczowej
40. Wykaz jezior naturalnych i sztucznych wraz z powierzchnią, głębokością, użytkownikiem
41. Wykaz, wraz z lokalizacją, stawów i oczek wodnych hodowlanych, przeciwpożarowych i innych wraz z powierzchnią i danymi o właścicielu bądź użytkowniku
42. Dane dotyczące kąpielisk zorganizowanych w układzie: miejscowość, nazwa jeziora lub rzeki, użytkownik
43. Dane określające wskaźnik mieszkańców korzystających z ogrzewania zbiorowego w podziale na: zdalaczynne z elektrociepłowni, kotłowni gazowych i kotłowni węglowych, oraz indywidualnego: gazowego, węglowego
44. Dane charakteryzujące sieć gazową: długość na terenie gminy, ciśnienie, rodzaj gazu, ilość odbiorców indywidualnych i zbiorowych w podziale na miejscowości, średni roczny pobór gazu przez odbiorcę indywidualnego i zbiorowego, ilość odbiorców indywidualnych i zbiorowych korzystających z gazu dla celów grzewczych (Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo)
45. Schemat przebiegu sieci elektroenergetycznych wysokiego napięcia (Polskie Sieci Elektroenergetyczne)

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

46. Ilość odbiorców energii elektrycznej (indywidualnych i zbiorowych), średni roczny pobór mocy przez odbiorców z terenu gminy (indywidualnych i zbiorowych) - (Zakłady Energetyczne)
47. Potrzeby w zakresie modernizacji oświetlenia ulicznego – czy, kiedy i na jakich warunkach była realizowana
48. Informacje o tym, jaki jest procentowy wskaźnik mieszkań spełniających aktualne normy termiczne, czyli docieplonych
49. Dane według ewidencji gruntów dotyczące struktury ich użytkowania
50. Dane, według ewidencji gruntów, dotyczące struktury użytkowania gruntów rolnych (rodzaj, powierzchnia zasiewu, średnie plony)
51. Dane charakteryzujące poziom zużycia nawozów i środków ochrony roślin dla podstawowych zasiewów i nasadzeń (Ośrodek Doradztwa Rolniczego)
52. Pogłowie bydła i trzody chlewnej w gminie
53. Powierzchnia i lokalizacja gruntów zmeliorowanych (Gminna Spółka wodna)
54. Procentowy wskaźnik zalesienia w podziale lasy państwowe i prywatne w gminie
55. Plany operacyjne ochrony przed powodzią (o ile tego rodzaju dokumenty zostały opracowane)
56. Wykaz zakładów i instalacji stanowiących szczególne zagrożenie dla środowiska
57. Wykaz uchwał rady gminy ograniczających czas funkcjonowania urządzeń (o ile takie były podjęte)
58. Wykaz czynnych kopalni piasku, żwiru, torfu itp.
59. Wykaz niezrekultywowanych terenów, z których czerpano kopaliny
60. Wykaz zewnętrznych planów operacyjno – ratunkowych
61. Wykaz przyjętych w minionym roku kalendarzowym, informacji o awariach lub zagrożeniu nimi (o ile takie do gminy dotarły)
62. Wykaz i treść decyzji nakazujących wykonanie czynności ograniczających negatywne skutki dla środowiska lub wstrzymanie użytkowania instalacji (o ile takie zostały wydane)
63. Rejestr decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko
64. Wykaz funkcjonujących na terenie gminy instalacji do produkcji energii z wykorzystaniem wiatru, wody, biomasy, słońca
65. Dane o strukturze organizacyjnej straży pożarnej
66. Dane o sposobie udostępniania informacji o środowisku
67. Lista przedsięwzięć związanych z edukacją ekologiczną lokalnej społeczności
68. Ogólne dane o gminie:
 - Powierzchnia gminy;
 - Liczba mieszkańców w podziale na jednostki osadnicze (miasto, sołectwo, przysiółek) dane z okresu minionych pięciu lat.
69. Informacje dotyczące prasy lokalnej z podaniem danych kontaktowych
70. Informacje o funkcjonujących na terenie gminy organizacjach pozarządowych z podaniem danych kontaktowych
71. Dane o wysokości rocznych przychodów Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska z minionych czterech lat oraz Plan wpływów i wydatków na rok bieżący
72. Szczegółowe dane dotyczące dochodów, przychodów, kredytów, pożyczek, dotacji i wydatków budżetowych w latach 2001-2003 wraz z ich projekcją do roku 2012 zestawione w wypełnionych tabelach:

Tabela 1

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
DOCHODY RAZEM											
Dochody własne, w tym:											
sprzedaż majątku											
Udział w podatkach dochodowych											
Subwencje											
Dotacje celowe z budżetu państwa											
Zadania zlecone, powierzone i porozumienia											
Zadania własne											
Inwestycje zlecone (adm.											

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
rządowa)											
Dotacje celowe na podst. poroz. między j.s.t											
Zadania bieżące											
Inwestycje											
Środki na dofinansowanie zadań ze źródeł pozabudżetowych											
Zadania bieżące											
Inwestycje											

Tabela 2

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
WYDATKI BIEŻĄCE:											
Wynagrodzenia i pochodne											
Dotacje											
Wydatki na obsługę długu											
Wydatki z tytułu udzielonych poręczeń											
Pozostałe wydatki											
WYDATKI INWESTYCYJNE:											
finansowane z:											
Środki własne											
Kredyty preferencyjne											
Kredyty komercyjne											
Dotacje z budżetu państwa											
Środki pozabudżetowe											
WYDATKI RAZEM:											
DEFICYT BUDŻETOWY (DOCHODY RAZEM – WYDATKI RAZEM)											

UWAGA: Pola zaciemnione wypełniane tylko w przypadku inwestycji zatwierdzonych, bądź realizowanych.

Informacji o spłacie zaciągniętych / planowanych zobowiązań finansowych (dane w PLN) Dla każdego zobowiązania prosiliśmy o wypełnienie poniższej tabeli

Wierzyciel:

Data podpisania umowy:

Cel:

Wielkość zobowiązania:

Tabela 3

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
kolejne transze									
stan zobowiązania na koniec okresu									
opłata odsetek									
spłata rat									

Informacje o inwestycjach – dotyczy tylko inwestycji już zatwierdzonych lub realizowanych (dane w tys. PLN)

Dla każdej przyjętej lub realizowanej inwestycji, której wydatki inwestycyjne przekraczają 5% dochodów ogółem, prosiliśmy o wypełnienie poniższej tabeli.

(np. w 2003 roku Rada zdecydowała o budowie dróg, co ma wpływ na wydatki inwestycyjne w kolejnych latach)

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rybnik

Tabela 4 Nazwa inwestycji

rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ogółem, z tego:								
Środki własne								
Kredyty preferencyjne								
Kredyty komercyjne								
Obligacje komunalne								
Dotacje z budżetu państwa								
Środki pozabudżetowe (np. UKFiT)								

W przypadku wątpliwości mogą być przydatne następujące sprawozdania i dokumenty budżetowe:

1. Sprawozdanie o nadwyżce/deficycie za 2001, 2002 i 2003 rok.
2. Sprawozdanie Rb-49 - Roczny bilans z wykonania budżetu sporządzony na 31.12.2000 r., 31.12.2001 r
3. Bilans sporządzony na 31.12.2002 r oraz 31.12.2003 r..
4. Sprawozdania o stanie zobowiązań wg tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji za 2001, 2002 i 2003 rok.
5. Rb-27S, Rb-28S za okres od początku roku do dnia 31 grudnia 2002 roku.
6. Rb-27S, Rb-28S za okres od początku roku do dnia 31 grudnia 2003 roku.
7. Prognozy budżetowe (tj.2004-2012).
8. Plan spłat pożyczek, kredytów i obligacji w latach 2004 - 2012.
9. Charakterystykę wnioskowanych oraz planowanych kredytów i pożyczek, (w jakim banku, na jaki czas, oprocentowanie, umorzenie i cel).
10. Charakterystykę przygotowywanych poręczeń.
11. Pliki z systemu sprawozdawczego Budżet ST wysyłane do RIO za IV kwartał w latach 2001 – 2003 oraz (w przypadku, gdy analiza jest realizowana pod koniec roku) za III kwartał 2004.

1.5.1. Polityki, programy, plany i inne dokumenty rządowe

- II Polityka ekologiczna państwa (RM 2000, Uchwała Sejmu RP 2001);
- Długookresowa strategia zrównoważonego rozwoju Polski do roku 2025 (MŚ 1999);
- Narodowa strategia ochrony środowiska na lata 2000-2006 (MŚ 2000);
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010 (RM 2002);
- Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010 (RM 2002);
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami (MŚ 2002);
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Polski do 2025 roku (MŚ 1999);
- Wytyczne dotyczące zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych (RM 2002);
- Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej (Projekt 2002);
- Założenia polityki energetycznej Polski do roku 2020 (MG 2000);
- Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (PRM 2001);
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski (RM 2002);
- Polityka leśna państwa (MŚ 1996);
- Krajowa strategia ograniczenia emisji metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych (MŚ1999);
- Narodowa strategia edukacji ekologicznej (MŚ 1998);
- Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego (MG 2000);
- Polityka transportowa państwa na lata 2001 – 2015 dla zrównoważonego rozwoju kraju (MI 2001);
- Średniookresowa strategia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich (MRiRW 1998);
- Spójna polityka strukturalna rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa (MRiRW 1999);
- Strategia rozwoju turystyki w latach 2001 – 2006 (MG 2001);
- Polityka resortu obrony narodowej w zakresie ochrony środowiska (MO 2002);
- Narodowy program przygotowania do członkostwa w Unii Europejskiej (KIE 1998);

- Narodowy plan rozwoju (NPR) – (Projekt MG 2002) Koncepcja Sektorowego Programu operacyjnego (SPO) Ochrona Środowiska i Gospodarka Wodna (Projekt MŚ 2002);
- Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej. (MŚ 2000);
- Zintegrowany Program operacyjny Rozwoju Regionalnego – komponent środowiskowy (w opracowaniu);
- Dokument programowy dla Funduszu Spójności w części dotyczącej środowiska (w opracowaniu);
- Poselski Projekt Ustawy o Racjonalnym Wykorzystaniu Odnawialnych Zasobów Energii. Materiały IX Ogólnopolskiego Forum Odnawialnych Źródeł Energii, Zakopane – Kościelisko 2003.

1.5.2. Programy, plany, rejestry, dane administracji rządowej i samorządowej Województwa i Powiatu

- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko - Pomorskiego;
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko - Pomorskiego;
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Kujawsko - Pomorskiego;
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Kujawsko - Pomorskiego;
- Dane dostępne w opracowaniach WIOŚ;
- Informacje z Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa;
- Dane z programów ochrony rezerwatów, parków krajobrazowych i parków narodowych;
- Informacje spółek wodnych i WZMiUW;
- Urząd Wojewódzki – informacje o programach dostosowawczych, programach ochrony przed hałasem i ochrony powietrza, programach gospodarowania odpadami niebezpiecznymi, o wytwarzaniu odpadów, wydanych zezwoleniach na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami, informacje hydrogeologiczne, dane o zagrożeniach spowodowanych wydobywaniem kopalin - koncesje, zatwierdzonych zasobach złóż i wody, informacje z centrum zarządzania kryzysowego (powódź), dane archeologiczne oraz z rejestru zabytków, zasoby baz danych zawierających informacje dotyczące ochrony powietrza i poziomu hałasu, decyzje i raporty dotyczące lokalizacji autostrady, zmiany stosunków wodnych na terenach o szczególnych wartościach przyrodniczych;
- Urząd Marszałkowski – dane dotyczące płatników opłaty produktowej, dane o korzystających ze środowiska;
- Dane z Banku Danych Regionalnych GUS;
- Dane o programach ochrony wód opracowanych przez RZGW;
- Dane hydrometeorologiczne z IMGW;
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rypińskiego (2003 r.);
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Rypińskiego;
- Program Gospodarki Odpadami w Powiecie Rypińskim;
- Informacja z Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej nt. oddziaływania urządzeń wytwarzających pola elektromagnetyczne na terenie powiatu rypińskiego;
- Dane z raportów Inspekcji Sanitarnej;
- Dane z Inspekcji Weterynaryjnej;
- Dane hydrometeorologiczne z IMGW;
- Dane o planach urządzania lasów i lasach ochronnych z nadleśnictw;
- Dane z Policji i Straży Pożarnej odnośnie katastrof.

1.5.3. Dane uzyskane od podmiotów gospodarczych

- Informacja z Polskich Sieci Elektroenergetycznych nt. sieci i obiektów elektroenergetycznych o napięciu 400 kV i 220 kV;

1.5.4. Programy gmin zlewni, programy ochrony powietrza wynikające z przepływów zanieczyszczeń, programy ochrony różnorodności biologicznej

- Natura 2000;

1.5.5. Programy, plany, rejestry, dane, uzyskane z Gminy

- Strategia Rozwoju Powiatu Rypińskiego;
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miasta Rybin, 1999/2000;
- Hałas drogowy na terenie miasta Rybin w 2000 roku w porze dziennej i nocnej;
- Rejestr Obwodów Łowieckich;
- Roczne Plany Łowieckie;
- Informacja z Gminy Miejskiej Rybin zgodnie z pkt. 1.5;
- Szczegółowe dane statystyczne uzyskane z Banku Danych Regionalnych-GUS nt. Miasta Rybin;
- Program kreowania nowych miejsc pracy;
- Program gospodarki ściekowej;
- Program Ochrony Środowiska z zakresu gospodarki odpadami;
- Program edukacji ekologicznej.

1.6. Metodyka opracowania Programu i jego korygowania

1.6.1. Uwagi ogólne

Rozpoczynając prace nad *Programem* przedstawiciele Wykonawcy odwiedzili gminę celem przedstawienia im metodyki realizacji opracowania oraz odwiedzenia najważniejszych z punktu widzenia ochrony środowiska, obiektów komunalnych takich jak oczyszczalnie ścieków i składowiska odpadów oraz obiektów chronionej przyrody.

Wizja terenowa oraz rozmowy z pracownikami samorządowymi zajmującymi się problematyką ochrony środowiska pozwoliły na szybkie wyrobienie sobie opinii na temat sytuacji w Gminie, ułatwiły też lepsze rozumienie wszelakich dokumentów oraz późniejsze koordynowanie prac projektowo-programowych. Późniejsza analiza dokumentów pozwoliła na poszerzenie i weryfikację wstępnych ocen.

Gminny Program Ochrony Środowiska musiał powstawać w ścisłej współpracy z daną gminą. Konieczne było, bowiem uwzględnienie zadań planowanych przez gminę. Z tego właśnie powodu ich akceptacja dla wspólnego Programu, miała decydujące znaczenie dla powodzenia jego realizacji.

Zwracając się o udostępnienie danych, Wykonawca miał świadomość, że pewne rejestry nie są prowadzone, albo są niekompletne. Nieliczne braki zostały w *Programie* uwidocznione gdyż i taka jest jego rola. Zaproponowane zostały też środki zaradcze.

Program, będący dokumentem interdyscyplinarnym, został zrealizowany przez ośmiu osobowy zespół, w skład którego wchodził specjalistów z następujących dziedzin: ochrony przyrody, leśnictwa, ochrony gleb i gospodarki odpadami, geologii i hydrogeologii, energii odnawialnej i energochłonności, gospodarki wodnej i wodno – ściekowej, ochrony powietrza i przed hałasem, ochrony przed działaniem pól elektromagnetycznych, awarii przemysłowych i klęsk żywiołowych oraz systemów informacji o terenie, finansów, strategii i prawa.

Zapisanie w liście przedsięwzięć inwestycji planowanych przez gminę otwiera drogę do podjęcia realizacji części z nich wspólnie przez kilka jednostek samorządu i tym samym, poprzez efekt skali, stworzenie możliwości podjęcia starań o dofinansowanie z funduszy UE. Nowością, w tego rodzaju opracowaniach, jest zbilansowanie potrzeb z możliwościami ich sfinansowania.

Zgodnie z zapisem zawartym w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia konsultacje mają się odbyć dopiero po akceptacji Programu przez Zarząd Gminy.

1.6.2. Zasadnicze kroki postępowania

- Określenie struktury Programu w nawiązaniu do Polityki ekologicznej państwa na lata; 2003 – 2006 i Programu ochrony środowiska Województwa;
- Ocena stanu poszczególnych komponentów środowiska w świetle dokumentów;
- Ustalenie list priorytetowych przedsięwzięć inwestycyjnych i pozainwestycyjnych;
- Ustalenie i uzgodnienie wytycznych dla gmin z uwzględnieniem możliwości podejmowania ich przez większą ilość jednostek samorządu;
- Zbilansowanie możliwości inwestycyjnych z listą priorytetów i ustalenie zadań i harmonogramu realizacji na okres ośmiu lat;
- Analiza instrumentów prawnych, ekonomicznych i kontrolnych realizacji Programu.

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

CHARAKTERYSTYKA GMINY

2. Charakterystyka Gminy

2.1. Położenie i uwarunkowania z nim związane

Gmina miejska Rypin znajduje się we wschodniej części województwa kujawsko – pomorskiego w powiecie rypińskim. Miasto Rypin leży również w północno-wschodniej historycznej części Ziemi Dobrzyńskiej nad rzeką Rypienicą - dopływem Drwęcy. Geograficznie obszar otaczający Rypin należy do Pojezierza Dobrzyńskiego. Ze względu na duże skupiska morenowych jezior na południowy zachód od miasta, obszar ten popularnie nazywany bywa Szwajcarią Dobrzyńską, co stanowi walor turystyczny miasta. Rypin leży na, na szlaku wiodącym z Kujaw na Warmię i z Pomorza na Mazowsze.

Rypin należy do Związku Miast Polskich oraz wchodzi w skład związku Gmin Północnego Mazowsza i jest siedzibą Związku Gmin Rypińskich.

2.2. Stan przestrzeni

Miasto Rypin zajmuje powierzchnię 1 096 ha. Użytki rolne zajmują powierzchnię 679 ha, co stanowi 61,9 % powierzchni gminy. Lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię 37 ha i stanowią blisko 3,4 % powierzchni gminy. Kompleksy leśne są rozmieszczone nierównomiernie na obszarze gminy, przede wszystkim w południowo-wschodniej części gminy, w rejonie wsi Kwiatkowo, Puszcza Miejska i Zakroc. Niewielkie kompleksy występują we wschodniej części gminy (w rejonie Sałowa) i północnej (w rejonie Rusinowa).

Tabela 5 Struktura użytkowania gruntów (ha)

Struktura użytków	Miasto
Grunty orne	535
Łąki i pastwiska	107
Sady	37
Lasy i zadrzewienia	37
Pozostałe	380
<i>Powierzchnia ogółem</i>	<i>1096</i>

Tabela 6 Struktura użytków rolnych (ha)

Struktura użytków rolnych	Miasto
Grunty orne	535
Sady	37
Łąki	45
Pastwiska	62
Lasy ogółem	37
Lasy państwowe	9
Lasy prywatne	19

2.3. Środowisko przyrodnicze

Według podziału Polski na mezoregiony fizyczno-geograficzne, gmina miejska Rypin położona jest na obszarze Pojezierza Dobrzyńskiego oraz Równiny Urszulewskiej (Konracki 1994). Pod względem hydrograficznym przeważająca część obszaru gminy leży w dorzeczu rzeki Drwęcy, w zlewni jej lewobocznego dopływu Rypienicy. Budowę geologiczną wierzchniej warstw stanowią utwory plejstoceńskie reprezentowane przede wszystkim przez gliny morenowe oraz różnofrakcyjne piaski zalegające na glinach. Rzeźba powierzchni miasta charakteryzuje się dużym urozmaiceniem. Dominującym elementem orograficznym jest dolina Rypienicy wcinająca się w otaczający teren na głębokość dochodzącą do 20-25 m. Wspomniana forma wraz z licznymi dolinkami bocznymi i wcięciami erozyjnymi kształtuje dynamiczny krajobraz na znacznej części obszaru miasta.

Dominującym elementem hydrograficznym jest rzeka Rypienica, która przepływa przez centralną i zachodnią część miasta. Uzupełnienie sieci rzecznej stanowią niewielkie oczka wodne oraz rowy melioracyjne i okresowe cieki znajdują się głównie w południowej części miasta.

Urozmaicona rzeźba terenu powoduje, że obszar miasta charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami topoklimatycznymi. Można wyodrębnić trzy typy obszarów o odmiennym klimacie; dolina Rypienicy, tereny zabudowy miejskiej, tereny użytkowane rolniczo. W zagłębieniach terenowych

występuje niekorzystny mikroklimat powstający na skutek inwersji termicznych, zalegania mas chłodnego powietrza i tworzenia mgieł. Zjawiska te są szczególnie odczuwalne w okresie jesiennym. Na znaczne różnice temperatur na omawianym terenie wpływ mają zwłaszcza warunki lokalne. Decydują tu takie czynniki jak rzeźba terenu, sąsiedztwo lasu, zbiorników wodnych itp. Dominującym typem obszaru gminnego, jest płaska, miejscami falista wysoczyzna morenowa. Rzeźbę terenu urozmaicają pagórki i wzgórza morenowe, jak również liczne formy wklęsłe, rynny subglacialne oraz liczne zagłębienia bezodpływowe, których dna podobnie jak rynien są podmokłe i zabagnione.

Średnie roczne sumy opadów na obszarze gminy miejskiej Rypin kształtują się na poziomie 560 mm. Dla obszaru całej gminy można przyjąć średnią wartość wilgotności w granicach 70 – 75%. Wyższe wartości posiadają tereny podmokłe oraz położone w sąsiedztwie dużych powierzchni wodnych. Opady okresu wegetacyjnego, obejmującego miesiące od kwietnia do września, wynoszą około 360 mm (Brenda 1996). Faktem jest, że opady w ostatnich latach są niższe w porównaniu z okresem lat 70-tych o około 70-100 mm.

Na analizowanym obszarze dominują wiatry wiejące z sektora zachodniego. Generalnie przeważają wiatry słabe o średniej prędkości 1 – 2 m/sek.

Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 8°C. Absolutne maksymalne temperatury osiągają 38 °C, natomiast minimalne dochodzą do -32°C.

2.4. Środowisko kulturowe

Gmina Miejska Rypin posiada wiele atrakcji turystycznych, do których zalicza się liczne zabytki architektury. Do najważniejszych wpisanych do rejestru zabytków, należą:

- Kaplica p.w. Św. Barbary z 1780r., remont w 1850 i 1908., drewniana, znajduje się ona przy ulicy Mławskiej,
- Młyn zbożowy, po 1900, znajdujący się również na ulicy Mławskiej,
- Zespół Kościoła Parafialnego Parafialnego.w. Św. Trójcy: kościół 1355 XIX/XX, plebania 3 ćw. XIX w., ogrodzenie ok. 1839, cmentarz przykościelny, przy ulicy Jana Pawła II,
- Dom Kaźni ob. Muzeum Ziemi Rypińskiej, 4 ćw. XIX w., przy ulicy Warszawskiej
- Historyczne Założenie Urbanistyczne Miasta.

Tereny objęte granicami miasta Rypina nie dostarczają zbyt wielu archeologicznych przekazów o reliktach osadnictwa pradziejowego. Znaczna liczba stanowisk archeologicznych związana jest ściśle z dziejami miasta począwszy od wczesnego średniowiecza i nowożytności. W wyniku badań powierzchniowych w ramach „Archeologicznego zdjęcia Polski” zanotowano 22 stanowiska archeologiczne począwszy od osadnictwa z epoki neolitu aż po czasy nowożytne.

2.5. Społeczność

Miasto Rypin obecnie liczy 16 905 mieszkańców. Z końcem 1998r. gminę miejską zamieszkiwało 16 971 osób, gęstość zaludnienia wynosiła 1697 osób na km² powierzchni. Obecnie obserwuje się systematyczny spadek ludności miejskiej, a od 1978 roku do 1998 roku przybyło w mieście 5447 osób. Cechą charakterystyczną ludności miasta Rypin jest liczebna przewaga kobiet nad mężczyznami. Współczynnik ten w kolejnych latach wykazuje tendencje malejącą.

Czynnikiem powodującym sukcesywny wzrost liczby mieszkańców miast jest migracja ludności z obszarów wiejskich zwłaszcza w poszukiwaniu pracy.

2.6. Gospodarka oraz postulowane kierunki i dziedziny rozwoju

W mieście najprężniej działają branże odzieżowa, spożywcza, budowlana i metalowa. Najbardziej rozbudowana jest produkcja akcesoriów meblowych i wyrobów z drutu. Istotną rolę spełnia produkcja odzieżowa. Silnie rozwinięty jest handel zarówno hurtowy, jak i detaliczny, będący po produkcji największym pracodawcą. W mieście funkcjonuje 8 firm zatrudniających powyżej 100 pracowników. Produkowana zdrowa żywność na tych terenach stwarza możliwość rozbudowy przetwórstwa. Miasto dysponuje zarówno nieruchomościami, jak i terenami pod zabudowę tego typu zakładów oferując ulgi podatkowe i duże zasoby wykwalifikowanej siły roboczej. Jako stolica powiatu zapewnia lokalną obsługę administracyjną, prawną i bankową. W myśl opracowanej na najbliższe dziesięciolecie strategii rozwoju, miasto winno stać się lokalnym, wszechstronnie przygotowanym centrum obsługi rolnictwa wykorzystującym posiadane walory przyrodnicze i turystyczne.

Do najważniejszych zakładów na terenie miasta zalicza się:

- Spożywczego - Spółdzielnia Mleczarska ROTR (przetwórstwo mleka metodą UHT, proszkowania)
- liczne prywatne zakłady budowlane i instalacyjne,
- metalowego - Przedsiębiorstwo Produkcji Akcesoriów Meblowych i Wyrobów z Drułu "Damix" - akcesoria meblowe i wyroby z drutu, PPUH "Pom-Tor" - produkcja i usługi dla rolnictwa, "REJS" Sp.z o.o. i PROTECH Sp.z o.o. – akcesoria meblowe, Kaufmann Sp.z o.o. – reklamy świetlne,
- lekkiego - "Markit-2" Spółka z o.o. - konfekcja damska, liczne zakłady szwalnicze i kra- wieckie,
- innych:
 - Przedsiębiorstwo Komunalne "Komes" Spółka z o.o. - kompleksowe usługi z zakresu gospo- darki komunalnej
 - Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej - produkcja i dystrybucja energii ciepłej
 - Przedsiębiorstwo Prywatne "Format" - produkcja mebli kuchennych i biurowych
 - LOTOS MAZOWSZE S.A. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe - dystrybucja paliw.
 - Rypińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego – budowa mieszkań na wynajem oraz ad- ministrowanie zasobami mieszkaniowymi,

2.7. Rolnictwo i postulowane kierunki rozwoju

Grunty orne w granicach administracyjnych miasta charakteryzują się wysoką urodzajnością i klasyfikacja bonitacyjną gleb. Grunty orne chronionej klasy I-IIIb stanowią 51% wszystkich grun- tów ornym miasta. Zwarte kompleksy tych gleb obejmują północno – zachodnią i południowo – wschodnią część miasta. W strukturze użytkowania ziemi na terenie miast Rypina użytki rolne zaj- mują 679 ha co stanowi 61% ogólnej powierzchni miasta (1096 ha). Grunty orne zajmują po- wierzchnie 535 ha co stanowi 78,8 % ogólnej powierzchni użytków rolnych i są najbardziej prze- kształconą przez człowieka formą użytkowania ziemi. Należy, zatem stwierdzić, że wysoka wartość użytkowa gruntów na terenie miasta nie stanowi bariery rozwoju przestrzennego gminy, gdyż nie brakuje terenów dla lokalizacji inwestycji i rozwoju procesów urbanizacyjnych.

Tabela 7 Rodzaj, powierzchnia zasiewów, średnie plony (dane z Urzędu Gminy za rok 2003)

Rodzaj zasiewów	Powierzchnia zasiewów (ha)
Zboża ogółem;	363
w tym zboża podstawowe a mieszankam zbożowymi	361
Buraki Cukrowe	15
Ziemniaki	19
Rośliny pastewne	36
Pozostałe uprawy	6

W strukturze władania ziemi na terenie miasta zdecydowanie dominuje własność prywatna. Struktura obszarowa indywidualnych gospodarstw na terenie miasta jest widocznie zróżnicowana. Około 69 % gruntów rolnych należy do gospodarstw należy do gospodarstw nie przekraczających powierzchni 1 ha. Grupa tych gospodarstw charakteryzuje się wielokierunkowym profilem produkcji głównie roślinnej, mającej na celu zaspokojenie potrzeb własnych. Nadwyżki płodów rolnych w formie nieprzetworzonej, zbywane są na lokalnym rynku, zaopatrując ludność miasta w podstawo- we ziemniaki. Natomiast grunty rolne położone na obrzeżu miasta tworzą grupę gospodarstw dużych o ukierunkowanym profilu produkcji rolnej, mającej charakter produkcji towarowej mogącej sprostać konkurencji i opłacalności produkcyjną rynku wewnętrznym oraz zewnętrznym. Według danych statystycznych produkcja zwierzęca jest mniej rozwinięta i tak bydło w ilości 138, trzoda chlewna 780, konie 5, kozy 10 sztuk. Znacznie wyższa jest produkcja trzody chlewnej niż była zwłaszcza w gospodarstwach mniejszych.

Polskie gospodarstwa rolne, będąc w Unii Europejskiej, muszą szukać możliwości dywersy- fikacji źródeł dochodu. Rolnicy muszą także starać się poszerzać rynki zbytu swojej produkcji, mię- dzy innymi przez tworzenie grup producenckich.

Kierunki zmian w rolnictwie winny uwzględniać:

- Poprawę struktury obszarowej indywidualnych gospodarstw poprzez wzrost udziału gospodarstw dużych (powyżej 15 ha), towarowych,

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

- Zmiany w strukturze upraw – rozwój i promocja produkcji zdrowej żywności, rozwój warzywnictwa i sadownictwa,
- Zwiążanie produkcji rolnej z przetwórstwem,
- Rozwój usług dla wsi i rolnictwa,
- Uzdrowienie rynku rolnego (skup płodów rolnych),
- Rozwój rolnictwa ekologicznego oraz promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

**CELE, PRIORYTETY I PRZEDSIĘWZIĘCIA,
INWESTYCYJNE I POZAINWESTYCYJNE,
KONIECZNE DO REALIZACJI W PERSPEKTYWIE
WIELOLETNIEJ, W SFERZE OCHRONY
DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO
I RACJONALNEGO UŻYTKOWANIA
ZASOBÓW PRZYRODY**

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

3. Cele, priorytety i przedsięwzięcia, inwestycyjne i pozainwestycyjne, konieczne do realizacji w perspektywie wieloletniej, w sferze ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody

3.1. Ochrona przyrody. Różnorodność biologiczna i krajobrazowa

3.1.1. Analiza stanu istniejącego

Przeważająca część obszaru gminy miejskiej Rypin leży w obrębie Pojezierza Dobrzyńskiego (zwanego też wysoczyzną Dobrzyńską), a podstawowym typem rzeźby jest płaska, miejscami falista wysoczyzna morenowa.

Jest to falista wysoczyzna morenowa z dominującym krajobrazem drobnych nie wysokich pagórków, kontrastujących z bardzo licznie reprezentowanymi większymi lub mniejszymi rynnowatymi obniżeniami i zamkniętymi zakłęsłościami wytopiskowymi o dnach bądź stałe podmokłych, bądź wypełniających się wodą okresowo, a niekiedy wypełnione wodą w postaci niewielkich "oczek" wodnych..

Powierzchnia wysoczyzny zbudowana jest z glin i piasków związanych z akumulacyjną działalnością lądolodu. Wysoczyznę urozmaicają pagórki i wzgórza morenowe związane z postojem lądolodu w czasie fazy kujawsko-dobrzyńskiej, jak również liczne formy wklęsłe - długie, wąskie, o krętym przebiegu. Największa z rynien polodowcowych o przebiegu południkowym jest obecnie wykorzystywana przez rzekę Rypienicę. Obszar wysoczyzny morenowej jest praktycznie bezleśny. Rosnące tu przed wiekami zasobne lasy na siedliskach grądowych zostały dawno wykarczowane, a grunty przeznaczone pod użytkowanie rolnicze.

Informacje dotyczące zasobów przyrody żywej i nieożywionej na terenie gminy miejskiej Rypin są niepełne. Istniejąca inwentaryzacja wymaga aktualizacji i pogłębienia. Stosunkowo najwięcej informacji na temat zasobów przyrody dotyczy terenów leśnych i zawarty jest w różnego rodzaju dokumentacjach nadleśnictw. Brak jest także opracowań ekofizjograficznych dla gminy oraz wykonanej na terenie powiatu inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie, zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 sierpnia 2001 r. w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie* (Dz. U. Nr 92, poz. 1029).

Działalność człowieka prowadzona na obszarze miasta Rypin doprowadziła do powstania wielu nieprawidłowości w wykorzystaniu i gospodarowaniu zasobami przyrody zasobów przyrody. Do głównych nieprawidłowości zaliczyć można:

- głębokie często niekorzystne zmiany na obszarach podmokłych, spowodowane ich melioracją,
- likwidację wielu elementów sieci hydrograficznej (drobne ciek, oczka wodne) na obszarach użytkowanych rolniczo,
- praktyczna likwidacja naturalnej szaty roślinnej. Jedynie w obrębie doliny Rypienicy pozostały fragmenty zespołów roślinności naturalnej i,
- zabudowa fragmentu doliny w obrębie najstarszej części miasta, co spowodowało poważne utrudnienia w funkcjonowaniu korytarza ekologicznego Rypienicy,
- rolnicze wykorzystanie gleb najslabszych, zaliczanych do V – VI klasy bonitacyjnej. Tworzą one kompleksy mało odporne i wrażliwe na wszelkiego rodzaju zanieczyszczenia związane z ich obecnym użytkowaniem,
- brak rozwiązań w zakresie gospodarki wodno – ściekowej na obszarach wiejskich (na obrzeżach miasta)

3.1.1.1. Stan krajobrazu rolniczego

Tereny rolnicze zajmują 61% powierzchni gminy. Intensywne użytkowanie gruntów stanowi zagrożenie dla różnorodności biologicznej:

- likwidacja naturalnych siedlisk typu zadrzewień i zakrzewień śródpolnych;
- wypalanie traw;
- zamiana łąk kośnych i pól na monokultury roślin pastewnych i zbożowych;
- osuszanie gruntów i eutrofizacja nielicznych cieków wodnych;
- nadmierne lub nieodpowiednie stosowanie nawozów sztucznych oraz ŚOR;
- likwidacja siedlisk mozaikowych.

Efektami tych działań będzie:

- ustępowaniu rodzimych gatunków roślin i zwierząt,
- większe ryzyko występowania chorób roślin i szkodników,
- obniżenie jakości gruntów oraz plonów.

3.1.1.2. Formy ochrony przyrody

Obszary chronionego krajobrazu

W dniu 21 marca 2003 wojewoda Kujawsko-Pomorski uzgodnił włączenie obszarów województwa do sieci NATURA 2000. Wyznaczono sieć o powierzchni 127.713 ha, co stanowi 7% powierzchni województwa. Obszary te nie obejmują terenów Miasta Rybin.

Pomniki przyrody

Na podstawie uchwały nr XVII/145/2000 Rady Miasta Rybin z dnia 21 lutego 2000 roku za pomniki przyrody uznano następujące drzewa:

- Magnolia (obwód w pierśnicy: 0,50 m, wysokość: 5,50 m) – jedyny egzemplarz w wieku 25 lat, rosnące na terenie nieruchomości „REMILEX” przy Nowym Rynku 1,
- Dwie surmie żółtokwiatowe (obwód w pierśnicy: 1,05-1,20 m, wysokość: 8-10 m), rosnące na terenie miasta – na ul. Placu Sienkiewicza i ul. Tylnej
- Lipa drobnolistna (obwód w pierśnicy: 5,60 m, wysokość: 20m) rosnąca na terenie Liceum Ogólnokształcącego,
- Cztery buki zwyczajne (obwód w pierśnicy: 1,50 - 3,00 m, wysokość: 15 - 20 m) rosnące na terenie Liceum Ogólnokształcącego.

W związku z tym, według ww. uchwały zabronione jest:

- Wycinanie, niszczenie lub uszkodzenie drzew,
- Zrywanie pączków, kwiatów i owoców,
- Zanieczyszczanie terenów wokół pomników przyrody
- Umieszczanie tablic, napisów i innych znaków

Na terenie miasta Rybin znajdują się dwa parki miejskie będące miejscem nagromadzenia wielu rzadkich gatunków drzew i roślin, co powoduje, że obiekty te mają również znaczenie dydaktyczne.

Głównym elementem środowiska biotycznego są też lasy. Tworzą one kilka niewielkich kompleksów o łącznej powierzchni 37ha. Terytorialnie związane są głównie z rejonem doliny Rypienicy.

Bardzo ważnym elementem środowiska biotycznego są kompleksy łąkowo-bagiennie, łąki i pastwiska trwałe. Ważną rolę spełnia drugi składnik omawianych kompleksów, jakim są tereny bagienne. Są one naturalnymi i potężnymi zbiornikami retencyjnymi wody. Kompleksy te stanowią również ostoje dla wielu gatunków zwierząt. Dotyczy to zwłaszcza licznej fauny wodnej. Nieprzeciętne walory przyrodniczo-krajobrazowe zostały objęte częściową ochroną prawną. Wobec braku większych powierzchni leśnych znaczącą rolę w systemie przyrodniczym miasta odgrywiają sady. Koncentrują się one głównie na obrzeżach stref zurbanizowanej.

Korytarze ekologiczne – doliny rzeczne

Naturalnym korytarzem ekologicznym jest rzeka Rypienica - największy dopływ środkowej Drwęcy. W swym biegu wykorzystuje rynnę polodowcową, a zasilana jest głównie przez wody podziemne (w górnym biegu) oraz przez liczne ciek i rowy melioracyjne.

Ponadto na terenie gminy znajdują się liczne niewielkie "oczka wodne" wypełniające dna zagłębień wytopiskowych na wysoczyźnie morenowej oraz obszary mokradeł i podmokłości w dnach rynien i obniżeń terenowych.

3.1.1.3. Problemy ochrony rzadkich gatunków roślin i zwierząt

O bogactwie świata roślin i zwierząt decyduje w znacznym stopniu zróżnicowanie terenu pod względem morfologicznym oraz użytkowanie gruntów. W mieście Rybin największą powierzchnię zajmują grunty orne – 48,8% powierzchni gminy, lasy – 3,4%. Obszar miasta Rybin jest słabo zasobny w wody powierzchniowe w postaci naturalnych akwenów jak jeziora, w postaci cieków i łąk bagiennych. Dominującym elementem hydrograficznym jest rzeka Rypienica. łąki i trwałe użytki zielone, stanowią ważny składnik systemu ekologicznego. W obrębie gminy znajdują się również kompleksy łąkowo-bagiennie, mające kluczowe znaczenie dla funkcjonowania środowiska biotycznego. Kompleksy te stanowią ostoje dla licznych gatunków zwierząt zwłaszcza płazów, stanowią miejsca lęgowe i bytowe wielu gatunków ptaków jak i drobnych ssaków.

W skład roślinności łąk zalewanych wchodzi mietlica biaława, rzeżucha łąkowa, turzycy, śmiałek darniowy, kostrzewa czerwona. Roślinność łąk bagiennych tworzą różne gatunki turzycy, trzcinnik lancetowaty oraz liczne gatunki mchów.

Podobna sytuacja ma miejsce z grupami zwierząt. Fauna jest tu gatunkowo uboższa i mniej liczna, aniżeli w innych obszarach powiatu czy województwa. Występują przede wszystkim

gatunki pospolite i powszechnie występujące na terenie całej południowej części województwa kujawsko-pomorskiego. Dominującymi gatunkami są zwierzęta łowne, zamieszkujące obszary rolno-leśne – jelenie, sarny, lisy, dziki. Wśród ptactwa można wymienić gatunki takie jak łyska, perkoz dwuczuby.

Na zubożenie świata roślin i zwierząt wpływ ma również działalność człowieka, powodująca przekształcenia w glebie, klimacie i tępieniu niektórych organizmów.

3.1.1.4. Problem pozyskiwania zasobów przyrodniczych z ich naturalnych siedlisk

Z dostępnych informacji wynika, że surowce roślinne (głównie zioła) nie są pozyskiwane ze stanu naturalnego.

3.1.1.5. Zieleń komunalna (parki, skwery, tereny rekreacyjne i sportowe)

W obrębie Rypina można wyodrębnić następujące rodzaje historycznych założeń zieleni:

- parki miejskie,
- założenia zieleni przy obiektach publicznych,
- elementy układu zieleni miejskiej – skwery i aleje.

Parki miejskie:

- Park nad rzeką Rypienicą – Założony w 1926 r. Na terenie o powierzchni około 3 mórg, od strony południowo-zachodniej miasta. Park usytuowany w obszarze o zróżnicowanej konfiguracji terenu – doliny rzeki Rypienicy i przyległych pagórków, ze ścieżkami, z bogatym starodrzewem, o kompozycji przestrzennej ściśle powiązanej z układem urbanistycznym miasta, sąsiednich cmentarzy oraz otaczających terenów podmiejskich – pól uprawnych i użytków zielonych, rozbudowanych współcześnie o obszerny, wielofunkcyjny zespół obiektów sportowych. W obrębie parku Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji.
- Park przy ul. 3 Maja – dawniej ogród przy Szkole Podstawowej nr 1, dziś wyłączony jako niezależnie funkcjonujący obszar zieleni, z włączoną w jego terytorium kaplicą Sw. Barbary i zlokalizowanym dawniej w jej sąsiedztwie cmentarzem. Układ kompozycyjny z niewielkimi przekształceniami wynikającymi ze współczesnego zagospodarowania. Utrzymany liczny starodrzew. Wraz z ogrodem przy szpitalu tworzy zwarty kompleks zieleni miejskiej w północnej części miasta.

Na terenie miasta występują również ogrody przy obiektach użyteczności publicznej, W tym:

Ogród przy Liceum Ogólnokształcącym przy ul. Kościuszki 51 – dawny obszerny ogród przy szpitalu założony w XIX w. Nazywany kiedyś "Ogrodem Szpitalnym" później "Ogrodem Miejskim". Dawny układ kompozycyjny przekształcony po wybudowaniu w miejscu rozebranego szpitala – szkoły w 1938 r. Oraz w okresie powojennym, zachowany liczny starodrzew.

Ogród przy Szkole Podstawowej nr 1 - przy ul. 3 Maja z 1928/1930 r. Założony jako otoczenie zespołu dwóch szkół: męskiej i żeńskiej, obecnie szkoły Podstawowej nr 1. Ogród z elementami kompozycji regularnej, wyposażony w obiekty sportowe, pierwotnie większy o obszar sąsiedniego parku. Wraz z ogrodem przy szpitalu tworzy zwarty kompleks zieleni miejskiej w obrębie miasta.

Ogród przy Szpitalu – przy ul. 3 Maja założony w 1923 r. Z bogatym starodrzewem. Układ kompozycyjny dawnego założenia zniekształcony współczesną zabudową.

Ogród przy Domu Dziecka przy ul. Mławskiej 54 – dawny Dom Starców; założony w okresie międzywojennym, układ kompozycyjny ogrodu z niewielkimi przekształceniami wynikającymi ze współczesnego użytkowania, zachowany liczny starodrzew.

Układ zieleni miejskiej stanowi również; skwer na Nowym Rynku z nielicznym drzewostanem tworzy wtórną formę zagospodarowania dawnego rynku, aleja jesionowa przy ul. Piaski prowadząca poza granice miasta, aleja lipowa przy ulicy Słonecznej i 3 Maja oraz aleja topolowa przy ulicy Toruńskiej.

3.1.1.6. Stan świadomości ekologicznej mieszkańców

Według informacji otrzymanych z Urzędu Miasta, zagrożenia przyrody z tytułu wypalania łąk występują sporadycznie i dotyczą jedynie wypalania rowów.

Mimo to, świadomość ekologiczna mieszkańców gminy jest niewielka. W gminie nie działa żadna pozarządowa organizacja ekologiczna. Opracowany został Program Edukacji Ekologicznej.

3.1.2. Przewidywane kierunki zmian

Istotne zmiany jakościowe i ilościowe obserwowane są na poziomie różnorodności gatunkowej. O ile wcześniejsze zmiany następowały w toku długotrwałych, naturalnych procesów ewolucyjnych, o tyle obecnie dokonują się znacznie szybciej pod wpływem przekształceń antropogenicznych naturalnych siedlisk lub w wyniku pozyskiwania określonych gatunków w celach gospodarczych (zbiór grzybów i roślin zielnych, myślistwo, wędkarstwo, gospodarka rybacka), a także kolekcjonerskich lub hodowlanych (zbiór roślin i jaj ptaków, odłów zwierząt). Dodać należy także niszczenie roślin i zabijanie zwierząt przy okazji prowadzenia różnorodnych prac (np. polowych), na drogach oraz akty wandalizmu, którym ulegają m.in. wszystkie gatunki gadów beznogich.

Kształtowanie się środowiska o zupełnie nowych cechach pod wpływem działalności człowieka, prowadzi do ekspansji gatunków synantropijnych i ruderalnych, które nie tylko powiększają swą liczebność, ale też kolonizują nowe tereny. Świadoma, bądź nieświadoma introdukcja i reintrodukcja gatunków w niektórych przypadkach doprowadziła do pojawienia się populacji konkurencyjnych dla lokalnej flory, czy fauny.

Należy przewidywać, że niezadowolający stan ochrony przyrody, będzie się pogłębiał o ile nie zostaną na ten cel przeznaczone znaczne środki finansowe i o ile nie uzyska on pełnej akceptacji społecznej. Pogłębiać będą się negatywne zmiany krajobrazowe oraz następować będzie spadek różnorodności biologicznej. Procesy te zachodzą, bowiem bardzo intensywnie, a ich powstrzymanie jest już w wielu przypadkach, np. na terenach rolniczych, trudne lub niemożliwe. Realizacja wymienionych działań ochronnych umożliwi natomiast utrzymanie istniejącego obecnie stanu różnorodności gatunkowej, ekosystemowej i krajobrazowej.

3.1.3. Przyjęte cele i priorytety

Na terenie miasta Rybnik do niezbędnych zadań w zakresie ochrony przyrody zalicza się:

- wzmożenie ochrony obiektów objętych już ochroną prawną;
- ograniczenie procesów urbanizacyjnych w pobliżu obszarów przyrodniczo cennych (ograniczenie zabudowywania terenu);
- aktualizacja inwentaryzacji przyrodniczej na terenie gminy;
- wykonanie inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie i objęcie ich ochroną;
- wdrożenie programów edukacyjnych dotyczących ochrony przyrody (np. we współpracy z nadleśnictwami, Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego, organizacjami ekologicznymi) skierowanych do różnych odbiorców,
- Racjonalne użytkowanie obszarów osadniczych,
- Wzbogacanie ekosystemów,
- Racjonalne gospodarowanie na obszarach otwartych.

3.1.4. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z dokumentów rządowych

Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej to jeden z ważniejszych obszarów w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego państwa (*II Polityki Ekologicznej Państwa*). Różnorodność biologiczna kraju należy do najbogatszych w Europie. Decydują o tym zarówno dogodne warunki naturalne, jak i odmienny charakter w stosunku do pozostałych krajów europejskich, oddziaływań antropogenicznych (nierównomierne uprzemysłowienie i urbanizacja kraju, tradycyjne intensywne rolnictwo zachowane na znacznych obszarach oraz rozległe i trwałe historycznie lasy). II Polityka Ekologiczna Państwa precyzuje kierunki działań w sferze ochrony środowiska, w tym także w zakresie ochrony różnorodności biologicznej, w perspektywie najbliższych 25 lat. Jako cele perspektywiczne ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej przyjęto:

- zabezpieczenie zachowania cennych przyrodniczo obszarów, dotychczas nie chronionych prawnie, poprzez objęcie ich różnymi formami ochrony przyrody;
- stworzenie na pozostałym terytorium kraju takich warunków i zasad prowadzenia działalności gospodarczej (w tym zasad ochrony gatunkowej zwierząt i roślin), aby różnorodność biologiczna ulegała stopniowemu wzbogacaniu.

Wśród celów o krótszym horyzoncie czasowym za najważniejsze należy uznać:

- opracowanie i przyjęcie krajowej strategii ochrony różnorodności biologicznej, jako realizacji zobowiązań wobec Konwencji o ochronie różnorodności biologicznej;
- włączenie ustaleń tej strategii do resortowych programów zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, sporządzanych na szczeblu samorządowym;

- utworzenie w Polsce Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych NATURA 2000;
- wspieranie prac badawczych i inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej;
- wprowadzenie monitoringu różnorodności biologicznej, wdrożenie kryteriów i wskaźników do kontroli skuteczności wprowadzania polityki ekologicznej Państwa;
- ustanowienie przepisów prawnych regulujących bezpieczeństwo biologiczne kraju oraz zapewnienie środków na wykonywanie prawa i kontrolowanie zagrożeń związanych z wykorzystaniem biotechnologii;
- ochronę i gospodarowanie różnorodnością biologiczną na całym terytorium kraju, włączając w to obszary zagospodarowane i tereny zurbanizowane;
- działania na rzecz wzrostu świadomości ekologicznej i kształtowania opinii społeczeństwa oraz władz szczebla lokalnego, a także promowanie zagadnień różnorodności biologicznej;
- prowadzenie wymiany informacji z zakresu ochrony różnorodności biologicznej i międzynarodowej współpracy naukowej.

Ochrona gatunków i siedlisk

Ochronę gatunkową realizuje się w Polsce w celu zabezpieczenia dziko występujących roślin i zwierząt w tym zwłaszcza gatunków rzadkich lub zagrożonych wyginięciem, jak też w celu zachowania różnorodności genetycznej.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, tekst jednolity) i towarzyszące jej wykonawcze akty prawne określają listę gatunków objętych ochroną, sposoby jej wykonywania, stosowne ograniczenia, nakazy i zakazy. Możliwe odstępstwa od zakazów w zakresie pozyskiwania roślin i zwierząt chronionych oraz zezwolenia na inne czynności podlegające ograniczeniom, zakazom i nakazom określa Minister Środowiska. Prawo obejmowania zagrożonych gatunków ochroną prawną przysługuje także wojewodom, o ile reżim ochronny nie został ustalony w stosownym rozporządzeniu Ministra Środowiska, a potrzeba taka występuje w danym regionie.

Pomoc w ochronie stanowi Polska Czerwona Księga Zwierząt. Poszczególne gatunki klasyfikowane są do odpowiednich grup. Kryteria klasyfikacji oparto na wzorcach opracowanych przez IUCN.

W zakresie ochrony przyrody podstawowymi aktami prawnymi w Unii Europejskiej są Dyrektywa Siedliskowa (dyrektywa Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory) i Dyrektywa Ptasia (dyrektywa Rady 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków). Mają one na celu utrzymanie różnorodności biologicznej państw członkowskich Unii poprzez ochronę najcenniejszych siedlisk oraz gatunków fauny i flory na ich terytorium.

Cel ten realizowany będzie m.in. poprzez utworzenie europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000, złożonej z tzw. Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO), wytypowanych na podstawie Dyrektywy Siedliskowej i Obszarów Specjalnej Ochrony (OSO) wytypowanych na podstawie Dyrektywy Ptasiej.

Trendy

Przez ostatnią dekadę w całym kraju stale wzrastała powierzchnia obszarów chronionych wszystkich kategorii. Obszary chronionego krajobrazu stanowią najbardziej rozległą powierzchnio (22,8 % powierzchni kraju) i równocześnie najmniej restrykcyjną formę ochrony przyrody. W myśl zapisów **II Polityki Ekologicznej Państwa** obszary te mają objąć łącznie 30 % powierzchni kraju. Obszary chronione obejmują już w sumie około 32,5% powierzchni kraju. Szczególny ich przyrost nastąpił w ostatnich latach. Jednocześnie, obok wymiernych sukcesów w ochronie obszarowej i indywidualnej, występuje cały szereg trudnomierzalnych, bądź niemierzalnych trendów, głównie niekorzystnych. Są to najczęściej lokalne degradacje siedlisk, powodujących spadek różnorodności biologicznej.

Opracowanie pt. „**Strategia ochrony żywych zasobów przyrody w Polsce**” uwzględnia ścisły związek stanu przyrody ze stanem środowiska. Strategia określa występujące zagrożenia dla środowiska, ocenę stanu działań w zakresie ochrony różnorodności biologicznej w różnych działach gospodarki oraz założenia do dalszych działań. Charakteryzuje główne zagrożenia dla środowiska wynikające z antropopresji. Omawia zagadnienia zagrożenia zasobów genowych organizmów żywych. Określa kierunki działań dla ochrony żywych zasobów przyrody, zasobów hydrobiologicznych, biotopów podmokłych, zasobów leśnych, żywych zasobów Bałtyku, obszarów przyrodniczo cennych oraz ginących gatunków. Uwzględnia też problemy edukacji ekologicznej, potrzeby regulacji prawnych i badań naukowych. W 1991 r. opracowano Polskie studium różnorodności biologicznej.

Kolejnym dokumentem, który odnosi się do ochrony i trwałego i zrównoważonego wykorzystania różnorodności biologicznej w lasach jest przyjęta przez Radę Ministrów w 1997 roku **Polityka Leśna Państwa**. Powyższy dokument podkreśla potrzebę zapewnienia ochrony wszystkim lasom a szczególnie najcenniejszym ekosystemom oraz kluczowym i rzadkim elementom biocenozy. Jednym z priorytetów polityki leśnej jest zwiększanie różnorodności genetycznej i gatunkowej biocenozy leśnych oraz różnorodności ekosystemów w kompleksach leśnych w oparciu o naturalne procesy. Wśród działań na rzecz ochrony zagrożonych gatunków.

3.1.5. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programu Województwa

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody jest jednym z wojewódzkich priorytetów programu ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu rypińskiego. Główne zagadnienia i kierunki działań to:

- Wdrożenie systemu NATURA 2000 i bieżąca ochrona obszarów i obiektów cennych przyrodniczo:
 - Zwiększenie powierzchni terenów objętych ochroną,
 - Wzmocnienie ciągłości i spójności przestrzennej systemu obszarów chronionych,
 - Rygorystyczne przestrzeganie wymagań ochrony przyrody w odniesieniu do obiektów turystycznych i rekreacyjnych w aspekcie ochrony walorów przyrodniczych,
 - Wspieranie gmin w ustanawianiu użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na terenach rolniczych, gdzie występują pozostałości ekosystemów i cennych fragmentów krajobrazu,
 - Wprowadzanie odpowiednich procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem,
 - Utrzymanie i rozwój śródmiejskich, w tym osiedlowych terenów zieleni.
- Ochrona gatunków zagrożonych i narażonych na ginięcie roślin i zwierząt:
 - Określenie potrzeb w zakresie reintrodukcji gatunków roślin i zwierząt,
 - Opracowanie planów ochrony siedlisk gatunków, które są zagrożone,
 - Budowa przejść dla zwierząt nad trasami komunikacyjnymi i przepławek dla organizmów wodnych.

W myśl Strategii Rozwoju Gospodarczego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, efektywne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego oznacza przede wszystkim rozwój turystyki oraz usług kulturalnych, zdrowotnych i sportowych, umożliwiających tworzenie nowych miejsc zatrudnienia dla wchodzącej na rynek pracy młodzieży, zwłaszcza wiejskiej.

Racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska wymaga także:

- ochrony przed zanieczyszczeniem wód powierzchniowych i podziemnych,
- dalszego ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza,
- zwiększenie skuteczności ochrony przeciwpowodziowej,
- racjonalizacji gospodarki odpadami stałymi,
- ochrony przyrody, poszerzenia obszarów o wysokich walorach przyrodniczych oraz racjonalne wykorzystanie zasobów leśnych,
- wdrożenia europejskich norm ochrony środowiska.

3.1.6. Lista przedsięwzięć wynikających z dokumentów, koncepcji władz, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców

W *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miasta Rypina*, Rypin 1999/2000 r. w aspekcie ochrony środowiska przedstawiono podstawowy zakres zmian, których realizacja pozwoli na utrzymanie i wzbogacenie zasobów przyrodniczych miasta. Do zmian tych należą:

- Podstawowe elementy systemu ekologicznego miasta: - ciąg ekologiczny Rypienicy, objąć ochroną prawną uznając je, jako zespoły przyrodniczo – krajobrazowe,
- wszystkie kompleksy bagienne uznać jako użytki ekologiczne i otoczyć je szczególną ochroną przed zmianą stosunków wodnych,
- docelowo zalesić wszystkie grunty orne VI klasy, nie wchodzące w skład terenów planowanych pod inwestycje. Wprowadzany drzewostan powinien być bogaty pod względem gatunkowym,

- na gruntach ornych obejmujących klasy I-IVb wprowadzić kompleksy wysokiej zieleni śródpolnej, Jest to niezbędne zwłaszcza na terenach o dużych spadkach, przekraczających 5%,
- objąć ochroną wszystkie oczka wodne,
- dążyć do wzbogacania zespołów roślinności nadbrzeżnej, tworzących ekologiczne strefy buforowe wokół zbiorników wód powierzchniowych (rzeki i oczek wodnych),
- rozważyć możliwość rewitalizacji niektórych obszarów obejmujących kompleksy łąkowo-bagiennie,
- poprawę walorów estetyczno-krajobrazowych realizować poprzez preferowanie odpowiedniej zabudowy architektoniczno – przestrzennej,
- stworzyć warunki organizacyjne i zachęty sprzyjające rozwojowi rolnictwa ekologicznego,
- podjąć działania mające na celu upowszechnienie i podniesienie wiedzy ekologicznej mieszkańców miasta Rypina.

Ważnym celem przyrodniczym jest m.in. zachowanie istniejących wartości środowiska naturalnego. Polityka osiągania celów przyrodniczych, to przede wszystkim racjonalna gospodarka zasobami takimi jak gleby, lasy i wody oraz ograniczenie negatywnych oddziaływań ze źródeł lokalnych.

Do celów przestrzennych podnoszenie ładu przestrzennego, racjonalne wykorzystanie terenów w kształtowaniu struktury funkcjonalno – przestrzennej oraz eliminowanie konfliktów wynikających z różnych sposobów użytkowania terenów. Polityka osiągania celów przestrzennych, to przede wszystkim porządkowanie zagospodarowania terenów oraz utrzymanie harmonijnego krajobrazu przy zapewnieniu walorów estetycznych nowego zainwestowania.

3.1.7. Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć

Kryteria wyboru narzucają obowiązujące przepisy w zakresie ochrony przyrody oraz strategia państwa, wojewódzka oraz powiatu w zakresie ochrony przyrody. Zgodnie z przepisami starosta nie jest organem ochrony przyrody.

3.1.8. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Gmina Miejska Rypin charakteryzuje się małą bioróżnorodnością wynikającą głównie z braku na jej terenie powierzchniowych zbiorników wodnych oraz miejsc podmokłych. Stąd też ochrona cennych ekosystemów lub obiektów powinna być priorytetem w działaniach związanych z ochroną przyrody. Ochrona bioróżnorodności wpłynie na równowagę i trwałość wielu ekosystemów mających znaczenie lokalne.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących działań:

Tabela 8 Działania w ramach ochrony przyrody

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania własne															
1	I	Renowacja terenów zielonych, w szczególności zabytkowych parków na terenie miasta	gmina, właściciele nieruchomości										Włączenie parków w system korytarzy ekologicznych, ochrona krajobrazu kulturowego		Środki właścicieli, fundusze ekologiczne, sponsorzy

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
2	I	Wspomaganie urządzania i utrzymania terenów zieleni, zadrzewień i zakrzewień oraz parków	gmina, właściciele obiektów									Włączenie tych obszarów w ciągi łączników ekologicznych, ochrona zabytków kultury		Środki właścicieli, budżetu państwa, fundusze ochrony środowiska, fundusze strukturalne	
3	I	Zwiększanie zasobów zieleni przydrożnej oraz wprowadzanie zalesień na słabych gruntach rolniczych	gmina, właściciele nieruchomości									Włączenie tych obszarów w ciągi łączników ekologicznych		Budżet gminy, fundusze ochrony środowiska	
4	P	Aktualizacja inwentaryzacji przyrodniczej gminy, przygotowanie inwentaryzacji siedlisk przyrodniczo cennych	gmina/ towarzystwo regionalne, organizacje pozarządowe									Zabezpieczenie terenów cennych przyrodniczo przed degradacją		Budżet gminy	
5	P	Program ochrony i ekspozycji wartości przyrodniczych i kulturowych miasta, waloryzacja środowiska przyrodniczego	gmina/ towarzystwo regionalne									Zabezpieczenie terenów cennych przyrodniczo przed degradacją		Budżet gminy	
6	P	Podjęcie działań w sprawie ustanowienia małych form ochrony przyrody (obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe)	gmina, Wojewódzki Konserwator Przyrody									Objęcie ochroną wszystkich zasługujących na to obiektów		Budżet gminy	
7	P	Uwzględnienie w ramach przestrzennego zagospodarowania terenu wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnych (zieleni niska, zieleni średnia i wysoka, oczka wodne itp.)	gmina									Włączenie tych obszarów w ciągi łączników ekologicznych		Budżet gminy	
9	P	Optymalne wykorzystanie atutów przyrodniczo-kulturowych, rozwój zaplecza turystycznego przy pełnej ochronie przyrody i krajobrazu oraz podnoszenie zdrowotnego standardu wypoczynku	gmina / instytucje uzdrowiskowe, zarząd powiatu									Element kompromisowego współistnienia rozwoju gospodarczego i ochrony środowiska		Budżety województwa, powiatu i gmin oraz środki instytucji uzdrowiskowych i gospodarczych	
10	P	Restrykcyjne przestrzeganie zakazu wypalania łąk, ściernisk, rowów	władze gminy, organizacje pozarządowe									Ochrona zasobów przyrodniczych przed degradacją		Budżet gminy	
11	P	Utworzenie i wspieranie działań centra edukacji ekologicznej	władze gminy, organizacje pozarządowe									Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców		Budżet gminy, GFOŚiGW, POŚiGW	
Zadania koordynowane															
1	P	Ochrona obszarów, zespołów i obiektów nie objętych jeszcze ochroną prawną, a prezentujących dużą wartość przyrodniczą	województwo/ zarząd powiatu, gminy, organizacje pozarządowe									Objęcie ochroną wszystkich n wartościowych obszarów i obiektów		Budżet państwa, województwa, powiatu, gminy	
2	P	Prowadzenie masowych edukacyjnych akcji proekologicznych dla dzieci, młodzieży i dorosłych	zarząd powiatu/ władze gmin, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe									Świadoma ochrona zasobów przyrodniczych		Budżet gminy, powiatu, województwa, funduszy ochrony środowiska, strukturalne	

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
3	P	Edukacja rolników w zakresie prawidłowej uprawy gruntów rolnych	władze gmin, ODR, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe										Świadoma ochrona zasobów przyrodniczych		Budżet gminy, powiatu, województwa, funduszy ochrony środowiska, strukturalne
4	P	Popularyzacja, inicjowanie i podejmowanie działań na rzecz rozwoju rolnictwa proekologicznego	organizacje społeczne i zawodowe rolników, rolnicy/ ODR, władze powiatu i gmin										Świadoma ochrona zasobów przyrodniczych		Budżet gminy, powiatu, województwa, funduszy ochrony środowiska, strukturalne

Legenda:

- litery w kolumnie 2 oznaczają przedsięwzięcia: pozainwestycyjne – P, inwestycyjne – I oraz mieszane P/I;
- kolumna dotycząca przewidywanych nakładów pozostała niemal wszędzie niewypełniona z dwu powodów: braku danych liczbowych pozwalających na oszacowanie nakładów oraz braku funduszy w dyspozycji gminy
- pozostawienie w tabelach znacznie większej niż można będzie zrealizować, liczby zadań, podyktowane było potrzebą pozostawienia możliwości ich podjęcia w sytuacji gdyby taka się pojawiła; kolejnym względem tej decyzji było umożliwienie władzom gminy wykazania jak wielka jest dysproporcja pomiędzy nałożonymi zadaniami i narzędziami ich realizacji.

3.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

3.2.1. Analiza stanu istniejącego

Przeważająca część obszaru gminy miejskiej Rybin leży w obrębie Pojezierza Dobrzyńskiego, a podstawowym typem rzeźby jest płaska, miejscami falista wysoczyzna morenowa. Obszar wysoczyzny morenowej jest praktycznie bezleśny. Rosnące tu przed wiekami zasobne lasy na siedliskach grądowych zostały dawno wykarczowane, a grunty przeznaczone pod użytkowanie rolnicze i mieszkalnictwo.

Mała powierzchnia lasów na terenie gminy, stanowiąca zaledwie 3,4% obszaru stanowi o niskiej bioróżnorodności ekosystemu analizowanego obszaru.

Lasy na terenie gminy miasta Rybin zajmują powierzchnię 37 ha, co stanowi 3,4% powierzchni ogólnej gminy. Kompleksy leśne są rozmieszczone nierównomiernie na obszarze gminy, przede wszystkim związane są głównie z dolina Rypienicy.

Drzewostany są najważniejszym elementem ekosystemów leśnych, decydującym w głównej mierze o kierunku pozytywnych bądź negatywnych przeobrażeń. Przeprowadzona charakterystyka ważniejszych cech taksonomicznych tych drzewostanów oraz określenie stopnia zgodności ich składów do warunków siedliskowych pozwala podjąć próbę oceny drzewostanów pod kątem wymagań zrównoważonego rozwoju ekosystemów leśnych. Województwo kujawsko – pomorskie charakteryzuje się ubóstwem gatunkowym, na tle kraju nie tylko spowodowanym niską żyznością i wilgotnością siedlisk, ale także niepożądaną w tym kierunku działalnością hodowlaną w poprzednich okresach gospodarczych, która nie przynosiła efektów w zakresie domieszkowego wzbogacenia składu gatunkowego

Na obszarze gminy można wyróżnić kilka typów lasów: bór suchy, bór świeży, bór podmokły, bór mieszany i lasy olszowe.

Dominującym typem jest bór świeży i suchy, związany z siedliskiem gleb bielicoziemnych, rozwiniętych na słabych piaskach lekko gliniastych i luźnych. Największy udział w drzewostanie ma sosna z domieszką brzozy brodawkowatej, dębu, świerka i osiki. W podszyciu występuje głównie leszczyna i jarzębina oraz jałowiec. Znaczący jest również udział lasów olszowych. Porastają one wilgotne zagłębienia torfowe, gdzie występuje wysoki poziom wód gruntowych. Lasy olszowe nie tworzą większych kompleksów, występują głównie w formie niewielkich na ogół luźno rozrzuconych kęp.

Wobec niskiego poziomu lesistości gminy, istotne znaczenie odgrywają również zespoły roślinności krzewiastej oraz zadrzewień występujących jako: śródpolne, przydrożne i przyzagrodowe. Tworzą one niewielkie zespoły zieleni rozmieszczonej na całym analizowanym obszarze. Enklawy drzew i zarośli śródpolnych, wkomponowane w układ łąk i pól tworzą charakterystyczną strukturę "ziarnistą" krajobrazu. Stanowią również podstawowy element ekosystemów 'pułapkowych' ograniczających negatywne zjawiska związane z procesami erozji eolicznej i wodnej.

Dla prawidłowego funkcjonowania systemu ekologicznego ważną rolę odgrywają tereny zieleni łąkowej oraz łąki i pastwiska. Na terenie gminy miasta Rybin występują również kompleksy łąkowo-bagienne. Łąki spełniają bardzo ważną rolę w utrzymaniu naturalnych zbiorowisk traw. Bardzo ważną rolę odgrywają bagna. Tworzą je przede wszystkim silnie nawodnione torfowiska. Są one naturalnymi zbiornikami magazynującymi wodę, wpływają hamująco a zarazem regulująco na odpływ wód powierzchniowych ze zlewni oraz wód podziemnych znajdujących się w sąsiedztwie bagna. Kompleksy łąkowo-bagienne stanowią również ostoję dla fauny oraz pełnią ważną funkcję w łańcuchu pokarmowym, stanowiąc pożywienie dla takich zwierząt jak ptaki i drobne ssaki

3.2.1.1. Obszary, których klasyfikacja gruntów budzi wątpliwości

Nie wyróżnia się obszarów, których klasyfikacja gruntów budzi wątpliwości. Szczegółowe dane dotyczące klasyfikacji gruntów zawierają operaty urzędzeniowe gospodarstwa leśnego poszczególnych nadleśnictw.

3.2.1.2. Stan gospodarki w lasach prywatnych

Podstawowe zagrożenia w lasach prywatnych to nielegalne wyręby, pożary i szkodliwe owady (zwalczone przez nadleśnictwa).

3.2.1.3. Program zalesiania nieużytków

Miasto Rybin nie posiada programu zalesiania nieużytków.

Od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej (01.05.2004r.), wnioski o zalesienie przyjmowane są przez Powiatowe Agencje Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, które dysponują funduszami europejskimi na ten cel

3.2.2. Przewidywane kierunki zmian

Przewidywane kierunki zmian związane są z jednej strony ze zwiększeniem powierzchni leśnych poprzez zalesianie, a z drugiej z przebudową drzewostanów zgodnie z występującymi siedliskami, co szczegółowo określają operaty urządzeniowe w poszczególnych nadleśnictwach.

W związku z możliwością rozwoju turystyki ze względu na istniejące zabytki, a także ze względu na występowanie dużych walorów przyrodniczo-krajobrazowych na obszarze gminy Rypin. Istnieje niebezpieczeństwo degradacji ekosystemów leśnych, jeśli rozwój turystyki nie będzie prowadzony w sposób zrównoważony.

Na skutek działań człowieka także odczuwalny jest proces stepowienia gruntów rolnych i leśnych. Szczególnie małą odpornością ekosystemu na zmiany mogące spowodować zagrożenie stanu jego równowagi może być zachwianie stosunków wodnych zwłaszcza w kompleksach łąkowo-bagiennych. Decydują o tym warunki geologiczno – gruntowe, wodne i klimatyczne. Zagrożenia, jakie mogą tutaj wystąpić związane są z dużą wrażliwością gleb lekkich i bardzo lekkich na zmianę stosunków wodnych oraz ich słabych zdolnościach retencyjnych. Stąd, bardzo istotne jest właściwe gospodarowanie zasobami na tym terenie.

3.2.3. Przyjęte cele i priorytety

Lasy gminy Rypin oraz lasy leżące w obrębie miasta Rypin praktycznie w całości zalicza się do lasów ochronnych chroniących m.in. przed wpływem zanieczyszczeń głównie gazów i pyłów. Stanowią także naturalną barierę chroniącą przed wiatrem i hałasem Zasady polityki przestrzennej, obejmują między innymi zachowanie istniejących lasów, ze szczególnym uwzględnieniem ich ochrony jako lasów: glebochronnych, wodochronnych, o powierzchniach badawczych i doświadczalnych, użytków ekologicznych, rezerwatów przyrody. Dlatego podstawowym celem jest ochrona ekosystemów leśnych oraz zalesianie nieużytków i zwiększanie zalesiania gruntów, które wypadają z produkcji rolnej. Ponadto należy stopniowo zamieniać strukturę gatunkową lasów, w taki sposób, aby zmniejszyć zagrożenie pożarowe, dostosować siedliska funkcji rekreacyjnej i ochronnej lasów, zwiększyć atrakcyjność poznawczą lasów, zmniejszyć zagrożenia ze strony szkodników. Konieczne jest współdziałanie z właścicielami lasów, w celu udostępnienia i zagospodarowania lasów dla celów turystyki i rekreacji. Szczególną uwagę należy zwrócić na ekosystemy położone w obrębie jezior leżących na terenie gminy.

Zaleca się również stworzenie korytarzy ekologicznych łączących lasy gminy, które stanowią szereg oderwanych kompleksów nieregularnie rozmieszczonych na terenie całej gminy.

3.2.4. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z dokumentów rządowych

Ekosystemy leśne stanowią w Polsce najcenniejszy i najliczniej reprezentowany składnik wszystkich zasobów przyrody, obejmujących około 25 % powierzchni kraju. Prawie połowę (45,8 %) powierzchni obszarów chronionych zajmują lasy, a tym samym ponad 40 % powierzchni lasów zostało zaliczonych do jednej z licznych form ochrony przyrody. Ponadto uwzględnianie w gospodarce leśnej środowiskowych funkcji lasu znajduje wyraz w wyróżnianiu od 1957 r. lasów ochronnych, do których zaliczono do 1997 r. 48,8 % powierzchni lasów Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.

Lasy są odnawialnym źródłem przede wszystkim surowców drzewnych, warunkujących rozwój cywilizacyjny i ekologizację bezpośredniego otoczenia człowieka. Użytkowanie zasobów drzewnych w ostatnich latach realizowane jest na poziomie zbliżonym do możliwości przyrodniczych określonych zgodnie z zasadą trwałości lasów i zwiększania zasobów leśnych.

Lasy znajdują się w sytuacji stałego zagrożenia stanu zdrowotnego przez czynniki abiotycznego, biotycznego i antropogenicznego pochodzenia takie, jak np.

- zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego (dwutlenek siarki i tlenki azotu);
- kumulacja zanieczyszczeń w środowisku;
- szkodniki i grzyby chorobotwórcze;
- obniżanie poziomu wód gruntowych;
- nadmierne rozdrobnienie obszarów leśnych;
- schematyczną gospodarką leśną nastawioną tylko na pozyskiwanie surowca;

- wzmożoną penetracją lasów przez ludzi, zanieczyszczanie i zaśmiecanie terenów leśnych;
- pożary i anomalie pogodowe.

W ostatnich kilku latach stwierdza się zauważalną poprawę w stanie uszkodzenia drzewostanów w Polsce. Chociaż uważa się, że proces degradacji polskich lasów został powstrzymany, to jednak lasy Polski nadal należą do najbardziej zagrożonych w Europie. Udział drzewostanów znajdujących się pod wpływem szkodliwych czynników na naszym kontynencie wynosi średnio 25 %, a w krajach Unii Europejskiej 17 %. Rozwiązań systemowych kojarzących cele ochrony środowiska i gospodarki przestrzennej oraz gospodarki leśnej i rolnej wymaga problem zwiększenia lesistości kraju do 30 % w 2020 r. i 33 % w dalszej perspektywie.

Zapobieganie wylesieniom wyrażające się działaniami dla zachowania trwałości lasów i zwiększenia ich arealu w Polsce oraz dbałość o różnorodność biologiczną lasów mają silne umocowanie prawne. Najważniejsze ustawy to:

Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2000 r., Nr 56, poz. 679, ze zm.) określająca m.in. kierunki ekologizacji gospodarki leśnej. Ustawa odwołuje się do zasad trwałego i zrównoważonego gospodarowania lasami oraz ochrony ich różnorodności biologicznej. Wprowadza obowiązek tworzenia programów ochrony przyrody do planów zagospodarowania lasów. Ustawa o lasach reguluje też pośrednio lub bezpośrednio pewne zagadnienia z zakresu różnorodności biologicznej związane z: zachowaniem i ochroną naturalnych bagien i torfowisk, ochroną przyrody w lasach przez powoływanie i specjalne zagospodarowanie Leśnych Kompleksów Promocyjnych (LKP), ustanawianiem lasów ochronnych oraz zakazem działalności zagrażającej leśnej różnorodności biologicznej.

Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 78, ze zm.). Zgodnie z ustawą ochrona gruntów leśnych polega między innymi na ograniczaniu przeznaczania ich na cele nieleśne lub nierolnicze, zapobieganiu procesom degradacji lub dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstających w wyniku działalności nieleśnej, przywracaniu wartości użytkowych gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych na skutek działalności nieleśnej oraz poprawianiu ich wartości użytkowej.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, tekst jednolity ze zm.). Gospodarowanie zasobami i składnikami przyrody ma zapewniać dziko występującym zwierzętom i roślinom trwałość i optymalną liczebność, przy zachowaniu równocześnie w możliwie największym stopniu różnorodności genetycznej. Wprowadzanie do wolnej przyrody oraz przemieszczanie zwierząt i roślin obcych faunie i florze krajowej bez zgody Ministra Środowiska jest zabronione.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, ze zm.). Ustawa, regulująca właściwie wszystkie zagadnienia związane z ochroną środowiska nakazuje między innymi zachowanie cennych ekosystemów, różnorodności biologicznej i równowagi przyrodniczej, zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań mogących niekorzystnie wpływać na stan roślin i zwierząt, zabezpieczanie lasów i zadrzewień przed zanieczyszczeniem i pożarami, oraz zalesianie, gdy przemawiają za tym potrzeby przyrodnicze.

Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 roku o leśnym materiale rozmnożeniowym (Dz. U. Nr 73, poz. 761) przenosząca do polskiego prawodawstwa postanowienia dyrektywy UE o obrocie materiałami rozmnożeniowymi.

Zapobieganie wylesieniom w Polsce określone zostało jako jeden z podstawowych celów Polityki Leśnej Państwa z 1997 r. Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez zapewnienie trwałości lasów wraz z ich wielofunkcyjnością, w tym zwłaszcza powiększanie zasobów leśnych kraju, polepszenie stanu zasobów leśnych i ich kompleksową ochronę oraz rezygnację z dominacji w gospodarce leśnej modelu surowcowego oraz reorientację zarządzania lasami i wprowadzeniu modelu proekologicznej i zrównoważonej gospodarki leśnej odpowiadającej kryteriom obowiązującym obecnie w Europie. Niezależnie od prac związanych z ochroną istniejących ekosystemów leśnych podejmowane są też sukcesywne działania związane ze zwiększaniem ich powierzchni.

Koncepcja zwiększania lesistości i zadrzewień, preferująca środowiskotwórczą rolę lasów stanowi podstawę **Krajowego Programu Zwiększania Lesistości**, przyjętego przez Radę Ministrów w 1995 r. Program zakłada wzrost lesistości kraju z obecnych 28 % do 30 % w 2020 r. i 33 % w 2050 r., przewidując uruchomienie mechanizmów ekonomicznych stymulujące leśne zagospodarowanie części gruntów marginalnych dla rolnictwa oraz określenie priorytetów przestrzennych wynikających z roli lasów w kształtowaniu środowiska. Jako jedno z najważniejszych zadań program określa zalesianie gruntów zanieczyszczonych i zdegradowanych.

Kierunki modernizacji leśnictwa w stronę jego ekologizacji i bardziej zrównoważonego eksploataowania zasobów biologicznych lasów wytyczyła **Polska polityka zrównoważonej gospodarki leśnej**, wprowadzona do realizacji w 1999 r. przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych. Zasady gospodarki leśnej mające zapewnić lepsze zabezpieczenie różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych wdrażane są w pierwszej kolejności w tzw. Leśnych Kompleksach Promocyjnych.

Przyjęta w 1991 r. ustawa o lasach przewartościowała ich społeczne i gospodarcze znaczenie, stawiając funkcje środowiskotwórcze i społeczne lasów na równi z funkcjami produkcyjnymi. Rozwój leśnictwa zgodnie z zawartymi w niej ustaleniami jest gwarancją zachowania dużej bioróżnorodności obszarów leśnych. Pełna realizacja postanowień ustawy jest dużym wyzwaniem dla sektora leśnego, zakłada ona, bowiem:

- zachowanie lasów i ich korzystnego wpływu na środowisko;
- ochroną lasów, w tym szczególnie lasów stanowiących naturalne fragmenty przyrody;
- ochroną gleb i terenów szczególnie zagrożonych;
- produkcją drewna i innych produktów użytkowania lasu.

Wspomniane wcześniej działania na rzecz zachowania trwałości lasów polegają m.in. na:

- diagnozowaniu stanu lasów;
- monitorowaniu zachodzących zmian oraz zagrożeń czynnikami biotycznymi, abiotycznymi i antropogenicznymi;
- opracowywaniu i realizowaniu długofalowych programów leśnictwa, w tym planów urządzania lasów dla programów nasiennictwa, przebudowy drzewostanów i ochrony przyrody;
- wyznaczaniu i ochronie cennych pod względem różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i śródleśnych;
- prowadzeniu przebudowy drzewostanów według zasad dostosowania składu gatunkowego drzewostanów do warunków siedliskowych;
- realizowaniu programu małej retencji wodnej lasów (ograniczenie degradacji stosunków wodnych uznano za jeden z czynników decydujących o trwałości lasów);
- przeciwdziałaniu zagrożeniom pożarowym (Las Państwowe w ostatnich latach stworzyły nowoczesny system wczesnego wykrywania pożarów oraz osiągnęły wysoką sprawność organizacyjną jednostek ratownictwa przeciwpożarowego, wyposażonych w nowoczesny sprzęt gaśniczy naziemny i powietrzny);
- propagowaniu w społeczeństwie idei ochrony lasów między innymi, poprzez organizowanie ośrodków edukacji leśnej, wydawanie materiałów informacyjnych i propagandowych, współpracę ze szkołami, z samorządami itp.;
- rozwijaniu współpracy z zagranicą, w tym zawieranie umów o współpracy, uczestniczenie w regionalnych (europejskich) i światowych konferencjach, udział w pracach międzynarodowych organizacjach leśnych.

Konsekwentna realizacja powyższych ustaleń powinna w perspektywie XXI wieku zapewnić następujące korzyści:

- poprawę jakości lasów,
- zwiększenie lesistości kraju do 33 %,
- uporządkowanie granicy rolno-leśnej,
- zwiększenie właściwości retencyjnej lasów i złagodzenie deficytu wodnego,
- zwiększenie wielkości akumulacji tlenu węgla, do 20 % emisji krajowej,
- poprawę mikroklimatów,
- zwiększenie różnorodności biologicznej lasów,
- zwiększenie zasobów drzewnych w lasach o 20 %,
- pełną waloryzację zasobów przyrody leśnej,
- zwiększenie drzew ponad 80-letnich do 25 % ogółu,
- poprawę jakości lasów prywatnych.

3.2.5. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programów Województwa i Powiatu

Zwiększanie lesistości województwa i powiatu realizowane zgodnie z programem zalesiania koordynowanym przez Regionalną Dyрекcyję Lasów Państwowych w Toruniu.

Zagrożenia naturalne występujące na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego związane są ze zjawiskami meteorologicznymi i hydrologicznymi. Zjawiska meteorologiczne to głównie

susza glebowa i wynikające stąd duże zagrożenie pożarowe terenów leśnych. Stąd, niezmiernie ważne jest wprowadzenie stałego monitoringu środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (**pożary**, choroby, szkodniki). Poza tym, w *Wojewódzkim programie ochrony środowiska* wskazano następujące kierunki działań:

- Poprawa zwartości przestrzennej lasów i zwiększenie ich powierzchni oraz wzrost różnorodności biologicznej i zwiększenie odporności ekosystemów leśnych, w tym prowadzenie zalesiania terenów nieprzydatnych rolniczo równoległe z działaniami prowadzonymi do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów i poprawy struktury wiekowej drzewostanów,
- Racjonalne przeznaczanie obszarów leśnych na cele nieleśne,
- Opracowanie i wdrożenie Regionalnego Planu Zwiększania Lesistości.

Program ochrony środowiska dla powiatu rybnickiego wskazuje na następujące zadania:

- Zalesianie gruntów porolnych i gleb zdegradowanych,
- Wzbogacanie składu gatunku sztucznych odnowień leśnych przy uwzględnieniu dostosowania do naturalnej mozaikowości siedlisk,
- Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń i w lasach prywatnych,
- Włączenie do działań edukacyjnych problematyki gospodarki leśnej i ochrony lasu.

3.2.6. Lista przedsięwzięć własnych Gminy wynikających z dokumentów, koncepcji jej władz, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców

W *Studium uwarunkowań i warunków zagospodarowania gminy miasta Rybnik* wskazano na konieczność prowadzenia działań konserwatorskich i pielęgnacyjnych na terenie parków i skwerów. Na terenach leśnych, zasady polityki przestrzennej obejmują m.in. zachowanie istniejących lasów, ze szczególnym uwzględnieniem ich ochrony oraz dążenie do urządzenia lasów położonych w sąsiedztwie terenów mieszkaniowych dla wypoczynku mieszkańców.

3.2.7. Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacja przedsięwzięć

Ochrona ekosystemów leśnych wiąże się w szczególności z utrzymaniem dobrej kondycji lasów gospodarczych, wprowadzenie różnorodności w monokulturach borów sosnowych, zorganizowaniem miejsc biwakowania dla turysty penetrującego ekosystem leśny (grzybiarz, myśliwy, wędkarz), określeniem tras umożliwiających penetrację turystyczną lasów – niezbędna współpraca na szczeblu gmina–zarządca lasu oraz prowadzeniem dodatkowych zalesień.

Kierunki rozwoju produkcji leśnej określają plany urzędniowe lasów sporządzane przez właściwe Nadleśnictwa, uwzględniające m.in. krajowy program zwiększenia lesistości.

3.2.8. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 9 Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy								
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		
Zadania własne																
1	P	Wydawanie zezwoleń na uzasadnione wycinki drzew oraz stosowanie sankcji w przypadku ujawnienia samowoli przy wycięciu drzew i ich zniszczeniu	Gmina/ nadleśnictwa											Powstrzymanie postępującej degradacji lasów		Budżet gminy
2		Ochrona i wzmocnienie funkcji lasów wodochronnych	Gmina/zarządcy lasów											Powstrzymanie postępującej degradacji lasów, ochrona wód		Budżet gminy

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
3	P	Ochrona i wzmocnienie funkcji zadrzewień jako ważnych korytarzy ekologicznych	Gmina/właściciele gruntów										Powstrzymanie postępującej degradacji lasów		Budżet gminy
4	P	Włączenie do działań edukacyjnych problematyki gospodarki leśnej i ochrony lasu	Gmina/nadleśnictwa										Świadoma ochrona zasobów przyrody		Budżet gminy, fundusze ekologiczne
Zadania koordynowane															
1	I	Podniesienie wskaźnika lesistości gminy przez stopniowe zalesianie terenów nie przydatnych dla rolnictwa, tj. terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	Właściciele nieruchomości/ Zarząd Powiatu, gminy										Przygotowanie planistyczne do zwiększania lesistości		Środki producentów, budżet Powiatu
2	P	Ochrona lasów prywatnych i kontrola ich stanu, pomoc przy tworzeniu uproszczonych planów urzędzeniowych	Zarządcy lasów/ Zarząd Powiatu, nadleśnictwa										Przeciwdziałanie szkodliwej działalności w lasach		Budżet państwa, budżety lasów państwowych, PFOŚiGW
3	P	Opracowanie projektu zalesień, struktury nasadzeń, składu gatunkowego, formy zmieszania	Zarządcy lasów/ Zarząd Powiatu, nadleśnictwa										Realizacja założeń polityki leśnej państwa, dostosowanie do siedlisk		Budżet państwa, budżety lasów państwowych, PFOŚiGW

3.3. Ochrona gleb

3.3.1. Analiza stanu istniejącego

Gmina miejska Rybin położona jest w obrębie tzw. niecki brzeżnej. Jest to strefa kontaktowa dwóch wielkich struktur geologicznych Europy, jakie stanowi platforma wschodnio-europejska z prekambryjskich skał magmowych oraz obszar fałdowań paleozoicznych.

Gleby obszaru gminy miejskiej Rybin cechuje stosunkowo duże zróżnicowanie genetyczne. Wynika ono z różnorodności geologicznej podłoża, urozmaiconej orografii oraz zmienności stosunków wodnych.

Na obszarze miasta dominują gleby płowe rozwinięte na utworach gliniastych. Charakteryzują się wysokimi klasami bonitacyjnymi (I-lvb), co stanowi o wysokiej przydatności rolniczej (kompleksy 1-4).

Na terenach piaszczystych, zwłaszcza w południowej części gminy, przeważają płaty gleb bielcowych o średniej i niskiej przydatności rolniczej (kompleksy 5-9 i 14. Na tym terenie przeważa rozwój produkcji rolnej metodami zbliżonymi do naturalnych. Na glebach klas V i VI wskazane jest zalesianie tych gruntów, zwłaszcza wzdłuż cieków i na terenach turystycznych. W dolinie Rypienicy oraz większych zagłębieniach występują gleby hydrogeniczne.

Większe zagłębienia moreny dennej oraz dna rynien polodowcowych są miejscem występowania gleb bagiennych. Najczęściej są to gleby torfowe rozwinięte na torfowiskach niskich i przejściowych. Powstały w wyniku zarastania doliny rzecznej Rypienicy. Gleby torfowe tworzą siedliska olsów oraz wykorzystywane są jako użytki zielone.

3.3.2. Potencjalne zagrożenia gleb na terenie gminy

3.3.2.1. Erozje (wodna i powietrzna)

Największe zagrożenie dla gleb gmin miejskiej i wiejskiej Rybin stanowi erozja wietrzna. Erozja wodna powierzchniowa i wązozowa nie stanowi większego zagrożenia dla użytków rolnych i leśnych.

Erozja gleby – wodna i wietrzna, jest procesem niszczącym jej powierzchnię. Na terenach nizinnych erozja uwarunkowana jest m.in. poprzez nadmierną eksploatację terenów uprawnych, niewłaściwą gospodarkę rolną, wycinanie lasów, nadmierny wypas i niewłaściwą gospodarkę wodną.

Proces przeobrażania i niszczenia powierzchni ziemi przebiega nieustannie (działanie sił przyrody). W wypadku wspomaganego bądź inicjowanego tego procesu przez działalność ludzi (nadmierny wyręb lasów, niszczenie szaty roślinnej, nieprawidłowa uprawa gruntów i dobór roślin uprawnych, odwadnianie bagien, itp.) mówi się o erozji gleb (przyspieszonej). Charakter i nasilenie procesów erozyjnych zależą głównie od rzeźby terenu, składu mechanicznego gruntu, wielkości i rozkładu opadów atmosferycznych oraz sposobu użytkowania terenu.

Naturalne procesy działały zawsze, ale główną przyczyną zachwiania równowagi w przyrodzie był czynnik antropogeniczny – przede wszystkim trzebież lasów, a ponadto:

- Niewłaściwa uprawa roli, zwłaszcza orka wzdłuż stoków,
- Zaorywanie użytków zielonych,
- Likwidacja zadrzewień i zakrzewień śródpolnych,
- Wadliwie prowadzone melioracje (głównie odwadniające, nawet stosunkowo niewielkie powierzchnie podmokłych gruntów),
- Nieumiejętne stosowanie nawozów i środków ochrony roślin,
- Niewłaściwie prowadzone prace rolnicze.

3.3.2.2. Tereny zdegradowane przez przemysł i nieodpowiednie składowanie odpadów, w tym mogilniki

Z danych uzyskanych w Urzędzie Miejskim wynika, iż na tym terenie nie zlokalizowano mogilników.

Istotnym czynnikiem stanowiącym zagrożenie dla środowiska jest również niekontrolowane składowanie odpadów o różnym stopniu toksyczności, odbywające się w obrębie indywidualnych gospodarstw rolnych, dawnych wyrobiskach, terenach podmokłych i lasach. Taki sposób pozbywania się odpadów jest dość powszechny zwłaszcza na obszarze wsi o zabudowie rozproszonej. Powoduje to powstawanie licznych zagrożeń punktowych, które w przypadku odpowiednich warunków gruntowo-wodnych, tworzą zagrożenia o charakterze obszarowym.

3.3.2.3. Transport i jego infrastruktura

System komunikacyjny stwarza zagrożenia dla środowiska głównie z tytułu transportu drogowego, w tym przede wszystkim tranzytowego (tzw. TIR), a więc emisja spalin, generowanie hałasu i wibracji, degradacja walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz nadzwyczajne zagrożenia środowiska. Największe potencjalne zagrożenie hałasem i emisją spalin występuje wzdłuż dróg wojewódzkich stanowiących połączenie między miastami, mające znaczenie dla województwa, są to drogi: Nr 534 Grudziądz – Wąbrzeźno – Golub Dobrzyń – Rypin; Nr 557 Rypin – Lipno; Nr 560 Brodnica – Rypin – Sierpc – Płock; Nr 563 Rypin – Zuromin – Mława.

Potencjalnym zagrożeniem zarówno dla gleb jak i wód gruntowych są również inne obiekty infrastruktury komunikacyjnej. Dotyczy to przede wszystkim stacji paliw płynnych. Zgromadzone w zbiornikach paliwa mogą w wyniku błędu eksploatacyjnych, bądź awarii, dostać się do gruntu i wód gruntowych. Zanieczyszczenia wód związkami ropopochodnymi są bardzo niebezpieczne ze względu na dużą skalę skażeń, a także praktyczną niemożność ich eliminacji. Szczególnie jednak zagrożenie, przynajmniej o charakterze potencjalnym stwarza ropociąg PERN, przebiegający przez obszar gminy. Ewentualna awaria tego obiektu może być przyczyną poważnej katastrofy ekologicznej.

3.3.2.4. Tereny nienadające się do dalszego rolniczego wykorzystania i inne zdegradowane, przeznaczone do zalesienia

Znajdujące się na obszarze miasta Rypin tereny porolnicze zajmują niewielką powierzchnię. Większą część obszaru nie wykorzystywanego do celów rolniczych stanowią tereny zalewowe, podmokłe w pobliżu cieków.

3.3.3. Przewidywane kierunki zmian

Ochronę gleb zapewnić może jedynie racjonalne wykorzystanie jej zasobów, które powinno polegać na:

- zagospodarowaniu gleb w sposób, który odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom i klasie bonitacyjnej,
- lepszym dostosowaniu do naturalnego, biologicznego potencjału gleb, formy ich zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji,
- wzmocnienie funkcji ochronnej gleb.

Istotnym kierunkiem działań będzie wdrażanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej (KDPR) oraz intensyfikacja edukacji ekologicznej rolników, mająca na celu uświadomienie konsekwencji nieprawidłowej gospodarki rolnej i wskazanie właściwych rozwiązań.

Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa spowoduje, że coraz silniej popierane będzie rolnictwo ekologiczne, które pozwala na zachowanie w krajobrazie naturalnych i półnaturalnych układów ekologicznych, co jest szczególnie istotne na obszarach o cennych walorach przyrodniczych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Rolnictwo ekologiczne, zwłaszcza połączone z turystyką stanie się szansą dla rolników indywidualnych. Zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej należy odstąpić od bezściółkowej hodowli bydła, propagując hodowlę ściółkową, dostarczającą obornika, ważnego składnika strukturotwórczego gleby. Poza tym preferuje on nawozy organiczne, które są naturalnym składnikiem środowiska i ich właściwe wykorzystanie zależy od naturalnych procesów przyrodniczych. Ważną formą rozwoju obszarów wiejskich będzie rolnictwo ekologiczne.

Regulacje dotyczące ochrony kopaliny, zawarte w ustawie *Prawo ochrony środowiska*, zapewniają ochronę złóż kopaliny poprzez racjonalne gospodarowanie ich zasobami i kompleksowe wykorzystanie kopaliny, w tym kopaliny towarzyszących. W przypadku złóż nieeksploatowanych, jakie występują na terenie gminy, jedynym sposobem zabezpieczenia zasobów udokumentowanych złóż przed ich utratą jest ochrona obszarów, na których występują przed zainwestowaniem uniemożliwiającym późniejszą eksploatację.

Stosowane są zabezpieczenia minimalizujące negatywny wpływ na środowisko efektów nieprzewidywanych nagłych zdarzeń, lecz w całości wpływu ich nie można zlikwidować.

3.3.4. Przyjęte cele i priorytety

Zarówno cele średniookresowe, priorytety, limity i okresy ich uzyskania wynikają z opracowanych i zatwierdzonych dokumentów:

- Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010;

- Programu ochrony środowiska dla województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2002 – 2010,

Strategii rozwoju dla województwa kujawsko-pomorskiego;

Ochrona powierzchni ziemi, w tym powierzchni biologicznie czynnej i gleb przed degradacją to cel *II Polityki ekologicznej Państwa*, który winien być osiągnięty do 2015 roku. Realizowany będzie poprzez ochronę, rekultywację i właściwe wykorzystanie istniejących zasobów glebowych, efektywne wykorzystywanie eksploatowanych złóż, ochrona zasobów złóż niezagospodarowanych (nieeksploatowanych) oraz rekultywację terenów poeksploatacyjnych.

Wśród priorytetów wymienia się przede wszystkim

- Racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów.
- Ochrona gleb przed negatywnym wpływem transportu i infrastruktury transportowej.
- Podniesienie poziomu wiedzy użytkowników gleb i gruntów w zakresie możliwości eksploatacji gleb, przy zwróceniu szczególnej uwagi na nieodwracalność degradacji zasobów glebowych.
- Wdrażanie systemu informacji umożliwiającego propagację sposobu produkcji zgodnego z Ustawą o rolnictwie ekologicznym.
- Objęcie monitoringiem i rejestracją gleb, w których nastąpiły zmiany fizyczne, chemiczne i biologiczne wynikające z rodzaju i intensyfikacji eksploatacji oraz oddziaływania różnych negatywnych czynników (erozji, inwestycji, przemysłu, emisji, odpadów, ścieków itd.).
- Zabezpieczenie obszarów rolnych i leśnych przed procesem pustynnienia / stepowienia
- Ochrona i wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przydrożnych spełniających rolę przeciwoerozyjną
- Zalesianie gruntów marginalnych, nieprzydatnych do produkcji rolniczej.

3.3.5. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających bezpośrednio lub pośrednio z dokumentów rządowych

Działania wynikające z polityki ekologicznej państwa w zakresie ochrony gleb mają obejmować:

- ochronę zasobów gleb użytkowanych przyrodniczo przed ich wyłączeniem z tego użytkowania;
- maksymalne wykorzystanie nieużytków przemysłowych;
- ochronę gleb przed erozją;
- ochronę gleb przed dewastacją fizyczną i zanieczyszczeniem chemicznym;
- rekultywację gleb zdegradowanych w celu włączenia ich do zagospodarowania przyrodniczego lub w przypadku niektórych terenów przemysłowych do obiegu gospodarczego.;
- utrzymanie lub przywrócenie na terenach rolniczych jakości gleb odpowiedniej do zdrowej produkcji roślinnej, poprzez utrzymanie między innymi odpowiedniej kwasowości gleb i likwidację niedoborów magnezu determinującego prawidłowe funkcjonowanie organizmów żywych,
- ochronę gleb przed degradacją powodowaną przez szeroko rozumianą intensyfikację produkcji rolniczej;
- wdrażanie zasad dobrych praktyk rolniczych, dostosowanych do warunków przyrodniczych i konkretnych czynników antropopresji na danym terenie.

Do zadań najpilniejszych zalicza się:

- prace nad oceną wartości naturalnego potencjału produkcyjnego gleb i ustalenie możliwości użytkowania gleb zgodnie z zasadami trwałego i zrównoważonego rozwoju,
- prowadzenie rejestru gleb nadmiernie zanieczyszczonych i sposobu ich rekultywacji,
- opracowanie i realizacja powiatowego programu rekultywacji i zalesienia zdegradowanych gleb na obszarach użytkowanych rolniczo,
- wdrażanie na terenach chronionych produkcji rolnej, zgodnej z prawem o rolnictwie ekologicznym.

3.3.6. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programów Województwa i Powiatu

Zagrożenia naturalne występujące na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego związane są ze zjawiskami meteorologicznymi i hydrologicznymi. Zjawiska meteorologiczne to głównie susza glebowa i wynikające stąd duże zagrożenie pożarowe terenów leśnych oraz dla produkcji rolnej.

Również, na skutek działań człowieka także odczuwalny jest proces stepowienia gruntów rolnych i leśnych. Wskazane jest wprowadzenie zalesień i zadrzewień śródpolnych oraz budowa niewielkich stawów w obrębie dolin cieków. Zaleca się także racjonalną gospodarkę na terenach zmeliorowanych i podjęcie dalszych działań pozwalających na poprawę stosunków wodnych.

Należy zapewnić pełną rekultywację wyrobisk poeksploatacyjnych i likwidację „dzikich” miejsc składowania odpadów i eksploatacji kopalni

3.3.7. Lista przedsięwzięć własnych Gminy, koncepcji jej władz, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rypin zalecono rekultywację nieużytków i obszarów zdegradowanych oraz włączenie ich w system zieleni rekreacyjno – wypoczynkowej dla mieszkańców miasta i gminy. Rekultywacja w/w terenów wpłynie na poprawę jakości życia w gminie, jak również zwiększy atrakcyjność turystyczną tego terenu.

Do celów przyrodniczych zaliczono m.in. ochronę zasobów środowiska będących podstawą rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem gleb o wysokich klasach bonitacyjnych znajdujących się na obszarze strefy brzegowej miasta.

Uwarunkowania rozwoju na obszarze gminy Rypin winny uwzględniać:

- Ochronę wartości środowiska przyrodniczego, w tym ograniczeń obowiązujących na obszarach objętych ochroną prawną (obszar chronionego krajobrazu, użytek ekologiczny),
- Wrażliwość gleb na zmianę stosunków wodnych (melioracje odwodnieniowe),
- Małą odporność drzewostanów leśnych, w szczególności siedlisk boru suchego, na obniżenie poziomu wód gruntowych i związany z tym duży stopień zagrożenia przeciwożarowego,
- Zachowanie istniejących kompleksów zielonych, stanowiących optymalny kierunek rolniczego wykorzystania gruntów słabych,
- Ochronę zasobów wód podziemnych – GZWP (główny zbiornik wód podziemnych),
- Małą odporność środowiska na przyjęcie zanieczyszczeń powstałych w wyniku prowadzonej działalności człowieka.

3.3.8. Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć

Kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć:

Priorytety ekologiczne w perspektywie do 2006 roku rozpatrywano z dwóch punktów widzenia. Pierwszy punkt - to priorytetowe komponenty (lub uciążliwości) środowiska, a drugi punkt widzenia - to priorytetowe przedsięwzięcia zmierzające do poprawy aktualnego stanu środowiska.

Wśród najważniejszych kryteriów, branych pod uwagę przy formułowaniu priorytetów w skali gminy, należy wymienić:

- Zadania i kierunki wynikające z Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010;
- Zadania i kierunki wynikające z Programu ochrony środowiska dla województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2002 – 2010;
- Kryteria przyjęte w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego;
- Zadania i kierunki wynikające z Programu ochrony środowiska dla Powiatu rypińskiego;
- Wymogi wynikające z obowiązujących przepisów;
- Wynegocjowane przez Polskę okresy przejściowe dot. implementacji dyrektyw UE;
- Dysproporcję pomiędzy stanem wymaganym a aktualnym;
- Ponadlokalny wymiar przedsięwzięcia;
- Możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego;
- Obecne zaawansowanie inwestycji;
- Wielokrotna korzyść z tytułu realizacji przedsięwzięcia.

3.3.9. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 10

Lp.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania własne															
1	P	Bieżąca ochrona gruntów rolnych, ochrona roślin, urządzeń melioracyjnych, wiejskich zbiorników wodnych	gmina/ spółki wodne, właściciele										Zapewnienie odpowiedniego nawodnienia gleb i zatrzymania wód opadowych		Budżet gminy, PFOŚiGW
2	P	Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony gruntów wartościowych dla rolnictwa	gmina										Ograniczenie możliwości rozproszonej zabudowy gruntów		Budżet gminy
3	I	Modernizacja i odbudowa systemów melioracji szczegółowej	gmina / WZMiUW, spółki wodne, zarząd powiatu										Zapewnienie odpowiedniego nawodnienia gleb		Budżet gminy, PFOŚiGW
4	P/I	Wsparcie działań na rzecz prawidłowego zagospodarowania obornika, gnojowicy i gnojówki w fermach zwierząt gospodarskich	gmina / prowadzący hodowlę i chów zwierząt, zarząd powiatu, ODR, izby rolnicze										Ochrona wód i gleby		Środki producentów, budżet Powiatu
5	I	Rekultywacja nieużytki po eksploatacji surowców naturalnych	gmina										Ochrona gleby i wód		Budżet gminy, PFOŚiGW
6	P/I	Optymalne zużycie nawozów mineralnych i środków ochrony roślin, zapewnienie wzrostu poziomu świadomości ekologicznej wśród rolników	rolnicy/ WODR, gminy, zarząd powiatu										Ochrona gleb i wód		Środki producentów, ODR
7	P	Kontrola wywozu odpadów z posesji oraz systematyczne rozszerzanie zasięgu selektywnej zbiórki odpadów „u źródła”	gmina										Ochrona gleby, wód i powietrza, dążenie do uzyskania odpowiedniego wskaźnika odzysku		Budżet gminy, PFOŚiGW, organizacje odzysku, opłaty mieszkańców
8	P/I	Opracowanie i realizacja lokalnego systemu zagospodarowania padłych zwierząt	gmina/ producenci rolni, zakłady przetwarzające, zarząd województwa, zarząd powiatu,										Zapewnienie bezpieczeństwa sanitarnego		WFOŚiGW, PFOŚiGW, inne fundusze
9	P/I	Rozwijanie działań na rzecz segregacji i recyklingu odpadów celem ograniczenia ilości odpadów przeznaczonych do składowania	gminy/ związek komunalny										Działania mające na celu spełnienie wymogów UE		Budżet gminy
10	P	Utworzenie Związku Międzygminnego i powołanie międzygminnego Centrum Zagospodarowania Odpadów do wdrożenia i eksploatacji proponowanego systemu gospodarowania odpadami	gminy/ związek komunalny										Racjonalizacja ekonomiczna gospodarki odpadami		Budżet gminy
11	P	Rozważenie możliwości, poprzez przeprowadzenie referendum, reorganizacji dotychczasowego systemu zagospodarowania odpadów z docelowym wdrożeniem stałej „opłaty odpadowej” naliczonej na mieszkańca.	gminy/ związek komunalny										Przejęcie od mieszkańców niektórych obowiązków i uszczelnienie systemu		Budżet gminy
12	P	Udział w tworzeniu rynku surowców wtórnych wraz z przedsiębiorcami je przetwarzającymi	gminy/ związek komunalny										Rozwój poprzez stały strumień dostaw		Budżet gminy

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
13	P/I	Wspomaganie rozwoju agroturystyki jako uzupełniającego źródła dochodów dla gospodarstw rolnych	gmina / ODR, rolnicy, zarząd powiatu										Udostępnienie i regulacja ruchu na obszarach przyrodniczo cennych		Rolnicy, organizacje gospodarcze i pozarządowe, budżety gmin i powiatu
14	P	Podjęcie działań na rzecz eliminowania odpadów niebezpiecznych z przeznaczonych do składowania.	gmina										Bezpieczne składowanie		Budżet gminy, opłaty mieszkańców
15	P/I	Podjęcie działań na rzecz efektywnego zagospodarowania odpadów problemowych (niebezpiecznych, ogumienia pojazdów, wielkogabarytowych itp.)	gmina/ związek komunalny										Bezpieczne składowanie		Budżet gminy, opłaty mieszkańców
Zadania koordynowane															
1	P	Pomoc przy ustalaniu granicy polno-leśnej	Starostwo Powiatowe/ Gmina										Zabezpieczenie przed wylesieniami		Budżet Powiatu, województwa
2	P	Pomoc przy opracowywaniu i realizacji programu rolno-środowiskowego	Gmina /Zarząd województwa, Zarząd Powiatu, organizacje rolnicze										Rozwinięcie krajowego programu rolno-środowiskowego		Budżet województwa
3	I	Promocja wykorzystania kompostu w celu podnoszenia jakości i struktury gleb	Gmina, Powiat/ODR, rolnicy										Ochrona gleby i wód		Budżet gminy, PFOSiGW
4	P/I	Produkcja zdrowej żywności i wypracowanie standardów produktu ekologicznego	WODR, agrobiznes/ Zarząd Gminy, Tow. Regionalne										Ochrona gleb oraz wzmocnienie konkurencyjności rolnictwa		środki producentów
5	P	Wypracowanie programu wdrażania metod ekologicznych w wytypowanych gospodarstwach	WODR, agrobiznes/ Zarząd Gminy, Tow. Regionalne										Ochrona gleb oraz wzmocnienie konkurencyjności rolnictwa		środki producentów
6	P/I	Rozwój przetwórstwa, konfekcjonowania i dystrybucji zdrowej żywności	WODR, agrobiznes/ Zarząd Gminy, Tow. Regionalne										Ochrona gleb oraz wzmocnienie konkurencyjności rolnictwa		środki producentów
7	P	Opracowanie programu rozwoju infrastruktury obsługującej agroturystykę	WODR, związki rolnicze/ rolnicy, gminy, zarząd powiatu										Współistnienie rozwoju gospod i ochrony środowiska		Organizacje gospodarcze i pozarządowe, Budżet gminy i powiatu
8	P	Program powstawania gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych	WODR/ rolnicy, gminy, Zarząd Powiatu										Współistnienie rozwoju gospod i ochrony środowiska		Organizacje gospodarcze i pozarządowe, budżety gmin i powiatu
9	P/I	Zmniejszenie chemizacji gleb	rolnicy/ WODR, gminy, zarząd powiatu										Ochrona gleb i wód		Środki producentów, ODR,
10	P/I	Zmniejszenie erozji gleb poprzez zalesianie, zadarnianie terenów	producenci rolni, właściciele nieruchomości/ gminy, instytucje ochrony przyrody, organizacje pozarządowe,										Ochrona przed erozją, zwiększenie kultury rolnej		Budżet gminy, powiatu, województwa, państwa, funduszy ochrony środow, producentów rolnych

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rybnik

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
11	P/I	Poprawa struktury agrarnej gospodarstw rolnych	producenci rolni/ gminy, zarząd powiatu, organizacje rolnicze										Poprawa efektywności ekonomicznej gospodarstw, realizacja zadań prog rolno-środog		Środki prod rol, budżety gmin i powiatu, fundusze ochrony środow.
12	P/I	Wdrażanie rolnictwa ekologicznego- prowadzenie upraw bez użycia nawozów sztucznych, gospodarowanie odpadami i energią w sposób mający niewielki wpływ na środowisko	Producenci rolni/ gminy, Zarząd Powiatu, organizacje gospodarcze										Realizacja zadań prog rolno-środog wzmocnienie konkurencyjności rolnictwa		Środki producentów, budżet państwa
13	I	Prowadzenie prac zalesieniowych na gruntach o niskiej przydatności rolniczej.	Właściciele nieruchomości/ Zarząd Powiatu, gminy										Zwiększanie lesistości		Środki producentów, budżet Powiatu
14	I	Opracowanie planu i wdrożenie do realizacji przeciwozyjnych pasów zadrzewieniowych i zalesieniowych	właściciele nieruchomości/ Zarząd Powiatu, gminy										Zabezpieczenie gleb przed erozją		Środki producentów, budżet Powiatu, gmin

3.4. Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych

3.4.1. Analiza stanu istniejącego

Złoże kopalin

Na terenie miasta Rypin znajdującego się na obszarze gminy wiejskiej Rypin nie występują złoża surowców naturalnych możliwe do eksploatacji na skalę przemysłową. Lokalnie występujące złoża kruszywa naturalnego i surowców ilastych na terenie gminy wiejskiej Rypin eksploatowane są na potrzeby lokalne.

Trzeciorzęd

Najstarszymi utworami z wykonanych wierceń hydrogeologicznych w okolicy Rypina są utwory trzeciorzędowe. Miąższość utworów trzeciorzędowych wynosi około 200 metrów. Rozpoczynają się ilami zwięzłymi, stratygraficznie należącymi do pliocenu. Iły te posiadają zmienne zabarwienie od siwej, szarej poprzez zielonkawą, niebieską i czerwoną do brunatnej i czarnej.

Utwory miocenu reprezentowane są przez osady piaszczyste, mułki, iły i węgiel brunatny. Osady piaszczyste to drobno i średnioziarniste piaski kwarcowe, niekiedy ilaste o barwie od ciemno szarej do brunatnej. Mułki są głównie kwarcowo - mikowe, niekiedy z partiami ilastymi lub piaszczystymi. Zawierać mogą wkładki węgla brunatnego, którego miąższość może dochodzić do trzech metrów. Mułki są zwięzłe o barwie od jasnoszarej do czarnej.

Czwartorzęd

Utwory czwartorzędowe zalegają na terenie całego miasta Rypin o bardzo zmiennej grubości. Plejstocen przede wszystkim stanowią gliny zwałowe i piaski wodnolodowcowe zalegające bezpośrednio pod holocenem.

Z analizy profili wynika, że występujące tu gliny zwałowe szare należą do zlodowacenia środkowopolskiego i nastąpiło rozmycie moreny dennej. Z uwagi na niedużą miąższość utworów czwartorzędowych w rejonie ujęć wody, trudno ustalić poszczególne stadia zlodowaceń

W holocenem osadziły się piaski oraz namuły i torfy. W zagłębieniach znajdujących się w pobliżu ujęć wody, występują namuły torfiaste.

Wody podziemne

Wśród typów wód podziemnych, najpowszechniejszymi na terenie miasta Rypin są:

- wody gruntowe, które występują najpłycej i oddzielone są od powierzchni ziemi przepuszczalną strefą ponad zwierciadłem wody (strefa aeracji). Ich zasilanie odbywa się poprzez infiltrujące opady atmosferyczne,
- wody wglębne, znajdujące się w warstwach wodonośnych pokrytych utworami słabo-przepuszczalnymi. Związek z powierzchnią jest ograniczony, co zmniejsza zasilanie, ale zwiększa odporność na zanieczyszczenia,
- wody głębinowe, są wodami izolowanymi od powierzchni ziemi większymi kompleksami utworów nieprzepuszczalnych.

Na terenie miasta występują wszystkie w/w wody, wiekowo związane z trzeciorzędem i czwartorzędem. Największe zasoby wód podziemnych związane są z utworami wodonośnymi piętra czwartorzędowego, którego wody stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności.

Miasto Rypin zaopatrywane jest w wodę z dwóch miejskich ujęć:

Ujęcie wody przy ul. Wodnej – zasoby wody zatwierdzone w kategorii „B” $Q = 290 \text{ m}^3/\text{h}$ Decyzją Prezesa Centralnego Urzędu Geologii w Warszawie KDH/013/4369/M/78 z dnia 30.11.1978r. Wydajność stacji wodociągowej przy wykorzystaniu zbiornika wyrównawczego o pojemności 300 m^3 przez 5 godzin pokrywa docelowe zapotrzebowanie na wodę całego miasta Rypina. Zgodnie z Koncepcją w razie potrzeby istnieje możliwość zwiększenia wydajności ujęcia poprzez dobudowę zbiorników.

Ujęcie wody Bielawki – zasoby wody zatwierdzone w kategorii „B” $Q = 100 \text{ m}^3/\text{h}$ Decyzją Urzędu Wojewódzkiego we Włocławku OS-V-7530-32/91 z dnia 10.09.1991r. Ujęcie składa się z trzech studni głębinowych. Stacja wodociągowa pracuje w układzie dwustopniowego pompowania wody ze zbiornikami wyrównawczymi podziemnymi o pojemności $2 \times 215 \text{ m}^3$.

Przegląd danych związanych z możliwością ujmowania wód podziemnych, zaopatrzenia miasta w wodę, warunki hydrogeologiczne.

Ekspluatowane ujęcia wody w miejscowości Rypin w pełni pokrywają zapotrzebowanie na wodę dla mieszkańców.

Miasto Rypin leży w północno - wschodniej części Pojezierza Dobrzyńskiego, zwanego też Wysoczyzną Dobrzyńską.

Mezoregiony leżą w granicach Pojezierza Chełmińsko - Dobrzyńskiego. Granice Pojezierza Dobrzyńskiego wyznaczają:

- od północy rzeka Drwęca,
- od południowego zachodu rzeka Wisła,
- od wschodu linia biegnąca od Dobrzyńa n/Wisłą przez Skępe do Górzna.

Wysoczyzna morenowa wznosi się 110 - 130 m n.p.m. i generalnie obniża się z północnego - wschodu na południowy - zachód. Powierzchnia wysoczyzny zbudowana jest z glin i piasków związanych z akumulacyjną działalnością lądolodu. Wysoczyznę urozmaicają pagórki i wzgórza morenowe związane z postojem lądolodu w czsie fazy kujawsko - dobrzyńskiej, jak również liczne formy wklęsłe - rynny subglacjalne - długie, wąskie, o krętym przebiegu. Największa z rynien polodowcowych o przebiegu południkowym jest obecnie wykorzystywana przez rzekę Rypienicę. Ponadto wysoczyznę morenową urozmaicają liczne bezodpływowe zagłębienia wytopiskowe, których dna, podobnie jak dna rynien, są podmokłe lub zabagnione, a niekiedy wypełnione wodą w postaci niewielkich „oczek” wodnych.

Rynny subglacjalne stanowią formy o szerokości 100 - 300 m. i głębokości 2 - 5 m, których najgłębsze partie wypełniają jeziora i moczary. Szczególnie interesująca jest rynna w okolicach Rakowa, a jedno odgałęzienie łączy się z rynną jeziora Czarownica. Występują w niej liczne moreny martwego lodu, kemy, ostańce erozyjne, tarasy kemowe.

Zaopatrzenie w wodę

Głównym źródłem zaopatrzenia wsi oraz ośrodków wypoczynkowych są wody podziemne. System wodociągów w mieście Rybnik oparty jest na dwóch ujęciach: przy ul. Wodnej i „Bielawki”
Wykaz ujęć na terenie miasta:

Tabela 11

Lokalizacja	Użytkownik	Ilość czynnych studni	Wydajność [m ³ /h]
Wodna	Spółka „KOMES” w Rybniku	5	290,0
Bielawki		3	100,0

Długość czynnej sieci wodociągowej na terenie miasta Rybnik wynosi 33 km, z czego:

- sieć magistralna - 5,2 km;
- sieć rozdzielcza - 26 km.

Miasto zwodociągowane jest w 93,4%. Ilość przyłączy wodociągowych wynosi 1,8 km. W chwili obecnej jest 1 596 odbiorców wody tj. ok. 16 000 mieszkańców.

Zagrożenie wód podziemnych i powierzchniowych zanieczyszczeniem

Na terenie miasta i gminy Rybnik badania wód powierzchniowych prowadził Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Włocławku. Badaniami objęto rzekę Rypienicę na stanowiskach pomiarowych powyżej i poniżej Rybnika. Wyniki z analiz w 1998 roku wskazują na nieznaczną poprawę jakości wód rzeki w górnym biegu. Powyżej Rybnika, pod względem fizykochemicznym wody odpowiadały II klasie czystości, niestety pozaklasowy pozostawał stan sanitarny rzeki. Poniżej Rybnika stwierdzono natomiast znaczne pogorszenie jakości wód. Wody są pozaklasowe w zakresie zarówno wskaźników fizykochemicznych, jak i bakteriologicznych. Zanotowano wzrost koncentracji związków fosforu, odnotowano również zbyt małą zawartość tlenu w wodach rzeki.

W mieście Rybnik, zagrożenia wód podziemnych i powierzchniowych mają głównie charakter potencjalny i wiążą się z awarią systemu kanalizacyjnego oraz oczyszczalni ścieków. Skutkiem centralnej awarii może być zrzut dużej ilości nieoczyszczonych ścieków do Rypienicy oraz dostanie się ich do gruntu i wód podziemnych. Źródłem potencjalnego zagrożenia są również stacje paliw płynnych.

3.4.1.1. Odzwierciedlenie problemu w planach zagospodarowania przestrzennego

Gospodarowanie zasobami naturalnymi w tym wodami powierzchniowymi, podziemnymi i kopalinami zapisane jest jako priorytetowe zadanie w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju kraju i regionów. Szczególnie ważna jest ochrona przed zanieczyszczeniem oraz poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych cele te zawarte są w następujących dokumentach:

- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003 -2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010,
- Program ochrony środowiska dla województwa kujawsko - pomorskiego,
- Strategia rozwoju dla województwa kujawsko - pomorskiego.

Problematyka ta znajduje odzwierciedlenie w planistycznych opracowaniach i wymaga ujednolicenia formy i uściślenia danych dotyczących zestawienia zbiorczego dla miasta, danych dotyczących wielkości zasobów wód podziemnych (zasoby eksploatacyjne i dyspozycyjne), wielkości poborów wód według pozwoleń wodno – prawnych i faktyczne pobory wód.

3.4.1.2. Stopień wykorzystania wód podziemnych dla celów przemysłowych

Problem pogarszania się jakości wód podziemnych jest istotnym zagrożeniem dla zdrowia mieszkańców i rozwoju miast. Składa się na to szereg czynników – obiektywnych i subiektywnych. Czynnikiem obiektywnym są naturalne warunki hydrogeologiczne zwłaszcza w odniesieniu do czwartorzędowych poziomów wodonośnych na ogół słabo chronionych w sposób naturalny przed dopływem zanieczyszczeń z powierzchni ziemi. Ze względu na brak dużego przemysłu na terenie miasta, jedynie drobna działalność gospodarcza może spowodować wzrost zanieczyszczeń trafiających do gruntu, wód powierzchniowych, a w konsekwencji również do wód podziemnych.

3.4.1.3. Problem nie użytkowanych studni i ujęć wody

Nie użytkowane studnie i ujęcia wody powinny być poddane przeglądowi mającemu na celu:

- ocenę sprawności studni lub ujęcia,
- dokumentowanie analizy potrzeby istnienia studni lub ujęcia w kontekście dokonanych zmian w zagospodarowaniu przestrzennym obszaru oraz zmian w skali wykorzystania wód podziemnych,
- dokonanie analizy jakości ujmowanej wody.

Na podstawie opisanych powyżej działań powinna być podjęta decyzja o pozostawieniu studni lub ujęcia do dalszej eksploatacji lub likwidacja nieczynnych lub niesprawnych studni.

Należy uwzględnić fakt, iż nieczynne i niesprawne studnie stanowią zagrożenie dla jakości wód podziemnych. Likwidacja studni i ujęć powinna być dokonywana z zachowaniem procedur wynikającej z ustawy - prawo geologiczne i górnictwo.

3.4.1.4. Wpływ eksploatacji zasobów na stosunki wodne

Eksploatacja zasobów wód podziemnych powinna odbywać się poprzez dostosowywanie przyznawanych w pozwoleniach wodno-prawnych poborów wód do rzeczywistych potrzeb użytkowników ujęć, zasobów eksploatacyjnych poszczególnych ujęć lub zasobów dyspozycyjnych ustalonych dla zbiorników wód podziemnych.

Nie przestrzeganie bilansowania w powyższym zakresie może doprowadzić do nadmiernego rozwoju leja depresyjnego i w konsekwencji do obniżenia poziomu wód podziemnych oraz zaburzenia warunków hydrogeologicznych.

3.4.2. Przewidywane kierunki zmian

Eksploatacja kopalin i poszukiwanie nowych złóż uzależnione jest od sytuacji rynkowej i gospodarczej kraju oraz regionu. Przewiduje się kontynuację poszukiwania złóż kopalin pospolitych. Zainteresowanie przedsiębiorców poszukiwaniem i eksploatacją kopalin pospolitych zależy od aktywizacji gospodarczej rynków lokalnych i inwestycji w zakresie budownictwa i drogownictwa. Ważne jest, zatem promowanie na szczeblach gmin i powiatu działań powodujących zwiększenie zapotrzebowania rynku na kopaliny pospolite (kruszywa naturalne, surowce do produkcji wyrobów ceramiki budowlanej, torfy dla potrzeb ogrodnictwa i rolnictwa). Przewiduje się większe zainteresowanie gmin i powiatu unikaniem zagrożeń dla jakości wód podziemnych, rekultywacji wyrobisk powstających po odkrywkowej eksploatacji kopalin.

W zakresie gospodarowania wodami podziemnymi przewiduje się:

- umiarkowany wzrost zużycia wód podziemnych dla celów komunalnych,
- dążenie do minimalizacji wykorzystywania wód podziemnych do celów przemysłowych, zgodnie z obowiązującą zasadą stosowania wodooszczędnych technologii produkcji w przemyśle,
- aktywizację działań zmierzających do ustanawiania stref ochronnych ujęć, z których woda pobierana jest do celów komunalnych, na podstawie procedur wynikających z ustawy Prawo Wodne i ustawy Prawo Geologiczne i Górnictwo,
- podejmowanie zdecydowanych działań mających na celu likwidację źródeł zanieczyszczenia wód podziemnych, powierzchniowych i gruntów.

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

Tabela 12 Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Programu

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania własne															
1	P	Ujęcie ustanowionych stref ochronnych ujęć wód podziemnych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy	gmina/										Ochrona wód podziemnych		Środki własne, Inne fundusze
2	I	Budowa oczyszczalni ścieków, kanalizacji sanitarnych i deszczowych, rekultywacja „starych” składowisk odpadów	gmina/										Ochrona wód podziemnych i kanalizacja wsi		Środki własne, Inne fundusze
3	P	Racjonalizacja wykorzystania kopalin w planach zagospodarowania przestrzennego	gmina/										Ochrona zasobów kopalin		Środki własne, Inne fundusze
4	P	Kontrola szczelności i likwidowanie szamb, założenie ich rejestru	gmina/straż gminna										Ochrona wód podziemnych		Środki własne, Inne fundusze
5	P	Propagowanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej polegającej na stosowaniu właściwych dawek nawozów sztucznych i naturalnych	ODR/gmina										Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych		Środki własne, Inne fundusze
6	I	Modernizacja sieci wodociągowych celem eliminacji starych, przestarzałych i nie odpowiadających normom sanitarnym instalacji wodociągowych co pozwoli na zmniejszenie strat wody, a tym samym racjonalizację wykorzystania zasobów wód podziemnych	gmina/										Zaopatrzenie w wodę		Środki własne, Inne fundusze
7	I	Wspólna, dla potrzeb kilku gmin, budowa Centrum Gospodarki Odpadami, uwzględniająca aktualne wymogi w tym zakresie	gmina, komunalny związek celowy/										Uregulowanie gospodarki odpadami		Środki własne, Inne fundusze
8	P	Inwentaryzacja ujęć wód podziemnych, zweryfikowanie ich zasobów eksploatacyjnych i danych dotyczących poborów, co pozwoli na zebranie aktualnych danych do bilansu wodno – gospodarczego województwa	gmina, właściciele ujęć/										Ochrona wód podziemnych		Środki własne, Inne fundusze
9	I	Racjonalna gospodarka studniami głębinowymi-likwidacja nieczynnych ujęć wody	gmina, właściciele ujęć/										Zaopatrzenie w wodę		Środki własne, Inne fundusze
10	P	Utrzymywanie należytego stanu sanitarnego, porządku i czystości w strefach ochronnych ujęć wód podziemnych wodociągów komunalnych	gmina/										Zaopatrzenie w wodę		Środki własne, Inne fundusze
11	P	Eksploatacja ujęć wód podziemnych w sposób nie naruszający ich zasobów	gmina, właściciele ujęć/										Ochrona wód podziemnych		Środki własne, Inne fundusze
12	P	Likwidacja zbiorników na ścieki bytowe powstałych w nie eksploatowanych studniach kopanych	gmina, właściciele studni/										Ochrona wód podziemnych		Środki własne, Inne fundusze
Zadania koordynowane															
1	P	Dążenie do ograniczania poboru wód podziemnych do celów przemysłowych	RZGW/ wojewoda, zarząd powiatu, gmina										Ochrona wód podziemnych		Środki własne, Inne fundusze
2	I	Likwidacja nieczynnych, nie sprawnych ujęć wód podziemnych	właściciele / zarząd powiatu, gminy										Ochrona wód podziemnych		Środki własne, Inne fundusze
3	P	Prowadzenie monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych	WIOŚ/ IMGW, PIG, zarząd powiatu, gmina										Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych		Środki własne, Inne fundusze
4	P	Usprawnienie procedur przeprowadzania ocen oddziaływania na środowisko przy lokalizowaniu i realizowaniu inwestycji mogących w znaczny sposób wpłynąć na środowisko oraz wydawania pozwoleń zintegrowanych	wojewoda/ zarząd powiatu, biegli eksperci, firmy i uczelnie oferujące szkolenia										Ochrona zasobów kopalin i wód		Środki własne, Inne fundusze
5	P	Aktywizacja działań zmierzających do ustanowienia stref ochronnych ujęć wód podziemnych	właściciele /, zarząd powiatu, gmina										Ochrona wód podziemnych		Środki własne, Inne fundusze

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
6	P	Racjonalizacja gospodarowania wodą podziemną pod kątem rezygnacji z korzystania z niej przez przemysł z wyłączeniem rolnospożywczego i farmaceutycznego	zarząd powiatu/ RZGW, wojewoda, gmina										Ograniczenie korzystania z wód podziemnych przez przemysł		Środki własne, Inne fundusze
7	P	Racjonalizacja gospodarowania wodą podziemną poprzez dostosowywanie przyznanawnych w pozwoleniach wodnoprawnych poborów wód do rzeczywistych potrzeb użytkowników w ramach ustalonych w dokumentacjach hydrogeologicznych, dla poszczególnych ujęć, zasobów eksploatacyjnych lub dyspozycyjnych	RZGW, starosta/ Przedsiębiorcy, Władający ujęciami wód										Ochrona wód podziemnych		Środki własne, Inne fundusze
8	P	Weryfikacja pozwoleń wodno-prawnych w oparciu o zasoby eksploatacyjne ujęć wód i bilansie wodno gospodarczym zlewni	zarząd powiatu/ RZGW, wojewoda, gmina, właściele ujęć										Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych		Środki własne, Inne fundusze
9	P	Opracowanie programu likwidacji nieczynnych niesprawnych ujęć wód podziemnych	zarząd powiatu/ właściele ujęć										Ochrona wód podziemnych		Środki własne, Inne fundusze
10	P	Podniesienie efektywności ochrony wód podziemnych, a w szczególności Głównych Zbiorników Wód Podziemnych	RZGW/ WIOŚ, ODR, gmina										Ochrona wód podziemnych		Środki własne, Inne fundusze

**CELE, PRIORYTETY I PRZEDSIĘWZIĘCIA,
INWESTYCYJNE I POZAINWESTYCYJNE,
KONIECZNE DO REALIZACJI W PERSPEKTYWIE
WIELOLETNIEJ, W SFERZE ZRÓWNOWAŻONEGO
WYKORZYSTANIA SUROWCÓW, MATERIAŁÓW,
WODY I ENERGII**

4. Cele, priorytety i przedsięwzięcia, inwestycyjne i pozainwestycyjne, konieczne do realizacji w perspektywie wieloletniej, w sferze zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii

4.1. Zmniejszenie wodochłonności, materiałochłonności (w tym odpadowości) i energochłonności gospodarki

4.1.1. Analiza stanu istniejącego

4.1.1.1. Analiza zużycia wody przez gospodarstwa domowe

Miasto Rypin zводociągowane jest w 93,4%, na terenie miasta funkcjonuje 26 km wodociągowej sieci rozdzielczej i wykonanych jest 1,8 km przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych wynosi 445 tys. m³ na rok, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosi na rok 27,8m³.

Najwięcej podłączeń wodociągowych wykonano w 1992r, w tym samym roku było największe zużycie wody. Od 1992r. ilość podłączeń wodociągowych w niewielkim stopniu lecz systematycznie wzrasta, maleje natomiast i to znacznie zużycie wody.

Opomiarowanie przyłączy wykonane jest za pomocą wodomierzy produkcji POWOGAZ Poznań i METRON Toruń. Niewielka ilość odbiorców nie ma zamontowanych wodomierzy i zużycie wody naliczane jest za pomocą ryczałtów.

Miasto Rypin zaopatrywane jest w wodę z dwóch miejskich ujęć: ujęcie przy ul. Wodnej oraz ujęcie przy ul. Bielawki.

Pobór wody na obu ujęciach przedstawia tabela:

Tabela 13

Lokalizacja ujęcia	Maksymalny pobór wody [m ³ /h]	Minimalny pobór wody [m ³ /h]
Wodna	200	50
Bielawki	20	0

W roku 2003 rozbiór wody wyniósł 610 600m³.

4.1.1.2. Analiza zużycia wody przez firmy produkcyjne i usługowe

Na terenie miasta Rypin brak jest dużego przemysłu, natomiast istniejące zakłady produkcyjne występują w branżach:

- Budowlana;
- Metalowa;
- Handel hurtowy;
- Usługi;
- Transport;
- Przetwórstwo;
- Rolnictwo

Brak jest dokładnych danych odnośnie zużycia wody przez poszczególne branże na terenie miasta Rypin.

4.1.1.3. Analiza zużycia wody przez rolnictwo

Dominującą formą zaopatrzenia w wodę na potrzeby gospodarstw rolnych jest woda podziemna. Obecnie, poza niewielką ilością poboru wody z ujęć własnych (studnie kopane) znajdujących się w gospodarstwach wiejskich, prawie cały obszar objęty jest dostawą wody pochodzącej z wodociągów komunalnych (ujęcia publiczne). Z wodociągów korzysta 93,4% mieszkańców miasta.

Woda wykorzystywana do celów rolniczych często pobierana jest z własnych ujęć, zarówno wody podziemnej jak i powierzchniowej niezależnie od dostarczanej wody zorganizowanymi systemami wodociągowymi na potrzeby komunalne. Na obszarach wiejskich mamy przede wszystkim do czynienia z użytkowaniem wód na cele rolnicze.

4.1.1.4. Analiza dostępnych zasobów wody

W ramach krajowej sieci monitoringu wód podziemnych na terenie miasta Rypin, nie są prowadzone badania wód podziemnych przez jednostkę WIOŚ. Zasoby wodne, stanowiące źródła

dło wody pitnej na obszarze miasta, pochodzące z poziomu czwartorzędowego można określić na podstawie badań wykonanych dla województwa kujawsko - pomorskiego jako dobre.

4.1.1.5. Analiza stanu izolacji termicznej obiektów budowlanych, zapotrzebowanie na ciepło

Struktura wieku zasobów mieszkaniowych na terenie miasta przedstawia się różnorodnie. Począwszy od budynków powstałych w XIX w. do najnowszych. Brak danych na temat wieku i stanu.

Zaopatrzenie miasta w ciepło oparte jest na jednym centralnym źródle ciepła, kotłowniach zakładowych oraz indywidualnych źródłach ciepła. Są to w przeważającej części kotłownie opalane węglem lub koksem. Na terenie miasta zaczynają funkcjonować kotłownie, w których paliwem stosowanym do wytwarzania ciepła jest olej opałowy lub gaz propan – butan.

Kotłownie ogrzewają zakłady produkcyjne, urzędy, szkoły i budynki mieszkalne. Urządzenia te, opalane węglem emitują do atmosfery SO₂, NO₂, CO w ilościach, które dla pojedynczego źródła ciepła wydają się znikomo małe, ale są bardzo uciążliwe przy skumulowanym oddziaływaniu.

Z ogólnej liczby obiektów budowlanych, niewielki procent z nich zostało wybudowanych po 1997 roku, czyli po wprowadzeniu nowych norm obowiązujących w zakresie izolacji termicznej budynków mieszkalnych (zgodnie z normą PN-91/B-02020). Pozostałe budynki wymagają prac modernizacyjnych poprawiających ich termoizolacyjność, a tym samym wpływających na ograniczenia zużycia energii cieplnej.

Zapotrzebowanie na ciepło nowego budownictwa jest coraz niższe. Można spodziewać się, iż nastąpi dalszy spadek energochłonności budynków już istniejących w wyniku działań termomodernizacyjnych.

Wytwórcy energii cieplnej w mieście Rypin to:

Tabela 14

Nazwa instytucji	Lokalizacja	Rodzaj paliwa
Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.	ul. Mławska 46B	miał węglowy
Spółdzielnia Mleczarska „ROTR”	ul. Mleczarska 6 - 8	miał węglowy

W zakresie ciepłownictwa zakłada się:

- Sukcesywną modernizację i przebudowę urządzeń grzewczych w celu zastosowania paliw o niskim stopniu emisji zanieczyszczeń,
- W zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i w indywidualnych gospodarstwach, a szczególnie w nowych budynkach mieszkaniowych, należy stosować systemy grzewcze preferujące paliwa ekologiczne,
- Dla budynków mieszkalnych wielorodzinnych, zmianę dotychczasowego sposobu zaopatrzenia w ciepło na rzecz nowoczesnych, ekologicznych systemów grzewczych (indywidualnie dla każdego z budynków lub kotłownie wspólne dla zespołów budynków).

4.1.1.6. Analiza zużycia energii przez oświetlenie uliczne

Podstawowym źródłem zasilania w energię elektryczną miasta jest stacja 110/15 kV z transformatorami 2x16 MVA. Stacja ta pod względem mocy wystarczy dla potrzeb miasta poza 2020 rok.

Istnieje możliwość rezerwowego zasilania poszczególnych linii magistralnych 15 kV z sąsiednich stacji 110/15 kV w Lipnie, Brodnicy i Golubiu Dobrzyniu.

Obecna sieć zasilająca średniego napięcia pracuje na napięciu 15 kV i nie przewiduje się zmiany napięcia. Pod względem konfiguracji ma układ linii magistralnych z możliwością drugostronnego zasilania. Charakter linii – napowietrzne.

Wszystkie linie terenowe mają możliwość dwustronnego zasilania. Sieć zasilająca magistralna i terenowa jest wystarczająca i nie przewiduje się jej rozbudowy.

Istniejąca sieć rozdzielcza 15 kV zasilająca stacje transformatorowe 15/0,4 kV na terenie miasta wykonana jako odgałęzienie od linii magistralnych jest wystarczająca dla potrzeb zasilania energią elektryczną odbiorców miasta i nie przewiduje się jej rozbudowy.

Oświetlenie uliczne zorganizowane jest na terenie miasta Rypin na odcinkach dróg. Wskaźnik zużycia energii dla jednego punktu oświetleniowego starego typu (nie energooszczędny)

czędnego) kształtuje się na poziomie 250 W/1 pkt. Modernizacja punktów na poziomie 50% ich ilości powoduje, że wskaźnik ten może zostać obniżony do poziomu około 150 W/1 pkt. Modernizacja wszystkich punktów spowoduje dalsze obniżenie poziomu energochłonności oświetlenia ulicznego, nawet poniżej 100 W/1 pkt.

4.1.1.7. Analiza zużycia energii przez urządzenia dostarczające wodę i odbierające ścieki

Zużycie energii wykorzystywanej na produkcję wody podawanej do sieci wodociągowej jest wyższe od zużycia energii wykorzystywanej na oczyszczalnię ścieków. Jest to konsekwencja przede wszystkim znacznie wyższych nakładów na przesyłach. Pomiędzy stopniem zwodociągowania miasta, a gospodarką ściekową, istnieje dysproporcja. Długość sieci wodociągowej wynosi 33 km, natomiast sieć kanalizacyjna grawitacyjna wynosi 26,3 km, zaś ciśnieniowa 2,5km.

4.1.1.8. Możliwości racjonalizacji energetycznych potrzeb transportu

Energetyczne potrzeby transportu należy przede wszystkim ograniczać bezpośrednio poprzez szeroko rozumianą racjonalizację przewozów oraz pośrednio poprzez wydłużanie cyklu życia produktów. Wiąże się z tym konieczność opracowania programu obniżenia energochłonności przewozów osobowych i towarowych.

W tym celu niezbędne jest promowanie takich form transportu, który zapewni optymalne jego wykorzystanie przy maksymalnym dopuszczalnym obciążeniu. Odbywać się to będzie poprzez m.in.: rozwój różnorodnych sieci komunikacyjnych, ich racjonalne wykorzystanie, optymalizowanie środków transportu, ale także poprzez promowanie i wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego, zidentyfikowanie istotnych problemów środowiskowych (w tym także oddziaływania transportu) i wdrożenia odpowiednich procedur postępowania oraz prowadzenia w ramach systemu wymaganej dokumentacji.

4.1.2. Przewidywane kierunki zmian

Dynamiczny rozwój gospodarczy w skali globalnej oraz w latach wcześniejszych, nieplano- wana i nieprzemyślana działalność człowieka spowodowały nadmierną eksploatację zasobów su- rowców naturalnych dla przemysłu i energetyki, wzrastającą pod względem ilościowym i jako- ściowym odpadowość gospodarki oraz pogarszające się warunki w dostępności do korzystania z zasobów wodnych.

Nieracjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi spowodowało stały wzrost kosztów ich pozyskiwania i wykorzystywania, a także stałe wyczerpywanie się ich pokładów. Wymusza to świadome działania prowadzące do wzrostu efektywności ich wykorzystywania, co będzie powo- dowało obniżanie zużycia na jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi bez pogarszania standardu życia ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki. Konieczne jest dążenie do racjo- nalizacji wykorzystywania wody, zminimalizowanie ilości powstających odpadów oraz wyko- rzystywanej energii elektrycznej i ciepłej zarówno w przemyśle, usługach, transporcie jak i w go- spodarstwach domowych.

Zmniejszenie zużycia wody, materiałów i energii oraz wykorzystywanie surowców wtórnych jest także najbardziej racjonalnym podejściem w dziedzinie poprawy ekonomiki produkcji. Z jednej strony zmniejsza się presja na środowisko, a z drugiej mniejsze są opłaty za gospodarcze korzy- stanie ze środowiska, mniejsze koszty energii i surowców stosowanych w produkcji.

Realizacja powyższego celu ekologicznego zależy przede wszystkim od działań podejmo- wanych przez przemysł i energetykę zawodową, a także przez sferę komunalną.

4.1.3. Przyjęte cele, priorytety, limity i wynikające z dokumentów rządowych

Zarówno cele średniookresowe, priorytety, limity i okresy ich uzyskania wynikają z opraco- wanych i zatwierdzonych dokumentów:

- Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010;
- Programu ochrony środowiska dla województwa kujawsko - pomorskiego na lata 2002 – 2010,
- Strategii rozwoju dla województwa kujawsko - pomorskiego.

Cel średniookresowy do 2010 roku:

Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów w tym także odpadowości

Priorytety do 2010 roku:

1. Ograniczanie zużycia wody z ujęć podziemnych do celów przemysłowych

2. Kontynuacja wprowadzania zamkniętych obiegów wody i wodooszczędnych technologii produkcji w przemyśle
3. Kontynuacja modernizacji sieci wodociągowych w celu zmniejszenia strat wody w systemach przesyłowych
4. Wprowadzanie energooszczędnych technologii i urządzeń w przemyśle oraz energetyce
5. Zmniejszenie strat energii, zwłaszcza cieplnej w systemach przesyłowych, poprawa parametrów energetycznych budynków oraz podnoszenie sprawności wytwarzania energii
6. Wprowadzanie technologii małodopadowych i bezodpadowych zmniejszających materiałochłonność oraz technologii z zastosowaniem recyklingu niektórych części mechanizmów i maszyn.

4.1.4. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z dokumentów rządowych i Programu Województwa

Na zapisach w dokumentach rządowych dotyczących wodochłonności, energochłonności i materiałochłonności opierają się działania zawarte w programie ochrony środowiska dla województwa kujawsko - pomorskiego i powinny one objąć wszystkie dziedziny gospodarki korzystające z zasobów wody, a w szczególności:

- przemysł,
- gospodarkę komunalną,
- rolnictwo.

Niezbędnym, więc staje się dokonanie oceny wszystkich tych dziedzin pod kątem korzystania z zasobów wodnych, w celu wyeliminowania korzystania nieuzasadnionego. Należy dążyć do ograniczania strat wody w systemach przesyłowych i wykorzystywania wody w gospodarstwach domowych. Założenia polityki energetycznej państwa przewidują, że w związku z urealnieniem cen energii, postępowaniem w modernizacji i restrukturyzacji działalności gospodarczej oraz wzrostem świadomości ekologicznej społeczeństwa, zużycie energii w przeliczeniu na jednostkę krajowego produktu będzie się nadal zmniejszać i w 2010 roku zużycie powinno zmniejszyć się o ok. 25% w stosunku do 2000 r.

Zgodnie z założeniami Programu Ochrony Środowiska dla województwa kujawsko - pomorskiego określono główne kierunki działań w tym obszarze:

1. Wprowadzenie wskaźników materiałochłonności i odpadowości produkcji, m.in. do wojewódzkiego programu ochrony środowiska,
2. Powołanie Wojewódzkiego Centrum BAT
3. Szerokie wprowadzenie do praktyki dobrowolnych porozumień z przemysłem w zakresie ograniczania materiałochłonności i odpadowości produkcji.
4. Wprowadzanie energooszczędnych technologii i urządzeń w przemyśle oraz energetyce
5. Zmniejszenie strat energii, zwłaszcza cieplnej w systemach przesyłowych, poprawy parametrów energetycznych budynków oraz podnoszenie sprawności wytwarzania energii

4.1.5. Lista przedsięwzięć wynikających z dokumentów, koncepcji władz lokalnych, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców

W *Strategii Rozwoju Powiatu Rypińskiego* celami założonymi w zakresie działań na rzecz ograniczania wodochłonności, energochłonności, zużycia surowców i materiałów są: racjonalne wykorzystanie złóż gazu dla rozwoju sieci gazowej na terenie powiatu, organizacja systemu edukacji dla inwestorów i przedsiębiorców, wspieranie inwestorów i przedsiębiorców oraz współpraca z nimi.

Wiąże się to ze zorganizowaniem systemu kontroli wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności oraz spełniania normatywów zużycia wody w najbardziej wodochłonnych dziedzinach. Instrumentem w tych obszarach mają być m.in. pozwolenia sektorowe i zintegrowane na korzystanie ze środowiska oraz dobrowolnych porozumień z przemysłem.

Ponadto powiat mając na uwadze konieczność osiągnięcia założonych limitów będzie brał udział w doskonaleniu organizacji rynku energii, promowania wysokoefektywnych energetycznie maszyn i urządzeń, stymulowaniu rozszerzenia zakresu inwestycji termoizolacyjnych, uwzględnienia efektywności energetycznej w podstawach programowych kształcenia we wszystkich typach szkół.

W oparciu o przeprowadzone konsultacje, w szczególności, z administracją samorządową na terenie powiatu rypińskiego, instytucjami, przedstawicielami przemysłu, organizacjami społecznymi i pozarządowymi oraz społeczeństwem sporządzono listę przedsięwzięć do realizacji w celu realizacji zadań w zakresie ograniczania wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności:

1. Realizacja programu modernizacji i uzupełnienia sieci wodociągowo-kanalizacyjnej w Rypinie,
2. Opracowanie bilansów wodno-gospodarczych zlewni, weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych,
3. Działania mające na celu ograniczenie i eliminowanie wykorzystania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie ludności oraz potrzeby przemysłu spożywczego i farmaceutycznego,
4. Wdrożenie systemu taryf za usługi wodno-kanalizacyjne,
5. Instalacja brakujących wodomierzy i zawarcie z korzystającymi z usług wodno-kanalizacyjnych nowych umów,
6. Gazyfikacja miasta Rypin,
7. Realizacja programu zmiany ogrzewania węglowego na przyjazne środowisku,
8. Preferowanie lokalizacji zakładów o „czystszych” technologiach,
9. Wprowadzanie stref ograniczonego ruchu pojazdów,
10. Modernizacja kotłowni w jednostkach organizacyjnych Powiatu,
11. Racjonalne zagospodarowanie odpadów,
12. Selektywna zbiórka, transport i recykling odpadów z opakowań,
13. Odzyskiwanie energii z odpadów,
14. Wdrożenie obowiązku przedsiębiorców uzyskania pozwolenia na wytwarzanie odpadów i zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi,
15. Upowszechnianie wiedzy o stanie środowiska w mieście,
16. Kształtowanie postaw proekologicznych,
17. Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży,
18. Modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę.

4.1.6. Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć

Kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć:

Priorytety ekologiczne w perspektywie do 2006 roku rozpatrywano z dwóch punktów widzenia. Pierwszy punkt - to priorytetowe komponenty (lub uciążliwości) środowiska, a drugi punkt widzenia - to priorytetowe przedsięwzięcia zmierzające do poprawy aktualnego stanu środowiska.

Wśród najważniejszych kryteriów, branych pod uwagę przy formułowaniu priorytetów w skali miasta, należy wymienić:

- Zadania i kierunki wynikające z Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010;
- Zadania i kierunki wynikające z Programu ochrony środowiska dla województwa kujawsko - pomorskiego na lata 2003 – 2010;
- Kryteria przyjęte w Strategii rozwoju województwa kujawsko - pomorskiego;
- Kryteria przyjęte w Strategii rozwoju powiatu Rypińskiego;
- Zadania i kierunki przyjęte w strategii rozwoju zrównoważonego miasta Rypin;
- Wymogi wynikające z obowiązujących przepisów;
- Wynegocjowane przez Polskę okresy przejściowe dot. implementacji dyrektyw UE;
- Dysproporcję pomiędzy stanem wymaganym a aktualnym;
- Szczególne potrzeby regionu (powiatu) w zakresie osiągnięcia rozwoju zrównoważonego;
- Likwidację lub zmniejszenie oddziaływania tzw. gorących punktów na środowisko i człowieka;
- Ponadlokalny wymiar przedsięwzięcia;
- Możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego;
- Obecne zaawansowanie inwestycji;
- Wielokrotna korzyść z tytułu realizacji przedsięwzięcia.

4.1.7. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej.

Tabela 15

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania własne															
1	P	Waloryzacja architektoniczna budynków	Władze gminy										Zmniejszenie materiałochłonności		Środki własne
2	I	Wymiana, źródeł energii ciepłej zasilanych paliwem nieodnawialnym na urządzenia, o mniejszym stopniu negatywnego oddziaływania na środowisko	Osoby fizyczne, prawne, instytucje										Modernizacja kotłowni		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
3	I	Podejmowanie działań celem wykorzystania, do celów bytowych i gospodarczych, alternatywnych źródeł energii.	Władze gminy, osoby fizyczne, prawne, instytucje										Wykorzystanie alternatywnych źródeł energii		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
4	P	Opracowanie planu wykorzystania różnych technologii w zakresie termomodernizacji budynków	Władze gminy, właściciele posesji										Zmniejszenie energochłonności		Środki własne, GW, środki pomocowe
5	P	Opracowanie programu założeń dotyczących zaopatrzenia miast w energię (cieplną, elektryczną, gaz)	Władze gminy, starostwo										Modernizacja kotłowni		Środki własne, GW, środki pomocowe
6	P	Plany gazyfikacji gmin	Władze gminy										Budowa gazociągu		Środki własne, GW, środki pomocowe
7	P	Wdrożenie mechanizmów ekonomicznych i kontrolnych mających na celu ograniczenia zużycia wody	Władze gminy										Zmniejszenie wodochłonności		Środki własne
8	P	Rozwój rynku surowców wtórnych	Władze gminy										Zmniejszenie energochłonności		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
9	P	Tworzenie Systemów umożliwiających wykorzystanie surowców wtórnych	Władze gminy										Zmniejszenie energochłonności		Środki własne
10	P	Edukacja mieszkańców w zakresie racjonalnego korzystania z energii	Władze gminy/instytucje										Zmniejszenie energochłonności		Środki własne
11	I	Ograniczenie zużycia energii przez oświetlenie uliczne poprzez wprowadzanie żarówek energooszczędnych	Władze gminy										Zmniejszenie energochłonności		Środki własne
12	I	Modernizacja sieci energetycznych	Zakłady Energetyczne										Zmniejszenie energochłonności		Środki własne, środki pomocowe
13	P	Opracowanie planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.	Władze gminy										Zmniejszenie energochłonności, materiałochłonności		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
Zadania koordynowane															
1	P/I	Podejmowanie działań celem wykorzystania, do celów bytowych i gospodarczych alternatywnych źródeł energii	właściciele/ zarząd powiatu, gmina										Wykorzystanie alternatywnych źródeł energii		Środki własne

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
2	P	Podjęcie współdziałania z innymi jednostkami samorządu terytorialnego na rzecz racjonalizacji gospodarki odpadami	Związek celowy, Władze gminy/ Władze powiatu										Zmniejszenie odpadowości		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE, PFOŚiGW
3	I	Reelektrofikacja obszarów wiejskich	zakłady energetyczne/ gminy, zarząd powiatu										Reelektrofikacja wsi		Środki własne
4	I	Modernizacja i rozbudowa sieci elektroenergetycznych	zakłady energetyczne/ gminy, zarząd powiatu										Zmniejszenie energochłonności		Środki własne
5	I	Prowadzenie działań na rzecz poprawy efektywności ogrzewania poprzez "termomodernizację" obiektów	władze powiatu/ gmina										Modernizacja kotłowni		Środki własne w tym PFOŚiGW, Inne fundusze w tym strukturalne UE.

4.2. Wykorzystanie energii odnawialnej

4.2.1. Analiza stanu istniejącego

4.2.1.1. Analiza stanu i możliwości korzystania z energii wiatru

Średnia prędkość wiatru (na wysokości 20 m) na terenie województwa kujawsko – pomorskiego waha się w granicach 4,5 – 5,0 m/s, co odpowiada potencjałowi energetycznemu wiatru 1000 – 1250 kWh/m².

Efektywność wykorzystania energii wiatru rośnie wraz ze średnią prędkością wiatru w danym rejonie.

Z analizy danych meteorologicznych wynika, że na obszarze gminy miejskiej i wiejskiej Rypin dominują wiatry z sektora zachodniego. Stanowią one około 40 % wszystkich kierunków. Cisze stanowią około 20%. Generalnie przeważają wiatry słabe o średniej prędkości 1 – 2 m/sekundę. Występują one głównie w miesiącach sierpniu i październiku. Silniejsze wiatry przeważają w miesiącach zimowych oraz wiosną, gdy pogoda charakteryzuje się dużą dynamiką. Średnia prędkość wiatru w tym okresie przekracza 3 m/sekundę. Ta prędkość wiatru nie klasyfikuje terenu do budowy siłowni wiatrowych. Oczywiście w indywidualnych punktach pomiarowych mogą wiać wiatry o prędkości (przekraczającej wymagane 4m/s) kwalifikującej postawienie elektrowni wiatrowej, ale wymaga to wielomiesięcznych badań pomiaru wiatru. (źródło: zasoby energii wiatru , www.imgw.pl). W rejonie Ryпина średnie prędkości wiatru nie przekraczają 3,0 m/s. Jest to prędkość zbyt mała dla uzyskania ekonomicznej efektywności instalacji wiatrowych dla potrzeb energetycznych.

Możliwe do uzyskania średnie dane są niewystarczające dla celów lokalizacji siłowni wiatrowych, stąd niezbędne jest przeprowadzenie badań zasobów wiatru w konkretnie wybranych miejscach.

4.2.1.2. Analiza stanu i możliwości wykorzystania energii wodnej

Osią hydrograficzną analizowanego obszaru jest rzeka Rypienica. W swym biegu wykorzystuje ona rynnę polodowcową. W górnym biegu zasilana jest głównie w wody podziemne, dalej przez liczne cieki i rowy melioracyjne. Charakter rzeki jest typu podgórskiego o dużych spadkach podłużnych i poprzecznych

Moc hydroenergii na Rypienicy można oszacować na 58 kw i ok. 35 kW mocy użyteczne, co umożliwi wykorzystanie strugi wodnej do pozyskania energii mogącej pokryć znaczne potrzeby ludności w dziedzinie energetycznej. Pobieranie tej energii jest bardzo korzystne zarówno ze względów ekologicznych, jak i ekonomicznych, bowiem dostarcza ona ekologicznie czystej energii i reguluje stosunki wodne zwiększając retencję wód powierzchniowych, co wpływa korzystnie na warunki uprawy roślin oraz warunki zaopatrzenia ludności i przemysłu w wodę.

4.2.1.3. Analiza stopnia korzystania z energii biomasy

W warunkach miejskich, w efekcie pielęgnacji zieleni miejskiej, a także w wyniku działania sił przyrody (mróz, wiatr) powstają odpady obejmujące zdrewniałe i niezdrewniałe części roślin drzewiastych. W warunkach wiejskich, w efekcie pielęgnacji lasów, czy też w czasie żniw, powstają odpady roślinne, które mogą być wykorzystane jako biomasa do produkcji energii. Miasto Rypin to również obszar o zasobach ziem wykorzystywanych rolniczo.

Miasto Rypin zajmuje powierzchnię 1096 ha, z czego użytki rolne zajmują powierzchnię 679 ha (61% powierzchni gminy), a obszary leśne zajmują powierzchnię 37 ha i stanowią blisko 3,4% powierzchni gminy. Stąd, polem działania dla wykorzystania biomasy jest energetyka cieplna. Biomasa może także wykorzystywać do produkcji estrów rzepakowych, stosowanych jako dodatek do olejów napędowych.

W zakresie energetyki wykorzystującej biomasę wchodzi również uzyskiwanie biogazu z fermentacji beztlenowej gnojowicy. Jeden m³ biogazu odpowiada ok. 0,48 kg węgla o wartości opałowej 25 MJ/kg. W aspekcie planów znacznego zwiększenia hodowli trzody chlewnej, gnojowica może stać się źródłem biogazu wykorzystywanego przez mieszkańców.

Aby sprostać współczesnym wyzwaniom rolnictwa miasta Ryпина winno pozostać rolnictwem zrównoważonym z rozwijaniem ekologicznych warunków do produkcji rolnej

W dolinach rzek istnieją możliwości uprawy roślin energetycznych, w tym wierzby, z przeznaczeniem na opał. Potencjalne zasoby energetyczne biomasy można podzielić na dwie grupy:

- plantacje roślin uprawnych z przeznaczeniem na cele energetyczne (np. wierzba, kukurydza, rzepak, szybko rosnące uprawy traw),

- organiczne pozostałości i odpady:
 - pozostałości roślin uprawnych,
 - odpady powstające przy produkcji i przetwarzaniu produktów roślinnych,
 - odpady zwierzęce (obornik, gnojowica),
 - organiczne odpady komunalne.

Na rozwój wykorzystania biomasy w energetyce ma wpływ wzrost cen paliw: węgla, oleju, gazu, oraz dostępność na rynku technologii (kotłów) do spalania biopaliwa w różnej postaci np. mokrego, świeżego i możliwość otrzymania dofinansowania inwestycji.

Słoma w porównaniu do paliw konwencjonalnych takich jak węgiel, czy koks charakteryzuje się niższą wartością opałową, niższą gęstością i większym udziałem lotnych składników spalania.

Ponadto, na podstawie badań na tym obszarze stwierdzono, że istnieją możliwości wykorzystania słomy na cele energetyczne w ilości 25-30 % (pozostała część wykorzystywana jest w gospodarstwie rolnym oraz przyorywana co drugi-trzeci rok).

Drewno opałowe pozyskiwane jest najczęściej z takich miejsc jak:

- lasy, z których otrzymujemy: drewno opałowe grube ("metry"), drobnicę ("gałęziówkę") oraz odpady np. chrust, igliwie, korę, ścinki itp. Jest to drewno świeże, o wilgotności względnej od 40 - 60%,
- zakłady przemysłu drzewnego (tartaki, zakłady meblarskie itp.), skąd pozyskujemy: trociny, korę, kločki, drewno kawałkowe, wióry. Wilgotność paliwa zależy od stosowanych w produkcji wyrobów procesów technologicznych. W tartakach najczęściej są to odpady drewna świeżego o znacznej wilgotności od 35-50%. W zakładach produkujących wyroby z drewna suchego wilgotność odpadów może być w granicach 10 - 25%,
- pobocza dróg, gdzie istnieje możliwość zagospodarowania pozostałości po czyszczeniu i pielęgnacji, głównie występuje tu drobnica o wilgotności 40 - 60%,
- sady.

Jedną z możliwych dróg pozyskiwania dużych ilości biomasy jest uprawa roślin energetycznych na gruntach rolniczych. **Wierzba** jako surowiec energetyczny stanowi niewyczerpywalne i samoodtwarzające się źródło. Odporna na choroby i szkodniki, szybka regeneracja po zbiorze, odporność na zmienne warunki klimatyczne oraz wysokie plony biomasy (15-20 t s.m./ha/rok począwszy od drugiego roku po posadzeniu) to tylko niektóre z cechy charakterystyczne wierzby.

Poniższa tabela przedstawia porównanie kosztu jednostkowego ciepła wyprodukowanego z wierzby i innych nośników:

Tabela 16 Porównanie kosztu jednostkowego ciepła wyprodukowanego z wierzby i innych nośników

Paliwo	Wartość kaloryczna	Koszt jednostkowy przy zakupie paliwa	
		(zł/t) lub zł/1000m ³	zł/GJ
Olej opałowy	43,0	1490,0	34,7
Gaz ziemny	38,0	1003,0	26,4
Węgiel kamienny	25,0	392,8	15,7
Miał węglowy	21,0	229,6	10,9
Drewno – szczapy	15,5	127,4	8,2
Zrębki wierzb krzewiastych (s.m.) ²	19,4	160,0	8,3
Słoma zbóż	15,0	80,0	5,3

Wprowadzenie szybko rosnących wierzb krzewiastych na grunty rolnicze i pozyskiwanie ich biomasy pozwoli na:

- zagospodarowanie części gruntów aktualnie nie użytkowanych rolniczo,
- wprowadzenie na rynek nowego przyjaznego dla środowiska biopaliwa,
- uzyskanie tańszej energii cieplnej,
- dopływ nowego źródła pieniędzy dla lokalnych społeczności,
- poprawa jakości powietrza i zmniejszenie ilości powstających odpadów.

W celu łatwiejszego i efektywnego wykorzystania drewna, wierzby czy słomy pod względem energetycznym poddaje się je prasowaniu, rolowaniu, brykietowaniu, granulowaniu, rozdrabnianiu. Również inne rodzaje biomasy w tym specjalne uprawy traw mogą być poprzez zmianę postaci w procesach prasowania, czy rolowania przygotowane do wykorzystania energetycznego.

Podstawowymi kosztami związanymi z pozyskaniem biomasy są:

- zakup biomasy na cele energetyczne,
- zakup maszyn i urządzeń do obróbki biomasy (np.: zrębkowanie drewna, prasowanie słomy) i transportu,
- koszty związane ze zużyciem paliwa podczas obróbki i transportu biomasy do magazynów,
- koszty dodatkowych materiałów potrzebnych przy obróbce biomasy (np. sznurek wiążący).

4.2.1.4. Analiza możliwości wykorzystania energii słonecznej

Średnie roczne usłonecznienie na obszarze powiatu wynosi 4,4 godz./dobę. Najwięcej godzin ze słońcem notowanych jest w czerwcu (8,2 godz/dobę) a najmniej w grudniu (tylko 0,8 godz/dobę). Pogodnie (zachmurzenie do 20% nieba) na tym obszarze jest przez średnio 50-55 dni w roku, natomiast pochmurnie (zachmurzenie 80-100 %) jest tu przez 120-130 dni w roku. Dni pogodnych najwięcej jest na wiosnę (głównie w marcu) i jesienią (w październiku). Dni pochmurne natomiast najczęściej notowane są późną jesienią i w zimie.

Uprawa zbóż oraz rozwój funkcji agroturystycznej na obszarze gminy pozwala na wykorzystanie energii słonecznej zarówno do celów produkcyjnych przemysłu rolnego i rolno – spożywczego do podgrzewania powietrza w suszarnictwie niskotemperaturowym jak i na potrzeby bytowe mieszkańców w tym turystów, do podgrzewania ciepłej wody. Średnia użyteczna gęstość strumienia promieniowania słonecznego przy optymalnym kącie nachylenia kolektora słonecznego w warunkach Polski w skali roku wynosi około 350W/m², w okresie jesień, wiosna 200 W/m². Koszt wytworzenia energii cieplnej w kolektorze słonecznym w zależności od wielkości instalacji wynosi od 20do 26 zł/GJ.

Energia promieniowania słonecznego może być przetwarzana:

- na ciepło,
- w energię elektryczną,
- w procesie rozwoju roślin podczas asymilacji (powstawanie biomasy).

Technologie konwersji termicznej można podzielić na systemy czynne (aktywne) zmieniające energię promieniowania słonecznego na ciepło w różnego rodzaju instalacjach z kolektorami słonecznymi oraz systemy bierne (pasywne) zmieniające energię promieniowania słonecznego na ciepło wykorzystując elementy struktury budynku.

Aktywne systemy z płaskimi kolektorami to kierunek, który na rynku polskim rozwija się najszybciej. Kolektor słoneczny jest specjalnym rodzajem wymiennika ciepła, w którym następuje przetwarzanie energii promieniowania słonecznego w ciepło (konwersja termiczna). W systemach aktywnych dostarcza się do instalacji dodatkową energię z zewnątrz zwykle do napędu pompy lub wentylatora. Możliwości zastosowania niektórych typów kolektorów słonecznych w wybranych działach gospodarki krajowej przedstawione są w poniższej tabeli [Gogół W.1993, Konwersja termiczna energii promieniowania słonecznego w warunkach krajowych].

Tabela 17

Rodzaje kolektorów	Budownictwo mieszkaniowe skupione			Budownictwo mieszkaniowe rozproszone			Budownictwo wiejskie i rolnictwo			Ośrodki rekreacyjne i sportowe		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
Kolektory płaskie cieczowe		x		x			x			x		
Kolektory płaskie powietrzne			x	x	x		x				x	
Instalacje pasywne		x		x			x			x		
Kolektory cieczowe magazynujące			x	x			x			x		
Instalacje z magazynowaniem w gruncie		x		x					x		x	

A - dobre, B - średnie, C - słabe lub ich brak

Energia słoneczna może być przetwarzana w kolektorach wodnych i powietrznych w ciepło, służące do ogrzewania pomieszczeń, wody, suszenia produktów rolnych i drewna.

Podstawowym celem rozwoju fotowoltaiki jest uzyskanie energii elektrycznej w cenie porównywalnej z cenami energii uzyskanej z konwencjonalnych źródeł energii.

Na naszym rynku występuje około dwudziestu producentów bądź dystrybutorów kolektorów słonecznych wodnych. Zapotrzebowanie ciepła do przygotowania ciepłej wody użytkowej

jest praktycznie niezależne od pory roku, a w miesiącach letnich istnieje czasowa zgodność zapotrzebowania na ciepłą wodę z będącą do dyspozycji energią promieniowania słonecznego. Można, więc do przygotowania ciepłej wody użytkowej, jak również do podgrzewania wody w basenach wykorzystywać kolektory słoneczne.

4.2.2. Przewidywane kierunki zmian

W warunkach polskich, w najbliższej perspektywie można spodziewać się znacznego wzrostu zainteresowania wykorzystaniem biopaliw stałych - drewna i słomy. Polskie rolnictwo produkuje rocznie ok. 25 mln ton słomy (głównie zbożowej i rzepakowej) oraz siana. Słoma jest częściowo wykorzystywana jako ściółka i pasza w hodowli zwierząt oraz do nawożenia pól. Od 1990 r. rosą nadwyżki słomy, występują one przede wszystkim w gospodarstwach rolnych północnej i zachodniej Polski, głównie na terenach byłych PGR. Znaczna część nadwyżek wypalana jest na polach, co powoduje poważne zagrożenia dla środowiska i zdrowia mieszkańców. Lasy stanowią 28,8% po powierzchni kraju, z tego lasy państwowe zajmują 7,4 mln ha. Zakłada się dalszy wzrost lesistości do 33% w 2025 r. W 1997 r. w Lasach Państwowych pozyskano 21,6 mln m³ drewna, w tym 2,5 mln m³ drewna opałowego. Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych szacuje, że dalsze 2-2,5 mln m³ odpadów drzewnych pozostaje w lasach ze względu na ograniczony popyt. Znaczne potencjalne ilości odpadów drzewnych powstają także w przemyśle drzewnym.

Szansą na bliższą i dalszą przyszłość jest upowszechnianie nowoczesnych form infrastruktury wspomagającej przedsiębiorczość. Bazę ekonomiczną regionu stanowią mogą drobne i średnie firmy zajmujące się różnymi działami odnawialnych źródeł energii, np. uprawa plantacji energetycznych. Będzie to warunkowało wielofunkcyjny rozwój wsi. Zmiany na wsi będą uwarunkowane od prowadzonej polityki władz gminy i powiatu.

- Brak środków własnych gmin na sfinansowanie inwestycji w zakresie gazyfikacji jak również mała liczba użytkowników w pierwszym okresie po oddaniu inwestycji wynikająca z bariery ekonomicznej (bardzo niskie dochody mieszkańców w stosunku do kosztów inwestycji) oraz brak inwestora zewnętrznego zainteresowanego realizacją inwestycji winny skłonić decydentów w kierunku wykorzystania technologii OZE.
- Opracowanie programu oszczędzania energii dla gminy oraz wykorzystania energii odnawialnej dla potrzeb produkcyjnych może przyczynić się do rozwoju drobnej przedsiębiorczości opartej o wykorzystanie OZE.
- Opracowanie w gminie Projektu założeń planów energetycznych uwzględniających wykorzystanie OZE.
- Opracowanie strategii gminnego wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- Samorząd nie ma możliwości ingerencji w działalność gospodarczą swoich mieszkańców, to jednak może być inicjatorem modelowych instalacji wykorzystujących OZE, czy wreszcie ułatwić pozyskanie funduszy europejskich.
- Wdrożenie instalacji pilotowych w zakresie wykorzystania energii słonecznej do podgrzewania wody na cele bytowe w budynkach komunalnych lub gminnych użyteczności publicznej.
- Wdrożenie instalacji w zakresie wykorzystania biomasy w szczególności słomy do ogrzewania obiektów gminnych.
- Sukcesywna zmiana sposobu ogrzewania budynków z węglowego nie na gazowe i olejowe – dla użytkowników indywidualnych, ale na wykorzystujące biomasę spowoduje pozostawienie pieniędzy w gminie, co nie będzie powodować dalszego ubożenia mieszkańców.

4.2.3. Przyjęte cele, priorytety, limity i wynikające z dokumentów rządowych terminy ich uzyskania

Celem strategicznym jest zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 7,5% w 2010 roku i do 14% w 2020 roku w strukturze zużycia nośników pierwotnych.

W *Założeniach Polityki Energetycznej Polski do roku 2020* przyjętych przez Rząd w 2000 r., przyjmuje się, że całkowite zapotrzebowanie na energię w roku 2010, dla scenariusza odniesienia, wyniesie 4570 PJ. Przy tym założeniu uzyskanie 7,5% udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie energii pierwotnej, oznacza konieczność wyprodukowania w 2010 r. ok. 340 PJ energii ze źródeł odnawialnych, co oznacza zwiększenie w stosunku do roku 1999 zdolności produkcyjnych w sektorze energetyki odnawialnej o dodatkowe ok. 235 PJ.

Problematyka OZE znalazła swoje miejsce w następujących dokumentach:

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rybnik

- Prawo Energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r z późniejszymi zmianami
- Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 (Dz. U., Nr 62, poz. 827)
- Narodowa Strategia Ochrony Środowiska,
- II Polityka Ekologiczna Państwa,
- Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej,
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 maja 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku zakupu energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła (Dz. U. z dnia 13 czerwca 2003 r.)

W Prawie Energetycznym podane są założenia polityki energetycznej państwa. Art. 15 pkt 7 i 8 podają, że: „Założenia polityki energetycznej państwa powinny być opracowane zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju kraju i określać:

- rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- politykę efektywności energetycznej.”

W Prawie Energetycznym zawarta jest również treść dotycząca planowania energetycznego (art. 16, 19i20), która obliguje gminy do sporządzania planów energetycznych z uwzględnieniem zagadnień energetyki odnawialnej. Ponadto Prawo Energetyczne formułuje obowiązek zakupu przez przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej i ciepła ze źródeł odnawialnych (art. 9a ust. 1i3), oraz upoważnia właściwego ministra do wydania rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu zakupu energii elektrycznej i ciepła zarówno ze źródeł odnawialnych jak i energii elektrycznej produkowanej w skojarzeniu (Dz.U.nr 104 poz.971).

Cele krótkookresowe według „Programu ochrony środowiska dla województwa kujawsko-pomorskiego” to:

- intensywny rozwój energetyki odnawialnej na szczeblu regionalnym i lokalnym, pracującej w układach zdecentralizowanych na regionalne i lokalne potrzeby,
- popularyzacja i wdrożenie najlepszych praktyk w dziedzinie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w sferze rozwiązań technologicznych, organizacyjnych i finansowych.

Cele długookresowe to:

- Wprowadzanie energooszczędnych technologii i urządzeń w przemyśle oraz energetyce,
- Zmniejszenie strat energii, zwłaszcza cieplnej w systemach przesyłowych, poprawy parametrów energetycznych budynków oraz podnoszenie sprawności wytwarzania energii.

4.2.4. Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach programu

Tabela 18

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania własne															
1		Opracowanie w gminie Projektu założeń planów energetycznych uwzględniających wykorzystanie OZE	gmina										Ocena potencjału w zakresie wykorzystania OZE		Budżet gminy
2	P	Sporządzenie bilansu biomasy (drewna i słomy) możliwej do wykorzystania na cele energetyczne	gmina										Ocena potencjału w zakresie wykorzystania OZE		Budżet gminy, fundusze ekologiczne
3	P	Zbilansowanie potrzeb energetycznych na cele suszarnicze, które mogą być zrealizowane przy wykorzystaniu powietrznych kolektorów słonecznych	gmina										Ocena potencjału w zakresie wykorzystania OZE		Budżet gminy

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
4	P	Opracowanie gminnej strategii wykorzystania odnawialnych źródeł energii	gmina										Ocena potencjału w zakresie wykorzystania OZE		Budżet gminy
5	P	Wspieranie inicjatyw w zakresie wykorzystania energii odnawialnej, stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu konsultacji w gminie dotyczących problemów OZE, przy współpracy ODR	gmina										Ograniczenie zużycia zasobów nieodnawialnych		Środki inwestorów, fundusze ekologiczne
6	I	Wdrożenie instalacji pilotowych w zakresie wykorzystania energii słonecznej do podgrzewania wody na cele bytowe w budynkach komunalnych, gminnych, w domkach letniskowych	gmina										Ograniczenie zużycia zasobów nieodnawialnych		Środki inwestorów, fundusze ekologiczne
7	I	Wdrożenie instalacji pilotowych w zakresie wykorzystania biomasy w szczególności słomy do ogrzewania obiektów gminnych	gmina										Ograniczenie zużycia zasobów nieodnawialnych		Środki inwestorów, fundusze ekologiczne
8		Restrykcyjne przestrzeganie zakazu wypalania łąk, ściernisk, nieużytków itp.	gmina, organizacje pozarządowe										Ochrona odnawialnych źródeł energii		Budżet gminy, fundusze ekologiczne
9		Utworzenie spółki gminnej lub międzygminnej zaopatrującej kotlewnie w biomasę (drewno, słoma, wierzba)	gmina										Ograniczenie zużycia zasobów nieodnawialnych		Budżet gminy
10		Powiązanie rozwoju drobnej przedsiębiorczości na szczeblu gminy z wykorzystaniem OZE	gmina, organizacje regionalne										Rozwój przedsiębiorczości, ochrona zasobów nieodnawialnych		Fundusze strukturalne
Zadania koordynowane															
1		Propagowanie na terenach wiejskich źródeł energii cieplnej wykorzystujących biomasę – słomę i biogaz otrzymywany z fermentacji metabolicznej odchodów zwierzęcych	WODR/ Starostwo Powiatowe, Gmina, producenci urządzeń										Oszczędność surowców nieodnawialnych		Środki ODR, PFOŚ-GWprodukcji urzędzeń
2	P	Prowadzenie edukacji mieszkańców w zakresie m.in.: skutków spalania w piecach odpadów i węgla o niskich walorach grzewczych a zasiarzonego, systemów grzewczych oraz sposobów oszczędzania ciepła	Gmina, Starostwo Powiatowe										Oszczędność surowców nieodnawialnych		

4.3. Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią

4.3.1. Analiza stanu istniejącego

Miasto Rybin położone jest na Pojezierzu Dobrzyńskim. Obszar miasta wynosi 11 km².

Miasto graniczy z gminą Rybin, gdzie dominującym typem rzeźby jest płaska, miejscami falista wysoczyzna morenowa, natomiast w części południowo - wschodniej, w obrębie Równiny Urzulewskiej, charakterystyczną jest równina sandrowa. Wysoczyzna morenowa wznosi się 110 - 130 m n.p.m. i generalnie obniża się z północnego - wschodu na południowy - zachód. Urozmaicają ją pagórki i wzgórza morenowe, jak również liczne formy wklęsłe, rynny subglacjalne - długie, wąskie o krętym przebiegu. Największa z takich rynien o przebiegu południkowym jest obecnie wykorzystywana przez rzekę Rypienicę. Ponadto wysoczyznę morenową urozmaicają liczne bezodpływowe zagłębienia wytopiskowe, których dna, podobnie jak dna rynien, są podmokłe lub zabagnione, a niekiedy wypełnione wodą w postaci niewielkich „oczek” wodnych.

Dominującym elementem hydrograficznym miasta Rybin jest rzeka Rypienica przepływająca przez centralną i zachodnią część miasta. Uzupełnienie sieci rzecznej stanowią niewielkie oczka wodne oraz rowy melioracyjne i okresowe ciekły znajdujące się głównie w południowej części miasta.

4.3.1.1. Stan i potrzeby w zakresie budowy i modernizacji obiektów chroniących przed powodzią

W gospodarce wodnej zakłada się w szczególności m.in.:

- tworzenie dodatkowych zbiorników retencyjnych oraz odbudowę i modernizację istniejących w celu poprawy warunków hydrologicznych na terenie miast;
- ograniczanie spływu zanieczyszczeń do cieków i wód powierzchniowych;
- likwidację lokalnych źródeł zanieczyszczeń wód;
- ochronę ujęć wody oraz stref źródłowskich cieków wodnych przed zanieczyszczeniami, wyznaczenie strefy ochrony pośredniej dla ujęć, które jej nie posiadają.

Na terenie miasta Rybin nie występuje duże zagrożenie wystąpienia powodzi. Miasto leży w dorzeczu Drwęcy, w zlewni jej lewobocznego dopływu Rypienicy. Zasilanie rzeki Rypienicy i innych cieków ma charakter śnieżno - deszczowy. Przyczyną wystąpienia powodzi mogą być niekorzystne warunków klimatyczne w danym okresie, np. zbyt intensywne opady lub szybkie topnienie śniegu w okresach wczesnej wiosny.

Do głównych zagrożeń jakie mogą wystąpić w czasie powodzi można zaliczyć:

- zalanie terenów nieobwałowanych,
- podtopienie gruntów rolnych na obszarach oddziaływania wysokich wód.

4.3.1.2. Możliwości i potrzeby retencjonowania wody (tzw. duża i mała retencja)

Na terenie miasta Rybin konieczne jest powiększenie zasobów wodnych głównie poprzez budowę programu małej i średniej retencji szczególnie dla pokrycia potrzeb nawodnieniowych, ze względu na okresowe braki wilgotności, spowodowane niedoborem opadów atmosferycznych.

Prowadzone, w sposób niewłaściwy w ubiegłych dziesięcioleciach i wcześniej melioracje, także, w znacznym stopniu przyczyniły się do nadmiernego przesuszenia terenów zmeliorowanych.

4.3.1.3. Możliwości i potrzeby prowadzenia żeglugi

Przepływające przez obszar miasta Rybin rzeka Rypienica i inne ciekły nie mają żadnego znaczenia transportowego.

4.3.1.4. Budowle hydrotechniczne

Brak danych na temat budowli hydrotechnicznych w gminie miejskiej Rybin

4.3.1.5. Stan i potrzeby budowy oraz odbudowy stawów i oczek wodnych

Teren miasta Rybin wyróżnia się małą zasobnością w wody powierzchniowe stojące, co oznacza iż nie można bagatelizować roli znacznie mniejszych zbiorników wodnych, które często występują w postaci stawów śródpolnych i „oczek wodnych”. Pełnią one, bowiem nie tylko znaczną funkcję biocenotyczną, ale stanowią cenny element urozmaicenia krajobrazu rolniczego, rozrywający jego monotonię. Umożliwiają one także zahamowanie i magazynowanie spływu

wód z terenów rolniczych i wykorzystanie ich do celów nawodnieniowych, mogą również stanowić element małej i średniej retencji.

4.3.1.6. **Możliwości wykorzystania wód płynących dla celów rozwoju turystyki**

Rzeka Rypienica i inne ciekі na terenie miasta Rypin nie mają żadnego znaczenia turystycznego (poza krajobrazowym).

4.3.2. **Przewidywane kierunki zmian**

Przewidywane kierunki zmian związane są głównie ze zwiększeniem czystości wód powierzchniowych płynących a także stojących. Ważnym jest zapobieganie przed wzrostem nadmiernej żyzności cieków oraz stawów (zmniejszenie eutrofizacji), a więc uregulowanie gospodarki ściekowej, ograniczenie stosowania chemicznych środków ochrony roślin, zakaz lokalizowania obiektów uciążliwych dla otoczenia, przeciwdziałanie degradacji.

W zakresie zarządzania zasobami wodnymi w mieście Rypin konieczna jest ścisła współpraca z organami Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej odpowiadającymi za zarządzanie wodami powierzchniowymi zlokalizowanymi na terenie miasta m.in. w zakresie:

- sporządzenia wykazu wód powierzchniowych wykorzystywanych do celów rekreacyjnych, a w szczególności do kąpieli;
- sporządzenia analizy stanu zasobów wodnych w regionie wodnym;
- sporządzenia wykazu obszarów chronionych na terenie regionu wodnego, ustanowionych na podstawie *ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2001 r. Nr 99, poz. 1079, tekst jednolity ze zm.) oraz terenów określonych w Ramowej Dyrektywy Wodnej.

4.3.3. **Przyjęte cele, priorytety, limity i wynikające z dokumentów rządowych, terminy ich uzyskania**

Zarówno cele średniookresowe, priorytety, limity i okresy ich uzyskania wynikają z opracowanych i zatwierdzonych różnych dokumentów planistycznych (strategie, studia), a także z *Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010; Ochrona przed powodzią – wybór priorytetów do 2010 r.:*

- dążenie do pozostawienia wód powierzchniowych w stanie ukształtowanym przez przyrodę i jednocześnie do wyznaczenia odcinków lub akwenów przydatnych m.in. do wykorzystania w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę do picia, celów kąpielowych – do 2015 r.;
- opracowanie warunków korzystania z wód dorzecza dla poszczególnych zlewni (RZ-GW);
- opracowanie całościowego bilansu wodno – gospodarczego miasta;
- ujęcie w planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych (podtapianych);
- naprawa, odbudowa i modernizacja urządzeń melioracji wodnych;
- zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni poprzez małą retencję zbiornikową, zalesienia, właściwe zabiegi agrotechniczne i melioracyjne;
- wprowadzenie Wojewódzkiego Systemu informacyjnego z zakresu Gospodarki Wodnej (we współpracy z RZGW)

Ochrona przed powodzią – zadania na lata 2004-2006:

- sporządzanie wykazów wód
- utworzenie katastru wodnego dla regionów wodnych,
- stworzenie systemu wymiany informacji, komunikacji i łączności w zakresie ochrony przeciwpowodziowej.

Ochrona przed powodzią – cel średniookresowy do 2010 r.

Kierunki działań:

- ujęcie w planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych (podtapianych);
- naprawa, odbudowa i modernizacja urządzeń melioracji wodnych oraz urządzeń ochrony przeciwpowodziowej, poprawa stabilności obwałowań na odcinkach wysokiego ryzyka;
- zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni poprzez małą retencję zbiornikową, zalesienia, właściwe zabiegi agrotechniczne i melioracyjne.

4.3.4. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikająca z dokumentów rządowych

Wszystkie zadania przypisane do realizacji samorządom powiatowym, a wynikające z programu wykonawczego do drugiej polityki ekologicznej państwa na lata 2003 – 2010 zostały ujęte w niżej przedstawionych tabelach.

4.3.5. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programu Województwa

Cele zawarte i kryteria POŚ woj. kujawsko - pomorskiego zostały przetransportowane do warunków, kryteria potrzeb dla miasta Rypin.

4.3.6. Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć

Środowisko przyrodnicze, a zwłaszcza obszary chronione stanowią uwarunkowania, które w rozmaity sposób ograniczają i regulują możliwości zagospodarowania przestrzennego, w tym także związanego z wodami powierzchniowymi.

Wśród najważniejszych kryteriów, branych pod uwagę przy formułowaniu priorytetów w skali miasta, należy wymienić:

- zadania i kierunki wynikające z Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2007 – 2010;
- zadania i kierunki przyjęte w strategiach rozwoju zrównoważonego miast;
- wymogi wynikające z obowiązujących przepisów;
- dysproporcję pomiędzy stanem wymaganym, a aktualnym;
- szczególne potrzeby regionu w zakresie osiągnięcia rozwoju zrównoważonego;
- ponadlokalny wymiar przedsięwzięcia;
- możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego;
- obecne zaawansowanie inwestycyjne;
- wielokrotna korzyść z tytułu realizacji przedsięwzięcia.

4.3.7. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 19 Przedsięwzięcia ukierunkowane na zabezpieczenie przeciwpowodziowe w gminie miejskiej Rypin do realizacji w latach 2004-2007 oraz w perspektywie do 2011 r.

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania własne															
1	P/I	Działania na rzecz właściwego zagospodarowania terenów przyległych do wód stojących i płynących	gmina/										Ochrona przed powodzią		Środki własne, Inne fundusze.
2	P	Zapobieganie i przeciwdziałanie naruszaniu równowagi przyrodniczej na rzekach oraz przywracanie im odpowiedniej klasy czystości poprzez likwidację nielegalnych spływów ścieków oraz nawozów	gmina/RZGW										Ochrona wód przed zanieczyszczeniem		Środki własne.
3	I	Modernizacja i odbudowa systemów melioracyjnych, budowa melioracji szczegółowych	gmina, spółki wodne/										Ochrona przed powodzią		Środki własne, Inne fundusze
4	P	Współpraca z zarządem powiatu przy opracowaniu koncepcji programowej małej retencji	gmina/										Ochrona przed powodzią		Środki własne
5	P	Wyłączenie, w planach zagospodarowania przestrzennego, zabudowy terenów zalewowych, przestrzeganie zasad zagospodarowania tych terenów zapisanych w prawie wodnym	gmina/										Ochrona przed powodzią		Środki własne, Inne fundusze.

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
6	P	Wyznaczenie terenów mogących stanowić naturalne zbiorniki retencyjne – poldery i zabezpieczenie ich przed możliwością zabudowy	gmina/									Ochrona przed powodzią		Środki własne, Inne fundusze	
7	P	Dokonanie analizy kosztów różnych wariantów zabezpieczenia terenów zainwestowanych przed powodzią (np. dodatkowe obwałowania lub likwidacja niektórych obiektów)	gmina/									Ochrona przed powodzią		Środki własne, Inne fundusze	
8	P	Współdziałanie w opracowaniu programu renaturalizacji i ochrony litoralu zbiorników naturalnych i rzek	gmina/									Ochrona zbiorników wodnych i rzek		Środki własne, Inne fundusze	
9	I	Budowa instalacji odprowadzania do kanalizacji deszczowej oraz oczyszczania wód opadowych i roztopowych spływających z dróg gminnych	gmina/									Oczyszczanie wód opadowych i roztopowych		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.	
10	P	Aktualizacja i weryfikacja istniejących opracowań urbanistycznych pod kątem wymagań związanych z ochroną przeciwpowodziową dla obszarów potencjalnie zagrożonych.	gmina/									Ochrona przed powodzią		Środki własne, Inne fundusze.	
11	P	Tworzenie warunków do wszechstronnej współpracy transgranicznej i międzyregionalnej. Równoważenie rozwoju terenów nadodrzańskich poprzez realizację zadań w zakresie turystyki i rekreacji – „Program dla Odry 2006”	gmina/									Ochrona przed powodzią		Środki własne, Inne fundusze.	
Zadania koordynowane															
1	P	Współdziałanie w prowadzeniu monitoringu jakości wód powierzchniowych	WIOS/ zarząd powiatu, gminy									Ochrona wód powierzchniowych		Środki własne, Inne fundusze.	
2	P	Określenie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią oraz zasad ich użytkowania	RZGW/ zarząd powiatu, gmina									Ochrona przed powodzią		Środki własne, Inne fundusze.	
3	P	Współdziałanie w stworzeniu systemów ochrony przeciwpowodziowej	władze województwa, powiat, gmina									Ochrona przed powodzią		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.	
4	I	Budowa dolinowych zbiorników retencyjnych-w szczególności w zlewni rzeki Odry	RZGW, WZMiUW/ zarząd województwa, zarząd powiatu, gmina									Ochrona przed powodzią		Środki własne, Inne fundusze.	
5	I	Podjęcie przedsięwzięć z zakresu odbudowy zdekapitalizowanych systemów melioracji wodnych szczegółowych	spółki wodne/ właściciele nieruchomości, gmina, zarząd powiatu									Modernizacja systemów melioracji wodnych szczegółowych		Środki własne, Inne fundusze.	
6	I	Opracowanie programu i podjęcie jego realizacji w zakresie odbudowy oraz modernizacji cieków i urządzeń melioracji wodnych podstawowych celem uzyskania projektowanych parametrów hydrologicznych-remonty przepustów	WZMiUW/ zarząd powiatu, gmina									Modernizacja systemów melioracji wodnych		Środki własne, Inne fundusze.	
7	I	Regulacja odbudowa rzek i kanałów	WZMiUW/ zarząd powiatu, gmina									Ochrona przed powodzią		Środki własne, Inne fundusze.	
8	I	Modernizacja obiektów i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej	RZGW/ zarząd województwa, zarząd powiatu, gmina									Ochrona przed powodzią		Środki własne, Inne fundusze.	
9	P	Utworzenie bazy danych i systemu wymiany informacji z zakresu gospodarki wodnej.	RZGW/ IMiGW, wojewoda, zarząd powiatu, gmina									Ochrona przed powodzią		Środki własne, Inne fundusze.	
10	P	Kontrola istniejących urządzeń sieci kanalizacji deszczowej	zarządcy dróg/ zarząd powiatu, gmina									Oczyszczanie wód opadowych i roztopowych		Środki własne, Inne fundusze.	

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rybnik

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
11	P/I	Właściwe zagospodarowanie terenów przyległych do wód stojących i płynących	właściciele nieruchomości/ RZGW, WZMiUW, zarząd powiatu, gmina										Ochrona przed powodzią		Środki własne, Inne fundusze.

**CELE, PRIORYTETY I PRZEDSIĘWZIĘCIA,
INWESTYCYJNE I POZAINWESTYCYJNE,
KONIECZNE DO REALIZACJI W PERSPEKTYWIE
WIELOLETNIEJ W SFERZE POPRAWY
JAKOŚCI ŚRODOWISKA**

5. Cele, priorytety i przedsięwzięcia, inwestycyjne i pozainwestycyjne, konieczne do realizacji w perspektywie wieloletniej w sferze poprawy jakości środowiska

5.1. Gospodarowanie odpadami

Całość problematyki związanej z gospodarowaniem odpadami będzie zawarta w Planie gospodarki odpadami.

5.2. Jakość wód

5.2.1. Analiza stanu istniejącego

5.2.1.1. Zaopatrzenie mieszkańców w wodę

Dominującą formą zaopatrzenia w wodę zarówno na potrzeby gospodarstw domowych, gospodarstw rolnych oraz przemysłu jest woda podziemna. Obecnie, poza niewielką ilością poboru wody z ujęć własnych (studnie kopane) znajdujących się w gospodarstwach wiejskich poprzez wykonanie sieci wodociągowej prawie cały obszar objęty jest dostawą wody pochodzącej z wodociągów komunalnych (ujęcia publiczne). Długość czynnej sieci wodociągowej na terenie miasta wynosi – sieć rozdzielcza 26,0 km, sieć magistralna 5,2 km. Stan sieci wodociągowej można ocenić jako dobry, zwłaszcza wybudowanych w ostatnich latach. System zaopatrzenia w wodę miasta Rypin jest oparty na dwóch ujęciach wód podziemnych czwartorzędowych:

Ujęcie wody przy ul. Wodnej składa się z 5 studni głębinowych. Decyzja Prezesa Centralnego Urzędu Geodezji z dnia 30.11.1978r. nr KOH/013/4368/M78 zatwierdza zasoby w wysokości $Q_{eks} = 290,00 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji do 11,5 m. Maksymalna wydajność stacji wodociągowej przy wykorzystaniu zbiornika o pojemności 300 m^3 wynosi $Q_{maxdobowa} = 5.250 \text{ m}^3/\text{d}$. Pokrywa to wyliczone docelowe zapotrzebowanie na wodę dla całego miasta Rypina.

Stacja wodociągowa pracuje w układzie dwustopniowym pompowania wody. Woda pobierana jest pompami głębinowymi I stopnia i poprzez centralny aerator tłoczona na filtry otwarte. Powietrze do napowietrzania wody w mieszaczu doprowadzone jest z dmuchaw. Czysta woda po przefiltrowaniu na złożach filtrów otwartych tłoczona jest do zbiornika wyrównawczego. Ze zbiornika wyrównawczego czysta woda tłoczona jest pompami II stopnia do zewnętrznej sieci wodociągowej. Wody popłuczne z płukania filtrów kierowane są do odstoju wód popłucznych o pojemności czynnej 50 m^3 .

Zastosowany w omawianej stacji proces uzdatniania polega na:

- napowietrzaniu wody w odżelaziaczach za pomocą wewnętrznych mieszaczy wodno-powietrznych,
- utlenianiu związków żelaza dwuwartościowego na trójwartościowy pod wpływem tlenu dostarczonego w sprężonym powietrzu,
- usunięciu z wody wytrącających się osadów związków żelaza i manganu na złożach filtrów zamkniętych,
- usuwaniu części amoniaku w drodze biologicznej w złożu filtracyjnym.

Ujęcie wody Bielawki składa się z trzech studni głębinowych. Zatwierdzone zasoby ujęcia zgodnie z decyzją z dnia 10.09.1991r. Wojewody Włocławskiego wynoszą $Q_{eks} = 100 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji do 20m.

Ujęcie to stanowi uzupełnienie ujęcia wody przy ul. Wodnej w godz. max. rozborów. Stacja wodociągowa pracuje w układzie dwustopniowym pompowania wody. Woda pobierana jest pompami głębinowymi I stopnia i tłoczona poprzez 4 szt. odżelaziaczy zamkniętych z wewnętrznymi wodno – powietrznymi mieszaczami. Powietrze do napowietrzania wody doprowadzone jest od zbiornika sprężonego powietrza. Do zbiornika powietrze dostarczają 2 szt. sprężarek.

Czysta woda po przefiltrowaniu na złożach filtrów zamkniętych tłoczona jest do 2 szt. zbiorników o pojemności 215 m^3 każdy. Ze zbiorników wyrównawczych czysta woda tłoczona jest pompami II stopnia do zewnętrznej sieci wodociągowej. Wody popłuczne z płukania filtrów kierowane są do odstoju wód popłucznych.

5.2.1.2. Odprowadzanie ścieków komunalnych

Na terenie miasta znajduje się mechaniczno – biologiczna komunalna oczyszczalnia ścieków z zastosowanym systemem drobnopęcherzykowego napowietrzania. Eksploatorem oczyszczalni jest Przedsiębiorstwo Komunalne „KOMES” Sp.z o.o. Oczyszczalnia pracuje na podstawie Decyzji Urzędu Wojewódzkiego we Włocławku OS.II.6210-7/96 z dnia 06.05.1996. Projektowana przepustowość oczyszczalni wynosi $3500 \text{ m}^3/\text{d}$, a zapotrzebowanie na energię elektryczną dla oczyszczenia 1 m^3 ścieków wynosi $1,018 \text{ kWh}/\text{m}^3$.

Proces oczyszczania rozpoczyna się od dostarczenia ścieków z przepompowni i samochodów asenizacyjnych na oczyszczalnię poprzez kratkę łukową gdzie następuje oddzielenie skrutek. Następnie ścieki przepływają przez komory piaskownika powodując oddzielenie się zanieczyszczeń mineralnych. Dalszy przepływ następuje do osadnika wstępnego gdzie przez sedymentację i flotację ścieki pozbawione są zanieczyszczeń kończąc etap oczyszczania mechanicznego.

Oczyszczanie biologiczne rozpoczyna się z chwilą spływu ścieków do reaktora biologicznego składającego się z 10 komór.

Na terenie miasta Rypin nie ma punktów zlewnych, jedyny znajduje się na oczyszczalni ścieków wyposażony w dwa stanowiska zrzutu. Wmontowane są one w korytopołączeniowe przepływy ścieków dowożonych i bytowych z przepompowni głównej. Punkt zlewny nie posiada urządzeń pomiarowych objętości dowożonych ścieków. Zlewnia przyjmuje ok. 8500 m³ ścieków rocznie.

Istnienie mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków ma duże znaczenie dla poprawy stanu czystości rzeki Rypienicy, która jest dopływem rzeki Drwęcy będącej źródłem zaopatrzenia w wodę pitną dla miasta Torunia.

Na terenie miasta Rypin wykonana jest sieć kanalizacyjna, której długość wynosi – sieć grawitacyjna 26,3 km, sieć ciśnieniowa 2,5 km. Do sieci kanalizacyjnej przyłączono 969 odbiorców ścieków, a ilość mieszkańców włączonych do kanalizacji sanitarnej wynosi 13500 osób. Miasto Rypin skanalizowane jest w 85,4%.

5.2.1.3. Wody opadowe

Na terenie miasta problemem jest także kanalizacja deszczowa i spływ wód opadowych często bezpośrednio do odbiornika, którym jest środowisko gruntowo- wodne.

Ze względu na rozwój terenów, utwardzanie powierzchni powoduje konieczność skanalizowania powierzchni ziemi i ujmowanie wód opadowych. Większość terenów wiejskich na obszarze Polski nie posiada systemów ujmowania wód opadowych.

W planach gospodarki ściekowej należy także przewidzieć oczyszczanie wód opadowych. Szczególnie dotyczy to miasta Rypin, gdzie koncentracja ścieków deszczowych jest duża z uwagi na umocnione nawierzchnie dróg, placów, powierzchni dachowych. W planach dalszej rozbudowy systemów kanalizacyjnych należy zaprojektować system pozwalający na rozdział ścieków sanitarnych i deszczowych.

5.2.1.4. Odprowadzanie ścieków przemysłowych

W ostatnich latach obserwuje się ograniczenie ilości powstających ścieków przemysłowych. Sytuacja ta jest spowodowana racjonalną gospodarką wodną w zakładach i regresją gospodarczą w województwie, która doprowadziła w ostatnich latach do likwidacji szeregu uciążliwych zakładów.

Na terenie miasta Rypin występują zakłady przemysłowe, które mogą stanowić źródło ścieków przemysłowych. Są to podmioty gospodarcze, które mogą charakteryzować się uciążliwością dla środowiska. Są to zakłady:

- Spółdzielnia Mleczarska ROTR
- liczne prywatne zakłady budowlane i instalacyjne,
- Przedsiębiorstwo Produkcji Akcesoriów Meblowych i Wyrobów z Drułu "Damix",
- PPUH "Pom-Tor" - produkcja i usługi dla rolnictwa,
- "REJS" Sp.z o.o.
- PROTECH Sp.z o.o. – akcesoria meblowe,
- Kaufmann Sp.z o.o. – reklamy świetlne,
- "Markit-2" Spółka z o.o. - konfekcja damska, liczne zakłady szwalnicze i krawieckie,
- Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej - produkcja i dystrybucja energii cieplnej,
- LOTOS MAZOWSZE S.A. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe - dystrybucja paliw.

5.2.1.5. Wpływ rolnictwa na jakość wód

Teren gminy Rypin należy do regionu o charakterze rolniczym. Wpływ rolnictwa na jakość wód jest stosunkowo duży i zależy od wielu czynników: ukształtowania terenu, stosowanej gospodarki nawozowej, warunków klimatycznych, wielkości opadów atmosferycznych itp. Zanieczyszczenia spłukiwane opadami atmosferycznymi z terenów rolnych i leśnych należą do zanieczyszczeń powierzchniowych lub obszarowych. Spłukiwane z wodami opadowymi stosowane w

rolnictwie nawozy sztuczne i pestycydy powodują zanieczyszczenie cieków wodnych i wód powierzchniowych. Część wód opadowych zawierających zanieczyszczenia, infiltruje w głąb gleby powodując zanieczyszczenia wód gruntowych. Zagrożeniem dla wód są także odpady płynne z hodowli zwierząt – gnojowica, trafiająca na pola bez żadnego przetworzenia stanowi poważne zagrożenie wpływające na jakość wód. Czynnikiem zanieczyszczającymi, dostającymi się do wód w postaci spływów bądź wód infiltrujących, są chemiczne środki ochrony roślin, ścieki, osady ściekowe wykorzystywane do zagospodarowania terenów lub w niewłaściwy sposób wprowadzane do ziemi.

Zmniejszenie negatywnego wpływu rolnictwa na jakość zasobów wodnych (a także innych elementów środowiska) można uzyskać poprzez upowszechnienie ekologizacji rolnictwa i realizację programów rolno-środowiskowych.

W stosunku do zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rolniczych, dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej, określił, w drodze rozporządzenia, że wody powierzchniowe i podziemne wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszary szczególnie narażone, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć uwzględniając:

- Zawartość związków azotu w wodach powierzchniowych i podziemnych, ze szczególnym uwzględnieniem wód pobieranych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia,
- Stopień eutrofizacji śródlądowych wód powierzchniowych, morskich wód wewnętrznych i wód przybrzeżnych, dla których czynnikiem eutrofizacji jest azot,
- Charakterystykę terenu ze szczególnym uwzględnieniem: rodzaju działalności rolniczej, struktury użytków rolnych, koncentracji produkcji zwierzęcej, rodzaju gleb i klimatu.

5.2.1.6. Prawidłowa eksploatacja ujęć a jakość wody

W ramach określenia jakości wody do picia dostarczanej mieszkańcom na obszarze gminy, analizując skład fizyko - chemiczny wody czwartorzędowej warstwy wodonośnej należy stwierdzić, że jakość wód na przestrzeni lat nie uległa pogorszeniu.

Poza zwiększoną ilością związków żelaza, manganu, które wymagają uzdatniania, pozostałe parametry czwartorzędowego poziomu wodonośnego mieszczą się w normach dla wód pitnych. Pod względem bakteriologicznym woda nie budzi zastrzeżeń.

Obecnie, w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód, obowiązuje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 (Dz. U. Nr 32, poz.284). Rozporządzenie to wprowadza pięcioklasowy podział kategorii jakości wody (co jest zgodne z wymogami UE, określanymi przez dyrektywy).

5.2.1.7. Problem nielegalnych podłączeń

W większości gmin identyfikacja nielegalnych podłączeń jest problemem mogącym stwarzać zagrożenie, zarówno dla środowiska gruntowo-wodnego jak i gospodarki komunalnej gminy. W miarę postępu prac w kierunku skanalizowania terenu miasta Rypina, należy zaplanować sukcesywne rozwiązywanie problemu zidentyfikowania wszystkich podmiotów dokonujących nielegalnych zrzutów do kanalizacji komunalnej.

5.2.1.8. Problem nieszczelnych zbiorników bezodpływowych

W związku z tym, że obszar gminy nie jest skanalizowany, gospodarka ściekowa w znacznym stopniu oparta jest na gromadzeniu ścieków w zbiornikach bezodpływowych i wywozie ich do oczyszczalni ścieków.

Zgodnie z art.3 ust.3 pkt.1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy mają obowiązek prowadzić ewidencję zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej. Miasto nie posiada pełnej ewidencji wszystkich zbiorników bezodpływowych, dlatego oszacowanie ich ilości, pojemności, stanu technicznego oraz dokonanie oceny prawidłowości ich eksploatacji jest niemożliwe.

Nierozpoznana w pełni sytuacja w gospodarce ściekami gromadzonymi w zbiornikach bezodpływowych pozwala sądzić, iż prawdopodobnie większa część tych zbiorników nie spełnia wymagań, co do stanu technicznego, a także część ścieków wywożona jest na pola własne w celu rolniczego wykorzystania. Są to działania niezgodne z obowiązującym w tym zakresie prawem.

Zły stan technicznych zbiorników bezodpływowych gromadzących ścieki (nieszczelności), jak i niekontrolowany ich wywóz stanowią poważne zagrożenie dla środowiska gruntowo-wodnego. Takie działania powodują zachwiania równowagi biologicznej i gospodarczej oraz stanowią m.in. zagrożenie bakteriologiczne dla wód powierzchniowych przeznaczonych na kąpieliska, skażenia ujęć infiltracyjnych wody, zanieczyszczenia wód przeznaczonych na hodowle ryb i do rekreacji oraz nadmiernego zanieczyszczenia i eutrofizacji wód powierzchniowych.

5.2.1.9. Problem kanalizacji ogólnospławnej

System kanalizacji ogólnospławnej jest w trakcie budowy, ale zaleca się zastosowanie systemu kanalizacji rozdzielczej, co pozwoli na rozdział ścieków komunalnych i opadowych i uniknięcie sytuacji awaryjnych.

5.2.1.10. Zabezpieczenie ilościowe i jakościowe wody dostarczanej mieszkańcom

Pod względem ilościowym zasoby wodne poszczególnych ujęć (ul. Wodna, Bielawki) są wystarczające do pokrycia zapotrzebowania wody dla ludności całego miasta. Przeprowadzone w ostatnim czasie badania jakości wody wykazały nieznaczne pogorszenie jej jakości w zakresie zawartości związków żelaza i amoniaku.

Trudno jest przeprowadzić obecnie szczegółową analizę jakościową wody na podstawie jednorazowego jej oznaczenia. Dlatego też zaleca się rozpoczęcie systematycznego monitorowania wody podziemnej w zakresie jej jakości i ilości.

5.2.1.11. Współpraca gmin w dziedzinie ochrony wód

W oparciu o udostępnione dokumenty, będące w posiadaniu administracji samorządowej na szczeblu gminy, można zdefiniować następujące problemy: brak spójnej polityki inwestycyjnej prowadzonej przez gminy, słabe rozpoznanie sytuacji przedsiębiorców w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i zły stan obiektów melioracyjnych. Uwarunkowania takie nie sprzyjały dotychczasowej współpracy gmin, także wspólnego programu wypracowanego dla ochrony wód. Na obecnym etapie opracowywania programów gminnych należy rozważyć możliwość utworzenia celowego związku gmin na potrzeby ochrony wód. Na analizowanym obszarze występują zbiorniki wodne, na ich stan wpływają w dużym stopniu zanieczyszczenia pochodzące z nielegalnych wylotów kanalizacyjnych, nielegalne zrzuty do kanalizacji, niedostateczna infrastruktura odprowadzająca ścieki bytowo-gospodarcze, zwłaszcza na obszarach wiejskich, a także z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych, zrzutu niedostatecznie oczyszczonych ścieków itp. Rozwiązanie tego problemu wymaga ścisłej współpracy między gminami i koordynacji powiatu i podjęcia działań systemowych dla całego obszaru kujawsko - pomorskiego.

5.2.1.12. Sposób kształtowania taryf

Koszty jednostkowe za pobór wody i odprowadzanie ścieków muszą uwzględniać wszystkie składniki cenotwórcze, które są ponoszone przez przedsiębiorstwa produkujące wodę podawaną do sieci wodociagowych oczyszczających ścieki. Cena 1 m³ wody czy ścieków musi uwzględniać: koszty remontów, konserwacji, wynagrodzeń pracowników, opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska, planowane modernizacje, amortyzacje obiektów i urządzeń, zysk firmy, itp.

Koszt jednostkowy ustalany dla użytkowników indywidualnych (mieszkańców) powinien być niższy niż koszt jednostkowy na potrzeby przemysłu. Jest to m.in. związane z realizacją założeń polityki ekologicznej państwa, w której to także cena za pobór wody i zrzut ścieków ma być jednym z elementów stymulujących do ograniczania wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności. Jednak z ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę (Dz.U. Nr 72) wynika (art. 20), że przedsiębiorstwo wodno – kanalizacyjne określa taryfy na podstawie niezbędnych przychodów po dokonaniu ich dokacji na poszczególne grupy odbiorców usług. Ceny i stawki opłat określone w taryfie są różnicowane na podstawie udokumentowanych różnic kosztów zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzanie ścieków.

Obowiązująca na terenie miasta taryfa za korzystanie z urządzeń wodno – kanalizacyjnych przewiduje jedną kwotę dla wszystkich odbiorców. Wynika to z jednakowo ponoszonych kosztów dla wszystkich odbiorców.

5.2.2. Przewidywane kierunki zmian

Dobrej jakości woda jest jednym z najważniejszych celów zaspokajania potrzeb ludności. Urządzenia służące do poboru wody oraz jej uzdatniania wymagają rozbudowy i modernizacji w

taki sposób, aby obejmowały one jak największą liczbę użytkowników na terenie gminy. Przewiduje się, że w systemach indywidualnego zaopatrzenia pozostaną te gospodarstwa, dla których doprowadzenie wodociągów będzie ekonomicznie nieuzasadnione. Takie rozwiązania mają zapewnić poprawę jakości wody dostarczanej do odbiorców tak, aby spełniała wymagania stawiane obowiązującymi przepisami. W celu ochrony wody i środowiska gruntowo - wodnego niezbędne jest ograniczenie źródeł zagrażających jakości wód podziemnych i powierzchniowych.

Przewiduje się współpracę z organami RZGW odpowiadającymi za zarządzanie wodami powierzchniowymi na terenie gminy. Współpraca ta niezbędna jest do sporządzenia wykazu wód powierzchniowych i podziemnych, które mogą być wykorzystane do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, sporządzeniu wykazu wód powierzchniowych do celów rekreacyjnych (do kąpielii), analizy zasobów wodnych na terenie miasta, sporządzenie wykazu obszarów chronionych na terenie regionu wodnego, ustanowionych na podstawie ustawy i przepisów o ochronie przyrody oraz terenów określonych w art. 6 Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz załączniku nr IV pkt.1.5, sprzedaniu wykazu obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu.

Ważnym elementem wpływającym na jakość oraz stan zasobów wodnych jest gospodarka ściekowa. Zgodnie z takimi uwarunkowaniami na terenie gminy muszą być podjęte działania mające na celu realizację zadań w gospodarce ściekowej wynikających z zobowiązań międzynarodowych Polski i zapisów Prawa Wodnego oraz aktualnego stanu gospodarki ściekowej w województwie. Do roku 2015 wszystkie aglomeracji o RLM \geq 15000 powinny zostać wyposażone w mechaniczno – biologiczne oczyszczalnie ścieków z usuwaniem związków biogenych wraz z systemami kanalizacji.

5.2.3. Przyjęte cele, priorytety, limity i wynikające z dokumentów rządowych, terminy ich uzyskania

Cele średniookresowe, priorytety, limity okresy ich uzyskania wynikają z opracowanych i zatwierdzonych dokumentów:

- Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 -2010,
- Programu ochrony środowiska dla województwa kujawsko - pomorskiego na lata 2002 – 2010,
- Strategii rozwoju dla województwa kujawsko - pomorskiego,

Priorytetowe zadanie w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju stanowią założenia polityki państwa w zakresie ochrony i poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

Bardzo niski poziom skanalizowania (w szczególności terenów wiejskich) oraz niedostateczne wyposażenie w urządzenia do oczyszczania ścieków stanowi jednak nadal przyczynę postępującej degradacji zbiorników wodnych. Technologie oczyszczania ścieków są często przestarzałe i nie spełniają wymagań w zakresie redukcji zanieczyszczeń w ściekach. W związku z tą redukcją powinny zostać podjęte działania inwestycyjne w zakresie budowy urządzeń kanalizacyjnych i oczyszczających.

Na terenie gminy występują obszary rolnicze, w związku z tym, należy również wziąć pod uwagę konieczność ograniczania ładunków azotu wprowadzanego ze ściekami lub nawozami do wód powierzchniowych do ziemi.

Cel średniookresowy do 2010 roku:

Zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód powierzchniowych, ochrona wód podziemnych oraz zapewnienie wszystkim mieszkańcom województwa odpowiedniej jakości i ilości wody do picia. Mniejsze zanieczyszczenie wód powierzchniowych gruntowych. Zaopatrzenie w wodę – zasoby wodne.

Priorytety do 2010 roku:

1. Kontynuacja podjętych działań w zakresie racjonalizacji zużycia wody, które sprawiły, że od 1990 r. pobór wody w gospodarce narodowej zmniejszył się o 30%, szczególnie poprzez wdrażanie najlepszych dostępnych technik (BAT) tak w przemyśle i w gospodarstwach domowych.
2. Kontynuacja modernizacji sieci wodociągowych w celu zmniejszenia strat wody w systemach przesyłowych.
3. Zwiększenie skuteczności ochrony zasobów wód podziemnych, zwłaszcza głównych zbiorników tych wód, przed ich ilościową i jakościową degradacją na skutek nadmiernej eksploatacji oraz przenikania do warstw wodonośnych zanieczyszczeń z powierzchni ziemi.

4. Dążenie do pozostawienia wód powierzchniowych w stanie ukształtowanym przez przyrodę i jednocześnie do wyznaczenia odcinków lub akwenów przydatnych do wykorzystania w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę do picia, celów kąpielowych, bytowania ryb łososiowatych – 2015 roku.
5. Wdrażanie programów zaopatrzenia miast i gminy w wodę.
6. Budowa i modernizacja sieci wodociągowych z uwzględnieniem uwarunkowań zawartych w programie województwa kujawsko - pomorskiego.
7. Modernizacja ujęć wody i stacji uzdatniania wody.
8. Likwidacja nieczynnych ujęć wody.
9. Opracowanie warunków korzystania z wód dorzecza dla poszczególnych zlewni (RZGW).
10. Opracowanie całościowego bilansu wodno gospodarczego gminy.
11. Opracowanie warunków korzystania z wód dorzecza dla poszczególnych zlewni (RZGW).
12. Opracowanie całościowego bilansu wodno gospodarczego województwa.
13. Wprowadzenie Wojewódzkiego Systemu Informacyjnego Gospodarki Wodnej (we współpracy z RZGW).
14. Zaprzestanie odprowadzania do wód zlewni Bałtyku substancji niebezpiecznych oraz istotnie ograniczyć zrzuty pozostałych substancji tego typu, a także nie dopuszczać do przyrostu ładunku azotu ze źródeł rolniczych – 2006 roku.
15. Zmodernizowanie, rozbudowanie i zbudowanie oczyszczalni ścieków: do 2010 roku komunalne z podwyższonym usuwaniem substancji biogenych w aglomeracjach w liczbie równoważnych mieszkańców $RLM \geq 15000$, do 2015 roku komunalne w aglomeracjach o liczbie równoważnych mieszkańców $RLM \geq 2000$.
16. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych: miejskich, przemysłowych i wiejskich, poprzez budowę systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni.
17. Porządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracjach o RLM poniżej 2 tys.
18. Wspieranie i egzekwowanie programów racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w zakładach, w szczególności znaczących dla gminy.

Limity:

1. Zapewnienie 75% redukcji substancji biogenych ze ścieków komunalnych odprowadzanych do cieków stanowiących element zlewiska Bałtyku – do roku 2015.
2. Zaprzestanie odprowadzania do Bałtyku substancji niebezpiecznych oraz istotne ograniczenie zrzutów pozostałych substancji i niedopuszczenie do przyrostu ładunku azotu ze źródeł rolniczych – do roku 2006.
3. Zapewnienie 75% redukcji substancji biogenych ze ścieków odpływających z oczyszczalni dla aglomeracji powyżej $RLM > 15000$ – do roku 2015.

Zadania na lata 2004-2007

1. Kontynuowanie działań w zakresie ograniczania i eliminowania i wykorzystania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie ludności w wodę do picia oraz zastosowanie technologiczne w przemyśle spożywczym i farmaceutycznym zarówno poprzez działania prawno – administracyjne (przepisy, pozwolenia) jak i o charakterze ekonomicznym (podwyższone stawki opłat) - praca ciągła 2004 -2007.
2. Monitorowanie stanu ilościowego i jakościowego głównych zbiorników wód podziemnych oraz dokumentowanie tych zbiorników dla potrzeb ich ochrony przed negatywnymi skutkami aktualnej i przyszłej działalności gospodarczej prowadzonej na powierzchni (w tym dla potrzeb właściwego uwzględnienia tych zbiorników w planach zagospodarowania przestrzennego oraz w procesach lokalizacji inwestycji) – praca ciągła 2004 -2007.
3. Modernizacja znaczących stacji ujęć wody i uzdatniania wody – sukcesywnie.
4. Opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o jakości wody do picia i wody w kąpieliskach – 2004 rok.
5. Wprowadzenie w życie wszystkich przepisów obowiązujących w związku z ustawą Prawo Wodne i ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków – 2004 rok.
6. Wdrożenie nowej klasyfikacji użytkowych wód powierzchniowych, zgodnej z wymaganiami Unii Europejskiej -2004 rok.

7. Zastosowanie wprowadzonych wskaźników wodochłonności do systemu statystyki publicznej, statystyki państwowego monitoringu środowiska i powiatowego oraz gminnych programów ochrony środowiska – do końca 2004 roku.
8. Sporządzenie wykazów wód (zgodnie z ustawą Prawo Wodne) – 2004 rok.
9. Utworzenie katastru wodnego dla regionów wodnych na terenie województwa kujawsko - pomorskiego – lata 2004 -2005.
10. Stworzenie bazy danych i systemu wymiany informacji z zakresu gospodarki wodnej na obszarze województwa kujawsko - pomorskiego – lata 2004-2006.
11. Przygotowanie opracowań programowych (sukcesywnie do 2006) ukierunkowanych na ograniczenie ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych do wód ze ściekami komunalnymi o 50% i ściekami przemysłowymi o 30%: opracowanie krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (wraz z rozbudową i modernizacją kanalizacji), opracowanie planów gospodarowania wodami w dorzeczu Odry oraz systemu kontroli w tym zakresie, wdrożenie katastru wodnego, opracowanie warunków korzystania z wód regionów wodnych, opracowanie i wdrożenie programów działań na rzecz ograniczania spływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych.
12. Wdrożenie nowego systemu opłat za korzystanie ze środowiska wodnego – 2004 rok.
13. Wdrożenie nowego systemu taryf za usługi wodno – kanalizacyjne – 2004 rok.
14. Przebudowa systemu monitorowania jakości wody dostarczonej przez wodociągi, stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz emisji zanieczyszczeń do tych wód – 2005 rok.
15. Modernizacja, rozbudowa i budowa systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków w aglomeracjach o RLM>2000 – sukcesywnie do 2010 roku.
16. Modernizacja i rozbudowa podczyszczalni i oczyszczalni ścieków przemysłowych /lub modernizacja technologii produkcji w niektórych dziedzinach wytwarzania w celu ograniczenia zrzutu substancji niebezpiecznych – sukcesywnie do 2007 roku.
17. Ograniczenie zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa (głównie: budowa nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach rolnych) – sukcesywnie do 2010 roku.

5.2.4. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z dokumentów rządowych

Znaczna część obszaru Polski znajduje się w zlewisku Bałtyku i dorzeczach Wisły i Odry. W ostatnich latach odnotowano znaczącą poprawę stanu jakości wód powierzchniowych, jednak w ocenie ogólnej jest on niezadowolający. W swojej ocenie, woda nie spełnia jakości: wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę do picia, wody do celów rekreacyjnych oraz dla potrzeb gospodarczych. Przyczyną takiego stanu jest brak wyposażenia w stopniu zadawalającym miast, wsi, infrastrukturą kanalizacyjną i oczyszczalnię ścieków oraz zbyt niskim stopniem redukcji zanieczyszczeń w ściekach odprowadzanych do środowiska naturalnego. Na obszarze Polski, niekorzystny wpływ na stan wód ma także nieprawidłowa gospodarka nawozowa w rolnictwie.

W celu osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego wód pod względem jakościowym i ilościowym Polityka Ekologiczna Państwa zakłada, że:

- Wody powierzchniowe powinny pozostawać w stanie ukształtowanym przez przyrodę i jednocześnie na wyznaczonych odcinkach lub akwenach być przydatne do: wykorzystywania w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę do picia, celów kąpielowych, bytowania ryb łososiowatych lub przynajmniej karpiowatych.
- Nastąpi ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych miejskich, przemysłowych i wiejskich dążąc do spełnienia określonych w Polityce limitów.
- Nastąpi zmniejszenie ładunków zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł przestrzennych, trafiających do wód wraz ze spływami powierzchniowymi (przede wszystkim z terenów rolnych oraz z terenów zurbanizowanych).
- Nastąpi eliminacja lub ograniczenie zrzutu ścieków przemysłowych do wód powierzchniowych zawierających substancje niebezpieczne dla środowiska wodnego.
- Rozwiązywanie problemów w dziedzinie wód w układach zlewniowych w oparciu o plany gospodarowania wodami.
- Nastąpi zmiana systemu opłat za korzystanie ze środowiska wodnego stymulując realizację inwestycji mających na celu poprawę stanu wód.

Założone cele mają umożliwić usunięcie występujących dotychczasowo zaniedbań w gospodarce wodno-ściekowej oraz pozwolą zbliżyć Polskę do standardów obowiązujących w tym zakresie w krajach Unii Europejskiej. Realizacja tych założeń będzie wymagać szczególnego wysiłku organizacyjnego i programowego w obszarze zarządzania zasobami wodnymi oraz realizacji kosztownych inwestycji w zakresie budowy systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków.

5.2.5. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programu Województwa

W programie ochrony środowiska dla województwa kujawsko – pomorskiego przedstawiony stan wód nie pozwala na zrealizowanie zapisów ustawy Prawa Wodnego w szczególności w zakresie zarządzania zasobami wodnymi służących zaspokojeniu potrzeb ludności, gospodarki, ochronie wód i środowiska związanego z tymi zasobami.

Województwo kujawsko - pomorskie jest obszarem o wysokich walorach wodnych, ale zła jakość wód powierzchniowych powoduje, że działania na zwiększenie zasobów wody w zlewniach muszą być prowadzone równocześnie z działaniami na racjonalizację zużycia wody i poprawę jakości wód poprzez uporządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracjach RLM>2000. Warunkiem wprowadzenia racjonalnej gospodarki wodnej jest wprowadzenie zintegrowanego systemu zarządzania zasobami, obejmującego wody podziemne i powierzchniowe.

Ponadto Państwo jest zobowiązane do zapewnienia mieszkańcom wodę pitną dobrej jakości. Ważna jest także optymalizacja zużycia wody do celów bytowych i gospodarczych, gospodarczych przede wszystkim eliminowanie korzystania z wód podziemnych przez przemysł.

Dużym problemem jest funkcjonowanie licznych dzikich ujęć wody na terenach upraw sadowniczych i szklarniowych, które należy zinwentaryzować i zlikwidować. Wprowadzone będą także działania w celu polepszenia procesu uzdatniania wody, budowa wodociągów i wymiana wyeksploatowanej sieci wodociągowej. Program Ochrony Środowiska dla województwa kujawsko - pomorskiego, w ramach poprawy jakości wody ujmowanej do picia, na terenie gminy Rypin zakłada; modernizację stacji uzdatniania wody, budowę nowych sieci wodociągowych oraz poprawę stanu przewodów sieci wodociągowej.

Pomimo zauważalnej poprawy jakości wód powierzchniowych, ich stan jest wciąż niezadowalający. Ochrona wód przed zanieczyszczeniami i nadmierną eksploatacją oraz zabezpieczenie środowiska przed zagrożeniami związanymi z wodą (powódź, susza), wymagają realizacji szeregu przedsięwzięć inwestycyjnych i pozainwestycyjnych.

Główne kierunki działań w tym zakresie, w perspektywie planów województwa kujawsko - pomorskiego to:

- Ochrona zlewni rzeki Ruziec,
- Ochrona zlewni jezior,
- Poprawa gospodarki wodno-ściekowej, zwłaszcza na obszarach wiejskich,
- Ograniczanie zanieczyszczeń obszarowych
- Poprawa zabezpieczeń przeciwpowodziowych z uwzględnieniem ochrony ekosystemów wodnych w tym lasów łęgowych.

5.2.6. Lista przedsięwzięć własnych Gminy wynikających z dokumentów, koncepcji jej władz, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców

Głównymi celami założonymi w zakresie działań na rzecz ochrony wód w zakresie ich stanu jakościowego i ilościowego dla rozwoju miasta Rypin, przewidziano działania mające na celu ochronę wód i m.in. przez rolnictwo w zakresie zużycia wody jak i zrzutu ścieków, budowę nowych systemów kanalizacyjnych, modernizację oczyszczalni ścieków oraz systemów uzdatniania wody. W planach własnych miasto zakłada budowę sieci kanalizacyjnej z budową przepompowni.

Działania wspierające w tym zakresie będą wykorzystywały takie instrumenty jak: wspieranie dla tworzenia atrakcyjnych terenów inwestycyjnych wyposażonych w niezbędną infrastrukturę, wspieranie przedsięwzięć gospodarczych spełniających wszystkie wymagania służące ochronie wód objęcie terenu siecią kanalizacyjną, zmniejszenie poziomu zanieczyszczenia wód i środowiska gruntowego, wspieranie racjonalnego rolnictwa oraz edukacji i podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

W podstawowych zadaniach mających na celu poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz usprawnienie prowadzonej gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta poprzez zaplanowane działania, należy uwzględnić:

1. Budowa instalacji odprowadzania do kanalizacji deszczowej oraz oczyszczania wód opadowych i roztopowych spływających z dróg.
2. Upowszechnienie stosowania Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej w zakresie prawidłowego stosowania i składowania płynnych odchodów zwierzęcych.
3. Racjonalizacja gospodarowania wodą podziemną
4. Opracowanie programu likwidacji nieczynnych, niesprawnych ujęć wód podziemnych.
5. Promowanie i wspieranie modernizacji sieci wodociągowych i stacji uzdatniania, celem racjonalizacji wykorzystania zasobów wód podziemnych i eliminacji starych przestarzałych i nie odpowiadających normą sanitarnym instalacji wodociągowych
6. Promowanie i wspieranie budowy kanalizacji sanitarnych i rekultywacji „starych, składowisk odpadów.
7. Zwiększenie kontroli posiadania przez właścicieli nieruchomości, dokumentacji stwierdzających korzystanie z usług oczyszczania ścieków ze zbiorników bezodpływowych poprzez uprawnione do tego podmioty.

5.2.7. Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć

Kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć

Priorytety ekologiczne w perspektywie do 2006 roku rozpatrywano ze względu na:

1. Priorytetowe komponenty (lub uciążliwości) środowiska
2. Priorytetowe przedsięwzięcia zmierzające do poprawy aktualnego stanu środowiska.

Wśród najważniejszych kryteriów, branych pod uwagę przy formułowaniu priorytetów w skali gminy należy wymienić:

- Zadania i kierunki wynikające z Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010,
- Zadania i kierunki wynikające z Programu ochrony środowiska dla województwa kujawsko - pomorskiego na lata 2002- 2010,
- Kryteria przyjęte w Strategii Rozwoju województwa kujawsko - pomorskiego,
- Zadania i kierunki przyjęte w strategiach rozwoju zrównoważonego gmin,
- Wymogi wynikające z obowiązujących przepisów,
- Wynegocjowane przez Polskę okresy przejściowe dot. implementacji dyrektyw UE,
- Dysproporcje pomiędzy stanem wymaganym a aktualnym,
- Szczególne potrzeby regionu (gminy) w zakresie osiągnięcia rozwoju zrównoważonego,
- Likwidacje lub zmniejszenie oddziaływania tzw. gorących punktów na środowisko i człowieka,
- Ponadlokalny wymiar przedsięwzięcia,
- Możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego,
- Obecne zawansowanie inwestycji,
- Wielokrotna korzyść z tytułu realizacji przedsięwzięcia.

Rozwiązania dotyczące tematyki związanej z gospodarką wodno – ściekową zostały przesądzone w latach wcześniejszych i obecnie niezbędna jest jedynie ich weryfikacja. Wskaźniki jakości ścieków odprowadzanych do wód powierzchniowych są zbliżone do średnich dla porównywalnych gmin o strukturze rolniczo - leśnej.

Biorąc po uwagę znaczenia dla społeczeństwa, środowiska gospodarki czystości wód powierzchniowych uznano, że jest to nadal słaba strona gminy i wymaga dalszych zintensyfikowanych działań.

5.2.8. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych, koordynowanych i gminnych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

Tabela 20

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania własne															
1	P	Rozszerzenie współpracy między gminnej w zakresie wspólnego rozwiązywania gospodarki wodno-ściekowej	gmina, przedsiębiorstwa komunalne/										Ochrona jakości wody		Środki własne, Inne fundusze.
2	P/II	Pozyskanie gruntów pod budowę nowych obiektów infrastruktury komunalnej	gmina/										Zaopatrzenie mieszkańców w wodę		Środki własne, Inne fundusze.
3	P	Pełna inwentaryzacja sieci wodociągowych i kanalizacyjnych	gmina/										Uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze.
4	P	Wyprzedzające podejmowanie prac projektowych w sferze gospodarki wodno-ściekowej, tak by możliwe było poszukiwanie wsparcia finansowego z funduszy unijnych	gmina/										Odprowadzanie ścieków komunalnych		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
5	P	Ograniczenie zanieczyszczeń przemysłowych poprzez wzmożone działania kontrolne podejmowane wspólnie ze służbami Starostwa i WIOŚ	gmina/										Ograniczenie zanieczyszczeń przemysłowych		Środki własne, Inne fundusze.
6	P	Opracowanie programu na rzecz ograniczenia do 2006r. ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lub do ziemi ze ściekami komunalnymi o 50% i ze ściekami przemysłowymi o 30% oraz wdrożenie ich do realizacji	gmina/ przedsiębiorstwa komunalne, przedsiębiorcy										Prawidłowe odprowadzanie ścieków		Środki własne, Inne fundusze.
7	P	Wzmożenie działań kontrolnych i egzekucyjnych celu eliminacji nielegalnego zrztu ścieków komunalnych.	gmina/ straż gminna										Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze.
8	P	Działania edukacyjne społeczności lokalnej w zakresie wysokiej szkodliwości dla środowiska i zdrowia mieszkańców zanieczyszczeń do- stających się z nieszczelnych zbiorników do gromadzenia ścieków oraz wylewania ich zawartości na tereny upraw i działek nie objętych systemami kanalizacji.	gmina/										Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze.
9	P	Opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o jakości wody przeznaczonej do spożycia	gmina/										Ochrona jakości wody		Środki własne, Inne fundusze.
10	II	Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (oczyszczalnie przyzagrodowe) na terenach o zabudowie rozproszonej	osoby władające nieruchomościami										Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze.
11	P	Dokonanie rzetelnej inwentaryzacji bezodpływowych zbiorników przeznaczonych do magazynowania ścieków wraz z ich oceną techniczną oraz sporządzenie programu ich likwidacji.	gmina/										Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze.
12	P	Wprowadzenie obowiązku kontroli, przez służby gminne, szczelności nowo tworzonych zbiorników bezodpływowych do gromadzenia ścieków	gmina/										Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze.
13	I	Zwiększenie kontroli posiadania przez właścicieli nieruchomości, dokumentacji stwierdzających korzystanie z usług usuwania ścieków ze zbiorników bezodpływowych przez uprawnione do tego podmioty	gmina/										Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze.
14	I	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnych z odprowadzeniem do lokalnej oczyszczalni zgodnie z koncepcją programową	gmina/										Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze.
15	II	Budowa kanalizacji deszczowej oraz systemów oczyszczania wód opadowych spływających z dróg gminnych	gmina/										Odprowadzenie wód deszczowych do kanalizacji		Środki własne, Inne fundusze.

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
16	I	Sukcesywna rozbudowa i rozdział kanalizacji deszczowej od sanitarnej w gminie	gmina/										Rozdział kanalizacji		Środki własne, Inne fundusze.
17	I	Wymiana zużytej sieci wodociągowo-kanalizacyjnej (w szczególności azbestowocementowej)	gmina/										Modernizacja sieci wodociągowo - kanalizacyjnej		Środki własne, Inne fundusze.
18	I	Poprawa jakości produkowanej wody uzdatnionej	gmina/										Zaopatrzenie mieszkańców w wodę		Środki własne, Inne fundusze.
19	P	Działania edukacyjne społeczności lokalnej w zakresie zwiększenia racjonalności wykorzystania wody oraz środków wpływających negatywnie na jej stan (w tym itp.: środków piorących, detergentów, środków ochrony roślin itp.).	gmina/										Informowanie społeczeństwa w zakresie wykorzystania wody i gromadzenia ścieków		Środki własne, Inne fundusze.
20	P	Działania edukacyjne społeczności lokalnej w zakresie neutralizacji szkodliwości zawartości zbiorników do gromadzenia ścieków itp. poprzez stosowanie preparatów zawierających żywe kultury bakterii wstępnie oczyszczające ścieki, obsadzanie roślinnością terenów wokół zbiorników itp.	gmina/										Informowanie społeczeństwa w zakresie wykorzystania wody i gromadzenia ścieków		Środki własne, Inne fundusze.
21	P	Opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o jakości wody przeznaczonej do spożycia	gmina/										Informowanie społeczeństwa w zakresie wykorzystania wody i gromadzenia ścieków		Środki własne, Inne fundusze.
22	I	Rozbudowa sieci wodociągowych i modernizacja stacji uzdatniania wody zgodnie z koncepcją programową	gmina/										Zaopatrzenie mieszkańców w wodę		Środki własne, Inne fundusze.
23	I	Sukcesywna modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody	gmina/										Zaopatrzenie mieszkańców w wodę		Środki własne, Inne fundusze.
24	P	Objęcie ochroną obszarów źródłowych cieków	gmina/										Zaopatrzenie mieszkańców w wodę		Środki własne, Inne fundusze.
25	P	Wyznaczenie stref ochronnych oraz zasobów ujęć wód	gmina/										Ochrona jakości wody		Środki własne, Inne fundusze.
26	I	Rekultywacja 'starych' składowisk odpadów	gmina/										Ochrona jakości wody		Środki własne, Inne fundusze.
27	I	Likwidację nielegalnych składowisk odpadów	gmina/										Ochrona jakości wody		Środki własne, Inne fundusze.
28	P	Wdrożenie monitoringu odcieków ze składowisk odpadów oraz przeciwdziałanie przedostawaniu się zanieczyszczeń do wód z obecnie funkcjonujących oraz zamkniętych (także zrehabilitowanych) składowisk	gmina/										Ochrona jakości wody		Środki własne, Inne fundusze.
29	I	Instalowanie liczników zużycia wody oraz stymulacja do zmniejszania jej zużycia, np. poprzez odpowiednie regulowanie ceną.	gmina/										Zmniejszenie zużycia wody		Środki własne, Inne fundusze.
30	I	Opomiarowanie instalacji odbiorców wody, którzy jeszcze nie posiadają liczników	gmina/										Zmniejszenie zużycia wody		Środki własne, Inne fundusze.
31	P	Prowadzenie monitoringu lokalnego jako elementu uzupełniającego monitoring państwowy, w tym szczególnie monitoringu składowisk	gmina/ WIOŚ, FIG, IMGW										Ochrona jakości wody		Środki własne, Inne fundusze.
32	P	Ograniczenie wykorzystania soli do likwidacji gotolei poprzez przyjęcie jako obowiązującego standardu stosowanie wysokiej jakości sprzętu pozwalającego na wykorzystanie solanki bądź racjonalne dozowanie soli suchej bądź zwilżonej	gmina/										Ochrona jakości wody		Środki własne, Inne fundusze.
33	I	Opracowanie gminnego programu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych	gmina/ RZGW, WIOŚ										Ochrona jakości wody		Środki własne, Inne fundusze.

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rybnik

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
34	I	Inwentaryzację infrastruktury komunalnej	gmina									Zaopatrzenie mieszkańców w wodę		Środki własne, Inne fundusze.	
35	P	Objęcie systemem monitoringowym we współpracy z WIOŚ badań wód powierzchniowych i podziemnych w celu zidentyfikowania zagrożeń dla wód oraz prognozowania ich zmian.	gmina									Ochrona jakości wody		Środki własne, Inne fundusze.	
Zadania koordynowane															
1	P	Opracowanie programów na rzecz ograniczenia do 2006r. ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lub do ziemi ze ściekami przemysłowymi o 30% oraz wdrożenie ich do realizacji	przedsiębiorcy/ gmina, zarząd powiatu									Ochrona jakości wody		Środki własne, Inne fundusze.	
2	I	Budowa urządzeń oczyszczających ścieki przemysłowe wprowadzane do wód, do ziemi lub do instalacji zbiorowego odprowadzania ścieków	przedsiębiorcy/ gmina, zarząd powiatu									Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze.	
3	I	Budowa, rozbudowa i modernizacja w terminie do końca 2007 r. urządzeń służących do oczyszczania ścieków przemysłowych celem eliminacji i ograniczenia ilości odprowadzanych ładunków substancji niebezpiecznych	przedsiębiorcy/ gmina, zarząd powiatu, WIOŚ									Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze.	
4	I	Budowa instalacji odprowadzania do kanalizacji deszczowej oraz oczyszczania wód opadowych i roztopowych spływających z dróg wojewódzkich i krajowych	zarządcy dróg/									Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze.	
5	P	Stworzenie oraz weryfikacja bazy danych i systemu wymiany informacji z zakresu gospodarki wodnej na obszarze województwa i powiatu	RZGW/ IMGW, WIOŚ, zarząd powiatu, gmina									Ochrona jakości wody		Środki własne, Inne fundusze.	
6	P/I	Wsparcie działań na rzecz prawidłowego zagospodarowania obornika, gnojowicy i gnojówki w fermach zwierząt gospodarskich	zarząd powiatu/ rolnicy									Ochrona jakości wody		Środki własne, Inne fundusze.	

5.3. Jakość powietrza i zmiany klimatu

Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zmianami), ochrona powietrza polega na zapewnieniu jego jak najlepszej jakości, określanej za pomocą poziomów substancji w powietrzu. Jak najlepszą jakość powietrza mają zapewnić działania na rzecz utrzymania poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów dopuszczalnych lub co najmniej (maksymalnie) na tych poziomach, lub też zmniejszenia ich do wartości dopuszczalnych, gdy są one przekroczone.

O stanie powietrza decyduje wielkość i przestrzenny rozkład emisji zanieczyszczeń ze wszystkich źródeł, źródeł uwzględnieniem przepływów transgenicznych i przemian fizykochemicznych zachodzących w atmosferze.

Do zagrożeń jakie powoduje zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego należą m.in.:

- zmiany klimatyczne – wzrost stężeń CO₂, CH₄, N₂O oraz freonów i halonów w górnej warstwie atmosfery, poprzez wzmocnienie efektu cieplarnianego prowadzi do częstszych powodzi, susz, huraganów oraz zmiany w tradycyjnych uprawach rolniczych,
- eutrofizacja – nadmiar ilości azotu, pochodzącego z NO₂ i NH₃ docierającego z powietrza do zbiorników wodnych prowadzi do zmian w ekosystemach.

Decydujący wpływ na jakość powietrza na obszarach zurbanizowanych mają emisje z pojazdów samochodowych oraz z komunalnych i przemysłowych źródeł stacjonarnych (zakłady energetyczne, lokalne i sieciowe źródła ciepła). W większych aglomeracjach dużą presję na stan powietrza wywiera energetyczne spalanie paliw. Jest ono źródłem emisji podstawowej: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i pyłu. Stężenia tych substancji w powietrzu wykazują zmienność w ciągu roku, rosną w sezonie grzewczym i maleją latem.

Jednym z poważniejszych źródeł zanieczyszczeń jest ruch samochodowy. W największym stopniu wpływa na stan powietrza na obszarze miast. Wielkość emisji ze źródeł mobilnych zależy od natężenia i organizacji ruchu samochodowego oraz stanu technicznego pojazdów i dróg. Substancje wprowadzane do powietrza przez ruch samochodowy to: tlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, sadza, pyły zawierające metale ciężkie (m.in. ołów), oraz pyły gumowe. Działania na rzecz ograniczania emisji ze źródeł mobilnych to nakładanie i egzekwowanie wymogów w zakresie emisji substancji na silniki pojazdów samochodowych, zakaz rejestracji dwusuwów, zaostrzenie norm jakościowych dla paliw samochodowych, a także usprawnianie ruchu, stymulowanie rozwoju komunikacji zbiorowej, budowa obwodnic eliminujących ruch samochodów ciężarowych w miastach i poprawiających płynność ruchu lokalnego.

Procesy technologiczne realizowane w zakładach przemysłowych są źródłem emisji substancji, tzw. specyficznych. Mogą to być substancje organiczne i nieorganiczne emitowane w sposób zorganizowany lub niezorganizowany (emisja punktowa i obszarowa). Za najistotniejsze z emisji substancji specyficznych uznaje się amoniak, związki metali ciężkich, chlorowcopochodne węglowodory i dioksyny. Działania ograniczające emisje substancji specyficznych wymagają stosowania najnowszych technologii i technik minimalizujących ich powstawanie.

Ze względu na jakość powietrza i ochronę przed emisjami, ustawodawca nałożył na wojewodów obowiązek oceny stanu jakości powietrza w obrębie wydzielonych jednostek terytorialnych zwanych strefami. Ocenę faktycznego poziomu substancji w powietrzu w poszczególnych strefach przeprowadza się corocznie i na jej podstawie dokonuje się klasyfikacji stref, w zależności od tego czy przekraczane są dopuszczalne poziomy substancji.

Emisje zanieczyszczeń mogą wpływać na zmiany klimatu. Za główną przyczynę obecnych zmian klimatu uważa się intensyfikację efektu cieplarnianego, powodowaną rosnącym globalnie stężeniem gazów cieplarnianych w atmosferze, do których należą przede wszystkim dwutlenek węgla, metan i podtlenek azotu. Gazy te są naturalnymi składnikami atmosfery, lecz działalność przemysłowa i rolnicza powoduje dodatkowe uwalnianie ich do atmosfery. Największe ilości dwutlenku węgla pochodzą ze spalania paliw kopalnych, produkcji cementu oraz związane są ze zmianami w użytkowaniu ziemi (wylesianie).

Problemy związane z zanieczyszczeniem powietrza odnoszą się do różnych skal przestrzennych, mogą mieć charakter lokalny (przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczenia w rejonie oddziaływania określonych źródeł emisji), kontynentalny (wysokie stężenie ozonu w przyziemnej warstwie atmosfery) lub globalny (zmiany klimatyczne, zanik warstwy ozonowej).

5.3.1. Analiza stanu istniejącego

Zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego na terenie miasta Rypin to gazy i pary oraz dymy i pyły o najróżnorodniejszym składzie chemicznym, powstające najczęściej w trakcie procesów produkcyjnych. Uzależnione są od charakteru zakładów produkcyjnych i usługowych oraz ich

rozmieszczenia na obszarze miasta, od nasilenia i charakteru ruchu samochodowego, od liczby palenisk domowych i rodzaju stosowanego w nich paliwa.

Analiza warunków fizyczno – geograficznych badanego obszaru pozwala określić jego rolniczy charakter. Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są tutaj niewielkie zakłady produkcyjno – usługowe, skupione w większych miejscowościach. Tutaj także występuje stosunkowo duża koncentracja zanieczyszczeń komunalnych oraz zanieczyszczeń związanych z transportem samochodowym.

5.3.1.1. Bilans emisji i imisji

O stanie powietrza decyduje wielkość i przestrzenny rozkład emisji zanieczyszczeń ze wszystkich źródeł, z uwzględnieniem przepływów transgenicznych i przemian fizykochemicznych zachodzących w atmosferze.

Na terenie miasta Rypin głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są zanieczyszczenia komunikacyjne (liniowe) oraz pochodzące ze źródeł niskiej emisji.

Emisja komunikacyjna powoduje wzrost zanieczyszczeń gazowych oraz pyłowych, będących efektem:

- spalania paliw (zanieczyszczenia gazowe): tlenek węgla, dwutlenek węgla, tlenki azotu i węglowodory,
- ścierania opon, hamulców, nawierzchni drogowych (zanieczyszczenia pyłowe): zawierające ołów, kadm, nikiel i miedź.

Emisja niska, przyczynia się do wzrostu stężeń w atmosferze: dwutlenku siarki, tlenku węgla, tlenków azotu i niemetalowych lotnych związków organicznych.

Emisja niska

Do źródeł niskiej emisji można zaliczyć przede wszystkim indywidualne posesje, w których występuje opalanie węglowe, a także mniejsze zakłady produkcyjne, usługowe i handlowe.

Ze względu na dużą ilość punktów emisji, nie jest możliwe monitorowanie każdego z nich, a tym samym określenie ilości dostających się z nich do atmosfery zanieczyszczeń. Rzeczywista emisja zanieczyszczeń może być trudna do oszacowania, a przyczyną tego może być:

- spalanie węgla o różnej kaloryczności,
- opalanie mieszkań drewnem,
- spalanie w piecach części odpadów (szczególnie tworzyw sztucznych).

Głównym działaniem mającym zlikwidować zanieczyszczenia z tego źródła jest zamiana typu ogrzewnictwa. Za podstawę zmian powinno stanowić sieciowe lub indywidualne ogrzewanie gazowe. Tam gdzie nieopłacalne jest doprowadzanie sieci gazowej, należy wprowadzać indywidualne systemy ogrzewania gazowego lub olejowego. Tam gdzie jest to możliwe wskazane jest tworzenie lokalnych kotłowni. Jednak również tu należy stosować ekologiczne systemy grzewcze. Wykorzystując rolniczy charakter badanego obszaru, w części gospodarstw domowych jako paliwo można stosować słomę. Do zmniejszenia niskiej emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, przyczyni się budowa instalacji, które wykorzystują energię odnawialną.

Emisja komunikacyjna

Zanieczyszczenia komunikacyjne należą do czynników najbardziej obciążających powietrze atmosferyczne. Szczególnie uciążliwe są zanieczyszczenia gazowe powstające w trakcie spalania paliw przez pojazdy mechaniczne. Do podstawowych substancji emitowanych przez pojazdy zalicza się tlenek węgla, ołów, tlenki azotu, węglowodory aromatyczne i dwutlenek siarki. Substancje są emitowane z niewielkich wysokości na powierzchnię ulic. Ten niski pułap rozprzestrzeniania substancji toksycznych powoduje bezpośrednie zagrożenie dla mieszkańców terenów przydrożnych. Duże skupiska roślinności w sąsiedztwie ulic powodują spadek natężenia zanieczyszczeń w odległości 100 do 150 m. od jezdni około 85%. Drugą grupę emisji komunikacyjnych stanowią pyły, powstające w wyniku tarcia i zużywania się elementów pojazdów. Przy ocenie jakości powietrza atmosferycznego na terenie miasta Rypin, należy jak najbardziej uwzględnić ilość zanieczyszczeń pochodzących z ruchu samochodowego, odbywającego się na jego obszarze.

Ilość emitowanych zanieczyszczeń zależy od natężenia ruchu, rodzaju pojazdów oraz paliwa stosowanego do ich napędu. Przy obliczaniu szacunkowych ilości zanieczyszczeń powstających w wyniku ruchu komunikacyjnego przyjęto następujące założenia:

- samochody osobowe jako paliwa używają benzyny, średnie spalanie na 100 km – 8 litrów benzyny (5,76 kg),
- samochody ciężarowe jako paliwa używają oleju napędowego, średnie spalanie na 100 km – 36 litrów oleju napędowego (29,52 kg).

Emisja poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń powstających w wyniku spalania 1 kg oleju napędowego i benzyny przedstawia tabela:

Tabela 21

Rodzaje zanieczyszczenia	Benzyna [g/kg paliwa]	Olej napędowy [g/kg paliwa]
Pyły	-	4,3
SO ₂	2,0	6,0
NO ₂	33,0	76,0
CO	240,0	23,0
węglowodory alifatyczne	30,0	13,0
węglowodory aromatyczne	13,0	6,0

Emisja zanieczyszczeń pochodzących z ruchu kolejowego na terenie miasta Rypin przyczynia się tylko w niewielkim stopniu do pogorszenia jakości powietrza atmosferycznego i ma znaczenie marginalne.

O stopniu zanieczyszczenia powietrza świadczy również skład chemiczny opadów atmosferycznych. Emitowane do powietrza zanieczyszczenia podlegają przemianom chemicznym i są wymywane z atmosfery lub docierają do powierzchni ziemi jako opad suchy. Rozpuszczalne formy zanieczyszczeń powodują zakwaszanie opadu (kwaśne deszcze pH<5,0) i niekorzystnie wpływają na stan środowiska.

Występowanie w powietrzu atmosferycznym substancji nie stanowiących jego normalnego (stałego) składu nazywamy imisją. Stężenie zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym jest związane ze stopniem koncentracji źródeł emisji zanieczyszczeń, wielkością emisji, warunkami rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń oraz wpływem zanieczyszczeń transgranicznych. Ocena stanu zanieczyszczenia powietrza wykonywana jest w oparciu o wyniki badań monitoringowych prowadzonych na terenie województwa przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Wojewódzką Stację Sanitarno – Epidemiologiczną, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej oraz lokalnie przez podmioty gospodarcze oddziałujące na środowisko.

5.3.1.2. Problematyka przewietrzania miejscowości

Jednym z głównych problemów występujących na terenie miasta Rypin jest tzw. niska emisja, związana ze stosowaniem paliw gorszej jakości w paleniskach domowych oraz z działalnością małych zakładów, nie podlegających obowiązkowi posiadania decyzji o dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza, kumulująca się w przypadku obszarów o zwartej zabudowie z emisją ze źródeł komunikacji drogowej.

Dlatego, bardzo ważnym czynnikiem, który może powodować rozproszenie zanieczyszczeń jest przewietrzanie większych skupisk źródeł emisji oraz całych miejscowości.

Źródłem emisji ciepła są źle izolowane rurociągi przesyłające media, niewłaściwe izolowanie budynków, okna, wyrzutnie spalin, wyrzutnie pary i instalacje chłodnicze, miejsca zrzutu ścieków, itp.

5.3.1.3. Systemy zaopatrzenia w ciepło mieszkańców i przedsiębiorców

Zaopatrzenie miasta w ciepło oparte jest na indywidualnych źródłach ciepła i kotłowniach zakładowych. Urządzenia te emitują do atmosfery SO₂, NO₂, Co w ilościach, które dla pojedynczego pieca czy kuchni wydają się znikomo małe, ale są bardzo uciążliwe ze względu na bezpośrednią oddziaływanie. Jako paliwo wykorzystuje się najczęściej węgiel kamienny, koks, miał lub olej opałowy.

Istniejącą sieć ciepłowniczą miasta Rypina wybudowano w latach 1973–2003. Na terenie miasta znajdują się sieci wysokoparametrowe (2x10 809 mb) oraz sieci niskoparametrowe (2x2 632mb). Wybudowanie sieci ciepłowniczej w poszczególnych dziesięcioleciach wynosiło:

Tabela 22

Lp.	Lata	Długość sieci [mb]
1	1973 - 1983	625
2	1983 - 1993	6 383
3	1993 - 2003	6 433

Kotłownie nie tworzą zintegrowanego systemu ciepłowniczego. Urządzenia grzewcze należy modernizować poprzez zainstalowanie paliw o niskim stopniu emisji zanieczyszczeń (ogrzewanie gazowe, olejowe, elektryczne).

Utrzymanie dobrej jakości powietrza, a nawet poprawę jego jakości można uzyskać poprzez:

- eliminowanie węgla jako paliwo w kotłowniach lokalnych i gospodarstwach domowych, rozpowszechnienie stosowania drewna, wierzby energetycznej, a przede wszystkim gazu,
- promowanie nowych nośników energii ekologicznej pochodzących ze źródeł odnawialnych (energia słoneczna, biogaz),
- centralizacja ucieplwienia prowadząca do likwidacji małych kotłowni i indywidualnych palenisk domowych,
- budowa sieci gazowej na obszarze miasta,
- wsparcie finansowe dla mieszkańców zmieniających ogrzewanie węglowe na bardziej ekologiczne,
- edukacja ekologiczna społeczeństwa na temat wykorzystania proekologicznych nośników energii i szkodliwości spalania materiałów odpadowych (szczególnie tworzyw sztucznych).

5.3.1.4. Obszary uciążliwości zapachowej spowodowanej działalnością gospodarczą

Zdolność rozpoznawania przez człowieka niektórych lotnych substancji w otoczeniu jest cechą bardzo zindywidualizowaną. Dokładne określenie odległości oddziaływania zapachów jest niemożliwe, gdyż jest ono bardzo zmienne, uzależnione od wielu czynników, w tym od pogody. Zasięg i oddziaływanie odorów uzależnione są od samego źródła, jego rodzaju i wielkości oraz od warunków atmosferycznych, a przede wszystkim od siły i kierunku wiatru oraz opadów atmosferycznych. Najbardziej bezpośrednią miarą wielkości emisji substancji zapachowo uciążliwych są opinie ludności narażonej na ten rodzaj uciążliwości.

Dla potrzeb planistycznych powinny zostać opracowane zasady lokalizacji zakładów i przedsięwzięć mogących stanowić źródło odorów, np. fermy drobiu, świń, kompostownie, oczyszczalnie ścieków, palarnie kawy, piekarnie, itp. Tereny te powinny być zlokalizowane w znacznej odległości od zabudowy mieszkaniowej oraz od strony zawietrznej w stosunku do tej zabudowy. Powinno się także narzucać konieczność stosowania nowoczesnych technologii – zamkniętych, hermetycznych, dających największe zabezpieczenie przed ewentualną uciążliwością odorową.

5.3.1.5. Obszary uciążliwości spowodowanej przez ciągi i obiekty komunikacyjne

Ruch drogowy jest istotnym zagrożeniem dla środowiska i zdrowia człowieka. Zwiększające się natężenie ruchu, stan dróg oraz stan techniczny pojazdów stanowią źródło zagrożeń, w tym przyczyniają się do wzrostu emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Miasto Rypin łączy się z zewnętrznym układem komunikacji regionu za pomocą sieci dróg wojewódzkich oraz powiatowych. Na terenie miasta oraz okalającej je zewsząd gminy Rypin nie występują drogi zaliczone do kategorii dróg krajowych. Drogi tej kategorii przebiegające najbliżej miasta to:

- **droga nr 10** Szczecin – Stargard Szczeciński – Wałcz – Piła – Bydgoszcz – Toruń – Lipno – Sierpc – Płońsk – przebiegająca przez tereny gmin położonych po południowej stronie gminy Rypin jak Kikół, Lipno, Skępe.
- **droga nr 52** Inowrocław – Toruń – Brodnica – Lubawa – Ostróda – przebiegająca przez tereny po północnej stronie gminy Rypin, a więc gminy: Golub, Dobrzyń, Bobrowo, Brodnica, Grążawy.

Występujące na terenie gminy i miasta Rypin drogi wojewódzkie i powiatowe stanowią połączenia:

- **wojewódzkie** – między miastami, mające znaczenie dla województwa oraz drogi o znaczeniu obronnym,
- **powiatowe** – między miastami będącymi siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Drogi wojewódzkie

Na terenie miasta Rypin ulice znajdujące się w ciągu dróg wojewódzkich są następujące:

Tabela 23

Lp.	Numer drogi	Nazwa ulicy	Długość [m]	
1.	534	Toruńska	587	
	534	Kościuszki	617	
	534	21 Stycznia	307	
	534	Pl. Sienkiewicza	146	
	Razem:			1657
	534	Na długości 406 m. druga nitka (powrót) ulicami: Plac Sienkiewicza (108m), Kilińskiego (103m), Rynek (63m), Gdańska (132m).	406	
Razem (534):			2063	
2.	557	Lipnowska	1156	
	Razem (557):			1156
3.	560	Piłsudskiego	1644	
	560	Warszawska	2755	
	Razem (560):			4399
4.	563	Mławska	2320	
	Razem (563):			2320
Ogółem (bez powrotu):			9532	

Drogi powiatowe

Na terenie miasta Rypin znajdują się także drogi powiatowe, są to:

Tabela 24

Lp.	Nazwa ulicy	Długość [mb]
1.	Piaski	721
2.	3 Maja	953
3.	Dworcowa	583
4.	Sportowa	765
5.	Nowy Rynek	349
6.	Młyńska	502
7.	Mleczarska	1432
8.	Osiedle Sportowe	834

Przez teren gminy oraz miasta Rypin przebiega trasa kolei normalnotorowej, jednotorowej relacji Kutno – Brodnica. Jest to linia drugorzędna, niezelektryfikowana, o znaczeniu wojewódzkim. W północno – wschodniej części miasta zlokalizowana jest aktualnie nieczynna stacja kolejowa wyposażona w obiekt dworcowy oraz bocznicę do rozładunku i załadunku towarów.

5.3.1.6. Obszary wymagające programów naprawczych

Na podstawie zebranych informacji i przeprowadzonej analizy, stwierdza się, że na terenie miasta Rypin nie występują obszary wymagające w myśl obowiązujących przepisów opracowania programów naprawczych w 2004 roku.

5.3.1.7. Budynki i budowle, w których zastosowano azbest przewidziany do wymiany

Na terenie miasta Rypin w zasobach gminnych znajdują się budynki pokryte płytami azbestowo – cementowymi, są to:

Tabela 25

Lp.	Nazwa budynku	Liczba lokali	Powierzchnia pokrycia dachowego [m ²]
1.	Nowe Osiedle 1	13	420
2.	Nowe Osiedle 2	11	420
3.	Nowe Osiedle 3	9	420
4.	Nowe Osiedle 4	10	420
5.	Nowe Osiedle 5	7	420
6.	Nowe Osiedle 6	10	420

7.	Nowe Osiedle 7	11	420
8.	Nowe Osiedle 8	12	420
9.	Nowe Osiedle 9	10	420
10.	Nowe Osiedle 10	10	420
11.	Nowe Osiedle 11	10	420
12.	Nowe Osiedle 12	9	420
13.	Nowe Osiedle 13	11	420
14.	Nowe Osiedle 14	9	420
15.	Nowe Osiedle 15	7	420
16.	Nowe Osiedle 16	8	420
17.	Nowe Osiedle 17	20	831
18.	Nowe Osiedle 18	23	831
19.	Warszawska 13	9	177
20.	Mławska 22	1	492
21.	21 Stycznia 20	28	658
22.	Rynek 6	12	400
23.	Jana Pawła II 7	6	150
24.	Kościuszki 23b	5	150
25.	Piaski 2	16	526
26.	Lipnowska 15	4	122
27.	Osiedle Sportowe 13	4	210
28.	Spokojna 2	3	80
Razem:			11 347

Z zasobów prywatnych wyróżnić można 160 budynków mieszkalnych i użytkowych z elementami azbestu, natomiast z zasobów osób prawnych – około 30 budynków.

5.3.2. Przewidywane kierunki zmian

Stan jakości powietrza w mieście Rypin należy odnieść do zachodzących w nim zmian gospodarczych i przyjętej strategii rozwoju. Obserwuje się wzrost udziału terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na obszarach wiejskich.

Strategia rozwoju województwa i miasta zakłada restrukturyzację systemu transportowego. Do minimalizacji emisji spalin z obszarów arterii komunikacyjnych przyczynią się również realizowane zabezpieczenia w postaci nasadzenia zieleni wzdłuż pasów drogowych. Wykonanie tych działań w przypadku modernizacji i budowy dróg wymusi postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko prowadzone przy lokalizacji i realizacji inwestycji, jak i wdrożenie przyjętych programów naprawczych w zakresie ochrony przed hałasem.

5.3.3. Przyjęte cele, priorytety, limity i wynikające z dokumentów rządowych terminy ich uzyskania

Zgodnie z polityką ekologiczną państwa, celem strategicznym do realizacji w perspektywie do roku 2010 jest poprawa jakości powietrza i zmniejszenia emisji substancji do powietrza, przy pełnej harmonizacji standardów jakości powietrza i emisji z prawem UE.

W myśl przyjętej strategii, wizją przyszłości miasta Rypin jest jej funkcjonowanie według reguł gwarantujących zrównoważony rozwój. Głównym celem zrównoważonego rozwoju miasta w obszarze środowiska przyrodniczego jest jego przyjazność dla człowieka.

Jakość powietrza w mieście ma odpowiadać normom, a w rejonach turystycznych ma być jak najlepsza. Energia produkowana ma być w większej części z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii i w technologiach chroniących atmosferę.

Główny nacisk należy położyć na poprawę jakości stanu powietrza poprzez likwidację emisji substancji z sektora komunalnego. Cel ten uznaje się za priorytetowy, mając jednak na uwadze określoną wizję powiatu, która zakłada eksponowanie walorów turystyczno –krajobrazowych i jednoczesny rozwój rolnictwa oraz małych i średnich przedsiębiorstw. Drugim celem jest nie pogarszanie stanu powietrza w miejscach gdzie jest on właściwy. Oba te cele należy uznać za priorytety zrównoważonego rozwoju miasta i cele nadrzędne programu ochrony środowiska na lata 2002 – 2006. Są one zgodne z celami strategicznymi polityki ekologicznej państwa w zakresie zarządzania jakością powietrza.

Wielkość emisji niektórych substancji do powietrza ma ścisły związek z możliwością wystąpienia zmian klimatu. Przeciwdziałając zmianom klimatu Polska przyjęła Ramową Konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu oraz Protokół do tej Konwencji zwany Protokołem z Kioto. Polska wypełniła i wypełnia szereg zobowiązań. Do końca XX w. ustabilizowano emisję gazów cieplarnianych. Polska składa też regularne raporty o poziomie emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych oraz o działaniach podejmowanych przez państwo na rzecz ochrony klimatu. W latach 2008 – 2012 należy zredukować emisję gazów cieplarnianych o 6% w stosunku do roku 1988. Jest to zadanie priorytetowe. Mając na uwadze systematyczny spadek emisji tych gazów w ostatniej dekadzie XX w. i zachowanie tego trendu w chwili obecnej, w polityce ekologicznej państwa szacuje się, że zobowiązanie zostanie wypełnione z nadwyżką.

W perspektywie do 2010r. należy stworzyć mechanizmy monitorujące wypełnianie wszystkich zobowiązań oraz dokonać oceny kierunków rozwoju gospodarki kraju w długim horyzoncie.

5.3.4. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z dokumentów rządowych

Polityka ekologiczna Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010 wyznacza dla okresu 2004 – 2006 następujące zadania, które należy uznać za przedsięwzięcia własne i koordynowane miasta Rypin w zakresie ochrony powietrza:

- opracowanie jednolitego systemu zbierania, opracowywania i gromadzenia informacji o zanieczyszczeniach powietrza w układzie administracyjnym: gmina – powiat – województwo – kraj, oraz branżowym: duże przedsiębiorstwa – sektory – kraj,
- wdrożenie systemu zbierania, opracowywania i gromadzenia informacji o zanieczyszczeniach powietrza,
- wstępna ocena stanu jakości powietrza,
- identyfikacja obszarów z przekroczeniami dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń,
- opracowanie dla obszarów z przekroczeniami odpowiednich poziomów odniesienia jakości powietrza,
- wdrażanie programów naprawczych ochrony powietrza (sukcesywnie),
- rozwój sieci państwowego monitoringu jakości powietrza (sukcesywnie).

Głównym celem polityki ekologicznej państwa w perspektywie do roku 2010 jest poprawa stanu jakości powietrza oraz osiągnięcie norm emisyjnych wymaganych przez przepisy UE. Wdrożenie jednolitego krajowego systemu bilansowania i weryfikacji ładunków substancji emitowanych do powietrza jest tu zadaniem podstawowym, które rozpoczęło się od fazy zbierania informacji, ich analizy, opracowania raportów, prognoz i programów rzeczowo – finansowych redukcji zanieczyszczeń. Realizacja zadań, które wynikają z oceny jakości stanu powietrza i przyjęcia unijnych norm emisyjnych może potrwać nawet do 2020r. i pociągnąć za sobą konieczność nawet potrojenia przewidywanych poprzednio, wydatków na inwestycje ekologiczne lub wymianę instalacji spalania na nowe, w tym ze zmianą węgla kamiennego i brunatnego na gaz.

Polityka ekologiczna państwa, jako jeden z głównych celów średniookresowych wyznacza opracowanie i wdrożenie zintegrowanego systemu zarządzania energią i środowiskiem, głównie w powiązaniu z sektorem energetycznym, transportem, komunikacją, przemysłem chemicznym, paliwowym, mineralnym, budownictwem, hutnictwem oraz sektorem komunalnym.

5.3.5. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programu Województwa

W programie ochrony środowiska województwa kujawsko - pomorskiego na lata 2002 – 2010, jako zadania na lata 2004 – 2006 można wyróżnić następujące przedsięwzięcia inwestycyjne i pozainwestycyjne, które należy uznać za własne i koordynowane dla miasta w zakresie ochrony powietrza:

- monitoring powietrza jako element zarządzania ochroną powietrza (pozainwestycyjne, sukcesywnie),
- promowanie komunikacji zbiorowej, szerszego wykorzystania kolei w transporcie pasażerskim i towarowym (pozainwestycyjne, sukcesywnie),
- budowa i modernizacja infrastruktury drogowej, w tym budowa obwodnic miast w ciągach najważniejszych dróg (inwestycyjne, sukcesywnie, w zgodzie z polityką transportową województwa),
- budowa ścieżek rowerowych (inwestycyjne, sukcesywnie),
- modernizacja systemu ogrzewania w miastach m.in. poprzez wykorzystanie bardziej ekologicznych źródeł ciepła niż węgiel (inwestycyjne, sukcesywnie).

W perspektywie do roku 2010 należy przewidzieć następujące przedsięwzięcia:

- monitoring jakości powietrza i ocena poziomu zanieczyszczeń w powietrzu zgodnie z wymaganiami ustawowymi,
- eliminacja ruchu drogowego o charakterze tranzytowym z centrów miast,
- kontynuacja modernizacji zbiorczych i indywidualnych systemów grzewczych: wprowadzanie kotłów nowej generacji, zmiana nośnika energii jakim jest węgiel na bardziej ekologiczny, np. gaz, olej opałowy, energia elektryczna, alternatywne źródła energii: energia wodna, biomasy, słoneczna, wiatrowa, pompy ciepła,
- sukcesywna realizacja programu gazyfikacji województwa,
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych,
- preferowanie wprowadzania w budownictwie materiałów energooszczędnych,
- wdrażanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
- modernizacja i automatyzacja procesów technologicznych w przemyśle,
- instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesach technologicznych oraz poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń.

5.3.6. Lista przedsięwzięć własnych Powiatu wynikających z dokumentów, koncepcji jej władz, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców

Za przedsięwzięcia własne i koordynowane miasta wynikające ze stanowiska organów samorządu lokalnego i społeczeństwa, należy uznać następujące działania w celu zmniejszenia poziomu niskiej emisji i poprawy infrastruktury drogowej:

- promowanie alternatywnych odnawialnych źródeł energii,
- opracowanie i wdrożenie planów gospodarki energetycznej w mieście,
- wdrażanie programu renowacji cieplnej,
- renowację nawierzchni dróg, tworzenie warunków do rozwoju transportu zbiorowego i rowerowego,
- modernizacja głównego układu dróg.

5.3.7. Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć

Dokonując wyboru i hierarchii wymienionych wyżej przedsięwzięć wynikających z dokumentów rządowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych, należy przyjąć następujące kryteria:

- kryterium zgodności przedsięwzięcia z polityką państwa, programem ochrony środowiska województwa oraz strategią zrównoważonego rozwoju miasta,
- kryterium wynikające z uwarunkowań szeroko pojętego prawa ochrony środowiska,
- kryterium wynikające z uwarunkowań stanu jakości powietrza prognozowanego zgodnie z przewidywanymi kierunkami zmian,
- kryterium kosztów przedsięwzięcia i czasu trwania jego realizacji,
- kryterium wpływu realizacji przedsięwzięcia na sprawność zarządzania stanem środowiska w obrębie miasta i dokonywania jego oceny.

5.3.8. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Większość zadań określonych powyżej jest zbieżna i w zasadzie pokrywa się. Dominujący wpływ na stan jakości powietrza w obrębie miasta ma tzw. niska emisja.

Jednym z głównych przedsięwzięć mających na celu likwidację tego zjawiska jest gazyfikacja miasta. Program gazyfikacji powinien wejść również w skład opracowywanych planów energetycznych miasta, wymaganych przepisami prawa energetycznego. Modernizacja i budowa nowych dróg ma wpływ na wiele aspektów zrównoważonego rozwoju miasta, w tym także na wielkość emisji substancji generowanej przez transport drogowy na obszary zabudowane i odczuwanej w związku z tym uciążliwości.

Wdrożenie zintegrowanego systemu zarządzania w obszarze jakości środowiska, w tym jakości powietrza stanie się główną siłą napędową do stworzenia spójnej, wieloletniej polityki ochrony środowiska w regionie.

W niniejszym programie nie ujęto realizacji przedsięwzięć własnych – organizacyjnych i technicznych, podmiotów korzystających ze środowiska, które mają na celu ograniczenie emisji substancji do powietrza. Działania te są i będą podejmowane wskutek bieżącej kontroli wykony-

wanych przez służby ochrony środowiska. Trudno jest także przewidzieć ilość tych zadań w sytuacji dokonujących się przeobrażeń gospodarczych, a także następujących zmian wartości dopuszczalnych wynikających z przepisów unijnych.

Wprowadzenie na skutek harmonizacji z prawem unijnym nowych przepisów, w tym szeregu ustaw i rozporządzeń tworzących polskie prawo ochrony środowiska wymaga, zarówno ze względu na obszerność, jak i trudną percepcję, nakładów na systematyczne szkolenie istniejących kadr administracyjnych i pozyskania nowych. Bardzo dużo problemów wiąże się z prowadzeniem procedur ocen oddziaływania na środowisko oraz wydawaniem pozwoleń zintegrowanych.

Trudnym do realizacji celem jest nakłonienie mieszkańców miasta do zmiany czynnika grzewczego z węgla na gaz, czy olej opałowy. Dlatego dla likwidacji 'niskiej emisji' ma czynnik ekonomiczny. Można nawet spodziewać się, że proces zmian instalacji będzie postępował powoli i bardzo długo, o ile nie zostaną stworzone mechanizmy finansowej zachęty, w jednoznaczny sposób promujące nowe systemy ogrzewania.

Tabela 26 Przedsięwzięcia ukierunkowane na ograniczenie emisji substancji do powietrza w Mieście Rypin do realizacji w latach 2004-2007 oraz w perspektywie średniookresowej do 2011

Lp.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania własne															
1	I	Kontynuacja badań stanu czystości powietrza	gmina/										Ochrona jakości powietrza		PIOŚ
2	P	Ujawnienie i zgłaszanie WIOŚ nowych źródeł zanieczyszczeń powietrza w celu podjęcia czynności kontrolnych i wykonania pomiarów	gmina/										Ochrona jakości powietrza		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
3	I	Gazyfikacja miasta i gminy: Aktualizacje koncepcji gazyfikacji dla gminy projekty wykonawstwo	gmina/										Ograniczenie emisji		Budżet gminy, budżet wykonawcy + użytkownicy
4	I	Modernizacja kotłowni w obiektach komunalnych (przebudowa na gaz, ropę, biopaliwo)	gmina/										Ochrona jakości powietrza		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
5	I	Nasadzenie zieleni ochronnej	gmina/										Ochrona jakości powietrza		Środki własne
6	I	Opracowanie programu oszczędzania energii dla gminy oraz wykorzystania energii odnawialnej	gmina/										Ochrona jakości powietrza		Środki własne
7	P/I	Wspomaganie rozwoju przemysłu wysokiej technologii i rolno-spożywczego poprzez przygotowanie terenów pod inwestycje, ich wspólną promocję i ulgi podatkowe	gmina/										Ograniczenie zanieczyszczenia powietrza przez przemysł		Środki własne.
8	I	Modernizacja dróg gminnych i osiedlowych	gmina/										Zmniejszenie obszarów uciążliwości spowodowanej przez ciągi komunikacyjne		Środki własne

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rybnik

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
9	P	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obszarów wymagających zapewnienia wysokiej jakości powietrza	gmina/										Ochrona jakości powietrza		Środki własne w tym PFOŚiGW, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
10	P	Wzmocnienie działalności kontrolnej organów samorządowych w porozumieniu z WIOŚ w zakresie emisji substancji do powietrza przez podmioty korzystające ze środowiska	gmina/										Ochrona jakości powietrza		Środki własne.
11	P	Kreowanie warunków najlepszego stanu jakości powietrza na terenach o walorach turystyczno- krajoobrazowych poprzez akty prawa miejscowego (reglamentacja)	gmina/										Ochrona jakości powietrza na terenach o walorach turystyczno - krajoobrazowych		Środki własne w tym PFOŚiGW, Inne fundusze w tym strukturalne UE
12	P	Wsparcie przedsięwzięć mających na celu ograniczenie niskiej emisji (plany miejscowe, ulgi podatkowe, reglamentacja)	gmina/										Ochrona jakości powietrza		Środki własne w tym PFOŚiGW, inne fundusze w tym UE.
13	P	Rozwój sieci monitoringu jakości powietrza poprzez udział gminy w monitoringu regionalnym	gmina/										Ochrona jakości powietrza		Środki własne
14	P	Wprowadzenie stref ograniczonego ruchu pojazdów spalinowych	gmina/										Ochrona jakości powietrza		Środki własne, inne fundusze w tym UE
15	P/I	Opracowanie planu zmiany źródeł ogrzewania (z węglowego na bardziej przyjazne środowisku) i realizacja go w odniesieniu do obiektów komunalnych	gmina/										Ograniczenie emisji		Środki własne, inne fundusze w tym UE
16	P	Opracowanie planu wykorzystania różnych technologii w zakresie „termomodernizacji” budynków	gmina/										Ochrona jakości powietrza		Środki własne, inne fundusze w tym UE
17	P/I	Likwidowanie uciążliwości zapachowych spowodowanych hodowlą na terenach zabudowy mieszkaniowej	gmina/										Likwidacja obszarów uciążliwości zapachowej		Środki własne, inne fundusze w tym UE
18	P/I	Podjęcie działań na rzecz rozwoju systemu transportu zbiorowego	gmina/										Ochrona jakości powietrza		Środki własne, inne fundusze w tym UE
19	I	Wprowadzenie edukacji mieszkańców w zakresie m.in.: skutków spalania w piecach odpadów i węgla o niskich walorach grzewczych i zasilaczonych, systemów grzewczych oraz sposobów oszczędzania ciepła	gmina/										Edukacja mieszkańców w zakresie ochrony jakości powietrza		Środki własne, GFOS,
Zadania koordynowane															
1	P	Podjęcie działań w celu wyeliminowania pojazdów zanieczyszczających powietrze wydzielanymi spalinami, kontrola emisji spalin w pojazdach komunikacji publicznej	gmina/ Policja										Ochrona jakości powietrza		Środki własne, inne fundusze w tym UE, Policja
2	P	Optimalizacja funkcjonowania transportu publicznego, rozwój innych rodzajów transportu pod kątem ochrony powietrza	przewoźnicy/ zarząd powiatu, gmina, WIOŚ										Ochrona jakości powietrza		Środki własne, inne fundusze w tym UE

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
3	I	Modernizacja technologii stosowanych w przemyśle pod kątem ochrony powietrza	przedsiębiorcy/ zarząd powiatu, gmina, WIOŚ									Ograniczenie zanieczyszczenia powietrza przez przemysł		Środki własne, inne fundusze w tym UE	
4	P/I	Opracowanie i wdrożenie programów naprawczych ochrony powietrza dla terenów z przekroczeniami dopuszczalnych stężeń substancji	województwo/ WIOŚ, przedsiębiorcy, zarząd powiatu									Ochrona jakości powietrza		Środki własne, inne fundusze w tym UE	
5	P	Wzmocnienie działań na rzecz prawidłowości i sprawności prowadzenia procedur oceny oddziaływania na środowisko przy lokalizowaniu i realizowaniu przedsięwzięć mogących w znaczny sposób wpłynąć na środowisko (stan powietrza) oraz wydawania pozwoleń emisyjnych, w tym pozwoleń zintegrowanych	województwo/ zarząd powiatu, biegli, eksperci, firmy i uczelnie oferujące szkolenia									Ochrona jakości powietrza		Środki własne, inne fundusze w tym UE	
6	P	Działania promocyjne na rzecz wykorzystywania w budownictwie materiałów energooszczędnych	zarząd województwa, producenci materiałów budowlanych/ zarząd powiatu, gmina									Zaopatrzenie w ciepło mieszkańców i przedsiębiorców		Środki własne, inne fundusze w tym UE	
7	P/I	Opracowanie i wdrożenie programów ograniczenia emisji substancji i energii do powietrza przez termoizolację budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych i modernizację systemów ogrzewania (biomasa)	zarząd nieruchomości/ zarząd powiatu, gmina									Ochrona jakości powietrza		Środki własne, inne fundusze w tym UE	
8	P	Ograniczenie emisji substancji do powietrza przez inwestycje dotyczące budowy i modernizacji infrastruktury drogowej i kolejowej (budowa obwodnic miast w ciągach najważniejszych dróg, poprawa nawierzchni dróg, modernizacja linii kolejowych)	zarządzający infrastrukturą/ województwo, zarząd województwa, zarząd powiatu, gmina									Ochrona jakości powietrza		Środki własne, inne fundusze w tym UE	
9	P/I	Ograniczenie emisji substancji do powietrza poprzez modernizację systemów transportu, w tym w szczególności poprzez tworzenie warunków do rozwoju komunikacji zbiorowej, szerszego wykorzystania transportu kolejowego i wodnego oraz budowy ścieżek rowerowych przy ciągach komunikacyjnych, optymalizację prędkości ruchu na obszarach zabudowanych	zarząd województwa/ zarząd powiatu, gmina									Ochrona jakości powietrza		Środki własne, inne fundusze w tym UE	
10	P/I	Budowa gazociągów przesyłowych i sieci gazowych w gminach	PGNiG/ zarząd województwa, zarząd powiatu, gmina									Ograniczenie emisji		Środki własne, inne fundusze w tym UE	
11	I	Sukcesywna zmiana sposobu ogrzewania budynków z węglowego na gazowe i olejowe – użytkownicy indywidualni	mieszkańcy/ zarząd powiatu, gmina									Ograniczenie emisji		mieszkańcy	
12	I	Wyrowadzenie ruchu tranzytowego poza granice miast (budowa obwodnic)	GDDKiA/ wojewódzki zarząd dróg, powiatowy zarząd dróg, gmina									Zmniejszenie obszarów uciążliwości spowodowanej przez ciągi komunikacyjne		Środki własne, inne fundusze w tym UE	
13	I	Budowa sieci najwyższych napięć	zarząd powiatu, gmina									Budowa sieci energetycznych		Środki własne, inne fundusze w tym UE	
14	P	Rozwój sieci monitoringu jakości powietrza przez udział gminy i powiatu w monitoringu regionalnym	zarząd powiatu/ WIOŚ, gmina									Ochrona jakości powietrza		Środki własne, inne fundusze w tym UE	
15	P/I	Wsparcie przedsięwzięć dotyczących usuwania azbestu z obiektów i instalacji budowlanych	zarząd powiatu/ właściciele nieruchomości									Wymiana azbestu		Środki własne, inne fundusze w tym UE	
16.	I	Budowa obwodnicy dla miasta Rypina	zarząd powiatu, gmina									Ograniczenie ruchu kołowego w mieście		Środki własne, inne fundusze w tym UE	

5.4. Stres miejski – oddziaływanie hałasu

Podstawowym wskaźnikiem klimatu akustycznego jest sumaryczny poziom hałasu danego obszaru. Decydującym stopniu zależy on od jego stopnia urbanizacji oraz rodzaju emitowanego hałasu.

Ze względu na rodzaj źródeł hałasu wyodrębniamy hałas komunikacyjny, komunalny, przemysłowy. Największy zasięg ma hałas komunikacyjny od dróg i szyn, który rozprzecznia się na odległe obszary ze względu na rozległość źródeł, odbierany przez mieszkańców jako najbardziej dokuczliwy. Oddziaływanie hałasu nie powoduje nieodwracalnych zmian w środowisku, lecz jego ograniczanie napotyka wiele trudności i pociąga za sobą znaczące koszty.

W ostatnich latach nie obserwuje się znaczącego wzrostu emisji hałasu komunikacyjnego. Wiąże się to z coraz lepszym technicznie taborom transportowym, lepszymi drogami zapewniającymi płynność ruchu, posiadającymi nowe nawierzchnie o właściwościach pochłaniających dźwięk i wyposażanymi w środki ograniczające emisję. Ekrany wzdłuż nowych arterii komunikacyjnych są coraz częstszym elementem krajobrazu. Niestety w warunkach lokalnych, najczęściej na terenach zwartej zabudowy śródmiejskiej, stwierdza się bardzo duże odstępstwa od wartości dopuszczalnych poziomu hałasu w środowisku.

Zakłady przemysłowe powstające w ostatnich latach są prawidłowo projektowane pod kątem minimalizacji emisji hałasu do środowiska, co zapewniają obowiązujące przepisy. Zakłady istniejące podejmują w większości działania organizacyjne i techniczne ograniczające emisję hałasu do wartości zapewniających właściwy standard jakościowy w środowisku.

Wśród źródeł hałasu komunalnego najistotniejsze znaczenie ma hałas towarzyszący obiektom sportu, rekreacji i rozrywki. Dyskoteki nocne kluby, obiekty koncertowe na wolnym powietrzu, są źródłem wielu skarg mieszkańców odczuwających w związku z działalnością dyskomfort akustyczny. Negatywnie odbierany jest również tzw. hałas osiedlowy.

5.4.1. Analiza stanu istniejącego

W celu dokonania analizy stanu akustycznego środowiska należy zwrócić uwagę na charakter gminy miejskiej Rybin, jej uwarunkowania wynikające z położenia, wielkości zajmowanego obszaru, zaludnienia, stopnia urbanizacji, uprzemysłowienia oraz rozwoju szlaków komunikacyjnych.

Struktura użytkowania powierzchni terenu gminy miejskiej Rybin jest następująca:

- użytki rolne (grunty orne, łąki, pastwiska, sady): zajmują 61,9 % powierzchni gminy
- lasy: 3,4 % powierzchni gminy
- pozostałe zabudowania, drogi, wody i nieużytki: 34,7 % powierzchni gminy.

Rozwój miasta następuje w kierunku rolniczym i przemysłowym.

Biorąc pod uwagę hałas przemysłowy będący jednym z głównych źródeł emisji hałasu o dużym natężeniu, na terenie gminy miejskiej Rybin zakłady przemysłowe występują w niewielkiej ilości.

Gospodarka oparta jest głównie na aktywności ekonomicznej ludności prowadzącej gospodarstwa rolne oraz indywidualną działalność gospodarczą.

Gmina Miejska Rybin zajmuje obszar 1096 ha. Warunki przyrodnicze są korzystne dla rozwoju rolnictwa.

Biorąc pod uwagę przedstawione powyżej dane charakteryzujące analizowany obszar pod względem powierzchni i dominujących funkcji można dokonać diagnozy stanu istniejącego pod kątem zagrożenia hałasem.

5.4.1.1. Obszary narażone na hałas transportowy

Głównymi czynnikami wpływającymi na poziom hałasu komunikacyjnego są natężenie ruchu i udział transportu ciężkiego, stan techniczny pojazdów, rodzaj nawierzchni dróg, organizacja ruchu drogowego.

W gminie miejskiej Rybin potencjalne zagrożenie hałasem występuje zatem wzdłuż dróg wojewódzkich, obsługujących ruch ponadregionalny i regionalny.

Drogi przebiegają przez tereny zabudowane, z których większość, to tereny o funkcji mieszkaniowej, wymagające zapewnienia komfortu akustycznego. Sąsiedztwo wymienionych arterii komunikacji drogowej z obszarami wymagającymi zapewnienia właściwych standardów jakości stanu akustycznego środowiska powoduje, że obszary te należy sklasyfikować jako miejsca potencjalnego zagrożenia hałasem komunikacyjnym drogowym.

Dla miasta Rypina w porze dziennej średni zrównoważony poziom hałasu jest o 1,6 dB niższy od średniego równoważnego poziomu hałasu w środowisku miejskim w Polsce w porze dziennej.

Według higienicznych kryteriów oceny hałasu, przy ulicach w mieście Rypin nie występuje pełen komfort akustyczny. Nawet w dzielnicach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, przy niewielkim ruchu pojazdów, występuje „średnia uciążliwość”. „Bardzo wysoka uciążliwość” hałasu komunikacyjnego w czasie dnia (powyżej 70 dB) zarejestrowano przy ulicach: Mławskiej, Lipnowskiej, Piłsudskiego, Warszawskiej, Sienkiewicza, Kościuszki, Toruńskiej. W większości są to drogi wylotowe z miasta, po których odbywa się ruch tranzytowy.

W godzinach nocnych „wysokie zagrożenie” (powyżej 60 dB) wystąpiło na ulicach: Warszawskiej, Kościuszki, Mławskiej, Toruńskiej, Lipnowskiej, Rynek, Dworcowej, Piłsudskiego, Sienkiewicza. W godzinach nocnych zjawisko szczególnej uciążliwości ma około dwukrotnie większy zasięg niż w szczycie dziennym. Ponadto ze względu na mniejszą liczbę pojazdów poruszających się po ulicach późnym wieczorem i w porze nocnej rozwijają one większe prędkości, co powoduje wzrost uciążliwości akustycznej.

W przypadku hałasu drogowego (ulicznego) za źródła hałasu uważa się zarówno samochód jak i drogę. Pojazdy będące w ruchu wytwarzają hałas. Głównymi miejscami powstawania hałasu w pojazdach są:

- zespół napędowy i pracujący silnik,
- miejsce zetknięcia się toczących po nawierzchni kół,
- inne czynniki takie jak hałas aerodynamiczny, hałas od uderzeń oraz drgań rezonansowych źle konserwowanych elementów nadwozia.

W zależności od typu pojazdów, rodzaju silników i rozwiązań konstrukcyjnych w wytwarzaniu hałasu mogą dominować różne elementy układu napędowego (system przewodów spalinowych, silnik, skrzynia biegów, układ przenoszenia napędu na koła, wiatrak chłodniczy).

Dla konkretnego pojazdu poziom hałasu uzależniony jest od mocy silnika, rodzaju operacji (hamowanie, przyspieszenie, jazdy ze stałą prędkością itp.), prędkości jazdy.

Na poziom hałasu występującego przy drodze mają wpływ czynniki związane z warunkami ruchu oraz parametrami drogi i jej otoczenia, takie jak:

- natężenie ruchu,
- średnia prędkość strumienia pojazdów,
- struktura ruchu (udział pojazdów ciężkich, autobusów),
- stopień płynności ruchu,
- stan techniczny pojazdów,
- rodzaj i stan nawierzchni,
- niwelacja drogi,
- ekranowanie akustyczne (ekrany przeciwhałasowe, zabudowa, zieleń ochronna),
- pokrycie i ukształtowanie terenu pomiędzy drogą a odbiorcą.

5.4.1.2. Identyfikacja miejscowych źródeł hałasu

W obrazie aktywności gospodarczej gminy, występują mikroprzedsiębiorstwa i przedsiębiorstwa małe, o profilu produkcyjno – usługowo – handlowym.

Przytoczone dane rzutują zarówno na ilość jak i rodzaj źródeł hałasu przemysłowego i komunalnego. Identyfikacja tych źródeł wymaga pełnej znajomości każdego podmiotu korzystającego ze środowiska, co przekracza zakres niniejszego opracowania. Jednak ze stopnia urbanizacji gminy, charakteru zabudowy i głównych funkcji można rozpoznać, że rozpatrywane źródła rodzaju hałasu mają jedynie znaczenie lokalne i nie stwarzają zagrożenia dla większej liczby ludności.

Dużą skuteczność w likwidowaniu uciążliwości akustycznej podmiotów gospodarczych wykazuje działalność kontrolna i interwencyjna WIOŚ. Skargi rozwiązywane są na szczeblu gminy a pomiary hałasu przeprowadza się tylko w uzasadnionych przypadkach.

W ostatnich latach obserwuje się korzystne zmiany w zakresie emisji hałasu związanego z działalnością gospodarczą. Prowadzone od szeregu lat działania przynoszą efekty w postaci coraz to mniejszej liczby zakładów emitujących hałas o poziomach ponadnormatywnych. Większość zakładów szybko dostosowuje się do obowiązujących norm (szczególnie po otrzymaniu decyzji o nałożeniu kary pieniężnej), a rekontrole po pewnym czasie wskazują, że problem został rozwiązany ostatecznie. Wśród działań podejmowanych w celu ograniczenia emisji hałasu do środowiska, w ostatnich latach mają największy udział remonty i modernizacje oraz wykonywanie dodatkowych zabezpieczeń.

Na terenie miasta brak jest danych identyfikujących indywidualne źródła hałasu uwzględniające szczególnie tereny budownictwa jednorodzinne. Gmina miejska winna podjąć działania w kierunku opracowania mapy indywidualnych źródeł hałasu związanego z drobną działalnością gospodarczą na terenach zabudowy mieszkaniowej i sukcesywnie dążyć do eliminacji tych źródeł.

5.4.1.3. Obszary wymagające programów naprawczych

Do chwili obecnej na terenie gminy nie utworzono obszaru ograniczonego użytkowania, ze względu na ponadnormatywną emisję hałasu.

5.4.2. Przewidywane kierunki zmian

Prognozując zmiany stanu akustycznego środowiska w mieście należy odnieść się do występujących zmian gospodarczych i strategii rozwoju.

Mając powyższe na uwadze należy przewidywać, że w przyszłości będzie następować zmniejszanie się ilości źródeł hałasu związanego z działalnością gospodarczą i ograniczenie jego zasięgu, zgodnie z obserwowaną w ostatnich latach tendencją ogólnokrajową wynikającą z upadku nienowoczesnych obiektów przemysłowych i korelującą się ze wzmocnieniem działania organów administracji publicznej coraz skuteczniej wdrażających i egzekwujących prawo ochrony środowiska.

W gminie miejskiej Rybnik należy się przede wszystkim spodziewać intensyfikacji oddziaływania akustycznego dróg wojewódzkich i powiatowych. Przy stosunkowo niekorzystnej migracji i spadku liczby urodzeń nie należy się spodziewać gwałtownego rozwoju aglomeracji, co oznacza, że hałas komunalny, nie będzie cechował się tendencją rozwoju. Stąd więc nie należy przewidywać zwiększenia zasięgu oddziaływania tego rodzaju hałasu.

5.4.3. Przyjęte cele i priorytety

Zgodnie z polityką ekologiczną państwa można wyodrębnić następujące cele w zakresie ochronny środowiska przed hałasem:

- zmniejszenie ilości mieszkańców narażonych na nadmierny, ponadnormatywny poziom hałasu, przede wszystkim hałasu emitowanego przez środki transportu,
- niedopuszczenie do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna.

W strategii zrównoważonego rozwoju miasta należy położyć nacisk na poprawę jakości środowiska w otoczeniu arterii komunikacji drogowej. Cel ten uważa się za priorytetowy. Mając na uwadze określoną wizję miasta, która zakłada eksponowanie walorów turystyczno krajoznawczych i jednoczesny rozwój rolnictwa oraz aktywności gospodarczej, znaczenia nabierają działania prewencyjne. Przyjęty cel poprawy jakości stanu akustycznego środowiska należy uzupełnić o drugi cel, niepogarszania stanu środowiska w miejscach gdzie jest on właściwy.

Oba cele strategiczne sformułowane w zakresie ochrony środowiska przed hałasem w polityce ekologicznej państwa jest na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010, należy uznać za priorytety zrównoważonego rozwoju miasta i cele nadrzędne programu ochrony środowiska na lata 2003-2006.

Oba te cele są zgodne z nadrzędnym celem ochrony przed hałasem, które w myśl art. 112 ustawy – Prawo ochrony środowiska, ma polegać na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska.

5.4.4. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z dokumentów rządowych

Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010, wyznacza dla okresu 2003-2006 następujące zadania, które należy uznać za przedsięwzięcia własne i koordynowane gminy miejskiej Rybnik w zakresie ochrony przed hałasem:

- realizacja zabezpieczeń akustycznych środowiska wynikających z działań doraźnych (dotyczy instalacji okien o zwiększonej izolacyjności), sukcesywnie,
- dostosowanie i rozwój monitoringowych systemów oceny klimatu akustycznego w środowisku w nawiązaniu do uregulowań Unii Europejskiej i przepisów ustawy – Prawo ochrony środowiska – rok 2006,
- wdrożenie podstaw metodycznych dotyczących programu ochrony środowiska przed hałasem i zagadnień akustycznych w planach zagospodarowania przestrzennego (w tym obszarów ograniczonego użytkowania) – rok 2004,

- opracowanie map akustycznych i programów naprawczych dla obszarów położonych wzdłuż dróg, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie na znacznych obszarach – rok 2005,

W perspektywie do roku 2010 przewidziane są ponadto następujące przedsięwzięcia:

- opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie klimatu akustycznego i trendach jego zmian w oparciu o najnowsze techniki informatyczne i multimedialne,
- ograniczenie hałasu na obszarach miejskich wokół terenów przemysłowych oraz głównych dróg i szlaków kolejowych do poziomu nie przekraczającego w porze nocne 55 dB,
- eliminowanie zużytkowania środków transportu maszyn i urządzeń, których hałaśliwość nie odpowiada standardom UE,
- uruchomienie procesu sporządzania map akustycznych dla miast poniżej 100 tys. mieszkańców oraz na ich podstawie sporządzania programów ograniczania hałasu na obszarach, gdzie poziom hałasu przekracza wartości dopuszczalne.

Do zadań tych należy dodać realizowane sukcesywnie:

- modernizację lub przebudowę tras,
- budowę obwodnic,
- modernizację systemów transportu zbiorowego w miastach.

Zadania te wynikają z polityki transportowej państwa, której głównym zadaniem jest poprawa systemu transportowego w Polsce i są komplementarne z zadaniami z zakresu ochrony środowiska przed hałasem.

5.4.5. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programu Województwa

Na podstawie analizy programu ochrony środowiska województwa kujawsko - pomorskiego na lata 2003 – 2010 następujące przedsięwzięcia inwestycyjne i pozainwestycyjne należy uznać za zadania koordynowane dla gminy miejskiej Rypin w zakresie ochrony przed hałasem komunikacyjnym w latach 2003-2006:

- ograniczenie emisji hałasu poprzez inwestycje dotyczące infrastruktury drogowej,
- poprawa nawierzchni dróg, optymalizacja płynności ruchu (inwestycyjne, sukcesywnie),
- opracowanie map akustycznych i programów naprawczych w zakresie ochrony przed hałasem dla obszarów położonych wzdłuż dróg, gdzie stwierdzono przekroczenie, dopuszczalnego poziomu dźwięku (pozainwestycyjne, lata 2005-2006).

W perspektywie do roku 2010 należy przewidzieć następujące przedsięwzięcia:

- opracowanie map akustycznych i programów naprawczych dla obszarów położonych wzdłuż głównych dróg i linii kolejowych,
- budowa ekranów akustycznych, zwłaszcza na odcinkach nowych tras obwodnicowych i odcinkach istniejących tras o nadmiernym ruchu,
- wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem, z wyznaczeniem obszarów ograniczonego użytkowania wokół terenów przemysłowych oraz głównych dróg i linii kolejowych wszędzie tam gdzie przekraczany jest dopuszczalny poziom hałasu wynoszący 55 dB w porze nocnej,
- kontynuacja kontroli emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.

5.4.6. Lista przedsięwzięć własnych Gminy wynikających z dokumentów, koncepcji jej władz, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców

Opierając się na dostępnych materiałach w postaci strategii programów i informacji pozytywnych organów administracji samorządowej za przedsięwzięcia własne gminy wynikające z stanowiska organów samorządu lokalnego i społeczeństwa należy uznać:

- renowacja nawierzchni dróg,
- budowa nowych dróg (na terenie miasta),
- tworzenie warunków do rozwoju transportu zbiorowego i rowerowego,
- modernizacja głównego układu dróg.

5.4.7. Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć

Dokonując wyboru i hierarchii wymienionych przedsięwzięć wynikających z dokumentów rządowych, wojewódzkich powiatowych i gminnych, należy przyjąć następujące kryteria:

- kryterium zgodności przedsięwzięcia z polityką państwa, programem ochrony środowiska województwa oraz strategią zrównoważonego rozwoju gminy,
- kryterium wynikające z uwarunkowań prawa ochrony środowiska,
- kryterium wynikające z uwarunkowań stanu akustycznego środowiska prognozowanego zgodnie z przewidywanymi kierunkami zmian,
- kryterium wielkości i zasięgu zagrożenia hałasem,
- kryterium potrzeby ochrony terenów przed hałasem,
- kryterium kosztów przedsięwzięcia i czas trwania jego realizacji,
- kryterium wpływu realizacji przedsięwzięcia na sprawność zarządzania stanem akustycznym środowiska w obrębie powiatu i dokonywania jego oceny.

5.4.8. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Mając na uwadze potrzeby wynikające z przyjętej zasady zrównoważonego rozwoju i planowane przeobrażenia gospodarcze gminy, w tabeli sformułowano przedsięwzięcia, które winny być zrealizowane w tym celu w latach 2004-2006 i w perspektywie do roku 2010.

Sporządzając listę przedsięwzięć, które powinny wejść w skład programu, główny nacisk położono na wprowadzenie systemu zarządzania stanem akustycznym środowiska zintegrowanego pomiędzy gminą miejską i powiatem. Sprawny system zarządzania z właściwie działającymi podsystemami zbierania danych o stanie klimatu akustycznego, inwentaryzacji miejsc zagrożonych hałasem oraz bieżącej oceny danych pozwoli na podjęcie optymalnych działań naprawczych. Działania te powinny być ujęte w programy preferujące miejsca o najbardziej negatywnym oddziaływaniu i uwzględniające jednocześnie możliwości czasowe i finansowe ich realizacji.

W niniejszym Programie nie ujęto realizacji zabezpieczeń akustycznych wynikających z działań doraźnych. Działania te są i będą podejmowane wskutek bieżącej kontroli podmiotów korzystających ze środowiska, co stanowi wystarczającą podstawę do zapewnienia skutecznej i terminowej ich realizacji.

Ważne jest natomiast wzmocnienie funkcji kontrolnej miasta, posiadające szerokie kompetencje w tym zakresie wynikającej z ustawy – Prawo ochrony Środowiska oraz przepisów związanych. Bardzo pomocnym narzędziem w tym zakresie będzie uporządkowanie planowania przestrzennego pod kątem wprowadzenia w miejscowych planach zasad ochrony środowiska przed hałasem. Z uwagi na wizję przyszłości miasta jako obszaru, w którym będą eksponowane walory przyrodniczo – krajobrazowe, kreowanie komfortu akustycznego na obszarach o funkcji turystyczno – rekreacyjnej i wypoczynkowej jest zadaniem bardzo ściśle związanym, z nadrzędnym celem zrównoważonego rozwoju gminy miejskiej Rypin.

Tabela Przedstawia przedsięwzięcia, które powinny być podjęte w celu zapewnienia jak najlepszego stanu akustycznego środowiska w mieście Rypin, w myśl przyjętych priorytetów.

Tabela 27. Przedsięwzięcia ukierunkowane na ograniczenie ponadnormatywnego hałasu w Gminie Miejskiej Rypin do realizacji w latach 2004-2007 oraz w perspektywie średniookresowej do 2011 r.

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy						
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Zadania własne														

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1	I	Modernizacja dróg gminnych celem uzyskania lepszych parametrów akustycznych dróg	gmina/										Ograniczenie emisji hałasu		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
2	P	Ograniczenie zanieczyszczeń przemysłowych poprzez działania kontrolne we współpracy ze Starostwem i WIOŚ	gmina/										Ograniczenie zanieczyszczeń		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
3	P	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zasad kształtowania komfortu akustycznego dla obszaru gminy	gmina/										Ograniczenie emisji hałasu		Środki własne
4	P	Kreowanie warunków wysokiego komfortu akustycznego na terenach o walorach turystyczno – krajobrazowych poprzez akty prawa miejscowego	gmina/										Ograniczenie emisji hałasu na terenach o walorach turystycznych		Środki własne, inne fundusze w tym strukturalne UE
5	P	Wzmocnienie działalności kontrolnej organów samorządowych w porozumieniu z WIOŚ w zakresie emisji hałasu przez podmioty korzystające ze środowiska	gmina/										Ograniczenie emisji hałasu		Środki własne
6	PI	Podjęcie działań na rzecz rozwoju systemu transportu zbiorowego i minimalizowania poziomu hałasu spowodowanego przez pojazdy	gmina/										Ograniczenie emisji hałasu		Środki własne i inne fundusze
7	I	Prowadzenie nasadzeń i odnowy zieleni ochronnej przy drogach gminnych w oparciu o przyjęty uprzednio program	gmina/										Ograniczenie emisji hałasu w okolicy dróg		środki własne w tym GFOŚiGW, inne fundusze w tym strukturalne UE.
Zadania koordynowane															
1	P/I	Optimalizacja transportu publicznego i rozwój innych rodzajów transportu (nie samochodowych) oraz budowa i modernizacja sieci drogowej z towarzyszącą infrastrukturą w warunkach pełnej ochrony obszarów cennych przyrodniczo	zarząd województwa, gmina/ zarząd powiatu, przewoźnicy										Ograniczenie emisji hałasu		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
2	P	Identyfikacja i sporządzenie wykazu terenu wokół dróg i linii kolejowych z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, terenów zagrożonych hałasem i obszarów ograniczonego użytkowania	województwo/ WIOŚ, zarząd powiatu, gmina										Ograniczenie emisji hałasu w pobliżu linii kolejowych i dróg		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
3	P	Wzmocnienie działalności kontrolnej w zakresie oddziaływania akustycznego podmiotów korzystających ze środowiska	WIOŚ/ zarząd powiatu, gmina										Ograniczenie emisji hałasu poprzez podmioty gospodarcze		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
4	P	Opracowanie map akustycznych i programów naprawczych w zakresie ochrony przed hałasem dla obszarów położonych wzdłuż dróg i linii kolejowych, zaliczonych do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie na znacznych obszarach	województwo, zarządający drogami i liniami kolejowymi/ WIOŚ, zarząd powiatu, gmina			30.07.2007 r.							Ograniczenie emisji hałasu		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
5	P	Opracowanie map akustycznych i uchwalenie programów naprawczych w zakresie ochrony przed hałasem dla obszarów położonych wzdłuż dróg i linii kolejowych, nie stanowiących dróg wymienionych w p. popr., gdzie stwierdzono przekroczenie dopuszczalnego poziomu dźwięku A powyżej 55 dB w porze nocnej lub zagrożenie hałasem , w kolejności od obiektów o największym negatywnym oddziaływaniu	województwo, zarządający drogami i liniami kolejowymi/ WIOŚ, zarząd powiatu, gmina						30.06.2009 r.				Ograniczenie emisji hałasu		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zt	Potencjalne źródła finansowania	
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
6	P/I	Opracowanie i wdrożenie programu realizacji zabezpieczeń akustycznych wynikających z programów naprawczych określonych rozporządzeniami wojewody i uchwalonych przez radę powiatu	zarządzający drogami i kolejami/ wojewoda, starosta, gmina										Ograniczenie emisji hałasu		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
7	I	Ograniczenie emisji hałasu przez inwestycje dotyczące budowy i modernizacji infrastruktury drogowej i kolejowej (modernizacja dróg, krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych prowadzenie nasadzeń i odnowy zieleni ochronnych wzdłuż dróg, modernizacja linii kolejowych)	zarządzający drogami i kolejami/ wojewoda, starosta, gmina										Ograniczenie emisji hałasu		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
8	P/I	Ograniczenie emisji hałasu przez modernizację systemów transportu, w tym w szczególności poprzez tworzenie warunków do rozwoju komunikacji zbiorowej, budowa ścieżek rowerowych przy ciągach komunikacyjnych, optymalizację prędkości ruchu na obszarach zabudowanych	zarząd województwa/ zarząd powiatu, zarządzający drogami, przewoźnicy, gmina										Ograniczenie emisji hałasu		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
9	P	Opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie klimatu akustycznego	władze województwa, powiat, gmina										Edukacja społeczeństwa o stanie klimatu akustycznego		Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.

5.5. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska pola elektromagnetyczne definiuje się jako pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwości od 0 Hz do 300 GHz.

Źródłem pól elektromagnetycznych emitowanych do środowiska w powyższym zakresie częstotliwości są stacje i linie elektroenergetyczne, urządzenia radionadawcze i radiokomunikacyjne oraz liczne urządzenia medyczne i przemysłowe. Wpływ tych urządzeń na środowisko jest zależny od częstotliwości ich pracy, ale przede wszystkim od wielkości wytwarzanej przez nie energii. W związku z tym z punktu widzenia ochrony środowiska istotne znaczenie mają następujące obiekty:

- linie i stacje elektroenergetyczne o napięciu znamionowym równym 110 kV lub wyższym,
- obiekty radionadawcze, w tym: stacje nadawcze radiowe i telewizyjne,
- urządzenia radiokomunikacyjne, w tym stacje bazowe telefonii komórkowej o częstotliwości 450 – 1800 MHz, których sieć rozwinęła się znacznie w ciągu ostatnich lat,
- urządzenia radiolokacyjne.

Podstawowa zasada ochrony przed polami elektromagnetycznymi została zapisana w art. 121 *Prawa ochrony środowiska*. Zgodnie z tą zasadą ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub, co najmniej na tych poziomach oraz na zmniejszaniu poziomów pól elektromagnetycznych, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Ochrona środowiska przed polami elektromagnetycznymi realizowana była do dnia 30 czerwca 2003r. w oparciu o Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 sierpnia 1998 r., w sprawie szczegółowych zasad ochrony przed promieniowaniem szkodliwym dla ludzi i środowiska, dopuszczalnych poziomów promieniowania, jakie mogą występować w środowisku, oraz wymagań obowiązujących przy wykonywaniu pomiarów kontrolnych promieniowania (Dz.U. Nr 107, poz. 676).

Przepis ten został zastąpiony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883). W rozporządzeniu podtrzymano podstawową zasadę, w myśl której dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych określa się dla miejsc dostępnych dla ludności oraz na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową. Oznacza to, że obiekty będące źródłami pól elektromagnetycznych muszą być projektowane i lokalizowane w taki sposób, aby w miejscach dostępnych dla ludności nie były przekroczone dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych. Wartości dopuszczalne parametrów fizycznych charakteryzujących oddziaływanie pól elektromagnetycznych określone w nowym rozporządzeniu są zbliżone do wartości określonych w poprzednich przepisach.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami wszystkie nowo oddawane linie i stacje elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV lub wyższym oraz instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne, emitujące pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitujące pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz podlegają procedurze ocen oddziaływania na środowisko. Oznacza to, że ich lokalizacja i pozwolenie na budowę muszą być poprzedzone uzgodnieniami z organami ochrony środowiska. Wymagają również uzyskania pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych do środowiska.

Ustawa POŚ zobowiązuje wojewodów do prowadzenia okresowych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych oraz do prowadzenia rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól. Obecnie jednak brak jest usystematyzowanej działalności służb Inspekcji Ochrony Środowiska. Trwają prace zmierzające do zakupu ujednoliconej aparatury i wyposażenia laboratoriów. Badania pól elektromagnetycznych w zakresie wynikającym z przepisów o Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzi w ramach nadzoru bieżącego Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna (WSSE).

Potrzeba ochrony środowiska przed polami elektromagnetycznymi znalazła wyraz w rozdziale 4.8. „Polityki ekologicznej państwa”, przyjętej uchwałą Sejmu RP z dnia 8 maja 2003r. (M.P. z 2003r. Nr 33, poz. 433). Cele i działania w dziedzinie ochrony przed polami elektromagnetycznymi określone w Polityce ekologicznej nie dotyczą bezpośrednio samorządów powiatów i koncentrują się na:

- opracowaniu przepisów wykonawczych i wytycznych zapewniających wdrożenie ustawy Prawo ochrony środowiska, m.in. w zakresie norm i badań,

- stworzeniu odpowiednich struktur organizacyjnych zajmujących się monitorowaniem i badaniem pól elektromagnetycznych,
- zapewnieniu tym strukturom (laboratoriom) odpowiedniej aparatury do pomiaru pól elektromagnetycznych
- opracowaniu projektu bazy danych o polach elektromagnetycznych.

5.5.1. Analiza stanu istniejącego

5.5.1.1. Obszary narażone na oddziaływanie pól pochodzących od stacji bazowych telefonii komórkowej

Lokalizacja anten na znacznych wysokościach (30-40 m npt.) oraz kierunkowa charakterystyka ich promieniowania powodują, że w miejscach dostępnych dla ludności pole elektromagnetyczne emitowane przez anteny nadawcze stacji bazowych jest wielokrotnie niższe niż dopuszczalne. Potwierdzają to badania WSSE. Stacje bazowe nie stanowią, więc zagrożenia dla zdrowia mieszkańców gminy.

Należy pamiętać, że postępowanie administracyjne związane z lokalizacją stacji odbywa się zgodnie z obowiązującymi przepisami Prawa ochrony środowiska i poprzedzone jest procedurą ocen oddziaływania na środowisko. Przepisy ochrony środowiska nakładają na inwestora obowiązek wykonania pomiarów pól elektromagnetycznych bezpośrednio po uruchomieniu obiektu.

Na terenie powiatu Starosta Rypiński wydał pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych:

- Stacji Bazowej Telefonii Komórkowej Plus GSM nr BT 4876 „Wątpielsk” położonej w Wątpielsku na działce ewidencyjnej Nr 17/1 (dnia 25.09.2002r.). Podmiot emitujący pola elektromagnetyczne to Polkomtel S.A.
- Stacji Bazowej Telefonii Komórkowej GSM 900 „RYPIN CITY” Nr F1-3488-TR1 położonej w Rypinie przy ul. 3 Maja 2 na działce ewidencyjnej Nr 827/3, posadowionej na kominie o wysokości 51 m. Podmiot emitujący pola elektromagnetyczne to CENTER-TEL Sp. z o.o.

Stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie miasta znajdują się:

- na budynku szkoły podstawowej przy ul. Młyńskiej 12,
- przy ul. Piaski (nr ewidencyjny działki: 238/2, 239/4),
- przy ulicy 3 Maja 2 (nr ewidencyjny działki: 827/3).

5.5.1.2. Obszary narażone na oddziaływania pól nadajników radiowych i telewizyjnych

Na terenie miasta znajduje się maszt z anteną radiolinii przy ulicy Dojazdowej 9 (nr ewidencyjny działki 1241/4).

5.5.1.3. Obszary narażone na oddziaływania pól elektromagnetycznych wytwarzanych przez stacje i linie elektroenergetyczne wysokich napięć

Obszar powiatu rypińskiego obsługiwany jest przez Zakład Energetyczny Toruń SA. Region Energetyczny Rypin. Przez teren powiatu przebiegają 4 linie wysokiego napięcia 220 kV i 110 kV wymagające odpowiednich stref wolnych od zabudowy (100 i 80 m). Moc zainstalowana w transformatorach w poszczególnych gminach jest wystarczająca dla zaspokojenia ich potrzeb gospodarczych i bytowych.

Podstawowym źródłem zasilania miasta w energię elektryczną jest stacja 110/15 kV z transformatorami 2 x 16 MVA. Stacja ta pod względem mocy wystarczy do zaspokojenia potrzeb miasta i gminy poza 2020 rok.

Na terenie miasta Rypin zlokalizowane są:

- Stacja energetyczna (Główny Punkt Zasilania energetycznego) o mocy 28 MW z transformatorami 2x16MW. Stacja ta zasila w energię elektryczną gminy: Brzuze, Rypin, Skrwilno, Rogowo;
- linia elektroenergetyczne 110 kV: GPZ Rypin – do stacji pomp na rurociągu ropy naftowej i dalej do GPZ Lipno;
- linia elektroenergetyczne 110 kV: GPZ Rypin – Brodnica.

Dopuszczalny poziom pól elektromagnetycznych wokół urządzeń o częstotliwości 50 Hz (takich jak linie i stacje elektroenergetyczne) wyrażony jest przez wartość skuteczną natężenia pola elektrycznego 10 kV/m w odniesieniu do miejsc dostępnych dla ludności i 1 kV/m w odnie-

sieniu do obszarów zabudowy mieszkaniowej oraz wartość skuteczną natężenia pola magnetycznego 60 A/m¹.

Według danych literaturowych² pomiary pól elektromagnetycznych prowadzone w otoczeniu linii elektromagnetycznych o napięciu 220 kV wykazują wartości 1-10 kV/m i 0,8 - 40 A/m, natomiast w otoczeniu linii elektromagnetycznych o napięciu 110 kV: 0,5 – 4 kV/m (najczęściej poniżej 1 kV/m) i poniżej 16 A/m.

Nie stwierdzono też przekroczeń poziomów dopuszczalnych poza granicami stacji elektroenergetycznych.

W zakresie zadań lokalnych energetyki zakłada się :

- budowę nowych odcinków sieci rozdzielczej średniego i niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych dla zasilania nowych inwestycji,
- realizację stacji transformatorowych na terenach zainwestowanych, wynikające ze zwiększonego obciążenia,
- w ramach modernizacji sieci, sukcesywne wprowadzanie sieci kablowych niskiego napięcia, na terenach zwartej zabudowy,
- opracowanie projektu założeń zaopatrzenia miasta w energię elektryczną.

5.5.2. Przewidywane kierunki zmian

Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego wymienia rozbudowę sieci telekomunikacyjnych i informatycznych jako preferencje strategii rozwoju. Znajduje to odzwierciedlenie w Planie zagospodarowania województwa kujawsko-pomorskiego, w którym podkreśla się, że zintegrowana sieć informacyjna, telekomunikacyjna i infrastrukturalna jest decydującym czynnikiem przyspieszenia i rozwoju. Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego wskazuje na potrzebę zapewnienia nowoczesnego systemu telekomunikacyjnego i rozwoju sieci telekomunikacyjnej.

Mając to na względzie oraz biorąc pod uwagę ciągły rozwój technik telekomunikacyjnych, rosnące zapotrzebowanie na usługi telefonii komórkowej i łączności internetowej, która w najbliższym czasie będzie się opierać na łączach radiowych, należy się spodziewać w najbliższych latach budowy kolejnych obiektów radiokomunikacyjnych.

Program rozwojowy sieci przesyłowej Polskich Sieci Elektroenergetycznych Sp. z o.o. nie przewiduje budowy nowych obiektów do roku 2015. W dalszej perspektywie przewidywana jest przebudowa linii przesyłowych o napięciu 220 kV na linię o napięciu 400 kV, względnie na linie wielotorowe - wielonapięciowe.

5.5.3. Przyjęte cele i priorytety

Głównym celem w zakresie ochrony przed polami elektromagnetycznymi jest wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska dążenie do utrzymania poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub, co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie pól elektromagnetycznych, co najmniej do dopuszczalnych, jeśli nie są one dotrzymane.

Priorytetem jest cel określony w *Polityce ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010*: zintensyfikowanie badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz opracowanie i wdrożenie bazy danych o polach elektromagnetycznych w środowisku.

Podstawowy cel wynikający z Polityki ekologicznej państwa - badania kontrolne pól elektromagnetycznych - realizowany będzie przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska pod warunkiem wyposażenia w odpowiednią aparaturę kontrolno-pomiarową. Rola powiatu w tym zakresie powinna polegać na współpracy z służbami kontrolno-pomiarowymi i identyfikowaniu miejsc wymagających badań.

Ważnym celem jest wprowadzenie zasady lokalizowania zabudowy mieszkaniowej (i innej wymagającej ochrony ze względu na długotrwałe przebywanie ludzi) poza terenami zagrożonymi występowaniem pól elektromagnetycznych o poziomach przekraczających poziomy dopuszczalne. Dotyczy to przede wszystkim terenów w otoczeniu linii elektroenergetycznych o napięciu 110 kV i wyższym, (jeśli byłyby planowane).

¹ wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883).

² M Szuba z zespołem: "Linie i stacje elektroenergetyczne w środowisku człowieka", "EKO-MARK" Wrocław-Warszawa 1998

Dla realizacji tych celów wprowadza się następujące działania:

1. Współpraca władz gminy z służbami kontrolno-pomiarowymi i identyfikowanie miejsc wymagających badań poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku, współpraca przy inwentaryzacji źródeł pól elektromagnetycznych,
2. Przestrzeganie przez samorząd gminny wymagań ustawy Prawo ochrony środowiska dotyczących prowadzenia procedur ocen oddziaływania na środowisko podczas ustalania warunków zabudowy oraz udzielania pozwoleń na budowę dla stacji i linii elektroenergetycznych o napięciu znamionowym 110 kV i wyższym oraz dla urządzeń radiowych i radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych o równoważnej mocy promieniowanej izotropowo równej 15 W i wyższej,
3. Lokalizowanie obiektów emitujących pola elektromagnetyczne w sposób bezkonfliktowy, niepowodujący przekroczenia standardów jakości środowiska – ograniczanie ponadnormatywnych oddziaływań pól elektroenergetycznych do miejsc niedostępnych dla ludności,
4. Lokalizację linii elektroenergetycznych o napięciu 110 kV i wyższym poza terenami przeznaczonymi pod zabudowę mieszkaniową,
5. Lokalizację zabudowy mieszkaniowej w najbliższym otoczeniu linii elektroenergetycznych o napięciu 110 kV wyłącznie po wcześniejszych pomiarach pól elektromagnetycznych,
6. Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego tras przebiegu linii elektroenergetycznych wysokich napięć poprzez pozostawienie w ich sąsiedztwie terenów wolnych od zabudowy,
7. Egzekwowanie przez organy administracji pomiarów pól elektromagnetycznych, do których inwestorzy zobowiązani są na mocy przepisów Prawa ochrony środowiska po uruchomieniu urządzeń.

Biorąc pod uwagę fakt, że w powiecie rybnickim znajdują się tereny o szczególnych walorach krajobrazowych, szczególną uwagę należy zwrócić na dodatkowy aspekt budowy linii elektroenergetycznych i obiektów radiokomunikacyjnych i radiowych, jakim jest wpływ wysokich konstrukcji wsporczych na krajobraz. W związku z tym:

- w celu ochrony krajobrazu przed negatywnym oddziaływaniem linii elektroenergetyczne, stacje nadawcze radiowo-telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej i inne obiekty radiokomunikacyjne wymagające wznoszenia wysokich konstrukcji wsporczych, należy lokalizować poza miejscami objętymi szczególną ochroną, z uwzględnieniem zakazów wynikających z aktów prawa miejscowego powołujących określone formy ochrony przyrody i w taki sposób aby ich wpływ na krajobraz był jak najmniejszy,
- należy wprowadzić zasadę, że, jeśli w bliskim sąsiedztwie planowana jest lokalizacja kilku obiektów radiowo telewizyjnych, lub obiektów radiokomunikacyjnych, to muszą one być lokalizowane na jednej konstrukcji wsporczej.

5.5.4. Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Programu

Tabela 28. Ochrona przed oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Lp.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania własne															
1		Lokalizacja terenów zabudowy mieszkaniowej lub innej przeznaczonej na stały pobyt ludzi w zasięgu linii elektroenergetycznych 110 kV po uprzednim wykonaniu badań poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku	gmina/WIOŚ										Ochrona zdrowia mieszkańców		Budżet gminy, inwestorzy
2	P	Wskazanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów, na których ze względu na ochronę krajobrazu, niedopuszczalna będzie budowa urządzeń radiokomunikacyjnych wymagających wysokich konstrukcji wsporczych	gmina/WIOŚ										Ochrona krajobrazu		Budżet gminy
3	I	Lokalizacja obiektów emitujących pola elektromagnetyczne w miejscach niedostępnych dla ludności	gmina										Ochrona zdrowia mieszkańców		Budżet gminy, inwestorzy

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
4	I	Minimalizacja liczby wysokich konstrukcji antenowych i lokalizowane urządzenia nadawcze kilku użytkowników na jednej konstrukcji wsporczej ze względu na ochronę krajobrazu	gmina										Ochrona krajobrazu		Budżet gminy, inwestorzy
5	P	Utrzymanie 200-metrowego pasa w obrębie linii radiowych	gmina										Ochrona zdrowia mieszkańców		Budżet gminy, inwestorzy
Zadania koordynowane															
1	P	Współpraca ze służbami kontrolno-pomiarowymi w zakresie nadzoru nad obiektami emitującymi pola elektromagnetyczne	WIOŚ/ gmina										Ochrona środowiska		Budżet gminy

5.6. Chemikalia w środowisku, poważne awarie przemysłowe, klęski żywiołowe

5.6.1. Analiza stanu istniejącego

W miarę rozwoju cywilizacji i wzrostu urbanizacji, w szeregu ostatnich lat, wzrasta także wpływ substancji chemicznych na środowisko naturalne, w tym wodę, glebę i powietrze. Główne zagrożenia powodują trucizny pochodzące z działalności człowieka, zwłaszcza na skutek wprowadzania do obrotu nowych substancji chemicznych.

Ważnym zadaniem jest dążenie do zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego, przez co należy rozumieć utrzymanie na odpowiednim poziomie różnorodności biologicznej, krajobrazowej, zwiększenie skali rekultywacji obszarów zdewastowanych i zdegradowanych oraz zapobieganie pogarszaniu się jakości środowiska. Dużą rolę w realizacji celów w ramach bezpieczeństwa ekologicznego odgrywa zarówno bezpieczeństwo chemiczne jak i biologiczne. Bezpieczeństwo chemiczne oznacza wprowadzenie kontroli zagrożeń dla środowiska związanych przede wszystkim z awariami przemysłowymi z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych i obejmuje kwestie: rozpoznawania miejsc i charakteru potencjalnych zagrożeń, opracowanie właściwych planów operacyjnych na wypadek awarii przemysłowych i transportowych oraz posiadanie sprawnego systemu ratowniczego. Niezbędne jest, ze względu na dynamiczny rozwój gospodarczy, aktualizowanie i ciągle monitorowanie sytuacji, we wszystkich elementach tego systemu, w celu rozpoznania możliwych skutków i zagrożeń.

W dzisiejszych czasach środki chemiczne należą do codzienności i znajdują swoje zastosowanie we wszystkich dziedzinach życia (m.in. w gospodarstwach domowych, w przemyśle, w rolnictwie, w produkcji kosmetyków, w tworzywach sztucznych, ubraniach, w produkcji żywności, w materiałach budowlanych, farbach, środkach piorących itp.), a corocznie trafia do obrotu wiele nowych związków chemicznych. Znaczna część tych substancji wywiera szkodliwy wpływ nie tylko na środowisko naturalne, ale i także na człowieka. Szkodliwość ta powodowana jest przez niewłaściwe stosowanie, przechowywanie, opakowanie czy transport.

W związku z powyższym koniecznym stało się opracowanie i wydanie w kraju odpowiednich przepisów prawnych, normujących proces i metody oceny bezpieczeństwa, potencjalnych źródeł poważnych awarii, stwarzających potencjalne poważne zagrożenie dla ludzi i środowiska.

Rolniczy charakter gminy miejskiej Rybnik może spowodować, że niewłaściwa gospodarka chemikaliami może przyczynić się do powstania skutków działalności człowieka na środowisko, niemożliwych do usunięcia.

Wymogi, co do postępowania z substancjami chemicznymi zostały określone w ustawie z dnia 11 stycznia 2001 o substancjach i preparatach chemicznych (zmiany do tej ustawy wnosi ustawa z dnia 5 lipca 2002 r. Dz.U.Nr 142, poz.1187). Celem niniejszej ustawy jest ochrona człowieka i środowiska przed szkodliwym wpływem substancji i preparatów chemicznych. Ustawa obejmuje zagadnienia związane ze stosowaniem lub wprowadzaniem do obrotu substancji chemicznych, a także m.in. Podstawowe obowiązki dotyczące np. informowania o niebezpiecznych preparatach, badania substancji i preparatów chemicznych, czy oznakowania, opakowania, obrotu i stosowania substancji niebezpiecznych i preparatów niebezpiecznych.

Klasyfikacja wszystkich substancji i preparatów odbywa się pod względem stwarzanych przez nie zagrożeń dla zdrowia i życia człowieka lub środowiska, określana jest przy tym również kategoria zagrożenia. Nakłada się także obowiązek, aby każda substancja i preparat chemiczny posiadały kartę charakterystyki, która stanowi zbiór informacji o ich niebezpiecznych właściwościach. Przed wprowadzeniem do obrotu nowej substancji, producent bądź importer musi dokonać jej zgłoszenia w Inspektoracie do Spraw Substancji i Preparatów Chemicznych, w przypadku, gdy nie znajduje się na liście substancji chemicznych występujących w produkcji lub obrocie.

Znaczące zmiany do polskiego prawa odnoszącego się do substancji i produktów chemicznych wprowadziła także ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zmianami). Podstawowa zasada wymagana powyższą ustawą mówi, iż: wprowadzanie do środowiska wytwarzanej, wykorzystywanej lub transportowanej substancji jest dopuszczalne wyłącznie w zakresie, w jakim jest to konieczne w związku z charakterem prowadzonej działalności. Ponadto przepisy zabraniają (z wyjątkiem przypadków w nich określonych) wprowadzania do obrotu lub ponownego wykorzystania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, do których zaliczone zostały: PCB (szeroko rozumiane), azbest i dwutlenek tytanu (a także produkty lub odpady zawierające ten związek). Uwarunkowane szczególnymi środkami ostrożności jest również wykorzystanie, przemieszczanie i eliminowanie tych substancji.

Stosowanie, zarówno substancji jak i preparatów chemicznych, niesie z sobą możliwość wystąpienia poważnych awarii. W tym wypadku ustawa Prawo Ochrony Środowiska jest podsta-

wowym aktem prawnym zawierającym przepisy ogólne, instrumenty prawne służące zapobieganiu i przeciwdziałaniu poważnym awariom, a także obowiązki zakładów i organów administracji związane z awarią przemysłową i współpracę międzynarodową w przypadku, gdy skutki awarii mogą mieć zasięg transgraniczny. Główne obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają na prowadzącym zakład zwiększonego lub dużego ryzyka wystąpienia awarii, a także na organach Państwowej straży Pożarnej i Wojewodzie. Ustawa Prawo Ochrony Środowiska definiuje poważną awarię jako "zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w którym występuje jedna lub kilka niebezpiecznych substancji, prowadzących do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska, lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem". Do poważnych awarii zaliczane są najczęściej zdarzenia, które są wynikiem awarii w zakładach przemysłowych, używających do procesów produkcyjnych substancji i preparatów chemicznych takich jak: środki toksyczne, łatwopalne, wybuchowe. Oprócz w/w. sytuacji do poważnych awarii może dość także w przypadku kolizji drogowej czy katastrofy kolejowej.

Na terenie miasta poważne awarie mogą być związane m.in. z:

- transportem drogowym substancji niebezpiecznych,
- magazynowaniem i stosowaniem w instalacjach technologicznych substancji niebezpiecznych,
- magazynowaniem i dystrybucją produktów ropopochodnych,
- niewłaściwym postępowaniem z odpadami zawierającymi substancje niebezpieczne.

Zagrożenia toksycznymi środkami przemysłowymi wynikają z nagromadzenia i stosowania w zakładach substancji niebezpiecznych – głównie kwasu solnego, wody amoniakalnej, ługu sodowego, kwasu siarkowego, chloru, metanu, produkty naftowe, gazu płynnego propan-butan. Awaryjne zbiorniki magazynowe i instalacje technologiczne z substancjami niebezpiecznymi mogą spowodować zniszczenie życia biologicznego w zbiornikach wodnych przenikanie tych substancji do gruntu i wód gruntowych. Zagrożenie środowiska odpadami zawierającymi związki toksyczne wynika z przejściowego składowania na terenie zakładów różnych odpadów niebezpiecznych np.: przetworzonych olejów, zużytych akumulatorów z elektrolitem, odpadów zawierających rtęć, pozostałości po farbach i lakierach, pestycydy i opakowania po nich, azbest itp.

Na terenie gminy miejskiej Rypin nie występują zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej. Z uwagi na charakter i zakres prowadzonej działalności na liście potencjalnych sprawców awarii w gminie mogą się znaleźć takie zakłady jak:

- Spółdzielnia Mleczarska ROTR
- liczne prywatne zakłady budowlane i instalacyjne,
- Przedsiębiorstwo Produkcji Akcesoriów Meblowych i Wyrobów z Drotu "Damix"
- PPUH "Pom-Tor" - produkcja i usługi dla rolnictwa,
- "REJS" Sp.z o.o. i PROTECH Sp.z o.o. – akcesoria meblowe,
- Kaufmann Sp.z o.o. – reklamy świetlne,
- Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej - produkcja i dystrybucja energii ciepłej
- Przedsiębiorstwo Prywatne "Format" - produkcja mebli kuchennych i biurowych
- LOTOS MAZOWSZE S.A. Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowo - Usługowe - dystrybucja paliw.

Część zagrożeń pochodzi z rozwiniętego na tym terenie rolnictwa, a dokładnie w wyniku niewłaściwego stosowania nawozów mineralnych i organicznych. W licznych gospodarstwach rolnych nawóz (organiczny) jest wywożony po zbiorze zbóż pod rośliny okopowe, a następnie przyorany. Gleba pozostaje więc do wiosny bez okrywy ścierniskowej, a rozpuszczalne związki azotowe i fosforowe przedostają się w głąb gleby, stanowiąc źródło zanieczyszczeń wód podziemnych. Szczególnie niebezpieczne związki pochodzące z tej gałęzi gospodarki to pestycydy i inne środki ochrony roślin. Bardzo szkodliwe działanie dla środowiska mają wszelkie zanieczyszczenia nawozów sztucznych. Przykładem może tu być kadm, występujący w nawozach fosforowych. A więc stosowanie nawozów wymaga szczególnej ostrożności. Należy uważać, by nie stosować ich zbyt dużo, gdyż nadmiar nawozów nie jest wchłaniany przez rośliny. Pozostaje w glebie, zanieczyszczając nie tylko ją, ale także wody. Powoduje to użyżnienie zbiorników wodnych i jest przyczyną tzw. eutrofizacji. Polega ona na nadmiernym rozwoju glonów, utrudniając wymianę gazową pomiędzy wodą a atmosferą. Konsekwencją obniżonej zawartości tlenu w wodzie jest wymieranie zwierząt, głównie ryb.

Dużym zagrożeniem dla środowiska i zdrowia ludzi jest nieprawidłowe zagospodarowanie odpadów powstałych w wyniku stosowania chemicznych środków ochrony roślin.

Problematyka awarii wiąże się również z przewozem materiałów niebezpiecznych (w opakowaniach lub zbiornikach o różnej pojemności), jako jednym z elementów szeroko przyjętego bezpieczeństwa w działalności gospodarczej. W momencie uszkodzenia pojemników (w przypadku katastrofy) może dojść do masowego porażenia ludzi i zwierząt, a także do degradacji środowiska naturalnego. W zależności od ilości i rodzaju przewożonej substancji oraz od panujących warunków meteorologicznych, zasięg oddziaływania zagrożenia może sięgać od kilku do kilkuset kilometrów.

Innym, bardziej odrębnym zagrożeniem dla środowiska oraz zdrowia i życia ludzi jest możliwość wystąpienia klęsk żywiołowych np. pożary terenów leśnych. W ostatnich latach na skutek nadmiernego obniżenia poziomu wilgotności ściółki leśnej, zwłaszcza w okresie letnim, istnieje większa możliwość wystąpienia pożarów, które mogłyby spowodować zagrożenie na szerszą skalę.

Istotne zagrożenie dla stanu środowiska w gminie stanowią byłe wysypiska śmieci zlokalizowane na gruntach wsi należących do miasta. Większość zamkniętych wysypisk nie posiadała ekranizacji podłoża, a więc występujące, wydostające się z ich powierzchni odcieki wpływają na jakość wód gruntowych oraz powierzchniowych.

Na terenie gminy miejskiej Rypin nie było poważnych awarii i zdarzeń zagrażających bezpośrednio życiu lub zdrowiu ludzi. Są także inne jednostki, których działalność może spowodować poważne awarie, np: stacje i magazyny paliw.

Ochrona środowiska przed poważną awarią oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczenie jej skutków dla ludzi i środowiska. Zagrożenie dla środowiska o charakterze awaryjnym może wystąpić na składowisku odpadów komunalnych, przemysłowych na skutek:

- pożaru, wywołanego samozapłonem lub wywołanego umyślnymi podpaleniami,
- wybuchu metanu powstającego w wyniku beztlenowego rozkładu,
- niekontrolowanego zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych na skutek uszkodzenia uszczelnienia składowiska lub systemu drenażu.

Składowane odpady palące się wydzielają do atmosfery różnego rodzaju substancje, w tym substancje trujące, duże ilości dymu oraz substancje o nieprzyjemnym zapachu pochodzące głównie ze spalania substancji zawierających białko zwierzęce. Szczególnie niebezpieczne zarówno dla środowiska jak i dla zdrowia ludzi są substancje powstające w wyniku palenia się tworzyw sztucznych, w tym najbardziej niebezpieczne to dioksyny, działające na organizmy żywe już w bardzo małych stężeniach i kumulujące się w organizmach.

Źródłem zagrożenia wystąpienia awarii mogą także stać się wydzielające w trakcie rozkładu składowanych odpadów gazy. Szczególne zagrożenie stwarza powstający w wyniku beztlenowego rozkładu metanu.

Wszystkie te elementy muszą stanowić jeden z warunków prawidłowego podejścia do planowania zagospodarowania przestrzennego poszczególnych terenów. Prawidłowa gospodarka przestrzenna realizowana na obszarze miasta powinna uwzględniać ochronę istniejącego systemu ekologicznego, a także eliminować wszystkie zagrożenia mogące zakłócać jego funkcjonowanie.

5.6.2. Przyjęte cele i priorytety

Przyjęte cele średniookresowe, priorytety, limity i okresy ich uzyskania wynikają z opracowanych i zatwierdzonych dokumentów:

- Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2007-2010,
- Programu ochrony środowiska województwa kujawsko - pomorskiego

Racjonalna gospodarka chemikaliami musi uwzględniać przede wszystkim działania dążące do:

- ochrony zdrowia człowieka i ochrony środowiska przed niekorzystnym oddziaływaniem chemikaliów i procesów, w których są one stosowane;
- pełnego dostępu społeczeństwa do informacji o chemikaliami, na których działanie jest narażone;
- oszacowanie rodzajów i wielkości ryzyka związanego ze stosowanymi chemikaliami;
- redukcji obecności dioksyn i PCB w środowisku oraz w produktach żywnościowych i paszy;
- zmniejszania zagrożeń związanych ze stosowaniem pestycydów, poprzez zakaz lub ostre ograniczenie wprowadzania na rynek i wykorzystywania najbardziej niebez-

piecznych i ryzykownych oraz zapewnienie, że w odniesieniu do pozostałych wykorzystywana jest najlepsza praktyka ich stosowania oraz sprawny atestowany sprzęt dozujący;

- zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym oraz katastrofom, w szczególności transportowym;
- poprawa stanu technicznego tras transportowych, mająca m.in. Na celu ograniczenie występowania katastrof transportowych;
- organizację właściwych struktur szybkiego powiadamiania o wystąpieniu poważnej awarii czy, klęski żywiołowej;
- przeciwdziałanie wystąpieniom klęsk żywiołowych poprzez właściwe organizowanie struktur porządkowo-kontrolnych i szybkiego reagowania oraz modernizację urzędów zabezpieczających;
- skuteczne usuwanie skutków wystąpienia klęsk żywiołowych;
- prawidłowej polityki przestrzennej zapewniającej w planowaniu przestrzennym uwzględnienia uwarunkowań maksymalnego bezpieczeństwa społeczeństwa oraz minimalizacji wystąpienia ryzyka.

Cel średniookresowy do 2010 roku:

Konieczność likwidacji i przeciwdziałanie powstawaniu bezpośrednich zagrożeń dla zdrowia i życia ludzi oraz jakości środowiska, przeciwdziałanie postępującej degradacji walorów przyrodniczych regionu oraz pogarszaniu jakości życia jego mieszkańców, zapobieganie możliwości wystąpienia klęsk żywiołowych w szczególności powodzi.

Eliminowanie i zmniejszanie skutków dla mieszkańców i środowiska z tytułu poważnych awarii przemysłowych oraz poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej miasta poprzez optymalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury, modernizację i rozbudowę urzędów i tras komunikacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań zmniejszających lub eliminujących szkodliwy wpływ transportu na środowisko.

Priorytety do 2010 roku:

- wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń dla środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałami niebezpiecznymi,
- zwiększenie płynności i przepustowości tras transportowych,
- podwyższenie standardów technicznych infrastruktury drogowej,
- przestrzeganie zasad kwalifikacji pojazdów do ruchu drogowego,
- edukacja ekologiczna mieszkańców,
- wdrażanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.

Zadania na lata 2003-2006

Podejmowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony przeciwpożarowej i ratownictwa opracowanie programu informowania społeczeństwa o poważnych awariach i edukacji w tym zakresie obejmującego działania na szczeblu lokalnym.

5.6.3. Przyjęte kryteria wyboru i hierarchizacji przedsięwzięć

Do najważniejszych kryteriów ekologicznych w perspektywie do 2010 roku, należą:

- Zadania i kierunki wynikające z Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010;
- Zadania i kierunki wynikające z Programu ochrony środowiska dla województwa kujawsko - pomorskiego
- Wymogi wynikające z obowiązujących przepisów;
- Wynegocjowane przez Polskę okresy przejściowe dot. Implementacji dyrektyw UE;
- Dysproporcję pomiędzy stanem wymaganym a aktualnym;
- Szczególne potrzeby regionu w zakresie osiągnięcia rozwoju zrównoważonego;
- Likwidację lub zmniejszenie oddziaływania tzw. gorących punktów na środowisko i człowieka;
- Ponadlokalny wymiar przedsięwzięcia;
- Możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego;
- Obecne zawansowanie inwestycyjne;
- Wielokrotna korzyść z tytułu realizacji przedsięwzięcia.

5.6.4. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 29. Przedsięwzięcia ukierunkowane na ograniczenie stosowania chemikaliów, wystąpienia poważnych awarii i klęsk żywiołowych w Gminie Miejskiej Rypin do realizacji w latach 2004-2007, oraz w perspektywie średniookresowej do 2011 r.

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania własne															
1	P	Stworzenie systemu informacji społeczeństwa o możliwości wystąpienia zagrożenia	gmina/										Edukacja społeczności lokalnej		Środki własne, inne fundusze
2	I	Modernizacja i doposażenie w sprzęt ratownictwa ekologicznego OSP	gmina/										Modernizacja OSP		Środki własne, inne fundusze
3	P	Zidentyfikowanie przedsiębiorstw wykorzystujących substancje niebezpieczne i wykorzystanie wniosków płynących z ich planów operacyjnych do opracowania i aktualizacji planów zagospodarowania przestrzennego	gmina/										Ochrona przed awariami przemysłowymi		Środki własne, inne fundusze
4	P	Identyfikacja terenów potencjalnie zagrożonych z tytułu możliwości wystąpienia poważnej awarii lub klęski żywiołowej	gmina/										Ochrona przed awariami i klęskami żywiołowymi		Środki własne, inne fundusze
5	P	Uwzględnienie w procesie planowania przestrzennego i inwestycyjnego zapisów zewnętrznych planów operacyjno-ratunkowych	gmina/										Działania operacyjno - ratunkowe		Środki własne, inne fundusze
6	P	Uwzględnienie zasad bezpieczeństwa transportu substancji niebezpiecznych w projektach organizacji ruchu na drogach gminy	gmina/ zarządcy dróg										Bezpieczny transport substancji niebezpiecznych		Środki własne, inne fundusze
7	P/I	Utrzymanie we właściwym stanie technicznym dróg, którymi przemieszczają się transporty substancji niebezpiecznych	gmina/ zarządcy dróg										Bezpieczny transport substancji niebezpiecznych		Środki własne, inne fundusze
8	P/I	Opracowanie i realizacja lokalnego systemu zagospodarowania padłych zwierząt	gmina/										Działania porządkowe		Środki własne, inne fundusze
9	I	Budowa chodników wzdłuż dróg	gmina/ zarządcy dróg										Modernizacja dróg i chodników		Środki własne, inne fundusze
10	P	Wspieranie działań na rzecz prawidłowego zagospodarowania obornika, gnojowicy i gnojówki w fermach zwierząt gospodarskich	gmina/										Działania porządkowe		Środki własne, inne fundusze
11	P/I	Wsparcie przedsięwzięć dotyczących usuwania azbestu z obiektów i instalacji budowlanych	gmina/										Likwidacja azbestu		Środki własne, inne fundusze
Zadania koordynowane															
1	P	Sporządzenie zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii	komendant wojewódzki straży pożarnej, zarząd powiatu/ gmina										Ochrona przed awariami przemysłowymi		Środki własne, Inne fundusze
2	P	Podjęcie przedsięwzięć w zakresie ochrony przeciwpożarowej i ratownictwa	Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej/ władze województwa, powiat, gmina										Działania operacyjno - ratunkowe		Środki własne - Inne fundusze
3	P	Współdziałanie w tworzeniu systemów wymiany informacji i łączności w zakresie ochrony przeciwpowodziowej. Opracowanie planu operacyjnego zabezpieczenia przeciwpowodziowego z uwzględnieniem ochrony środowiska dla terenów zagrożonych powodzią	zarząd powiatu, burmistrzowie, wójtowie, IMGW RZGW										Ochrona przed klęskami żywiołowymi		Środki własne w tym PFOŚiGW, inne fundusze w tym strukturalne UE

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem
Gospodarki Odpadami dla Miasta Rypin

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				Okres krótkoterminowy				Okres średnioterminowy							
				2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
4	P	Kontrola przestrzegania europejskiej umowy "ADR" o przewozie substancji i materiałów niebezpiecznych	komendant wojewódzki straży pożarnej, zarząd powiatu/ gmina, Inspekcja Transportu Drogowego										Bezpieczny transport substancji niebezpiecznych		Środki własne, Inne fundusze
5	P/I	Ograniczenie i eliminacja z procesów produkcyjnych substancji chemicznie i biologicznie niebezpiecznych	przedsiębiorcy/ wojewoda, zarząd powiatu, gmina										Ochrona przed awariami przemysłowymi		Środki własne, Inne fundusze
6	P	Sporządzenie raportów o bezpieczeństwie przez prowadzących zakłady o zwiększonym lub o dużym ryzyku oraz opracowanie wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego	przedsiębiorcy, komendant wojewódzki straży pożarnej/ zarząd powiatu, gmina										Ochrona przed awariami przemysłowymi		Środki własne, Inne fundusze
7	P	Respektowanie zasad obowiązujących przy chemicznej ochronie roślin. Terminowe dokonywanie przeglądów opryskiwaczy	rolnicy										Ochrona przed awariami		Środki własne, Inne fundusze
8	P	Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia	organizacje pozarządowe, gazety lokalne/ władze powiatu, gmina										Edukacja społeczności lokalnej		Środki własne, Inne fundusze
9	I	Budowa parkingu dla pojazdów powypadkowych oraz czasowo wycofanych z ruchu drogowego, ze szczególnym uwzględnieniem przewożących towary niebezpieczne	przedsiębiorcy/ władze województwa, powiatu, gmina										Ochrona przed poważnymi awariami		Środki własne, inne fundusze w tym strukturalne UE
10	P	Bieżąca aktualizacja tras optymalnych przewozu substancji niebezpiecznych	zarządcy dróg/ Inspekcja Transportu Drogowego, zarząd powiatu, gmina										Bezpieczny transport substancji niebezpiecznych		Środki własne, Inne fundusze
11	P	Sporządzanie analiz stanu, wybranych komponentów środowiska z dokonaniem oceny zakresu występujących zagrożeń oraz opracowanie niezbędnych programów naprawczych	WIOS/ zarząd powiatu, gmina, IMGW, PiG, przedsiębiorstwa komunalne										Ochrona przed awariami		Środki własne, Inne fundusze
12	I	Realizacja obiektów małej retencji wód	WZMiUM/ spółki wodne, gmina, zarząd powiatu										Ochrona przed klęskami żywiołowymi		Środki własne, Inne fundusze
13	I	Regulacja i odbudowa rzek	RZGW, WZMiUW/ zarząd województwa, zarząd powiatu, gmina										Ochrona przed klęskami żywiołowymi		Środki własne, Inne fundusze
14	I	Ochrona przeciwpowodziowa (przebudowa systemu melioracyjnego, przebudowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych)	WZMiUW, RZGW/ Spółki wodne, Władze Województwa, Powiatu i Gmin										Ochrona przed klęskami żywiołowymi		Środki własne, inne fundusze w tym strukturalne UE, PFOŚiGW

NARZĘDZIA I INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU

6. Narzędzia i instrumenty realizacji Programu

6.1. Narzędzia i instrumenty programowo-planistyczne

- studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz plany miejscowe stanowią narzędzia o zupełnie podstawowym znaczeniu; są one sporządzane przez władze gmin i uzgadniane przez starostę; sposób ich opracowania, stopień szczegółowości i zasady współpracy z gminami w trakcie udzielania przez starostę pozwoleń na budowę będą w znacznej części decydowały o możliwości realizacji zapisów Programu;
- oceny oddziaływania na środowisko projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego stanowią istotny materiał umożliwiający uzgodnienie planu miejscowego;
- oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć inwestycyjnych realizowane w ramach procedury zmierzającej do wydania decyzji o warunkach zabudowy, pozwolenia na budowę, koncesji na poszukiwanie i wydobywanie kopalni, pozwolenia wodno – prawnego, o warunkach prowadzenia robót regulacyjnych wód i melioracyjnych, zatwierdzającej projekt scalania i podziału gruntów, o zmianie lasu na użytek rolny;
- programy gospodarki odpadami przedsiębiorstw;

6.2. Narzędzia i instrumenty reglamentujące możliwości korzystania ze środowiska

- pozwolenia i decyzje administracyjne na emisję, zintegrowane, wodno-prawne, na wytwarzanie, zbiórkę i recykling odpadów, zobowiązujące do prowadzenia pomiarów
- zgłoszenia instalacji nie wymagających pozwoleń dokonywane przez zakłady je eksploatujące;
- przeglądy ekologiczne dokonywane w sytuacjach powstawania wątpliwości, w przypadku składowisk zawsze;
- instrukcje eksploatacji obiektów związanych z gospodarką odpadami;
- wymagania kwalifikacyjne stawiane eksploatującym obiektom gospodarki odpadami;
- strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej ujęć wody;
- strefy ograniczonego użytkowania terenu;
- ograniczenia lub zakazanie użytkowania niektórych jednostek pływających na wodach stojących;

6.3. Narzędzia i instrumenty finansowe

- opłaty za korzystanie ze środowiska; są one ponoszone za: wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pobór wód, składowanie odpadów; ponadto na podstawie *ustawy o ochronie przyrody* uiszczane są opłaty za wycinkę drzew i krzewów, a na podstawie *Prawa geologicznego* opłaty za wydobywanie kopalni;
- opłaty podwyższone za korzystanie ze środowiska uiszczają podmioty korzystające z niego bez uzyskania wymaganego pozwolenia;
- wsparcie finansowe przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska w drodze udzielania oprocentowanych pożyczek, dopłat do oprocentowania kredytów i pożyczek, udzielania dotacji, wnoszenia udziałów do spółek, nabywania obligacji, akcji i udziałów przez fundusze ochrony środowiska, oraz wsparcie finansowe przez Ekofundusz dysponujący pieniędzmi z ekokonwersji, fundusze Unii Europejskiej (szerzej o nich w dalszym rozdziale), inne pomniejsze fundusze i fundacje wspomagające ochronę środowiska, budżet państwa, budżet samorządu województwa;
- wsparcie dla programów dostosowania przedsiębiorstw do wymogów związanych z ochroną środowiska poprzez negocjowanie programów dostosowawczych; starostwo deleguje swojego przedstawiciela do komisji negocjacyjnej;
- system materialnych zachęt (*ustawa Prawo ochrony środowiska* przewiduje zróżnicowane stawki podatków i innych danin publicznych służące celom ochrony środowiska) dla przedsiębiorców podejmujących się wprowadzania prośrodowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000, EMAS, programach czystej produkcji.

6.4. Narzędzia i instrumenty karne i administracyjne

- odpowiedzialność cywilna za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko uregulowana jest także w *Kodeksie Cywilnym*; pozwala on każdemu, komu przez bezprawne oddziaływanie na środowisko zagraża lub została wyrządzona szkoda, żądać jej naprawienia lub zaprzestania działalności; jeżeli naruszenie dotyczy środowiska jako dobra wspólnego, z roszczeniem może wystąpić jednostka samorządu terytorialnego;
- odpowiedzialność karna za szkody wyrządzone środowisku zagrożona jest karą grzywny lub ograniczenia wolności w wypadku wprowadzania do obrotu substancji stwarzających szczególne zagrożenie, eksploatacji bez pozwolenia instalacji lub lekceważenia przepisów przez prowadzącego zakład o dużym ryzyku;
- odpowiedzialność administracyjna sprowadza się do możliwości nałożenia na podmiot korzystający ze środowiska i oddziałujący na niego negatywnie, obowiązku ograniczenia negatywnego wpływu i przywrócenia właściwego stanu środowiska;
- administracyjne kary pieniężne są ponoszone za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska;

6.5. Działalność kontrolna gminy

Możliwość skutecznego korzystania z instrumentów administracyjnych wiąże się z podejmowaniem czynności kontrolnych. W przypadku samorządu gminnego konieczna jest dobra współpraca ze starostwem i z Inspekcją Ochrony Środowiska w celu systematycznej kontroli przestrzegania przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą zapisów zawartych w pozwoleniach na emisję i niebawem zintegrowanych.

6.6. Fundusze wspomagające

Struktura finansowania Programu

Wdrażanie niniejszego Programu będzie uzależnione od zrozumienia przez działaczy samorządowych roli i potrzeby instytucjonalnego wzmocnienia administracji zajmującej się problematyką ochrony środowiska, a także od umiejętności i determinacji władz samorządowych zmierzających do przejęcia roli koordynującej w zakresie stworzenia spójnego systemu gospodarowania odpadami. Realizację zadań własnych Gminy można przewidzieć z największą dozą pewności. Zależać ona będzie od dynamiki działania władz samorządowych. Realizacja zadań koordynowanych będzie w znacznej mierze uzależniona od stanu finansów Państwa i kondycji przedsiębiorstw, które będą musiały dostosować sposób i zakres korzystania ze środowiska do aktualnych standardów. Kolejną niewiadomą jest tempo wdrażania nowego ustawodawstwa, które będzie uzależnione od wspomnianego wcześniej wzmocnienia administracji. Jak wynika z tego co wyżej powiedziano, w procesie wdrażania Programu środki finansowe będą miały bardzo istotne znaczenie, lecz nie decydujące. W kontekście zasad dofinansowania zadań związanych z ochroną środowiska zarówno przez instytucje krajowe, jak i dysponujące środkami Unii Europejskiej, najistotniejsza będzie możliwość zgromadzenia tzw. wkładu własnego w wysokości minimum 15 – 25% wartości zadania inwestycyjnego. Zgromadzenie pozostałej części środków będzie możliwe z pieniędzy funduszy strukturalnych lub, przy większych przedsięwzięciach, spójności. Ponieważ zasady funkcjonowania krajowych instytucji wspomagających są dość dobrze znane, nie będziemy się dłużej przy nich zatrzymywać, natomiast korzystając z materiałów przygotowanych dla Związku Gmin Wiejskich RP, szerzej przedstawimy ważniejsze fundusze strukturalne Unii Europejskiej zorientowane na ochronę środowiska.

Zanim do tego przejdziemy, krótka informacja na temat struktury finansowania zadań w zakresie ochrony środowiska w naszym kraju. W poprzednich latach przeciętny udział funduszy ochrony środowiska oraz dopłat do kredytów uruchamianych przez Bank Ochrony Środowiska wynosił około 30% wartości inwestycji. W najbliższych latach rola funduszy ekologicznych będzie polegać na koncentrowaniu środków na wspieranie inwestycji priorytetowych z punktu widzenia integracji z UE. Jednocześnie oczekuje się spadku udziału funduszy ochrony środowiska, ze względu na ogólną poprawę stanu środowiska, a co za tym idzie zmniejszenia wpływów z tytułu opłat i kar ekologicznych. Natomiast oczekuje się większego niż dotychczas zaangażowania środków pomocowych, w tym funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności (2004 - 2006).

Przewidywane do realizacji inwestycje priorytetowe będą finansowane ze środków własnych i kredytów komercyjnych oraz uzupełniająco z funduszy ochrony środowiska (przede wszystkim Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej).

Istotny ciężar finansowania inwestycji komunalnych pozostanie na barkach gmin, często poprzez zaciąganie długu w bankach i w międzynarodowych instytucjach finansujących (np. EBOiR).

Coraz częściej gminy podejmują decyzje o udzieleniu praw inwestorowi zewnętrznemu do wykonywania działań z zakresu ochrony środowiska poprzez spółki z udziałem gminy, który to udział jest gwarancją jej wpływu na decyzje podejmowane przez spółkę oraz na jakość świadczonych usług.

W oparciu o analizę źródeł finansowania działań w zakresie ochrony środowiska w ostatnich latach w Polsce i województwie kujawsko-pomorskim oraz prognoz, co do perspektywicznych źródeł, przewiduje się, że struktura finansowania wdrażania Programu w najbliższych czterech latach będzie następująca:

Tabela 30.

Zródło	%
Fundusze ekologiczne (NFOŚiGW, WFOŚiGW)	25
Budżety terenowe (miasta, gminy), w tym gminne i powiatowe fundusze ekologiczne	12
Podmioty gospodarcze (środki własne i kredyty bankowe)	40
Fundusze pomocowe i strukturalne	18
Budżet państwa	5
RAZEM	100

Duże możliwości finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska stwarzają fundusze pomocowe Unii Europejskiej, do których zalicza się m.in. przedakcesyjne jak SAPARD, ISPA PAOW oraz strukturalne i spójności.

6.7. Edukacja społeczności lokalnej

Według „Programu ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego” ważnym zadaniem będzie zapewnienie możliwości mieszkania, pracy i wypoczynku mieszkańcom województwa przy jednoczesnym zapewnieniu warunków dla właściwej ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Kierunki działań to:

- odpowiednie udostępnianie obiektów i obszarów chronionych
- rygorystyczne przestrzeganie wymagań ochrony przyrody w ramach funkcjonowania
- obiektów turystycznych i rekreacyjnych, budownictwa mieszkaniowego oraz prowadzenia działalności rolniczej
- promowanie właściwych zachowań społeczeństwa w zakresie ochrony krajobrazu i przyrody,
- projektowanie i wytyczanie ścieżek dydaktycznych wraz z opisem przyrody
- organizowanie przyrodniczych izb muzealnych
- tworzenie i wspieranie sieci „zielonych szkół”.

Wykształcenie nawyków kultury ekologicznej oraz poczucia odpowiedzialności mieszkańców województwa za stan i ochronę środowiska to jeden z podstawowych celów sformułowanych w **Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej** (2001): „Edukacja ekologiczna kształtuje całościowy obraz relacji pomiędzy człowiekiem, społeczeństwem i przyrodą. Ukazuje zależność człowieka od środowiska oraz uczy odpowiedzialności za zmiany dokonywane w środowisku naturalnym. Istotne jest, aby został on osiągnięty zarówno wśród młodego pokolenia, jak i u ludzi dorosłych poprzez: edukację ekologiczną w formalnym systemie kształcenia oraz pozaszkolną edukację ekologiczną”.

Przedsięwzięcia edukacyjne społeczności lokalnej znalazły odzwierciedlenie w szeregu dokumentach lokalnych począwszy od Strategii Powiatu. Zamiary w tej materii dotyczą: wspierania programów edukacji ekologicznej prowadzonej przez organizacje pozarządowe, gminy, szkoły. Przewidziano organizację Centrum Edukacji Ekologicznej, które odpowiedzialne byłoby za prowadzenie edukacji ekologicznej. Głównym celem działalności Centrum byłoby koordynowanie i wspieranie podjętych już działań edukacyjnych przez poszczególne gminy powiatu, a także inicjowanie nowych przedsięwzięć w tej dziedzinie.

Edukacja ekologiczna musi spełniać podstawowe założenia:

- przedstawianie we wszystkich działaniach tematyki z zakresu ochrony i kształtowania środowiska,
- docieranie do wszystkich grup społecznych (zarząd i pracownicy urzędów, dziennikarze i nauczyciele, dzieci i młodzież, dorośli mieszkańcy)
- dobór odpowiedniego środka przekazu tak, aby w jak najprostszym i najskuteczniejszym sposobie przekazać informację „ekologiczną” (szkolenie radnych, szkolenie rolników w zakresie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, organizacja wycieczek, konkursów

wreszcie systematyczną edukację mieszkańców między innymi poprzez organizację otwartych spotkań dla nich).

Ponieważ działania w ramach edukacji ekologicznej dotyczą wielu dziedzin, choć w szczególności gospodarki wodno-ściekowej i odpadowej, nie zostały one szczegółowo opisane w tabelach dotyczących poszczególnych komponentów środowiska. Jednakże nie ulega wątpliwości, że bardzo ważną pozycją w wydatkach Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej powinna być edukacja. Szczególnie cenna będzie w tej materii współpraca z organizacjami pozarządowymi i szkołami. Edukacja wiąże się z rozdziałem następnym, traktującym o udziale mieszkańców w podejmowaniu decyzji dotyczących ochrony środowiska.

6.8. Udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji

Włączenie do procesu realizacji zrównoważonego rozwoju szerokiego grona partnerów daje szansę na jego społeczną akceptację i przyjmowanie odpowiedzialności tak za sukcesy jak i porażki. Społeczność gminy jest głównym adresatem działań przewidywanych Programem, stąd tak ważnym elementem jest uspołecznienie procesu planowania i podejmowania decyzji i przejrzystość procedur włączających doń szerokie grono partnerów. Zadanie to, by mogło przynieść pozytywny skutek, musi być realizowane przez społeczeństwo świadome zagrożeń, jakie niesie z sobą rozwój cywilizacyjny, a więc odpowiednio przygotowane. W przeciwnym wypadku podejmowane przez władze samorządowe próby rozwiązania szeregu problemów będą napotykały na społeczny opór.

6.9. Nowe podejście do planowania przestrzennego – ekologizacja

Zasady polityki ekologicznej państwa są zasadami, na których oparta jest również polityka ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego. Oprócz **zasady zrównoważonego rozwoju** jako nadrzędnej uwzględniono szereg zasad pomocniczych i konkretyzujących, m.in.:

- Zasadę prewencji, oznaczającą w szczególności:
 - zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
 - recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk, energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania,
 - zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania i ograniczania zanieczyszczeń (tzw. dyrektywa IPPC),
 - wprowadzanie pro-środowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnosiłowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji, Responsible Care, itp.
- Zasadę "zanieczyszczający płaci" odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tę ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowisko a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych;
- Zasadę integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi oznaczającą uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi;
- Zasadę regionalizacji, oznaczającą m.in. skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (np. doliny rzeczne i obszary wodno-błotne, szczególnie w strefach przygranicznych);
- Zasadę subsydiarności, wynikającą m.in. z Traktatu o Unii Europejskiej a oznaczającą przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany;
- Zasadę skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej odnoszącą się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska, a oznaczającą potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

Zasady te znalazły odzwierciedlenie w obowiązującej od niedawna *Ustawie z dnia 10 maja 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (2003.80.717) i innych znowelizowanych ustawach. Jest ona zasadniczym aktem prawnym umożliwiającym prowadzenie polityki przestrzennej, a więc także środowiskowej, która stanowi jej istotny element. Kształt obecnie obowiązującej *Ustawy* zasadniczo odbiega od dotychczasowych uregulowań prawnych. Co prawda władzom powiatu ustawodawca nie przekazał kompetencji w zakresie gospodarowania przestrzenią, nie-

mniej bardzo ważna wydaje się aktywność powiatowych służb budowlanych i ochrony środowiska w procesie uzgadniania planów miejscowych. Po raz pierwszy w polskim ustawodawstwie zostały zdefiniowane i użyte pojęcia dotyczące *interesu publicznego*, *inwestycji interesu publicznego* i szeregu innych. Oto treści kryjące się za tymi pojęciami:

Ład przestrzenny będący kluczem do interpretacji treści całej ustawy należy rozumieć jako *takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno – gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno – estetyczne.*

Obszar problemowy to pojęcie zdefiniowane jako *obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych wskazany w planie lub studium.*

Interes publiczny jest *uogólnionym celem dążeń i działań, uwzględniających zobiektywizowane potrzeby ogółu społeczeństwa lub lokalnych społeczności, związanych z zagospodarowaniem przestrzennym.*

Inwestycja celu publicznego to *działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), stanowiące realizację celów zapisanych w art. 6. Ustawy z 21 sierpnia 1997 o gospodarce nieruchomościami, a więc między innymi:*

- budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania i oczyszczania ścieków oraz utylizacji odpadów,
- budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego,
- ochrona nieruchomości stanowiących dobra kultury w rozumieniu przepisów o ochronie dóbr kultury,
- poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin stanowiących własność Skarbu Państwa,
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy,
- ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody,

Obszar przestrzeni publicznej zdefiniowany jako obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno – przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Bliższe przyjrzenie się treści nowych regulacji prawnych prowadzi do wniosku, że Studia uwarunkowań, będą musiały być weryfikowane pod kątem jednoznacznego określenia w nich między innymi, tego rodzaju obszarów.

Warto ponadto zwrócić uwagę na szereg stojących przed samorządami problemów wymagających rozwiązania:

- istnieje potrzeba opracowania i wdrożenia standardowych metod szacowania skutków ekonomicznych decyzji przestrzennych; sam zapis w art.17 pkt. 5, obowiązku opracowania prognozy skutków finansowych uchwalenia projektu planu, problemu nie rozwiąże; znany jest w kraju przypadek odstąpienia przez radę, w związku ze skutkami finansowymi dla budżetu, od uchwalenia sporządzonego już planu;
- gminy nie prowadzą świadomej i perspektywicznej polityki w zakresie gospodarowania nieruchomościami, stąd nie są przez nie kupowane grunty rolne, które w perspektywie mają być przeznaczone pod inwestycje; zmiana przepisów polegająca na przyznaniu gminie prawa pierwokupu nieruchomości przeznaczonej na cele rolnicze, pozwoliłaby jej na odzyskanie znacznie większej, aniżeli obecnie, części nakładów koniecznych do przygotowania gruntów pod realizację inwestycji i przyspieszenie realizacji planów miejscowych;
- brak zasobów gruntów komunalnych, które mogłyby posłużyć zamianie na potrzebne realizacji inwestycji celu publicznego jest skutecznym hamulcem w realizacji planów;
- wprowadzenie obowiązku określenia w planie miejscowym szczegółowych zasad i warunków scalania i podziału nieruchomości nim objętych było posunięciem potrzebnym, pamiętać jednak należy, że w ślad za scaleniem i podziałem idą odszkodowania za grunty wydzielone pod komunikację i obowiązek pobudowania na tym terenie infrastruktury czyli urządzenia albo modernizacji drogi oraz wybudowanie pod ziemią, na ziemi albo nad ziemią przewodów lub urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, cie-

płowniczych, elektrycznych, gazowych i telekomunikacyjnych, z drugiej jednak strony osoby, które otrzymały nieruchomości wydzielone w wyniku scalenia i podziału są zobowiązane do wniesienia na rzecz podziału opłaty adiacenckiej w wysokości do 50% wzrostu wartości tych nieruchomości; gminy nie są przygotowane kadrowo i finansowo do realizacji tych operacji;

- obok struktury własności poważną trudnością są zalegające od pokoleń sprawy własnościowe, dość skutecznym sposobem zachęcenia użytkowników do ich uporządkowania jest rezygnacja z poboru należnego gminie podatku od spadków i darowizn, a jeśli to nie skutkuje wszczęcie sprawy z urzędu; bilans takiego posunięcia jest dla gminy korzystny;
- na obszarach atrakcyjnych ze względu na walory środowiskowe lokalizacji, zmorą były podziały gruntów rolnych czynione w oparciu o art. 46.1 i 47 Kodeksu Cywilnego. W oparciu o te przepisy zorientowani budowali na atrakcyjnych działkach rolnych o wielkości powyżej 1 hektara, siedliska rolnicze, które z rolniczą profesją nic wspólnego nie miały. Obecnie ustawodawca przewidział obowiązek określenia w nim terenów wyłączonych spod zabudowy;

U podstaw realizacji każdego *Programu ochrony środowiska* leżą decyzje przestrzenne. Ustalenia planów kształtują sposób wykonywania prawa własności, który nie może naruszać chronionego prawem interesu publicznego oraz osób trzecich. Panującą dotąd samowolę odnośnie zmiany przeznaczenia gruntów na cele nierolnicze i nieleśne, powstrzymuje zapis art. 14 mówiący o tym, że plany dla takich obszarów sporządza się dla całego obszaru wyznaczonego w *studium*. Nowością jest obowiązek sporządzenia prognozy skutków finansowych uchwalenia planu.

Wejście w życie nowej ustawy regulującej problematykę gospodarki przestrzennej, jak wspomniano wyżej, pociągnęło za sobą nowelizację innych ustaw, do których wprowadzone zostały zapisy związane z problematyką ochrony środowiska. Oto najważniejsze z nich:

- obowiązkiem organów jednostek samorządu terytorialnego jest dbałość o dobra kultury i podejmowanie działań ochronnych oraz uwzględnianie zadań ochrony zabytków, między innymi w wojewódzkich i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w budżetach i w prawie miejscowym (Ustawa o ochronie dóbr kultury art.3);
- przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, wymagającego zgody dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, sporządzonym w trybie określonym w przepisach o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne:
 - gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I-III, jeżeli ich zwarty obszar projektowany do takiego przeznaczenia przekracza 0,5 ha - wymaga uzyskania zgody Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej,
 - gruntów leśnych stanowiących własność Skarbu Państwa - wymaga uzyskania zgody Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa lub upoważnionej przez niego osoby,
 - gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas IV, jeżeli ich zwarty obszar projektowany do takiego przeznaczenia przekracza 1 ha,
 - gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas V i VI, wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego i torfowisk, jeżeli ich zwarty obszar projektowany do takiego przeznaczenia przekracza 1 ha,
 - pozostałych gruntów leśnych

wymaga uzyskania zgody wojewody wyrażanej po uzyskaniu opinii izby rolniczej. (*Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych art.7*);

Aby uświadomić sobie jak problematyka gospodarowania przestrzenią przenika tę dotyczącą ochrony środowiska, warto prześledzić, jakie uwarunkowania należy uwzględnić w *studium*. Oto one:

- dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu;
- stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;
- stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;
- stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochronę ich zdrowia;
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;

- potrzeby i możliwości rozwoju gminy;
- stan prawny gruntów;
- występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;
- występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych;
- występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Analizując zakres merytoryczny wymienionych wyżej zagadnień, można stwierdzić, że oba zakresy tematyczne przenikają się w 75%.

Oto wykaz problemów na styku gospodarki przestrzennej i ochrony środowiska:

- krytyka przyjętych przez ustawodawcę rozwiązań polegających na wprowadzeniu hierarchii i kolejności opracowywania programów, dominuje postawa my najlepiej wiemy czego nam trzeba i sami sobie poradzimy; sytuacja, jeśli chodzi o rozwiązania przyjęte przez ustawodawcę, w zakresie planowania przestrzennego po części jest podobna; jak widać powszechnie jest traktowanie gminy jak wyizolowany z otoczenia i niezależny od niego organizm;
- sposób, jakość i koszty realizacji wielu zadań nałożonych na gminy są zdeterminowane istnieniem podmiotów gospodarczych, stowarzyszeń, fundacji itp., zdolnych do ich podjęcia, a co za tym idzie, rynkiem rozmaitego rodzaju usług; tej infrastruktury, nazwijmy ją gospodarczo - społeczną, brak, zwłaszcza na obszarach wiejskich; z punktu widzenia gospodarowania przestrzenią i środowiska jest to, wbrew pozorom, bardzo istotne;
- niemożność rozwiązania wielu trudnych problemów, nie wyłączając przestrzennych i środowiskowych, tłumaczona jest najczęściej brakiem funduszy; jest to tylko część prawdy; nie prowadzi się bowiem w gminach czegoś co jest normą w prawidłowo zarządzanych przedsiębiorstwach, mianowicie controllingu czyli analizy kosztów; konstrukcja budżetu uniemożliwia to, a mało kto ma możliwość prowadzenia podwójnej buchalterii czyli budżetu zadaniowego.
- na co dzień obserwujemy bardzo wiele konfliktów sąsiedzkich pomiędzy mieszkańcami wynikających z przemieszania funkcji mieszkalnych z gospodarczymi, określając w planach przeznaczenie terenów i kreśląc linie rozgraniczające, zwłaszcza gdy plan ma charakter regulacyjny, należy wyraźnie określić długość okresu przejściowego, który musi być co najmniej pięcioletni i zapisać brak możliwości rozwoju dla zakładów funkcjonujących na terenach o innym przeznaczeniu; aby nie potęgować konfliktów i nie doprowadzić do przeniesienia produkcji lub usług do innej gminy, władze muszą stworzyć dogodne warunki dla budujących pomieszczenia dla rozwijającej się firmy w nowym miejscu, zaś wójt powinien osobiście zaangażować się w przekonanie właścicieli o słuszności takiego stanowiska; w rozwijających się gospodarczo gminach proces ten już trwa i dokonuje się po części samoczynnie; na niektórych obszarach najwięcej problemów stwarzają kierowcy z firm transportowych nie posiadających własnych baz i garażujący oraz naprawiający duże samochody na ulicy bądź nieruchomości mieszkalnej;
- pomimo, że nawet w dynamicznie rozwijającej się gminie, koszty sporządzania planów nie przekraczają 3% wydatków budżetowych, część radnych niechętnie podnosi rękę by głosować za ich zwiększeniem, warto przy tej okazji zdać sobie sprawę z tego, że w naszym kraju wskaźnik kosztów sporządzania wszelkich planów jest kilkakrotnie niższy, w stosunku do kosztów inwestycji, aniżeli w krajach, w których gronie za moment się znajdziemy;
- problematyka uwzględniania, bądź nie uwag do planu jest poważnym problemem społecznym, który budzi ogromne emocje i ściąga na sesję rady gminy liczną publiczność, podczas prowadzenia tej procedury ujawniają się wszystkie konflikty niejednokrotnie tkwiące korzeniami w odległej przeszłości, należy przyjąć do wiadomości, że nie jest możliwym przestrzeganie elementarnych zasad urbanistycznych i uwzględnienie wszystkich zarzutów; dodatkową trudnością jest fakt, że radni bardzo często nie do końca rozumieją o czym mowa podczas prezentacji projektu planu, i jeśli ktoś, może to

być dobrze przygotowany wójt albo pracownik zajmujący się tą problematyką, nie wesprze projektanta, najlepiej sporządzony projekt może być wyrzucony na opak.

- wpływ na jakość przestrzeni ma również, poniekąd uzasadniony szczupłością kadr, brak nawyku kontroli przez służby nadzoru budowlanego zgodności realizacji, dotyczy to indywidualnego budownictwa mieszkalnego, z projektem i pozwoleniem na budowę.
- poważną trudność w chwili podejmowania rozmaitych prac planistyczno - programistycznych stwarzają, z jednej strony brak wielu danych, z drugiej brak możliwości szybkiego ich przetworzenia; trudności w dotarciu do nich wynikają z wielu powodów, na przykład stanu prawnego, który w minionych latach dopuszczał wiercenie bez dokumentacji, pozwoleń i rejestracji studni o niewielkiej głębokości, to spowodowało dzisiejsze trudności w dotarciu do nich i skontrolowaniu bezpiecznego dla wód podziemnych ich zamknięcia; ogromną pomoc w pracy nad planami mogą stanowić dostępne w Centralnym Ośrodku Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej zdjęcia lotnicze, ponadto mogą one być przydatne do identyfikacji naruszeń gruntu, elementów infrastruktury, płytko zalegających wód, nielegalnej zabudowy itp.

większość dotąd prowadzonych w gminach prac programistycznych dotyczących potrzeb w zakresie elementów infrastruktury, prowadzonych było w oparciu o wątpliwą jakość dane, na przykład dawne normy zużycia wody przyjmowane dla celów projektowych były bardzo zawyżone; dzisiaj wiele się w tej materii zmieniło, niemniej wiele pobudowanych obiektów komunalnych zostało przewymiarowanych; bardzo często autorom tych opracowań zabrakło wyobraźni i nie przewidzieli zmian w ilości i strukturze wiekowej ludności spowodowanych migracją, upadku niektórych zakładów produkcyjnych, zmian technologii na energooszczędne i wodooszczędne.

6.9.1.1. Analiza wielkości tzw. wolnych środków, które Miasto może w okresie ośmioletnim przeznaczyć na inwestycje związane z ochroną środowiska. (tabela 31, 32, 33)

6.9.1.2. Spłaty kredytów i pożyczek wraz z poręczeniami

Gmina miejska Rypin zaciągnęła pożyczki na poniższe cele:

Tabela 31

L.p.	Cel	Wierzyciel	Data podpisania umowy	Wielkość zobowiązania
1	Budowa Regionalnego Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w m. Puszczy Miejskiej	WFOŚ Toruń	23.08.2002	3 600 000
2	Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w Rypinie (ul. Nowe Osiedle)	BOŚ Włocławek	21.06.2002	140 000
3	Budowa kanalizacji sanitarnej i odwodnieniowej w Rypinie (ul. Kępa)	BOŚ Włocławek	21.06.2002	230 000
4	Budowa ulicy Łącznej	BOŚ Włocławek	30.04.2004	125 000

6.9.1.2.1 Planowane zobowiązania finansowe

Inwestycje dotyczące projektów z działania 3.1 i 3.2 ZPORR na obszarze miasta Rypina ujęte w **Powiatowym Planie Rozwoju Lokalnego** zostały wybrane na podstawie opracowania „**Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta Rypina na lata 2004 –2007**”. Zadania ujęte w ww. planie zostały wyłonione z **Wniosków Przedsięwzięć Inwestycyjnych** składanych przez poszczególne wydziały Urzędu Miejskiego w Rypinie, jednostki podległe bezpośrednio samorządowi oraz przez organizacje samorządowe i osoby fizyczne. W trakcie spotkań pracowników administracji samorządowej, jednostek podległych samorządowi miasta oraz liderów lokalnych zhierarchizowano cele i priorytety, które są podstawą prawidłowego rozwoju społeczno – gospodarczego Rypina. Zadania uzyskały status celów priorytetowych (50 % budżetu globalnego przeznaczone na realizację tych zadań), celów niezbędnych (30% budżetu) i cele pierwszorzędne (15% budżetu).W ocenie zadań kierowano się następującymi kryteriami :

- zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego
- zasięg oddziaływania

-
- posiadana dokumentacja
 - możliwość finansowania zadania przy udziale środków zewnętrznych
 - pozwolenie na budowę
 - przedsięwzięcia realizowane w ramach zadań własnych gminy
 - komplementarność – powiązanie z innymi zadaniami , również sąsiednich gmin
 - oddziaływanie społeczne
 - oddziaływanie ekonomiczne

Jako priorytetowy wybrano wariant o charakterze prospołeczno - prokonkurencyjnym, który jest oparty na działaniach w kierunku kompleksowej ochrony środowiska ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodno-ściekowej . Jako cele niezbędne uznano podjęcie działań w kierunku poprawy jakości dróg i systemu komunikacyjnego miasta oraz rozbudowę bazy sportowej, turystycznej i rekreacyjnej (tabela 36).

Tabela 32. Projekcja dochodów Gminy miejskiej Rypin na lata 2004 - 2012 (dane w PLN) Źródło: Urząd Miejski

I.p.	Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
A	Dochody ogółem, w tym	19535258	21875802	22485641	22406300	23302552	23768603	24006289	24246352	24270598	24294869	24319164	24440760
1	Dochody własne	-	9148675	10301202	11776261	12247311	12492258	12617180	12743352	12756095	12768851	12781620	12845528
2	Dotacje celowe na zadania bieżące	3213287	3547928	3356339	1476211	1535259	1565965	1581624	1597441	1599038	1600637	1602238	1610249
3	Subwencja ogólna	7717104	9159796	8779700	8873828	9228781	9413357	9507490	9602565	9612168	9621780	9631402	9679559
4	Dotacje na wydatki majątkowe ze źródeł pozabudżetowych	23723	19402	30400	85000	88400	90168	91070	91980	92072	92164	92257	92718

Tabela 33. Projekcja wydatków na lata 2004 - 2012 (dane w PLN) Źródło: Urząd Miejski

I.p.	Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
B	Wydatki bieżące	18595570	21857745	22385188	22030038	22008008	22228088	22339228	22450925	22495826	22540818	22653522	22766790
C	Wydatki inwestycyjne	1086619	2285721	1106994	1234597	-	-	-	-	-	-	-	-
-D	Wydatki ogółem (B+C)	19682189	24143466	23492182	23264635	23241370	23473784	23591153	23709109	23827654			

Tabela 34. Projekcja wolnych środków na lata 2004 - 2011 (dane w PLN) Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejski

	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
A. DOCHODY OGÓŁEM:	19535258	21875802	22485641	22406300	23302552	23768603	24006289	24246352	24270598	24294869	24319164	24440760
B. WYDATKI BIEŻĄCE:	18595570	21857745	22385188	22030038	22008008	22228088	22339228	22450925	22495826	22540818	22653522	22766790
C. Nadwyżka operacyjna (A - B)	939688	18057	100453	376262	1294544	1540515	1667061	1795426	1774772	1754051	1665642	1673970
D. Obsługa zadłużenia	110500	23000	536227	982685	-	-	-	-	-	-	-	-
E. Wolne środki na inwestycje (C - D)	829188	-4943	-435774	-606424	1294544	1540515	1667061	1795426	1774772	1754051	1665642	1673970
F. Inwestycje (w tym na ochronę środowiska)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
G. Wolne środki na inwestycje (w tym na ochronę środowiska) (E - F)	829188	-4943	-435774	-606424	1294544	1540515	1667061	1795426	1774772	1754051	1665642	1673970
H. Otrzymane kredyty, pożyczki oraz wyemitowane obligacje	200000	5120000	2047485	1408335	-	-	-	-	-	-	-	-
I. Roczne przepływy gotówki netto (G + H)	1029188	5115057	1611711	801911	1294544	1540515	1667061	1795426	1774772	1754051	1665642	1673970

Tabela 35. Planowane inwestycje w mieście Rypin

Lp.	Nazwa inwestycji	Wymagane środki finansowe	Źródło finansowania	Czas realizacji	Produkt	Rezultat oddziaływania	Institucje i podmioty uczestniczące we wdrożeniu
1.	Projekt porządkowania gospodarki wodno - ściekowej oraz ochrony bogactwa przyrodniczego rzeki Rypienica kanalizacja sanitarna i deszczowa w ul.Piaski (ok.700 mb.) j.w. lecz w ul.Kościuszki (550 mb.) j.w. lecz w ul.3 Maja (950 mb) j.w. lecz w ul.Bukowej (420 mb) j.w. lecz w ul.11 Listopada (950 m) jw. lecz w ul.Zielonej (450 mb) j.w. lecz w ul.Nowej (650 mb) wykonanie drugiej nitki kolektora tłoczego z przepompowni PS 1 do oczyszczalni ścieków 1800 mb zakup samochodu asenizacyjnego	2.950.000	Budżet Miasta, środki własne, WFOŚiGW, fundusze str. UE	2004-2006	Sieć kanalizacji sanitarnej (.6470 m) i deszczowej (4670 m) wpięta w system kanalizacji sanitarnej miasta.	Likwidacja indywidualnych zbiorników bezodpływowych,, pełniejsze wykorzystania mocy oczyszczalni ścieków- efekt ekonomiczny. Efekt ekologiczny – wyeliminowanie skażenia środowiska z nieszczelnych zbiorników.	P.K.Komes
2.	Projekt kompleksowego porządkowania gospodarki wodno-ściekowej z uwzględnieniem kanalizacji deszczowej: modernizacja sieci wodociągowej w ul.W.Polskiego, Willowej i Cholewińskiego (1000 mb) wykonanie rozdzielczej sieci wodociągowej z armaturą w ul.Orzeszkowej i ul. Osiedle Sportowe (800 mb) - zakup samochodu dostawczego	480.000	Budżet Miasta, WFOŚiGW, fundusze str. UE	2004-2006	Siec wodociągowa dł. 1800 mb	Likwidacja indywidualnych ujęć wody, dostęp ludności objętego obszaru do wody spełniającej wymagania sanitarne, obniżenie strat wody na sieci wodociągowej. Zakup samochodu pozwoli na lepszą obsługę sieci wodociągowej	P.K.Komes
3.	Program poprawy jakości wód podziemnych i bilansowania możliwości zapotrzebowania miasta w wodę: wykonanie węzłów zasurowych sieci magistralnych i rozdzielczych na terenie miasta (20 szt) wymiana przyłączy wodociągowych stalowych do posesji na terenie miasta (300 szt.) modernizacja ujęcia wody „Bielawki” wykonanie sieci wodociągowej z armaturą w ul.Warszawskiej i Lisiny (500 mb) wykonanie rozdzielczej soeci wodociągowej z armaturą ul.Kępa – Piłsudskiego (300 mb.)	1.060.000	Budżet Miasta, WFOŚiGW, fundusze st. UE	2004-2007	Sieć wodociągowa dł.800 mb. Zasuwy na sieci magistralnej 20 szt. Nowe przyłącza do posesji 300szt.	Zbilansowanie zapotrzebowania miasta na wodę, usprawnienie sieci wodociągowej, ograniczenie strat, dostęp ludności do wody spełniającej wymagania sanitarne	P.K.Komes
4.	Projekt kompleksowego porządkowania gospodarki wodno-ściekowej z uwzględnieniem kanalizacji ściekowej II etap: - modernizacja oczyszczalni ścieków w Rypinie	4.200.000	Budżet Miasta, WFOŚiGW, fundusze strukturalne UE	2005-2007	Sieć kanalizacji sanitarnej i deszczowej dł.1270 m wpięta w sieć miejską . Zmodernizowana miejska oczyszczalnia ścieków	Likwidacja indywidualnych zbiorników bezodpływowych na ścieki- efekt ekologiczny i ekonomiczny. Obniżenie kosztów i wzrost wydajności oczyszczalni .	P.K.Komes

	kanalizacja sanitarna i deszczowa w ul. Spokojnej (600 m), J.w. lecz w ul. PCK(100 m) j.w. lecz ul Łącznej (140 m) j.w. lecz w ul. Orzeszkowej (430 m)						
5.	Program budowy i modernizacji nowych połączeń drogowych II i III etap uzbrojenia i budowy ul.Łącznej budowa nawierzchni asfaltowej, chodnika, sieć sanitarna i deszczowa ul. Spokojnej III etap	1.000.000	WFOŚiGM, Budżet Miasta, fundusze str. UE	2004-2005	Odcinek kanalizacji sanitarnej i deszczowej dł.1350 włączony w układ sieci miejskiej i utwardzony odcinek drogi z chodnikami na dł.1350 m.	Zamknięcie układu komunikacyjnego, zapewnienie odprowadzenia wód deszczowych i ścieków komunalnych do oczyszczalni miejskiej w rejonie, poprawa warunków dojazdu mieszkańców, służb miejskich i ratowniczych w rejon ul.Łącznej i ul. Spokojnej .	Urząd Miasta
6.	Projekt budowy dróg osiedlowych i modernizacja istniejących układów drogowych modernizacja nawierzchni asfaltowej jezdni ul. Wojska Polskiego budowa nawierzchni asfaltowej i chodników w ul. Orzeszkowej	321.200	Budżet miasta	2005-2006	Nawierzchnia asfaltowa wraz z chodnikami na dł.750 m	Poprawa warunków komunikacyjnych na odcinku ulic objętych. zadaniem .	Urząd Miasta
7.	Budowa nowej infrastruktury okołodrogowej budowa naw. asfalt. jezdni, chodników, kanalizacji deszczowej w ul.Nałkowskiej (250 m) j.w. lecz ul. Prusa (460m) budowa naw. asfalt., chodnika, kanalizacji sanitarnej i deszczowej ul. PCK (110 m)	1.195.300	Budżet Miasta WFOŚiGM, fundusze UE	2004-2007	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej i wykonanie nawierzchni asfaltowej na łącznym odcinku 820 m.	Zapewnienie odprowadzenia wód deszczowych i ścieków komunalnych do oczyszczalni miejskiej w rejonie ulic objętych programem. Likwidacja nieszczelnych zbiorników bezodpływowych Poprawa warunków komunikacyjnych dla mieszkańców, służb miejskich i ratowniczych w rejonie w/w ulic.	Urząd Miasta
8.	Projekt rozbudowy infrastruktury rekreacyjnej, sportowej i kulturalnej budowa hali widowiskowo-sportowej modernizacja stadionu rekreacyjno-sportowego przy gimnazjum im.J.Wybieckiego	10.600.000	MENiS, Krajowe Stowarzyszenie Pomocy Szkole Budżet Miasta, fundusze str. UE		Zmodernizowany stadion rekreacyjno-sportowy o pow. 2,5 ha .	Poprawa warunków prowadzenia zajęć wychowania fizycznego dla uczniów Gimnazjum. Możliwość organizowania imprez rekreacyjno-sportowych dla mieszkańców miasta.	Urząd Miasta
9.	Projekt rewitalizacji obiektów zabytkowych i kulturalnych.	1.088.000	Budżet Miasta Państwowa Służba Ochrony Zabytków, fundusze UE	2004-2005	Siedziba Muzeum Z. Dobrzyńskiej i Biblioteki Miejskiej Pow. użytkowa 928,5 m ² , kubatura 3.673 m ³	Remont i modernizacja obiektu pozwoli wznowić funkcjonowanie Muzeum, zapewni poprawę warunków ekspozycji zbiorów , pozwoli na oszczędności energii elektrycznej i ciepłej. Pozyskane zostaną pomieszczeń dla Biblioteki Miejskiej w Rypinie.	Urząd Miasta

6.9.1.2.2 Bieżące i planowane zobowiązania finansowe

Tabela 37 Harmonogram spłaty zobowiązań (dane w tys. PLN)

Cel 1: Budowa Regionalnego Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w m. Puszczy Miejskiej

rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
kolejne transze								
stan zobowiązania na koniec okresu	3150000	2250000	1350000	450000	-			
opłata odsetek	72401	157500	112500	67500	22500			
spłata rat	450000	900000	900000	900000	450000			

Cel 2: Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w Rypinie (ul. Nowe Osiedle)

rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
kolejne transze								
stan zobowiązania na koniec okresu	105000	75000	45000	15000	-			
opłata odsetek	4095	4095	2835	1575	630			
spłata rat	30000	30000	30000	30000	15000			

Cel 3: Budowa kanalizacji sanitarnej i odwodnieniowej w Rypinie (ul. Kępa)

rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
kolejne transze								
stan zobowiązania na koniec okresu	175000	125000	75000	25000	-			
opłata odsetek	6826	6825	4725	2625	1050			
spłata rat	50000	50000	50000	50000	25000			

Cel 4: Budowa ulicy Łącznej

rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
kolejne transze	0	125000						
stan zobowiązania na koniec okresu		120000	90000	60000	30000	-		
opłata odsetek		4637	4306	3181	2056	931		
spłata rat		5000	30000	30000	30000	30000		

6.9.1.3. Poręczenia

Bardzo ważnym zagadnieniem w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw jest utworzenie warunków do pozyskiwania kapitału (kredyt, pożyczka) na rozpoczęcie i prowadzenie działalności gospodarczej. Rolę taką powinien pełnić **Lokalny Fundusz Poręczeń Kredytowych**, działający w powiecie rypińskim i powiatach ościennych. Fundusz jest instytucją, która przejmuje część ryzyka związanego z udzielaniem kredytu (pożyczki) małym przedsiębiorstwom przez banki i inne instytucje finansujące działalność gospodarczą przez poręczenie za przedsiębiorcę części (przeważnie 70-80%) jego zobowiązań. Fundusz powinien znacznie przyczynić się do aktywizacji gospodarczej powiatu, a tym samym podtrzymywania istniejących i powstawania nowych miejsc pracy w powiecie.

Z dokumentów przesłanych przez służby finansowe Urzędu Miejskiego wynika, iż Miasto nie udziela poręczeń.

6.9.2. Analiza możliwości zasilania z zewnątrz budżetu Gminy

Zgodnie z art. 113 Ustawy o finansach publicznych łączna kwota przypadających do spłaty w danym roku budżetowym rat kredytów i pożyczek oraz potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego poręczeń wraz z należnymi w danym roku odsetkami od tych kredytów i pożyczek, oraz należnych odsetek i dyskonta, a także przypadających w danym roku budżetowym wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, nie może przekroczyć 15,0% planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego.

Inną formą kontroli wielkości zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego jest zapis w art. 114 omawianej ustawy, który stanowi, iż łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekraczać 60,0% dochodów tej jednostki w tym roku budżetowym.

6.9.2.1. Możliwości współfinansowania przez gminy i przedsiębiorców w ramach partnerstwo publiczno – prywatne

Partnerstwo Publiczno - Prywatne (PPP) jest formą współpracy podmiotów publicznych i prywatnych w celu realizacji zadań publicznych przez podmioty prywatne lub z ich udziałem. Partnerstwo oznacza taką relację, której istotą jest podział ryzyk według zasady, że każdy z partnerów robi to, co potrafi zrobić najlepiej. Podmiot publiczny powierza realizację zadania publicznego podmiotowi prywatnemu, który powinien na tym zarobić pod warunkiem, że realizuje określone cele.

Najważniejsze przesłanki rozwoju PPP:

- Realizacja wielkich programów rozwoju i modernizacji infrastruktury w określonym czasie;
- Zrównoważony rozwój kraju;
- Nowe możliwości dla kapitału prywatnego;
- Ograniczenia - poziom długu publicznego;
- Zachowanie publicznej własności aktywów;

Cechy partnerstwa publiczno-prywatnego:

- Kompleksowość - realizacja usług publicznych, a nie tylko inwestycji publicznej; partner prywatny staje się (długoletnim) dostawcą usług, a nie tylko prostym twórcą aktywów;
- Efektywny podział ryzyka – każdy z partnerów robi to, co potrafi najlepiej;
- Zwiększenie wartości;
- Uzależnienie płatności od wyników – oznacza, że ryzyko partnera prywatnego związane jest ze świadczoną przez niego usługą;
- Rozłożenie płatności w czasie;

Korzyści:

- Optymalizacja kosztów inwestycji i eksploatacji;
- Możliwość pozyskania środków finansowych z sektora prywatnego (kredyty) - wsparcie Budżetu Państwa;
- Przejrzystość;
- Konkurencja.

Tabela 3836. Partnerstwo Publiczno - Prywatne (PPP)

Partner publiczny	Partner prywatny
Zamawia wykonanie zadania publicznego	Wykonuje zadanie publiczne
Zapewnia warunki realizacji kontraktu	Przejmuje odpowiedzialność za: <i>projektowanie, organizowanie, budowę, utrzymanie, eksploatację</i>
Określa, jaki powinien być osiągnięty efekt społeczno-ekonomiczny	Organizuje <i>finansowanie</i> projektu
Przygotowanie projektu, współorganizowanie, finansowanie wspomagające	Świadczy usługi na z góry określonym i akceptowalnym społecznie poziomie
REGULATOR zajmujący się: planowaniem, monitorowaniem wykonywania zadania i zarządzaniem kontraktem	REALIZATOR zadania publicznego, odpowiedzialny za wykonanie kontraktu

PROCEDURY KONTROLI REALIZACJI PROGRAMU

7. Procedury kontroli realizacji Programu

Realizacja programu obejmuje okres pierwszych lata członkostwa Polski w Unii Europejskiej. W okresie tym obowiązywać będzie *Polityka ekologiczna Państwa (2002)*, *Strategia zrównoważonego rozwoju kraju*, *Program Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego* oraz *Program Ochrony Środowiska Powiatu Rypińskiego*. Coraz większy wpływ na warunki realizacyjne będą też miały ustalenia wspólnej polityki ekologicznej Unii Europejskiej określone w Piątym Programie Działań oraz w dyrektywach, rozporządzeniach i decyzjach. W Programie tym mocno akcentowane są instrumenty ekonomiczne i fiskalne. Instrumenty z zakresu organizacji, zarządzania i marketingu stanowią bardzo obszerną i ciągle rozbudowywaną grupę narzędzi realizacyjnych. Podczas realizacji programu muszą być uwzględnione:

- ścisłe powiązanie z programem procesu budowy i realizacji budżetu, a zwłaszcza budowy budżetu zadaniowego,
- zarządzanie jakością jako element zarządzania sferą usług publicznych w gminie,
- systemowe podejście do budowy marketingu gminnego (w tym promocji).

Istotną sprawą jest również informowanie opinii społecznej o postępach w realizacji wybranych zadań programu (wszystkimi kanałami komunikacji społecznej).

System zarządzania realizacją programu jest bardzo ważnym i często niedocenianym elementem budowy gminnej Agendy 21. Decyduje on, bowiem czy w miarę upływu czasu dynamika procesu realizacji programu będzie rosła czy słabnąć. Zaniechanie stworzenia tego systemu spowoduje, że program stanie się bardzo szybko dokumentem „martwym”. Zarządzanie realizacją to przede wszystkim:

- tworzenie i doskonalenie instrumentów realizacji,
- monitorowanie, czyli obserwacja realizacji celów i zadań programu oraz zmian w warunkach realizacji,
- aktualizacja programu.

7.1. Mierniki postępów w realizacji Programu

Realizacja zadań programu ma na celu poprawę lub utrzymanie stanu środowiska. Wymiernym efektem postępów w realizacji programu będą zmiany wartości wskaźników charakteryzujących poszczególne zagadnienia programu. Do głównych wskaźników należą:

- wskaźniki społeczno-ekonomiczne mierzone taryfami cen na usługi komunalne (woda, ścieki, odpady) konsekwentnie zmierzające do uwzględnienia wszystkich elementów kosztów, wyniki badań opinii społecznej dotyczące jakości życia;
- wskaźniki stanu środowiska mierzone zmniejszaniem się ładunków zanieczyszczeń do niego odprowadzanych, ilością podpisanych z mieszkańcami i firmami umów na odbiór odpadów, ilością odpadów oddawanych do zagospodarowania przez jednego mieszkańca, ilością odpadów wysegregowanych przez mieszkańców „u źródła”, poziomem odzysku i recyklingu, wielkością obszaru poddanego ochronie, ilością obiektów poddanych ochronie, wielkością zalesionej powierzchni, wielkością obszarów poddanych rekultywacji, wielkością obszarów, na których odbudowano i zmodernizowano systemy melioracji, długością wyznaczonej granicy polno-leśnej, ilością gospodarstw ekologicznych, ilością w prawidłowy sposób zamkniętych otworów studziennych, ilość zmodernizowanych punktów świetlnych, ilość mieszkańców korzystających ze zmodernizowanych systemów grzewczych, wskaźnik zmniejszenia zapotrzebowania na energię przez system wodociągowy, ilość zabezpieczonych termicznie mieszkań, powierzchnia dachów z wymienionymi pokryciami azbestowymi, długość i parametry zmodernizowanego obwałowania, stopień zwiększenia zdolności retencyjnej zlewni, ilość mieszkańców korzystających z kanalizacji sanitarnej, powierzchnia, z której wody opadowe są odprowadzane do kanalizacji, powierzchnia zmodernizowanej nawierzchni drogowej.
- wskaźniki wielkości i skuteczności ponoszonych nakładów inwestycyjnych mierzone kosztem inwestycyjnym przeliczonym na mieszkańca, wielkością nakładów na ochronę środowiska, wskaźnikiem zaangażowania środków budżetowych i pozabudżetowych
- wskaźniki aktywności społeczności lokalnej – mierzone aktywnością organizacji pozarządowych, czyli ilością projektów, wielkością zakontraktowanych sum, itp.

7.2. Instytucje i osoby odpowiedzialne za kontrolę

Do podmiotów zarządzających realizacją Programu należą: Rada i Burmistrz Miasta. Z punktu widzenia ochrony środowiska niezbędna jest współpraca pomiędzy przedstawicielami samorządu

powiatu i gminy, liderami z gminy i powiatu, lokalnymi liderami, podmiotami gospodarczymi, organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele innych sektorów życia społeczno-gospodarczego. Powinny to być relacje partnerskie (partnerstwo dla rozwoju zrównoważonego), które będą prowadziły do realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Ważną rolę przypisuje się organizacjom pozarządowym m.in. w zakresie ochrony przyrody - zajmowanie się działaniami planistycznymi (tworzenie planów ochrony), prowadzenie programy ochrony przyrody oraz monitoring przestrzegania przepisów ochrony środowiska.

7.3. Procedury kontroli realizacji

Program Ochrony Środowiska uchwała rada gminy, po czym opiniuje go i zatwierdza Starostwo Powiatowe. Z wykonania programu organ wykonawczy gminy sporządza, co 2 lata raporty, które przedstawia radzie gminy. Na bieżąco, w cyklu półrocznym realizacja Programu jest monitorowana w sposób opisany wyżej.

Niezwykle istotne jest prowadzenie komunikacji społecznej, która obejmie swoim zasięgiem wszystkie grupy społeczeństwa. Bardzo ważną sprawą jest właściwe, rzetelne i odpowiednio wcześniejsze informowanie na temat inwestycji szczególnie tych mieszkańców, których inwestycje będą dotyczyły bezpośrednio (np. budowa kanalizacji).

7.4. Procedury aktualizacji Programu

Program jest długoterminowym dokumentem strategicznym określającym cele i programy działań na kilkanaście lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Przygotowanie projektu dokumentu i jego przyjęcie przez Radę Powiatu kończy, tylko pewien etap planowania. Ze względu na swój długookresowy charakter planowanie ekorozwoju powiatu jest procesem ciągłym wymagającym stałego śledzenia: stanu środowiska, zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych itp. i ich uwzględniania w dokumencie oraz przesuwania horyzontu planowania na kolejne lata. Program będzie poddawany przeglądowi w cyklu dwuletnim, choć monitorowanie postępów prac nad nim może odbywać się z większą częstotliwością.

STRESZCZENIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

8. Streszczenie Programu Ochrony Środowiska

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Program Ochrony Środowiska Gminy Miasta Rypin wraz z projektowanym Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Miasta Rypin. Program ten stanowi rozwinięcie, na poziomie lokalnym, projektu Programu ochrony środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego i projektu Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Programu ochrony środowiska dla Powiatu Rypińskiego i projektu Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Rypińskiego.

Zasadniczym zadaniem, jakie niniejsze opracowanie ma spełnić jest określenie celów, priorytetów i w konsekwencji działań, jakie stoją przed samorządem gminnym w dziedzinie ochrony środowiska. Ich podjęcie i wykonanie ma na celu realizację międzynarodowych zobowiązań naszego kraju, a w szczególności podjętych w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz, w znacznej mierze wynikającej z nich, Polityki Ekologicznej Państwa. Dobrze przygotowany, we współpracy z urzędnikami i mieszkańcami gminy, Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami, ma na celu ułatwienie pozyskiwania środków z funduszy europejskich.

Dokument został opracowany w związku z obowiązkiem nałożonym na gminę przez ustawę z 27.04.2001 Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001.62.627) w art.17 i 18, ustawę z 27.04.2001 o odpadach (Dz. U. 2001.62.628) w art. 14 ust.6 oraz ustawę z 27.07.2001 o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. 2001.100.1085) w art. 10 w zakresie terminu jego realizacji. Zakres merytoryczny Programu ochrony środowiska określają Wytoczne sporządzenia programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym (MŚ grudzień 2002) oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska z 09.04.2003 w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. 2003.66.620) i Poradniki powiatowe i gminne plany gospodarki odpadami.

Gmina miejska Rypin znajduje się we wschodniej części województwa kujawsko – pomorskiego w powiecie rypińskim. Miasto Rypin leży również w północno-wschodniej historycznej części Ziemi Dobrzyńskiej nad rzeką Rypienicą - dopływem Drwęcy. Geograficznie obszar otaczający Rypin należy do Pojezierza Dobrzyńskiego. Miasto Rypin zajmuje powierzchnię 1 096 ha. Użytki rolne zajmują powierzchnię 679 ha, co stanowi 61,9 % powierzchni gminy.

Niewątpliwie atuty gminy to korzystne położenie u zbiegu szlaków komunikacyjnych, zasoby przyrodnicze. Rypin leży na, na szlaku wiodącym z Kujaw na Warmię i z Pomorza na Mazowsze.

Rypin należy do Związku Miast Polskich oraz wchodzi w skład związku Gmin Północnego Mazowsza i jest siedzibą Związku Gmin Rypińskich.

Struktura przestrzenna zabudowy oraz użytków ziemi, są typowe dla otwartych terenów wiejskich, charakterystycznych dla tej części Pojezierza Dobrzyńskiego.

Miasto Rypin obecnie liczy 17752 mieszkańców. Z końcem 1998r. gminę miejską zamieszkiwało 16 971 osób, gęstość zaludnienia wynosiła 1697 osób na km² powierzchni. Przez ostatnie dwa dziesięciolecia obserwuje się systematyczny przyrost ludności miejskiej. Od 1978 roku do 1998 roku przybyło w mieście 5447 osób.

Według podziału Polski na mezoregiony fizyczno-geograficzne, gmina miejska Rypin położona jest na obszarze Pojezierza Dobrzyńskiego oraz Równiny Urszulewskiej (Kondracki 1994). Pod względem hydrograficznym przeważająca część obszaru gminy leży w dorzeczu rzeki Drwęcy, w zlewni jej lewobocznego dopływu Rypienicy.

Obszar miasta Rypin jest stosunkowo ubogi w wody powierzchniowe. Bardzo ważnym elementem środowiska biotycznego są kompleksy łąkowo-bagienne. Ważną rolę spełnia drugi składnik omawianych kompleksów, jakim są tereny bagienne. Są one naturalnymi i potężnymi zbiornikami rencyjnymi wody. Kompleksy te stanowią również ostoje dla wielu gatunków zwierząt. Dotyczy to zwłaszcza licznej fauny wodnej. Kompleksy te stanowią ostoje dla licznych gatunków zwierząt zwłaszcza płazów, stanowią miejsca lęgowe i bytowe wielu gatunków ptaków jak i drobnych ssaków.

Niezbędne jest, zatem wzmożenie ochrony obiektów objętych już ochroną prawną; ograniczenie procesów urbanizacyjnych w pobliżu obszarów przyrodniczo cennych (ograniczenie zabudowywania terenu); zaktualizowanie inwentaryzacji przyrodniczej na terenie gminy; wykonanie inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych i objęcie ich ochroną; wdrożenie programu edukacji ekologicznej skierowanych do różnych odbiorców. Wskazuje się na konieczność prowadzenia działań konserwatorskich i pielęgnacyjnych na terenie parków miejskich.

Należy przewidywać, że niezadowolający stan ochrony przyrody, będzie się pogłębiał o ile nie zostaną na ten cel przeznaczone znaczne środki finansowe i o ile nie uzyska on pełnej akceptacji społecznej. Pogłębiać będą się negatywne zmiany krajobrazowe oraz następować będzie spadek różnorodności biologicznej. Procesy te zachodzą, bowiem bardzo intensywnie, a ich powstrzymanie jest już w wielu przypadkach, np. na terenach rolniczych, trudne lub niemożliwe.

W „Polityce Leśnej Państwa” bardzo dużą wagę przypisuje się ochronie zasobów przyrodniczych lasów i zwiększeniu ich powierzchni. Obszary leśne zajmują 3,4% powierzchni gminy Rypin, tj. 37 ha.

Według geobotanicznego podziału Polski W. Szafera (1972) miasto Rypin znajduje się na obszarze Krainy Południowo pomorskiego Pasa Przejściowego. Kompleksy leśne są rozmieszczone nierównomiernie na obszarze gminy, przede wszystkim związane są głównie z doliną Rypienicy.

Przeważają lasy na siedliskach boru świeżego i boru mieszanego świeżego. Wśród drzewostanów dominuje sosna z niewielkim udziałem gatunków liściastych.

Lasy powiatu rypińskiego praktycznie w całości zalicza się do lasów ochronnych chroniących m.in. przed wpływem zanieczyszczeń terenów przyległych. Dlatego podstawowym celem jest ochrona ekosystemów leśnych oraz zalesianie nieużytków i zwiększanie zalesiania gruntów, które wypadają z produkcji rolnej. Ponadto należy stopniowo zamieniać strukturę gatunkową lasów, w taki sposób, aby zmniejszyć zagrożenie pożarowe, dostosować siedliska funkcji rekreacyjnej i ochronnej lasów, zwiększyć atrakcyjność poznawczą lasów, zmniejszyć zagrożenia ze strony pożarów i szkodników.

Użytki rolne zajmują powierzchnię 679 ha, co stanowi 61,9 % powierzchni gminy. Jakość gleb jest, więc istotnym czynnikiem dla rozwoju rolnictwa warunkującym wysokość i jakość uzyskiwanych plonów. Gleby danego obszaru cechuje stosunkowo duże zróżnicowanie genetyczne. Wynika ono z różnorodności geologicznej podłoża, urozmaiconej orografii oraz zmienności stosunków wodnych.

Gleby obszaru gminy miejskiej Rypin cechuje stosunkowo duże zróżnicowanie genetyczne. Wynika ono z różnorodności geologicznej podłoża, urozmaiconej orografii oraz zmienności stosunków wodnych.

Na obszarze miasta dominują gleby płowe rozwinięte na utworach gliniastych. Charakteryzują się wysokimi klasami bonitacyjnymi (I-IVb), co stanowi o wysokiej przydatności rolniczej

Zagrożenia naturalne występujące na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego związane są ze zjawiskami meteorologicznymi i hydrologicznymi. Zjawiska meteorologiczne to głównie susza glebowa i wynikające stąd duże zagrożenie pożarowe terenów leśnych. Zagrożenia, jakie mogą tutaj wystąpić związane są z dużą wrażliwością gleb lekkich i bardzo lekkich na zmianę stosunków wodnych oraz ich słabych zdolnościach retencyjnych. Niezbędnymi działaniami będzie wprowadzenie zalesień i zadrzewień śródpolnych, budowa niewielkich stawów w obrębie dolin cieków oraz aktualizacja stanu sieci melioracyjnej w gminie i realizacja Programu odbudowy sieci melioracyjnej podstawowej i szczegółowej. W przyszłości planowane są działania mające na celu głęboką restrukturyzację wsi i rolnictwa. Bardzo istotne będzie dołożenie starań, aby zmiany struktury obszarowej i agrarnej gospodarstw wiejskich nie spowodowały znacznych zmian w krajobrazie.

Gospodarowanie zasobami naturalnymi w tym wodami powierzchniowymi, podziemnymi i kopalinami zapisane jest jako priorytetowe zadanie w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju kraju i regionów. Szczególnie ważna jest ochrona przed zanieczyszczeniem oraz poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

Zanieczyszczenie wód w danym regionie związane jest przede wszystkim z występującym na danym terenie rozwijającym się rolnictwem oraz przemysłem. Duży wpływ na zanieczyszczenie wód podziemnych ma także źle prowadzona gospodarka wodno - ściekowa. Ważnym jest zapobieganie przed wzrostem nadmiernej żyzności cieków oraz stawów (zmniejszenie eutrofizacji), a więc uregulowanie gospodarki ściekowej, ograniczenie stosowania chemicznych środków ochrony roślin, zakaz lokalizowania obiektów uciążliwych dla otoczenia w pobliżu ujęć wód, przeciwdziałanie degradacji.

Miasto Rypin zwodociągowane jest w 93,4%. Ilość przyłączy wodociągowych wynosi 1,8 km. W chwili obecnej jest 1 596 odbiorców wody tj. ok. 16 000 mieszkańców.

Dynamiczny rozwój gospodarczy w skali globalnej oraz w latach wcześniejszych, nieplanowana i nieprzemysłana działalność człowieka spowodowały nadmierną eksploatację zasobów surowców naturalnych dla przemysłu i energetyki. Nieracjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi spowodowało stały wzrost kosztów ich pozyskiwania i wykorzystywania, a także stałe wyczerpywanie się ich pokładów. Wymusza to świadome działania prowadzące do wzrostu efektywności ich wykorzystywania, co będzie powodowało obniżanie zużycia na jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi bez pogarszania standardu życia ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki. Konieczne jest dążenie do racjonalizacji wykorzystywania wody, zminimalizowanie ilości powstających odpadów oraz ilości wykorzystywanej energii elektrycznej i ciepłej zarówno w przemyśle, usługach, transporcie jak i w gospodarstwach domowych.

Na terenie miasta Rypin znajduje się mechaniczno – biologiczna komunalna oczyszczalnia ścieków z zastosowanym systemem drobnopęcherzykowego napowietrzania. Eksploatorem oczyszczalni jest Przedsiębiorstwo Komunalne „KOMES” Sp. z o.o. Oczyszczalnia pracuje na podstawie

Decyzji Urzędu Wojewódzkiego we Włocławku OS.II.6210-7/96 z dnia 06.05.1996. Projektowana przepustowość oczyszczalni wynosi 3500 m³/d, a zapotrzebowanie na energię elektryczną dla oczyszczenia 1m³ ścieków wynosi 1,018 kWh/m³.

Proces oczyszczania rozpoczyna się od dostarczenia ścieków z przepompowni i samochodów asenizacyjnych na oczyszczalnię poprzez kratkę łukową gdzie następuje oddzielenie skrutek. Następnie ścieki przepływają przez komory piaskownika powodując oddzielenie się zanieczyszczeń mineralnych. Dalszy przepływ następuje do osadnika wstępnego gdzie przez sedimentację i flotację ścieki pozbawione są zanieczyszczeń kończąc etap oczyszczania mechanicznego.

Oczyszczanie biologiczne rozpoczyna się z chwilą spływu ścieków do reaktora biologicznego składającego się z 10 komór.

Na terenie miasta Rypin nie ma punktów zlewnych, jedyny znajduje się na oczyszczalni ścieków wyposażony w dwa stanowiska zrzutu. Wmontowane są one w korytopołączeniowie przepływu ścieków dowożonych i bytowych z przepompowni głównej. Punkt zlewny nie posiada urządzeń pomiarowych objętości dowożonych ścieków. Zlewnia przyjmuje ok. 8500 m³ ścieków rocznie.

W planach gospodarki ściekowej należy także przewidzieć oczyszczanie wód opadowych w Rypinie, gdzie koncentracja ścieków deszczowych jest największa z uwagi na umocnione nawierzchnie dróg, placów, powierzchni dachowych. W planach dalszej rozbudowy systemów kanalizacyjnych należy rozwijać system pozwalający na rozdział ścieków sanitarnych i deszczowych. Stan techniczny stacji jak i rurociągów zmusza do podjęcia działań remontowych.

Na terenie miasta Rypin głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są zanieczyszczenia komunikacyjne (liniowe) oraz pochodzące ze źródeł niskiej emisji, a w mniejszym stopniu przemysłowe. Przedsięwzięcia mające na celu likwidację tego zjawiska to m.in. przewietrzanie większych skupisk źródeł emisji oraz całych miejscowości, gazyfikacja gmin oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Niezbędne jest wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszaru miasta (budowa obejść drogowych, obwodnic), przebudowa dróg o małej przepustowości, tworzenie ścieżek rowerowych, stosowanie stref (pasów) zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Głównymi czynnikami wpływającymi na poziom hałasu komunikacyjnego są natężenie ruchu i udział transportu ciężkiego, stan techniczny pojazdów, rodzaj nawierzchni dróg, organizacja ruchu drogowego. W Rypinie potencjalne zagrożenie hałasem występuję, zatem wzdłuż dróg wojewódzkich, obsługujących ruch ponadregionalny i regionalny.

W strategii zrównoważonego rozwoju miasta należy położyć nacisk na poprawę jakości środowiska w otoczeniu arterii komunikacji drogowej. Przyjęty cel poprawy jakości stanu akustycznego środowiska należy uzupełnić o drugi cel, niepogarszania stanu środowiska w miejscach gdzie jest on właściwy.

Na terenie miasta istnieje możliwość rozwoju alternatywnych źródeł energii, w tym przede wszystkim wykorzystanie biomasy (słoma) oraz uprawa wierzby energetycznej. W mniejszym stopniu proponuje się wykorzystanie zasobów energii słonecznej i wiatrowej. Niezbędne jest opracowanie strategii wykorzystania OZE oraz edukacja mieszkańców gminy w tym zakresie. Szansą jest upowszechnianie nowoczesnych form infrastruktury wspomagającej przedsiębiorczość (np. spółki zaopatrującej w biomasę) oraz wielofunkcyjny rozwój wsi.

Na terenie miasta Rypin zlokalizowano trzy stacje bazowej telefonii komórkowej. Na terenie miasta znajduje się również maszt z anteną radiolinii przy ulicy Dojazdowej 9 (nr ewidencyjny działki 1241/4). Lokalizacja anten na znacznych wysokościach (30-40 m npt.) oraz kierunkowa charakterystyka ich promieniowania powodują, że w miejscach dostępnych dla ludności pole elektromagnetyczne emitowane przez anteny nadawcze stacji bazowych jest wielokrotnie niższe niż dopuszczalne. Potwierdzają to badania WSSE.

Obszar powiatu rypińskiego obsługiwany jest przez Zakład Energetyczny Toruń SA. Rejon Energetyczny Rypin. Przez teren powiatu przebiegają 4 linie wysokiego napięcia 220 kV i 110 kV wymagające odpowiednich stref wolnych od zabudowy (100 i 80 m). Moc zainstalowana w transformatorach w poszczególnych gminach jest wystarczająca dla zaspokojenia ich potrzeb gospodarczych i bytowych.

Podstawowym źródłem zasilania miasta w energię elektryczną jest stacja 110/15 kV z transformatorami 2 x 16 MVA. Stacja ta pod względem mocy wystarczy do zaspokojenia potrzeb miasta i gminy poza 2020 rok.

Na terenie miasta Rypin zlokalizowane są:

- Stacja energetyczna (Główny Punkt Zasilania energetycznego) o mocy 28 MW z transformatorami 2x16MW. Stacja ta zasila w energię elektryczną gminy: Brzuze, Rypin, Skrwilno, Rogowo;

- linia elektroenergetyczne 110 kV: GPZ Rypin – do stacji pomp na rurociągu ropy naftowej i dalej do GPZ Lipno;
- linia elektroenergetyczne 110 kV: GPZ Rypin – Brodnica.

Należy jednak pod liniami 110 kV oraz w bezpośrednim ich sąsiedztwie unikać lokalizacji zabudowy mieszkaniowej, lub jej planowaną lokalizację poprzedzać pomiarami pól elektromagnetycznych w środowisku.

Przemysłowo - handlowy oraz rolniczy charakter miasta Rypin może spowodować, że niewłaściwa gospodarka chemikaliami może przyczynić się do powstania skutków działalności człowieka na środowisko niemożliwych do usunięcia. Na terenie miasta Rypin żaden z zakładów nie został zakwalifikowany jako zakład o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii. Na terenie gminy poważne awarie mogą być związane m.in. z transportem drogowym substancji niebezpiecznych, magazynowaniem i stosowaniem w instalacjach technologicznych substancji niebezpiecznych, magazynowaniem i dystrybucją produktów ropopochodnych, niewłaściwym postępowaniem z odpadami zawierającymi substancje niebezpieczne. Ochrona środowiska przed poważną awarią oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczenie jej skutków dla ludzi i środowiska. Podstawowymi celami są eliminowanie i zmniejszanie skutków dla mieszkańców i środowiska z tytułu poważnych awarii przemysłowych oraz poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej gminy poprzez optymalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury, modernizację i rozbudowę urządzeń i tras komunikacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań zmniejszających lub eliminujących szkodliwy wpływ transportu na środowisko.

W obrębie narzędzi i instrumentów służących realizacji Programu wyróżnia się: narzędzia i instrumenty programowo-planistyczne, narzędzia i instrumenty reglamentujące możliwości korzystania ze środowiska, narzędzia i instrumenty finansowe, narzędzia i instrumenty karne i administracyjne.

Możliwość skutecznego korzystania z instrumentów administracyjnych wiąże się z podejmowaniem czynności kontrolnych. W przypadku samorządu gminnego konieczna jest dobra współpraca ze Starostwem Powiatowym z Inspekcją Ochrony Środowiska w celu systematycznej kontroli przestrzegania przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

Przewidywane do realizacji inwestycje priorytetowe będą finansowane ze środków własnych i kredytów komercyjnych oraz uzupełniająco z funduszy ochrony środowiska (przede wszystkim Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej)

Duże możliwości finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska stwarzają fundusze pomocowe Unii Europejskiej, do których zalicza się m.in. strukturalne i spójności. Szansą na pozyskanie funduszy na inwestycje w zakresie ochrony środowiska w gminie jest zawiązanie partnerstwa publiczno-prywatnego. Partnerstwo Publiczno - Prywatne (PPP) jest formą współpracy podmiotów publicznych i prywatnych w celu realizacji zadań publicznych przez podmioty prywatne lub z ich udziałem. Partnerstwo oznacza taką relację, której istotą jest podział ryzyk według zasady, że każdy z partnerów robi to, co potrafi zrobić najlepiej. Podmiot publiczny powierza realizację zadania publicznego podmiotowi prywatnemu, który powinien na tym zarobić pod warunkiem, że realizuje określone cele. Miasto przekazując swoje mienie w eksploatację podmiotowi prywatnemu (np. oczyszczalnię ścieków) zapewnia rentowność inwestycji, właściwe utrzymanie obiektu oraz łatwiejszy i szerszy dostęp do kredytów i pożyczek na dalsze inwestycje.

Główny cel wpisany w Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej brzmi następująco: „Edukacja ekologiczna kształtuje całościowy obraz relacji pomiędzy człowiekiem, społeczeństwem i przyrodą. Ukazuje zależność człowieka od środowiska oraz uczy odpowiedzialności za zmiany dokonywane w środowisku naturalnym. Istotne jest, aby został on osiągnięty zarówno wśród młodego pokolenia, jak i u ludzi dorosłych poprzez: edukację ekologiczną w formalnym systemie kształcenia oraz pozaszkolną edukację ekologiczną”. Szczególnie cenna będzie w tej materii współpraca z organizacjami pozarządowymi i szkołami.

Realizacja programu obejmuje pierwsze lata członkostwa w Unii Europejskiej. W okresie tym obowiązywać będzie Polityka ekologiczna Państwa (2002), Strategia zrównoważonego rozwoju kraju, Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego oraz Program Ochrony Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Realizacja zadań programu ma na celu poprawę lub utrzymanie stanu środowiska. Wymiernym efektem postępów w realizacji programu będą zmiany wartości wskaźników charakteryzujących poszczególne zagadnienia programu.

Do podmiotów zarządzających realizacją Programu należą: Rada i Burmistrz Miasta. Z punktu widzenia ochrony środowiska niezbędna jest współpraca pomiędzy przedstawicielami samorządu powiatu i gminy, liderami z gminy i powiatu, lokalnymi liderami, podmiotami gospodarczymi, organizacji pozarządowych oraz przedstawicielami innych sektorów życia społeczno-gospodarczego. Powin-

ny to być relacje partnerskie (partnerstwo dla rozwoju zrównoważonego), które będą prowadziły do realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Ważną rolę przypisuje się organizacjom pozarządowym m.in. w zakresie ochrony przyrody - zajmowanie się działaniami planistycznymi (tworzenie planów ochrony), prowadzenie programów ochrony przyrody oraz monitoring przestrzegania przepisów ochrony środowiska.

Program Ochrony Środowiska uchwała rada miasta, po czym opiniuje go i zatwierdza Starostwo Powiatowe. Z wykonania programu organ wykonawczy gminy sporządza, co 2 lata raporty, które przedstawia radzie miasta. Na bieżąco, w cyklu półrocznym realizacja Programu jest monitorowana w sposób opisany wyżej.

Niezwykle istotne jest prowadzenie komunikacji społecznej, która obejmie swoim zasięgiem wszystkie grupy społeczeństwa. Bardzo ważną sprawą jest właściwe, rzetelne i odpowiednio wcześniejsze informowanie na temat inwestycji szczególnie tych mieszkańców, których inwestycje będą dotyczyły bezpośrednio (np. budowa kanalizacji).

Program jest długoterminowym dokumentem strategicznym określającym cele i programy działań na kilkanaście lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Przygotowanie projektu dokumentu i jego przyjęcie przez Radę Gminy kończy, tylko pewien etap planowania. Ze względu na swój długookresowy charakter planowanie ekorozwoju gminy jest procesem ciągłym wymagającym stałego śledzenia: stanu środowiska, zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych itp. i ich uwzględniania w dokumencie oraz przesuwania horyzontu planowania na kolejne lata. Program będzie poddawany przeglądowi w cyklu dwuletnim, choć monitorowanie postępów prac nad nim może odbywać się z większą częstotliwością.